

Tartalom

I *Állásfoglalások, ajánlások és vélemények*

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 518. plenáris ülése (2016. július 13–14.)

2016/C 389/01	Állásfoglalás - Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hozzájárulása az Európai Bizottság 2017. évi munkaprogramjához	1
---------------	--	---

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 518. plenáris ülése (2016. július 13–14.)

2016/C 389/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Kína esetleges piacgazdaságként történő kezelésének hatása a kulcsfontosságú iparágakra (és a növekedésre és munkahelyteremtésre) (a piacvédelmi eszközök szempontjából) (saját kezdeményezésű vélemény)	13
2016/C 389/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A civil társadalom és a nemzeti szint alatti hatóságok koalíciójának kiépítése a Párizsi Egyezmény kötelezettségvállalásainak teljesítése érdekében (saját kezdeményezésű vélemény)	20
2016/C 389/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A növekedés digitális pillére: az e-gazdaságban részt vevő idősök — az európai lakosság 25%-ában rejlő lehetőségek (saját kezdeményezésű vélemény)	28
2016/C 389/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Az európai polgári kezdeményezés (felülvizsgálat) (saját kezdeményezésű vélemény)	35

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

Az EGSZB 518. plenáris ülése (2016. július 13–14.)

2016/C 389/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának egy, a héára vonatkozó cselekvési tervről — Úton egy egységes uniós heaövezet felé — új döntések szükségeltetnek (COM(2016) 148 final)	43
2016/C 389/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Ipar 4.0 és a digitális átalakulás: merre tovább? (COM(2016) 180 final)	50
2016/C 389/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak — Acélipar: a fenntartható foglalkoztatás és növekedés megőrzése Európában (COM(2016) 155 final)	60
2016/C 389/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati erőforrások és a tengeri ökoszisztémák technikai intézkedések révén történő védelméről, az 1967/2006/EK, az 1098/2007/EK és az 1224/2009/EK tanácsi rendelet, továbbá az 1343/2011/EU és az 1380/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 894/97/EK, a 850/98/EK, a 2549/2000/EK, a 254/2002/EK, a 812/2004/EK és a 2187/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (COM(2016) 134 final — 2016/0074 (COD))	67
2016/C 389/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós cselekvési terv (COM(2016) 87 final)	74
2016/C 389/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a CE-jelöléssel ellátott terménynövelő termékek forgalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1069/2009/EK és az 1107/2009/EK rendelet módosításáról (COM(2016) 157 final — 2016/0084 (COD))	80
2016/C 389/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának — Európai légi közlekedési stratégia (COM(2015) 598 final)	86
2016/C 389/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye - Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a szakmai képesítések elismeréséről a belvízi hajózásban, illetve a 96/50/EK tanácsi irányelv és a 91/672/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (COM(2016) 82 final – 2016/0050 (COD))	93

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 518. PLENÁRIS ÜLÉSE (2016. JÚLIUS 13–14.)

Állásfoglalás - Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hozzájárulása az Európai Bizottság 2017. évi munkaprogramjához

(2016/C 389/01)

2017 – Az új lendület és nagyobb szolidaritás éve Európában

Politikai nyilatkozat

Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Egyesült Királyság polgárai az EU-ból való kilépés mellett szavaztak. A szavazás demokratikus volt, a döntés legitim, de a következményei nemcsak a megosztott Egyesült Királyságot, hanem az egész EU-t érinteni fogják. Most hosszú és nehéz tárgyalási folyamat kezdődik a kilépés feltételeinek meghatározására. Nem tudjuk, hogy a Szerződés 50. cikkét hogyan és mikor aktiválják, de az EGSZB a tárgyalások gyors megkezdését szorgalmazza, hogy megoldódjon az EU jövőjével, illetve intézményi és politikai felépítésével kapcsolatos jelenlegi bizonytalanság. A pénzügyi piacok reakciója világosan mutatja, hogy valószínűleg új recesszió közeleg (és nem csak az Egyesült Királyságban), az EU-nak tehát sürgősen cselekednie kell.

Az EGSZB szeretne teljes körűen részt venni az Egyesült Királysággal folytatandó tárgyalásokban. Egyértelmű, hogy a brit polgárok szavazata új és sürgető figyelmeztető jelzés az európai intézmények számára; a polgárok szeretnék, ha bevonnák őket az EU döntéshozatali folyamatába, és a Brexit hatása olyan kulcsfontosságú kérdés, amelyet a polgárok – köztük a többi uniós tagállam polgárai – átfogó támogatását élvezve kell kezelni. A civil társadalmi szervezeteket képviselő EGSZB kész aktívan részt venni ebben a folyamatban.

Végül pedig az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak át kellene gondolnia programjának 10 kiemelt területét, tekintetbe véve a Brexit sürgős kezelésének igényét, és annak valamennyi intézményi, politikai, gazdasági és társadalmi következményét.

1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság mély aggodalmának ad hangot az Európai Unió helyzete miatt. A jelenlegi politikai és gazdasági helyzetben, amikor az európai polgárok egyre kevésbé bíznak az uniós integrációs folyamatban, az Európai Bizottságnak arra kell törekednie, hogy helyreállítsa a szolidaritás és a felelősség szellemét, amit már a 2016. évi munkaprogramban is kimondott. Egyre több jel mutat arra, hogy a tagállamok nem szándékoznak közös kohézió megoldásokat keresni. Ugyanakkor az uniós fellépés sarkalatos pontja, hogy meggyőzzük a polgárokat arról, hogy az EU célkitűzései az ő érdekeiket szolgálják.

2. A menekültügyi válság sürgős humanitárius fellépést igényel. Ugyanakkor különös figyelmet kell fordítani a magukat veszélyben érző, aggódó európai polgárok által elfogadott megoldások előmozdítása terén az európai kormányok által tapasztalt nehézségekre. Biztonságos és legális folyosókat kell nyitni, és az EU-nak határozottan egy Közös Menekültügyi Rendszer létrehozására kell törekednie, véglegesítve a 2016 májusában és júliusában közzétett szakpolitikai és jogalkotási kezdeményezéseket. Az Európai Bizottságnak a migráció és a menekültügy területén többet kell tennie annak érdekében,

hogy az uniós vívmányok végrehajtásában a jogállamiság érvényesüljön, és gondoskodnia kell a schengeni térség felelős kezeléséről, hogy helyreállhasson a kölcsönös bizalom és fenntartható legyen a szabad mozgás térsége. A Schengeni Megállapodás veszélyeztetése alapjaiban rendítené meg az európai projektet és hátráltatná fejlődését. A külső határok – a jogállami elveknek megfelelő – szabályozottabb ellenőrzése és kezelése iránti megalapozott igény, a közvélemény nagyobb biztonság és védelem iránti jogos igénye és a terrorizmus ellen folytatott harcban a szorosabb együttműködés iránti igény nem jelentheti azt, hogy az EU-n belül határokat állítunk és korlátozzuk az emberek szabad mozgását.

3. Aggasztóbb az Európa-ellenesség terjedése és az idegengyűlölő és populista mozgalmak egyre növekvő politikai jelenléte a nemzeti parlamentekben és tágabb értelemben a társadalomban, ami fenyegeti az európai demokratikus értékeket. Bizonyos tagállamokban ezek a mozgalmak képesek a kormány befolyásolására. Ez az Európa-ellenesség kockázatos vitákhoz vezethet a kormányok számára az éppen aktuális politikai igényeik alapján biztosítandó „opt-out” mechanizmusokkal kapcsolatban, ahogy azt a Brexitről zajlott vita is megmutatta. Az EU-nak reagálnia kell erre a protekcionista és nacionalista tendenciára azzal, hogy kulturális szinten lép fel ellene.

4. Nem szabad azonban elfelejteni vagy aláásni az EU által eddig elért eredményeket, és a gazdasági integrációt most mélyebb politikai és társadalmi integrációval kell kiegészíteni. Az egységes piac az európai integráció központi eleme, és ennek a környezetnek a működését mindenképpen meg kell őrizni. A polgároknak aktív szerepet kell játszaniuk ebben a folyamatban. A helyi, nemzeti és európai szintű párbeszédet meg kell erősíteni és strukturálni kell a civil társadalom, s ezen belül a szociális partnerek segítségével, amelyek kulcsfontosságúak Európa új irányvonalának kialakításában.

5. A fiataloknak kiemelt szerep jut ebben a kultúraváltozásban, mivel őket érinti a leginkább a munkanélküliség, ugyanakkor bennük rejlik a legnagyobb lehetőség a krízis megoldására. Az eddigi tanulságokra alapozva az „Erasmus generáció” nyitott és kész arra, hogy más népekkel és kultúrákkal kommunikáljon és együtt fejlődjön. Ezért az Európai Bizottságnak az „ifjúsági garancia” rendszerének mérsékelt eredményein kívül az összes fiatalnak lehetőséget kell biztosítania arra, hogy képzettségétől és foglalkoztatási státusától függetlenül részt vehessen az európai csereprogramokban.

6. A továbbra is bizonytalan gazdasági és társadalmi légkörben sürgetjük az Európai Bizottságot, hogy az összes rendelkezésre álló erőforrással igyekezzen a növekedést, a jó minőségű munkahelyeket és a társadalmi haladást támogatni. A pénzügyi, termelő és szociális beruházások még mindig messze elmaradnak a válság előtti szinttől. Olyan növekedést ösztönző makroökonómiai környezetre van szükség, amelyet jól működő belső piacon belüli kedvező beruházási környezet jellemez. A nemzetközi versenyképesség minden szempontjával foglalkozni kell, a nagyobb belső kereslet pedig segítheti az európai vállalkozásokat a globális piacon és ösztönözheti egy mindenki számára hasznos folyamat kialakulását.

7. A gazdasági kormányzás során a növekedést és a társadalmi haladást kell szem előtt tartani, a „Lépések a gazdasági és monetáris unió kiteljesítése felé” című közlemény és a 2016. évi éves növekedési jelentés összes prioritásának végrehajtásával. Az országspecifikus ajánlásokban jobban ki kell használni a meglévő Stabilitási és Növekedési Paktum szabályainak rugalmasságát a növekedés ösztönzése érdekében. Növelni kell az európai szemeszter iránti felelősségvállalást, bevonva a civil társadalmat, és elfogadva az európai és nemzeti szintű szociális partnerek sajátosságait.

8. A naprakésszé tett Európa 2020 stratégiának összhangban kell lennie az ENSZ által elfogadott, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrenddel, amely új fenntartható fejlesztési célokat tartalmaz, a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi szempontokat elválaszthatatlan és egymástól függő elemeknek tekinti, és újult erővel ösztönzi azon társadalmi célok elérését, amelyek terén az EU el van maradva.

9. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy vállaljon vezető szerepet az Európai Parlamentben és a Tanácsban a konszenzus és a kötelezettségvállalás elérése érdekében az EU belső és külső menetrendjének betartása céljából.

10. A fenti körülmények fényében az EGSZB felhívja az Európai Bizottságot, hogy 2017. évi munkaprogramját az alábbi három stratégiai területre összpontosítsa, mivel a belső és külső vonatkozások, valamint a gazdasági, társadalmi és politikai vonatkozások elválaszthatatlanok:

10.1. Az EU gazdasági és társadalmi kohéziójának erősítése

- Az uniós GDP legalább 2 %-ának megfelelő beruházási terv elérése érdekében az EGSZB fiskális ösztönzés alkalmazását javasolja, többek között állami beruházás segítségével, amely az innovációt és növekedést ösztönző beruházásokra irányul, valamint az olyan ágazatokat részesíti előnyben, mint az energia, a közlekedés és a széles sávú infrastruktúra, a digitalizáció, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, körforgásos gazdaság, a szociális gazdaság és a vállalkozói készségek és a minőségi munkahelyek. Az európai források felhasználásának összhangban kell lennie ezekkel a célkitűzésekkel. Ösztönözni kell a fenntartható vállalkozásokat és a gazdasági növekedést, továbbá a kkv-kra vonatkozó célzott terveket.
- Az európai szemeszter folyamata tekintetében az EGSZB felhívja az Európai Bizottságot, hogy pontosan kövesse és teljesítse az összes olyan gazdasági és társadalmi célkitűzést, amely az Európa 2020 stratégia által kitűzött célok – köztük a szegénység és egyenlőtlenség elleni küzdelem – terén elért kézzelfogható eredmények rögzítésére vonatkozó szociális jellegű országspecifikus ajánlások kidolgozásához kapcsolódnak.
- Az egységes piac integrációjához szükséges az Európai Bizottság szilárd elkötelezettsége a 2016-ban meghatározott prioritások iránt. A munkavállalók szabad mozgását továbbra is prioritásként kell kezelni; a méltányos mobilitás azt jelenti, hogy az európai munkavállalókra vonatkozó európai vívmányoknak megfelelően biztosítják az egyenlő bánásmódot és az állampolgárság alapján történő megkülönböztetés tilalmának betartását.
- Az „azonos munkahelyen egyenlő munkára vonatkozó egyenlő díjazás” Juncker elnök által kinyilatkoztatott elvének az uniós munkavállalói mobilitási keretrendszerbe történő beépítéséről az EGSZB keretében jelenleg folynak a viták. Az EGSZB már korábban hangot adott aggályainak a munkaerőpiaci integrációt és a tisztességes versenyt esetlegesen aláásó torzulások kapcsán.
- A gazdasági és monetáris unió képezi az egységes piac alapját, és az EGSZB ragaszkodik hozzá, hogy gazdasági, társadalmi és politikai pilléreit fejleszteni kell. Az euróövezetnek, beleértve a csatlakozni kívánó országokat is, szilárd identitásra van szüksége.
- A digitális átállás által nyújtott lehetőségek kihasználásához számos területen intézkedésekre van szükség. Az EGSZB felhívja az Európai Bizottságot, hogy alakítson ki módszeres konzultációs folyamatot a foglalkoztatás, a termelés, a fogyasztás és a polgároknak nyújtott közszolgáltatások minőségi és mennyiségi szempontjaira gyakorolt hatás kezelése érdekében. Különös figyelmet kell fordítani a digitális készségekre vonatkozó menetrend végrehajtására, főként arra, hogy mindenki számára biztosítva legyen a hozzáférés.
- Az energiaunió korántsem teljes. Az EGSZB felszólítja az Európai Bizottságot, hogy gyorsítsa fel az energiaunióra vonatkozó stratégia végrehajtását annak érdekében, hogy diverzifikált energiaforrások és teljes mértékben integrált belső energiapiac révén biztosítsa az energiaellátás biztonságát és a tisztességes árakat. Méltányos átmenetet biztosító alapra van szükség az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás támogatásához. Az éghajlat-politika tekintetében azonnali konkrét fellépésre van szükség. Az Európai Bizottságnak gondoskodnia kell arról, hogy a civil társadalom és a polgárok globális, nemzeti és szubnacionális szinten egyaránt nagyobb mértékben részt vegyenek a párizsi megállapodás kidolgozásában, felülvizsgálatában és – főként – a végrehajtásában.
- A menekültügyi válság megfelelő kezelésére van szükség. Biztonságos humanitárius folyosókat kell nyitni és az EU-nak határozottan egy Közös Menekültügyi Rendszer létrehozására kell törekednie.

10.2. Az EU nemzetközi szerepének erősítése

- 2016-ban az EU megerősítette nemzetközi szerepét és jobban részt kell vennie a konfliktusok sújtotta térségekben a béke és stabilizáció elősegítésében. A nem megfelelő belső kohézió és a politikai elkötelezettség hiánya azonban mindeddig gyengítette az EU befolyását a globális szinten. A hatékony külső fellépés előfeltételeként a lehetőségekhez mérten integrált szakpolitikai intézkedésekre van szükség az EU kül- és belpolitikája között.
- További gyakorlati intézkedésekre van szükség a biztonság megerősítésére Európában: határozott közös külpolitika a szomszédos országokban éppen zajló konfliktusok kezelésére, más nemzetközi intézmények fejlesztési politikájával összehangolt fejlesztési politika, nemzetközi rendőrségi együttműködés, és a külső határok hatékony ellenőrzése az egyének szabadságjogainak és magánéletének korlátozása nélkül,

- Az EGSZB alapvető fontosságúnak tartja a jelenleg folyó kétoldalú kereskedelmi és beruházási tárgyalások lezárását, ezzel biztosítva az érdekek egyensúlyát az EGSZB-nek az Európai Bizottság „Mindenki számára előnyös kereskedelem” című közleményére vonatkozó véleményében megállapítottak szerint, valamint a megfelelő végrehajtásukra irányuló munkát. Törekedni kell továbbá az átláthatóságra és az érdekek tisztességes egyensúlyára a WTO keretében megkötött kereskedelmi megállapodások többoldalú megközelítésében. A környezetvédelmi, szociális, foglalkoztatási, fogyasztói és egyéb normákat, továbbá a közszolgáltatásokat nem szabad csökkenteni az uniós megállapodásokban, sőt, arra kell törekedni, hogy e megállapodások fejlesszék ezeket.
- Az ENSZ 2030-ig szóló menetrendjében szereplő globális fenntartható fejlesztési célokat be kell építeni az EU külpolitikájával kapcsolatos szakpolitikákba.
- Az EGSZB felhívja az Európai Bizottságot, hogy erőfeszítéseit összpontosítsa az éghajlatváltozással kapcsolatos technológiák és megoldások fejlesztésének és exportjának befolyásolására és fellendítésére globális szinten.

10.3. A polgárok EU iránt érzett felelősségének növelése

- Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy nyisson vitát az EU működési módjáról. Közös jövőkép keretében meg kell erősíteniünk az európai értékeket, Európa szolidaritáson alapuló dimenzióját, a társadalmi kohéziót, valamint a részvételi és inkluzív demokrácia felépítését.
- Az EGSZB határozottan arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy szigorúan felügyelje, hogy a tagállamok tiszteletben tartják-e a jogállamiságot és az Alapjogi Chartát, és hogy aktívan kezelje a jogsértéseket.
- Az EGSZB sajnálja, hogy az Európai Bizottság nem vette kellően figyelembe az EGSZB hozzájárulását a 2016. évi munkaprogramhoz, és hogy nem látta szükségesnek a saját maga által hozott szakpolitikai döntések részletes vitáját. Az EU célkitűzéseinek eléréséhez kulcsfontosságú, hogy rendszeres párbeszéd folyjon a civil szervezetekkel és a társadalmi párbeszéd minden szinten megerősítést nyerjen.

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG 10 PRIORITÁSÁVAL KAPCSOLATOS FELLÉPÉSRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK ÉS JAVASLATOK

1. Új lendület a foglalkoztatásnak, a növekedésnek és a beruházásoknak

- **Infrastruktúrába, termelésbe és jó minőségű munkahelyekbe való beruházás**
- **Átdolgozott európai szemeszter a növekedés, versenyképesség és társadalmi haladás céljából**
- **Gyors haladás az alacsony szén-dioxid-kibocsátású körforgásos gazdaság felé**

1.1. 2017-ben is a foglalkoztatás marad a fő prioritás, különösen a hosszú távon munkanélküliek, nők, fiatalok és migránsok számára új munkahelyek teremtése révén.

1.2. Az európai alapok tekintetében az Európai Bizottságnak értékelnie kell ezek felhasználását és biztosítani, hogy a finanszírozást úgy osszák el, hogy ténylegesen a kitűzött célokra fordítsák és maximálisan ösztönözze az innovációt és a növekedést, az infrastruktúrába, termelésbe és a jó minőségű munkahelyekbe való beruházást előtérbe helyezve. Az uniós alapok felhasználásánál mutatkozó szabálytalanságok figyelését és szankcionálását javítani kell.

1.3. A szociális szolgáltatási ágazatok teremtik a legtöbb munkahelyet Európában. Ezért az Európai Bizottságnak cselekvési tervet kell kidolgoznia e potenciál kiaknázására és az Európai Stratégiai Beruházási Alapnak a szociális ágazat számára történő felhasználására.

1.4. 2017-ben az éves növekedési jelentésnek is a társadalmi beruházást kell előtérbe helyeznie és segítenie kell a lemaradó gazdaságokat az európai gazdasági és szociális színvonal elérésében.

1.5. „Készségek offenzívájára” van szükség, amely a készségekre vonatkozó új európai menetrend és az ifjúságfoglalkoztatási intézkedéscsomag gyors végrehajtásán alapul (ifjúsági garancia és A Tanulószerződéses Gyakorlati Képzés Európai Szövetsége).

1.6. A körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési tervben előirányzott intézkedéseket haladéktalanul végre kell hajtani és az olyan intézkedéseknek kell elsőbbséget kapniuk, amelyek segítenek az európai vállalkozások számára versenycentrikusabb környezetet biztosítani. Az EGSZB felhívja az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg, létre lehetne-e hozni a körforgásos gazdaság számára egy nyílt európai platformot, amely az összes érdekelt felet bevonja, és amelynek az EGSZB lenne a gazdája.

2. Összekapcsolt digitalizált egységes piac

— **Az infrastruktúra, termelés és közszolgáltatások digitalizációjának fellendítése**

— **A képzettség növelése és a digitális átállás nagyobb elfogadottsága a társadalom egészében és a munkavállalók körében**

2.1. Az iparban végbemenő digitális átállás döntő tényező lesz az európai gazdaság versenyképessége szempontjából. A digitális átállás jelentős hatást gyakorol az európai civil társadalomra és immár az emberek életének fontos részét képezi. A szervezett civil társadalmat képviselő EGSZB szerteágazó feladatainak ellátása során azon munkálkodik majd, hogy javítsa az európai civil társadalom körében az e területen kidolgozott szakpolitikák elfogadottságát.

2.2. A digitális gazdaság potenciálját, amelyhez egyéb jelentős gazdasági változások is kapcsolódnak (pl. átállás a megosztáson alapuló gazdaságra és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra), jobb stratégiával kell az ENSZ fenntartható fejlődési célkitűzéseinek elérése felé irányítani.

2.3. Az egyének közötti és a kisvállalkozások közötti egyenlőtlenségek megszüntetése érdekében a digitalizáció menetrendjét teljes mértékben ki kell aknázni az intelligens gyártás, az intelligens energiahálózatok, az intelligens közlekedés és mobilitás, az intelligens lakásszektor és az intelligens közösségek fejlesztése során. A digitalizáció sok esetben használható a közszolgáltatások és a közigazgatás javítására. Az Európai Bizottságnak ösztönöznie kell az e területen bevált gyakorlatok tagállamok közötti cseréjét.

2.4. A szociális partnereket egy összehangolt európai stratégia részeként fel kell szólítani arra, hogy a szociális párbeszéd minden eszköze segítségével próbálják meg megoldani a digitális átállással járó nehézségeket, hogy így minél több jó minőségű foglalkoztatási lehetőség jöjjön létre, növekedjen az átképzésben és továbbképzésben érintett munkavállalók száma, és fel lehessen tárni e munkavállalók védelmének új formáit. Az átfogó megközelítés biztosítása érdekében ajánlott rendszeres konzultáció szervezése a többi civil társadalmi szervezettel.

3. Ellenállóképes energiaunió és jövőbe mutató éghajlat-politika

— **Az energiaunióra vonatkozó stratégia végrehajtása, ideértve annak külső dimenzióját is**

— **A COP 21 határozatok végrehajtása és globális kiterjesztése**

— **Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való méltányos áttérés biztosítása**

3.1. Az Európai Bizottságnak folytatnia kell a hosszú távú stratégia végrehajtását az energiaunió helyzetéről szóló 2015. évi közleményhez mellékelt munkaprogrammal összhangban.

3.2. Az EGSZB által javasolt európai energiaügyi párbeszédet (EEP) központi mechanizmusként kell használni annak érdekében, hogy a civil társadalom tudása, aggályai és érdekei befolyásolják az energiaunió létrehozásának folyamatát.

3.3. A COP21 határozatait haladéktalanul végre kell hajtani a szervezett civil társadalom teljes körű bevonásával. A kibocsátásáthelyezés megelőzése érdekében a nemzetközi versenyben részt vevő vállalkozásoknak egyenlő versenyfeltételekre van szükségük. Az lenne a megfelelő jel, ha felszólítanák a tagállamokat arra, hogy tegyék közzé tervezett nemzeti hozzájárulásukat. A beruházások újbóli fellendítésének, továbbá a környezetbarát technológiák terén az EU vezető szerepe megszilárdításának szükségességét szintén figyelembe kell venni.

3.4. A COP21 kötelezettségvállalások fényében alaposan meg kell vizsgálni a kibocsátásáthelyezés kockázatát és szakpolitikai eszközöket kell alkalmazni ezek hatékony elhárítására, mindenekelőtt a 2021–2030 közötti időszakra vonatkozó uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer keretében.

3.5. Az élelmiszerrendszer az éghajlatváltozás egyik fő okozója – de egyúttal a fő érintettje is lesz. Meg kell erősíteni az agrár-élelmiszer-ipari ágazat által mind az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásban, mind a hatások enyhítésében játszott szerepet. Az EU körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terve kapcsán ki kell emelni az élelmiszer-pazarlás megelőzésének és csökkentésének, valamint a civil társadalom erőfeszítéseinek fontosságát.

3.6. A méltányos átállásra szánt alap mellett az EU-nak alkalmaznia kell az innovációs alapot és a modernizációs alapot is, és be kell vonnia a szociális partnereket és más civil társadalmi szervezeteket ezen alapok kezelésébe.

3.7. Az EGSZB tervezett elavulással kapcsolatos vizsgálatának eredményei alapján kísérleti projektet kell indítani a becült vagy átlagos minimális élettartam termékcímkézési rendszerbe való belefoglalásával kapcsolatban.

4. Megerősített iparon alapuló, mélyebb és méltányosabb belső piac

— **Növekvő iparág és működő tőkepiaci unió**

— **Versenyképesebb és környezetbarátabb gazdaság ösztönzése, a szociális gazdasági vállalkozások fejlesztése és innovatív modellek végrehajtása**

— **Mindenki számára hozzáférés biztosítása a méltányos munkaerőpiaci mobilitáshoz**

— **Úton az igazságosabb adózás felé**

4.1. Mivel az ipar áll az egységes piac középpontjában, az Európai Uniónak továbbra is ipara újjáélesztésére kell összpontosítania, valamint arra, hogy az iparnak az EU GDP-jéhez való hozzájárulását 2020-ig 20 %-ra növelje. Különös figyelmet kell fordítani az acélipart érintő kihívásokra, az állami támogatások újbóli meghatározásával és az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap célzottabb használatával. Útjára kell indítani továbbá az európai védelmi ágazatra vonatkozó cselekvési tervet, amely jelentős megtakarításokat eredményezhet a védelmi beszerzések területén.

4.2. Az EGSZB a finanszírozáshoz való hozzáférést javító hatékony intézkedések alkalmazására szólít fel, a tőkepiaci unió keretében tett kezdeményezésekkel párhuzamosan. A pénzügyi ágazat szabályozási és felügyeleti keretrendszerét (mikro- és makroprudenciális) módosítani kell annak érdekében, hogy csökkenjen a szabályozási arbitrázs kockázata. Ezzel kapcsolatban foglalkozni kell az árnyékbanki ágazattal is. Továbbá olyan eszközöket kell kidolgozni, amelyekkel jobban hozzá lehet férni az állami befektetési alapokban rendelkezésre álló tőkéhez. A bankuniót kialakító folyamatban utalni kell a banki szolgáltatások közszolgálati elemére. A polgárok számára biztosítani kell, hogy annak tudatában vehessék igénybe ezeket a szolgáltatásokat, hogy azok átláthatóak, megbízhatóak és olcsóak.

4.3. Konkrét cselekvési tervre van szükség azon akadályok elhárítása érdekében, amelyekkel a kkv-k, ideértve a mikro- és kisvállalkozásokat és családi vállalkozásokat is, belföldön és a határokon átnyúló kereskedelem során találkozhatnak.

4.4. A szociális gazdasági vállalkozások teljes potenciáljának kiaknázása érdekében az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy indítson útjára egy cselekvési tervet a szociális gazdaság számára, amely teljes ökoszisztémát biztosít annak fejlődéséhez és növekedéséhez.

4.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy növelni kell Európa versenyképességét és támogatni kell a környezetbarát gazdaságot. Ezzel kapcsolatban fontos, hogy az egységes piaci stratégia 2017-es felülvizsgálata során – az egyenlő versenyfeltételek fenntartásának elve mellett – ösztönözzék olyan új vállalkozási modellek alkalmazását is, amelyek a gazdasági, szociális és környezetvédelmi szempontokat egyaránt figyelembe veszik. A megosztáson alapuló gazdaság, a funkcionális gazdaság és a körforgásos gazdaság virágzása érdekében egyértelmű iránymutatásokra van szükség. Olyan átfogó megközelítésre van szükség, amely koherens szakpolitikai keretben figyelembe veszi a különböző szociális, gazdasági

és környezetvédelmi szempontokat. Kulcsfontosságú a vállalatok társadalmi felelősségvállalására vonatkozó, ambiciózusabb stratégia kialakítása, amely jobban elismeri a vállalkozások hozzájárulását a közjóhoz, és a GDP-n kívül méri a jólétre és a társadalmi fejlődésre vonatkozó mutatókat is.

4.6. Az új irányelvek szerinti közbeszerzés tekintetében egy, az ajánlatkérő szervek számára készülő útmutató segítségével ösztönözni kell a szociális záradékok és a védett piac alkalmazását.

4.7. A méltányos munkaerőpiaci mobilitást meg kell őrizni. Ezzel kapcsolatban az EGSZB jelenleg dolgozik véleményének összeállításán a 96/71/EK irányelv felülvizsgálatára vonatkozó európai bizottsági javaslat tárgyában, és vizsgálja a szolgáltatásnyújtás szabadságának támogatásával, valamint a szolgáltatási piacon a tisztességes verseny fenntartásával és ezzel párhuzamosan a munkaerőpiacon érvényesülő egyenlő elbánás biztosításával kapcsolatos kérdést.

4.8. A közös agrárpolitika fejlesztési igényeit a 2014–2020-as többéves pénzügyi keret félidei felülvizsgálata keretében a multifunkcionalitás és a családi gazdaságok fenntartására, valamint a fenntarthatóságra kell irányítani az európai mezőgazdaság középpontjában. Az Európai Bizottságnak átfogó európai élelmiszer-stratégiát kell kidolgoznia, amely az egész ellátási láncra kiterjed, a termelőtől egészen a fogyasztóig, valamint biztosítani kell a szakpolitikai összhangot a különböző szakpolitikai területek között, a mezőgazdasági politikáktól egészen a kereskedelem-, oktatás- és éghajlatpolitikáig.

4.9. Kiemelt jelentőségű kérdés az „uniós városfejlesztési menetrend” témája. Az Európai Bizottságnak fehér könyvet kell kidolgoznia a vidéki területekről. Ki kell emelni azonban, hogy a városi és vidéki területek szorosan kapcsolódnak egymáshoz, és nincsenek más lehetőségeik.

4.10. Fontos az egységes piac fellendítéséből eredő foglalkoztatási előnyök kihasználása, különösen a szolgáltatások, a digitalizáció és a munkaerőpiaci mobilitás tekintetében. Az egységes piac megfelelő működése és az emberek számára biztonságot és méltányos versenyt biztosító keretrendszer képezi Európa gazdasági fellendülésének alapját. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy foglalkozni kell a szegénységben élő munkavállalók helyzetével, és hogy hatékony eszközöket és politikákat kell kidolgozni a létminimum megővésére és a biztonság biztosítására az új típusú munkaügyi kapcsolatok terén.

4.11. Tovább kell lépni a hatékony társasági adóztatással kapcsolatos cselekvési terv kidolgozásában, különösen a közös konszolidált társaságiadó-alap (KKTA) tekintetében. Az EGSZB határozott lépések megtételére szólít fel az adócsalás, adókikerülés és agresszív adótervezés ellen. Az adót ott kell beszedni, ahol a gazdasági tevékenység központi helye van. Ennek érdekében az EGSZB biztosítani kívánja, hogy az EU teljes körűen részt vegyen az OECD adókikerülés, adóalap-erőzítő és a nyereségátcsoportosítás (BEPS) elleni küzdelemre irányuló cselekvési tervében.

4.12. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság az európai szemeszter legutóbbi ciklusában kiemelt figyelmet fordított az alacsony jövedelmű adófizetők adóterheinek fokozatos csökkentésére és hatékonyabb, méltányos adórendszer alkalmazására, ezzel ösztönözve az olyan adókra való áttérést, amelyek kevésbé fogják vissza a fogyasztást, mint a munkát terhelő adók. Továbbá az adórendszerek reformjára van szükség az újraelosztó szerepük biztosítása érdekében, ami segíthet az egyenlőtlenségek mérséklésében.

5. Mélyebb és méltányosabb gazdasági és monetáris unió

— **Ütemterv a GMU kiteljesítésére, ideértve a bankuniót is**

— **Előrelépés a gazdasági és politikai unió terén**

— **Az európai szemeszter teljesíti az Európa 2020 stratégiát és a szociális célkitűzéseket**

5.1. Tekintve, hogy a monetáris politika rendkívül korlátozott kapacitással rendelkezik arra, hogy ösztönözze a keresletet, az euróövezet gazdasága úgynevezett „likviditási csapdában” van. Nagyobb szolidaritásra van szükség a strukturális többletekkel rendelkező országok részéről, amelyeknek nagyobb mértékben hozzá kell járulniuk az expanzív politikákhoz.

5.2. Az euróövezetnek meg kell erősítenie növekedési potenciálját és az aszimmetrikus hatású megrázkódtatások kezelésére vonatkozó képességét, továbbá ösztönöznie kell a gazdasági és társadalmi konvergenciát. Ehhez egy konkrét közös fiskális rendszerre vonatkozó új szabályozásra van szükség. Az EGSZB felszólít arra, hogy az euróövezetben hozzanak létre makrogazdasági párbeszédet, amely döntően hozzájárulhat a GMU demokratikus és szociálisan érzékeny továbbfejlesztéséhez. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a jövőbeli viták során nem „versenyképességi testületekről”, hanem „versenyképességi, társadalmi kohéziós és fenntarthatósági testületekről” kell beszélni. Az euróövezetnek a nemzetközi szervezetekben egységes véleményt kell képviselnie.

5.3. Az EGSZB elvárja az európai intézményektől, hogy 2017-ben kezdjék el a GMU kiteljesítésére vonatkozó ütemterv második szakaszát, amelyben az euróövezetnek egyértelmű identitást kell kapnia. Az ütemtervbe bele kell foglalni az intézményi lépések végrehajtásáról szóló politikai vitát, ezek némelyike a Szerződés megváltoztatását igényelheti.

5.4. A vitának ideális esetben az alábbi kérdésekre kell kiterjednie: az euróövezet szerkezetének megszilárdítása, az euróövezet közös fiskális rendszere és az euróövezet tagállamai általi közös kötvénykibocsátás, amelyet az európai valutaalap irányít; jobb elszámoltathatóság és demokratikus legitimitás a GMU számára, amely az Európai Parlament hatásköreinek megerősítésével, valamint jobban strukturált interparlamentáris konferenciával és a nemzeti parlamentek részéről komolyabb kötelezettségvállalással érhető el, valamint azzal, hogy csak euróövezeti parlamenti képviselők szavaznak a GMU hatáskörébe tartozó kérdésekről.

5.5. Az európai szemeszter részeként a civil és szociális párbeszéd a sikeres, fenntartható és inkluzív gazdasági, foglalkoztatási és szociális reformok hajtóereje lehet. A nemzeti parlamenteket be kell vonni a nemzeti reformprogramok (NRP) megtervezésébe és értékelésébe és az országspecifikus ajánlások végrehajtásába az Európa 2020 stratégia célkitűzéseivel összhangban. A szociális partnerekre különleges szerep hárul kizárólagos hatásköreik, felelősségi köreik és feladataik kapcsán.

5.6. Azonnali intézkedéseket kell végrehajtani az alacsony bérezésű és veszélyeztetett munkavállalók számára védőháló bevezetése érdekében, a háztartások számára a létminimum biztosítása, a szegénységben élő területek problémáinak kezelése és az egyenlőtlenségek kiegyenlítése érdekében. A szociális jogok európai pillérét egyértelműen meg kell határozni és 2017-ben a szociális partnerek és egyéb civil társadalmi szervezetek aktív hozzájárulásával végre kell hajtani. A szociális jogok uniós pillérének azonban hozzá kellene járulnia a fenntartható gazdasági fejlesztés és a munkahelyteremtés támogatásához, valamint ennek érdekében kézzelfogható eredményeket kellene elérnie, hogy javítsa az európai emberek élet- és munkaminőségét és fellelődjön a hatékony és inkluzív munkaerőpiacokat és a minőségi és mindenki számára hozzáférhető közszolgáltatásokat.

5.7. A pénzügyi unió részét képező bankunió kulcsfontosságú az euro integritásának biztosításában, és a magánszektorral való kockázatmegosztás növelésében. A javasolt európai betétbiztosítási rendszer a bankunió alapvető részét képezi. A részét képező további kockázatmegosztást a bankunióban további kockázatcsökkentésnek kell kísérnie. Fontos, hogy e kettőt valóban párhuzamosan kezeljék, és haladéktalanul valósítsák meg. Az Európai Bizottságnak átfogó, részletes hatástanulmányt kellene készítenie a javaslat legitimitásának további erősítése érdekében.

6. Ésszerű és kiegyensúlyozott szabadkereskedelmi megállapodások

— **Ambiciózus és innovatív kereskedelmi és fenntartható fejlődésről szóló fejezeteket tartalmazó kereskedelmi megállapodások kötése**

— **A civil és szociális párbeszéd előnyeinek kiaknázása**

6.1. Politikai koherenciára van szükség a fejlesztési és kereskedelmi szakpolitikák között. A „Mindenki számára előnyös kereskedelem” című közleményben foglaltak szerint a környezetvédelmi, szociális, munkaügyi, fogyasztóvédelmi és egyéb normákat, valamint a közszolgáltatásokat nem szabad az uniós megállapodásokkal szűkíteni, inkább javítani kell őket.

6.2. Az EGSZB ilyen körülmények között fontosnak tartja a jelenleg folyó kereskedelmi és beruházási tárgyalások kiegyensúlyozott lezárását (ideértve a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerséget, az átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodást, az EU–Japán és EU–Kína beruházási tárgyalásokat, az ASEAN-országokkal zajló tárgyalásokat és egyéb folyamatban lévő gazdasági partnerségi megállapodásokat), és a megállapodások megerősítése után az eredményes végrehajtás nyomán követését.

6.3. Törekedni kell továbbá az átláthatóságra és a tisztességes érdekegyensúlyra a szolgáltatásokkal (TiSA) és környezeti termékekkel kapcsolatos többoldalú tárgyalások során.

6.4. A kétoldalú kereskedelmi tárgyalások folytatása nem gyengítheti az Uniónak a WTO és egy szilárd többoldalú globális megállapodás melletti elkötelezettségét, és el kell kerülni az esetlegesen ellentmondó szabályokat. A WTO-tárgyalások keretében célirányosabb megközelítésre van szükség például a digitális kereskedelem terén.

6.5. A kereskedelem az EU gyáripari ágazatai számára és az európai piac tisztességtelen magatartástól és dömpingtől való, korszerűsített piacvédelmi eszközökkel történő megvédése tekintetében központi téma annak érdekében, hogy a belső piacot teljes mértékben megvédjük a nem uniós országokból származó tisztességtelen importtól. Az Európai Bizottságnak azonban alaposan meg kell vizsgálnia, hogy a döntés milyen hatást gyakorol Kína piacgazdasági státusára.

6.6. Habár az Európai Bizottság által a közelmúltban javasolt beruházási vitákkal foglalkozó bírósági rendszer fejlődést jelent az USA által támogatott, azóta elvetett, beruházók és államok közötti vitarendezési mechanizmushoz képest, ez a rendszer is vitatott és további értékelésre van szükség.

6.7. Az EU kereskedelempolitikájának figyelembe kell vennie a kereskedelmi megállapodások következményeivel kapcsolatban kifejtett különböző véleményeket. Különös figyelmet kell fordítani a civil társadalom minden részéből összetevődő közös testületeknek a szabadkereskedelmi megállapodások különféle területeinek nyomon követésében való részvételére. Az EGSZB szakértelme egyedülálló értéket jelent e munka szempontjából. A jövőbeli vagy folyamatban lévő tárgyalásokkal kapcsolatos hatásvizsgálatok fontos eszközök maradnak a tárgyalásokat nyomon követők számára.

7. A jogérvényesülés és az alapvető jogok kölcsönös bizalmon alapuló térsége

— **A polgárok biztonságának javítása**

— **A jogállamiság tiszteletben tartása**

— **Az akadályok eltávolítása és a hiányosságok megszüntetése**

7.1. Az európai polgárok biztonság iránti növekvő igénye miatt azonnali fellépésre van szükség az uniós integráció fő eredményeinek védelme és a tagállamok közötti bizalom helyreállítása érdekében. A terrorizmus elleni küzdelemhez szorosabb együttműködésre van szükség a tagállamok, illetve a tagállami hatóságok között.

7.2. A közel-keleti békére irányuló erőfeszítések, a nemzetközi rendőrségi együttműködés, a külső határok eredményes ellenőrzése és a fejlesztéspolitika elengedhetetlen kiegészítői az európai biztonság megerősítésére irányuló intézkedéseknek.

7.3. 2017-ben az EU-nak meg kell erősítenie az uniós fellépés európai biztonsági stratégiában meghatározott pilléreit. Az EU biztonsági stratégiájának biztosítania kell a jogállamiság és az alapvető jogok teljes tiszteletben tartását a tagállamokban, ideértve a demokráciát, emberi jogokat, a gazdasági és szociális jogokat és az eredményes civil társadalmi párbeszédet.

7.4. Szabad utat kell adni az egyenlő bánásmód elvének végrehajtásáról szóló irányelvre irányuló javaslatnak (COM (2008) 426 final), és nem szabad tovább gátolni a civil társadalom részvételi oldalának jelentős ösztönzését.

7.5. A nemek közötti egyenlőségre vonatkozó stratégiát (2010–2015) újra meg kell erősíteni a munkaerőpiacon egyértelmű célkitűzések, gyakorlati intézkedések és a nemi alapú megkülönböztetés leküzdése terén elért haladás hatékony nyomon követése segítségével, továbbá oktatással, döntéshozattal és a nemi alapú erőszak visszaszorításával.

7.6. Az európai fogyatékosügyi stratégiát korszerűsíteni kell az ENSZ Fogyatékossgal Élő Személyek Jogainak Bizottsága által tett megállapítások szerint, az idevágó jogszabályok segítségével, valamint az összes tagállamban elismert uniós prioritási kártya kibocsátásával.

7.7. A szegénység elleni küzdelem terén konkrét mutatókat és célkitűzéseket kell megszabni a veszélyeztetett gyermekek tekintetében.

7.8. A sebezhetőség új formáival, például a bizonytalan feltételek között végzett munkával, a munkavállalói szegénységgel és az idős és fiatal nők, egyedülálló anyák és migráns nők helyzetével is foglalkozni kell.

8. Elmozdulás egy új migrációs politika felé

— A menekültek megfelelő kezelése

— A migránsok integrációja

— Küzdelem a populizmus és idegengyűlölet ellen

8.1. Az EU-nak a tagállamok közötti szorosabb együttműködéssel, illetve egységes és gyakorlati intézkedések segítségével kell választ adnia a migráció és a menekültügy kérdéseire. Az EGSZB a 11 tagállamba tett tényfeltáró látogatások alapján megfogalmazott ajánlásokra és jelentésre hivatkozik. Prioritásként kell kezelni „A földközi-tengeri térségben uralkodó helyzet és a migrációval kapcsolatos átfogó uniós megközelítés szükségessége” című európai parlamenti jelentésből eredő javaslatokat.

8.2. 2017-ben létre kell hozni a schengeni szabályokban meghatározott határellenőrzéstől való eltérések megszüntetéséhez szükséges feltételeket, és biztosítani kell a jogállamiság érvényesülését a schengeni térség kezelésében.

8.3. A javasolt Közös Menekültügyi Rendszer középtávon megvalósítható cél. Az Európai Bizottság által javasolt jogalkotási és politikai kezdeményezéseket gyorsan el kell fogadni, tiszteletben tartva a nemzetközi védelemért folyamodók átfogó érdekeit és a jogállamiságot a tagállamok közötti kézzelfogható szolidaritás megnyilvánulásaként.

8.4. Ezért fontos átgondolni a menedékkérők áttelepítésére, áthelyezésére és védelmére vonatkozó javaslatot a menedékkérők számára legális és biztonságos útvonalak megnyitása érdekében.

8.5. Ezzel kapcsolatban az EGSZB szeretné hangsúlyozni, hogy az EU és Törökország közötti megállapodásból hiányoznak az EU alapvető jogainak és nemzetközi kötelezettségeinek tiszteletben tartásához szükséges biztosítékok. Határozott fellépésre van szükség a török hatóságokkal és olyan szomszédos országokkal való konstruktív együttműködés helyreállításához, amelyek továbbra is kulcsfontosságúak az EU határainak biztonságossá tételében.

8.6. A migrációs politikának forrásokra van szüksége a migránsok és menekültek integrációjához. Az EGSZB értékeli a különböző európai alapokból rendelkezésre álló források ésszerűbb felhasználására irányuló erőfeszítéseket. Növelni kell a forrásokat, különösen az ESZA keretében, azon tagállamok számára, amelyek leginkább ki vannak téve a migránsok vagy menekültek integrációjával járó kihívásoknak.

8.7. Kulcsfontosságú a jogszerűen Európában tartózkodó emberek bevonása a képzésekbe, a munkaerőpiacra való belépésük segítése, és általában a társadalomba való integrációjuk támogatása. Ugyanennyire fontos a növekvő idegengyűlölet és populizmus kezelése, amelyek gyakran kapcsolódnak a jelentős migrációs áramlásokhoz. Az európai szociális és gazdasági partnerek (ESZSZ, Európai Vállalkozói Szövetség, CEEP, UEAPME és Eurochambres) együttes nyilatkozata és a civil társadalmi szervezetek és a szociális gazdaságban érdekelt felek által végzett munka előremutató.

9. Erősebb globális szereplő

— Belső kohézió a külső tevékenységek érdekében

— Együttműködés a szomszédokkal és stratégiai partnerekkel

9.1. Az EU-nak a konfliktus sújtotta térségekben a béke és stabilitás elérése érdekében munkálkodó globális szereplőként meg kell erősítenie pozícióját a nemzetközi szervezetekben, és koherensebben kell fellépnie. Az eredményes külső tevékenységek érdekében integrált szakpolitikai intézkedésekre van szükség az Európai Bizottság bel- és külpolitikája között. A stratégiai partnerekkel fenntartott kapcsolatok és együttműködés javítása elengedhetetlen ahhoz, hogy az EU megerősítse globális szerepét.

9.2. Az EU együttműködéshez és fejlesztéshez való hozzájárulásában prioritásként kell kezelni a szomszédos országok demokratizálódási folyamatát. Konkrét fellépésre van szükség az EU által finanszírozott, jól megtervezett beruházások segítségével, a Világbankkal együttműködésben.

9.3. A civil társadalmi szervezetekkel folytatott párbeszédet és az emberek közötti kapcsolatokat megfelelően be kell építeni az EU külső tevékenységébe. Az európai szomszédságpolitika (ENP) értékeléséhez alapvető fontosságú a régióban a civil szervezetekkel folytatott strukturált párbeszéd kialakításának támogatása. Emellett a szociális párbeszédet az EU együttműködési és fejlesztési programjainak szerves részévé kell tenni.

9.4. Az ENP értékelését prioritásként kell kezelni. A Földközi-tengertől délre és keletre fekvő országokkal fenntartott kapcsolatoknak nem a biztonsági szempontokon vagy a menekültügyi válságon alapuló védekező álláspontot kell képviselniük, hanem egyenlő partnerek közötti, valódi, közös fejlesztési politikává kell alakulniuk.

9.5. Különös figyelmet kell fordítani az Oroszországgal fenntartott kapcsolatokra, ideértve az aktívabb diplomáciai kapcsolatot, különös tekintettel az energetikai kapcsolatokra.

9.6. Kulcsfontosságú lesz, hogy teljesíteni kell mind a fenntartható fejlődési célkitűzéseket, mind pedig a COP 21 célkitűzéseket, és meg kell kezdeni végrehajtásukat. A fenntartható fejlődési célkitűzéseknek befolyásolniuk kell az EU fejlesztési menetrendjét. Az EU-nak proaktívnak kell lennie azon eszközök értékelésében, ideértve a költségvetési igényeket is, amelyekre szükség lesz ezen kihívások kezeléséhez. Megfelelő irányítási keretrendszerrel kell biztosítani a civil társadalom aktív részvételét. Az EGSZB megismétli a fenntartható fejlődéssel foglalkozó európai fórumra vonatkozó javaslatát.

10. A demokratikus változás uniója

— Az aktív polgárság és a részvételi demokrácia ösztönzése

— A nyitottság és átláthatóság növelése

— A civil párbeszéd bővítése és a szociális párbeszéd megerősítése

10.1. Az EU által tapasztalt gyakori és összetett kihívások leküzdése érdekében kulcsfontosságú az összes ágazat és erőforrás mozgósítása a közös megoldások kidolgozása érdekében. A civil társadalom központi szerepet játszik e nélkülözhetetlen innováció előrevitelében, a változáshoz pedig a polgárok részéről bizalomra van szükség. Ezért a civil társadalmi érdekelteket a többi szereplővel azonos feltételek mellett be kell vonni a folyamatba, annak érdekében, hogy teljes mértékben kiaknázzuk hozzájárulásukat. Ehhez kultúráváltásra van szükség, valamint az erős és független civil társadalmi szféra támogatására tagállami és uniós szinten.

10.2. Ezzel kapcsolatban az EGSZB emlékezteti az Európai Bizottságot, hogy kérte egy zöld könyv közzétételét arról, hogy hogyan lehet a civil párbeszédet eredményesen és állandó jelleggel megszervezni.

10.3. Az EGSZB ismételten felhívja a figyelmet arra is, hogy az érintett felekkel folytatott konzultációt a reprezentativitás, a hozzáférhetőség, az átláthatóság és a visszajelzések tekintetében javítani kellene.

10.4. Fellépésre van szükség az európai polgári kezdeményezésről szóló rendelet felülvizsgálatára vonatkozó javaslattal kapcsolatban a hatékonyságának javítása érdekében.

10.5. Az EGSZB továbbra is úgy véli, hogy a részvételi demokrácia megerősítését prioritásként kell kezelni, annak érdekében, hogy javuljon az Európai Unió döntéshozatalának demokratikus rezilienciája. Ennek keretében az új Bizottság–Tanács–Parlament intézményközi megállapodásnak lehetővé kell tennie az intézményi konzultatív testületek, például az EGSZB számára, hogy nagyobb befolyással legyenek a jogalkotási javaslatokra a döntéshozatali folyamatban.

10.6. Jobb szabályozás segítségével kell biztosítani a hatékonyabb és egyszerűbb jogszabályokat, amelyek célkitűzései egyértelműek és átláthatóak. A jogszabályok kidolgozásának jobb nyomon követése érdekében megfontolandó a „jogalkotási lábnyom”-ra vonatkozó javaslat, amely lehetővé tenné a civil társadalmi szervezetek jogalkotási folyamatban való részvételét, illetve a szociális partnerek abba való fokozottabb bevonását, megkönnyítve ezzel igényeik és váraikozásaik teljesítését.

10.7. Az Európai Bizottságnak folytatnia kell a REFIT eljárást, amelyben az EGSZB-nek erőteljesebb szerepet kell játszania. A REFIT program azonban nem áthatja alá a szociális és munkajogokat, illetve a környezet- és fogyasztóvédelmet. A hatékonyabb szabályozás, ideértve a kkv-kra vonatkozó szabályozást is, a jobb szabályozási folyamatok nyíltságával és átláthatóságával érhető el, amelynek ösztönöznie kell a kedvezményezetteket, hogy alulról építkező jogalkotási kezdeményezéseket javasoljanak és különösen a civil társadalmi szereplők nagyobb mértékű részvételéhez kell vezetnie.

10.8. 2016 márciusában az európai szociális partnerek négy együttes álláspontot ismertettek a szociális párbeszéd újramegzdésével, a menekültekkel, az iparpolitikákkal és a digitalizációval kapcsolatban. Ezeket támogatni kell, és bele kell építeni az Európai Bizottság 2017. évi munkaprogramjába.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 518. PLENÁRIS ÜLÉSE (2016. JÚLIUS 13–14.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Kína esetleges piacgazdaságként történő kezelésének hatása a kulcsfontosságú iparágakra (és a növekedésre és munkahelyteremtésre) (a piacvédelmi eszközök szempontjából)

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2016/C 389/02)

Előadó: Andrés BARCELÓ DELGADO

Társelőadó: Gerald KREUZER

2016. január 21-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Kína esetleges piacgazdaságként történő kezelésének hatása a kulcsfontosságú iparágakra (és a növekedésre és munkahelyteremtésre) (a piacvédelmi eszközök szempontjából)

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2016. június 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2016. július 13-14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a 2016. július 14-i ülésnapon) 194 szavazattal 4 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Aligha elfogadható, hogy Kínában piacgazdasági feltételek érvényesülnek, hiszen az Európai Bizottság által felállított öt kritérium közül négynek nem felel meg, és gyakorlata nem tükrözi az alaprendelet (1225/2009/EK tanácsi rendelet) rendelkezéseit.

1.2. Az EGSZB elismeri, hogy bár a különböző források eltérő eredményeket hoztak, ha nem tudjuk tovább biztosítani a szabad és tisztességes kereskedelmet Kínával, több százezer munkahely szűnhet meg, ami elfogadhatatlan.

1.3. A megszűnések konkrét ágazatokra és régiókra összpontosulnának, amelyeket mélyen érintene ez a változás, ilyen például az alumínium-, a kerékpár-, a kerámia-, az elektróda-, a vasötvözet, az üveg-, a papír-, a napelem-, az acél- és a gumiabroncsgyártás. Ezért további ágazati és földrajzi vizsgálatok elvégzését ajánljuk.

1.4. Az érintett ágazatok főként köztes termékek gyártói vagy fogyasztói, ebből adódóan pedig a dömpingellenes intézkedések csökkentése valószínűleg nem szolgálja a lakossági fogyasztók javát.

1.5. A dömpingelt termékeket fogyasztó ipari ágazatoknak rövid távon haszna származna a támogatott behozatalokból. Középtávon azonban már ezek az ágazatok is veszélyben lehetnek, mivel Kína is a feldolgozóipari (downstream), hozzáadott értéket képviselő ágazatokat ösztönzi. Kína rossz bizonyítványa az iparjogvédelmi jogok terén szintén kockázatot jelent.

1.6. Ha egy ipari munkahely megszűnik, legtöbbször nem termelődik újra. Ha az érintett személy talál is másik munkahelyet, ott valószínűleg alacsonyabb bért kap és olyan beosztásban dolgozik, ahol nem értékeli szaktudását. A minőségi munkahelyek alacsony bérezésű, bizonytalan munkahelyekkel való helyettesítése a társadalmi egyenlőtlenségek növekedésével is járhat.

1.7. Ezért az EGSZB úgy gondolja, hogy Kína piacgazdaságként történő kezelése komoly veszélyt jelentene az EU ipari bázisára és az iparban való foglalkoztatásra. Negatívan hatna az európai ipar fellendítésének kilátásaira, amely jó minőségű, stabil munkahelyek által, valamint a technológiai innováció terjesztése, illetve a kutatás és a fejlesztés révén valósulhatna meg – ezek az európai gazdasági és társadalmi rendszer fenntartható dinamikájának kulcselemei.

1.8. Ebben az összefüggésben Kína piacgazdaságként való kezelése komoly kockázatot jelent az ipari övezetekre és a kkv-k helyi termelési rendszereire Kína tisztességtelen versenygyakorlatai miatt. Emiatt fennáll annak a kockázata, hogy megszűnik a kkv-k szakosodott termelése és ezzel együtt eltűnnek a nagymértékben szakosodott, kisipari munkahelyek, melyek az európai ipar szerkezetének gerincét alkotják.

1.9. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy mozdítsák elő a tisztességes nemzetközi versenyt és ezzel aktívan védjék az ilyen munkahelyeket és az európai társadalmi értékeket, és növeljék az Európai Unió polgárainak jövedelmét és vagyonát.

1.10. Ezeknek az uniós munkahelyeknek és a hozzájuk kapcsolódó beruházásoknak a védelme nemcsak gazdasági szempontból fontos, de elősegíti a társadalmi és környezeti fenntarthatóságot is. A termelés áthelyezése a rendkívül erőforrás- és energiahatékony európai termelőüzemekből a szénalapú kínai gazdaságba útját állná az éghajlatváltozással és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos törekvéseinknek. Kínában változatlanul problémás továbbá a munkavállalói és emberi jogok tiszteletben tartása.

1.11. Ezek védelmének meg kell felelnie az európai jogszabályoknak és a nemzetközi egyezményeknek. Ki kell kényszerítenie továbbá a megállapodások harmadik felek általi teljesítését, és figyelembe kell vennie a jelentős kereskedelmi partnerországokkal, például az USA-val folytatott egyeztetéseket. A hatékony piacvédelmi eszközök tisztességes versenyt biztosítanak. Szükség van rájuk az európai ipar jövője érdekében és annak a célnak a támogatására, hogy az ipar részarányát a GDP 20 %-ára növeljük.

1.12. Mindaddig, amíg Kína nem teljesíti a piacgazdasággá minősítéshez szükséges öt uniós kritériumot, az Európai Bizottságnak a kínai importra vonatkozó dömping- és szubvencióellenes vizsgálataiban a Kína WTO-csatlakozásáról szóló jegyzőkönyv 15. szakaszának hatályban maradó rendelkezései értelmében nem szabványos módszert kellene alkalmaznia.

1.13. Az ipar EU-ban tartása az egészséges K+F-hálózatok alapja, amelyek a jövőbeni növekedés és a „nagy társadalmi kihívásaink” (öregedés, energia, éghajlat, egészségügy, mobilitás) megoldása szempontjából elengedhetetlenek.

1.14. A kkv-k nem rendelkeznek elegendő erőforrással ahhoz, hogy dömpingellenes intézkedéseket kezdeményezzenek vagy a vizsgálatok során teljes mértékben együttműködjenek az Európai Bizottsággal. Az EGSZB egyszerűsített megközelítés kidolgozását kéri olyan ágazatok tekintetében, ahol jelentős a kkv-k részaránya.

1.15. Az EGSZB tisztában van e kérdés stratégiai jelentőségével, ezért ez a vélemény az ezzel kapcsolatos munkáinak csak a kezdetét jelenti. Az EGSZB folyamatosan foglalkozni kíván a kérdéssel, és egy EGSZB-projekt létrehozását javasolja a „Kína piacgazdasági státusa” témában, hogy a civil társadalom nevében nyomon követhesse a fejleményeket. Ehhez a feladathoz kellő erőforrásokat kell rendelni.

2. Bevezetés

2.1. A WTO-szabályok értelmében egy ország akkor vehet ki dömpingellenes vámot harmadik országokból származó termékekre a vámtarifán felül, ha vizsgálat bizonyítja, hogy ezek a termékek a helyi termékek áránál alacsonyabb áron jutnak be az országba, ami károsítja a helyi ipart. Amikor Kína 2001 decemberében csatlakozott a WTO-hoz, a csatlakozásával kapcsolatos átmeneti szabály lehetővé tette Kína számára, hogy dömpingellenes eljárásokban nem piacgazdaságú országnak minősüljön, ha a kínai cégek nem tudják bizonyítani, hogy a szabadpiaci alapelveknek megfelelően végzik tevékenységüket. Kína jelenlegi nem piacgazdasági státusa lehetővé teszi, hogy a dömpingkülönbözöt kiszámításához a hazai árak helyett egy analóg ország árait használja (amelyek nem piacgazdaságú országokban az állami beavatkozás miatt természetellenesen alacsonyak). A nem piacgazdaságú országok esetében alkalmazandó módszerek leírása a kínai WTO-csatlakozási jegyzőkönyv 15. szakaszában található, de a 15. szakasz (a) bekezdésének (ii) pontjában szereplő rendelkezés 2016 decemberében hatályát veszti. Emiatt az Európai Bizottság kénytelen lesz módosítani a dömpingellenes ügyekben az ár-összehasonlíthatóságot meghatározó módszert.

2.2. Ez az EGSZB-vélemény arra összpontosít, hogy milyen hatással lenne az uniós iparra és foglalkoztatásra, ha Kína megkapná a piacgazdasági státust, és megváltoztatná a piacvédelmi eszközökre vonatkozó módszertant. Ez független a jogi vizsgálatától, mivel az EGSZB szerint ez rendkívül fontos téma az uniós ipar és a hozzá kapcsolódó munkahelyek tekintetében.

2.3. Az Európai Parlament elsöprő többséggel fogadott el egy állásfoglalást, melyben egy olyan, nem szabványos módszer alkalmazását kéri, amely tiszteletben tartja Kína WTO-csatlakozási jegyzőkönyvét, de egy szabad és tisztességes kereskedelmet biztosító keret kialakítását is lehetővé teszi.

3. Általános megjegyzések

3.1. A gazdasággal kapcsolatban az EGSZB az alábbiakat állapítja meg:

3.2. Kína az elmúlt 15 évben rendkívüli fejlődésen ment keresztül, ami megváltoztatta a globális ipart és kereskedelmet. A kínai növekedési modell beruházáson alapul, ez a tevékenység az IMF szerint 2015-ben az ország GDP-jének 46 %-át tette ki. Ez a szám meghaladja más fejlett gazdaságokra, például az EU-ra (19 %) és az USA-ra (20 %) jellemző beruházási arányt.

3.3. A változások mértékét és sebességét nagyrészt az állami politika befolyásolja. Az EGSZB elismeri, hogy Kína nem minősül az uniós meghatározás szerinti piacgazdaságnak, és ezzel a kérdéssel kapcsolatban az intézményen kívül is általános az egyetértés. A Világbank beszámolója szerint „az állam mélyrehatóan és közvetlenül beavatkozott az erőforrások elosztásába közigazgatási és árszabályozással, kezességvállalással, hitelezési iránymutatásokkal, pénzügyi intézmények többségi tulajdonlásával⁽¹⁾ és szabályozási politikával”.

3.4. Számos példa van a kínai fejlődéssel kapcsolatos túlkapasokra. Az ország 2011 és 2013 között 6,6 milliárd tonna cementet fogyasztott el, ami több, mint az USA cementfogyasztása a 20. század egészében (4,4 milliárd). Ez azt jelenti, hogy Kína három év alatt annyi cementet használt el, amennyire az Egyesült Államok egy évszázad alatti felépítéséhez volt szükség. Az erőforrások nem hatékony felhasználása mellett óriási ipari kapacitást építettek ki ekkora mennyiségű anyag rövid idő alatt történő előállításához.

3.5. Kína a fejlődési modelljét egyre inkább a fogyasztás- és szolgáltatóorientált növekedés felé irányítja. A gazdaság várhatóan lassulni fog, ami azt jelenti, hogy a kínai nehézipar termékeinek nagy része nem talál majd vevőre Kínában.

3.6. Az Európai Kereskedelmi Kamara Kínában arról számol be, hogy már most is jelentős többletkapacitás áll fenn az olyan termékek esetében, mint a nyersacél, az alumínium, a cement, a vegyi anyagok, a hajógyártás, a finomítás, a síkűveg, a papír és a karton. A kínai kormány elismeri ezt és úgy döntött, hogy 2020-ig nyersacél-kapacitását 100 millió tonnával, 150 millió tonnára⁽²⁾, szénttermelését pedig 500 millió tonnával csökkenti⁽³⁾.

⁽¹⁾ Világbank, China Economic Update, 2015. június.

⁽²⁾ Curb to be placed on metal overcapacity, English.gov.cn, 2016. február.

⁽³⁾ Coal capacity guideline issued, English.gov.cn, 2016. február.

3.7. E szándéktól függetlenül a teljes kapacitás csökkentése hosszú távú célkitűzés. Az elmúlt tíz évben bezárt gyárak helyére modern, termelékenyebb üzemek kerültek, és a probléma tovább duzzadt. A köztes termékek iránti háztartási kereslet soha nem fogja átvenni az ipari kereslet helyét.

3.8. Az EU az 1980-as és az 1990-es években hosszadalmas és bonyolult folyamat során tudta ezt a problémát megoldani, és ezt Kína sem kerülheti el.

3.9. Következésképpen a többletkapacitás és az alacsony hazai kereslet miatt túltermelés alakul ki, amely a nemzetközi piacokra próbál kijutni.

3.10. Az EGSZB felhívja a figyelmet a kínai exporttal kapcsolatos adatokra.

3.10.1. A WTO szerint Kína a világ legnagyobb feldolgozóipari exportőre, 18 %-os részesedéssel. Ez a részesedés 2010 óta 20 %-kal nőtt. 2014-ben a kínai export 6 %-kal emelkedett, a többi ország esetében ez a növekedés csupán 3,5 %-os volt. A 2010–2014-es időszak elemzéséből kiderül, hogy a növekedés Kínában 49 %-ot tett ki, ami a világ többi országához képest kétszeres volt.

3.10.2. A Kína nemzeti statisztikai hivatalától származó adatok szerint 2014-ben a következő termékek érték el a legnagyobb növekedést: cink és cinkötvözetek (+ 2 360 %), gyapot (+ 100 %), kocsz (+ 82 %), diódák és egyéb félvezetők (+ 61 %) és hengerelt acél (+ 50 %). 2010 óta a gyapot, a hengerelt acél és a diódák és egyéb félvezetők exportja megduplázódott, míg a kocsz és a cink és cinkötvözetek eladása megháromszorozódott.

3.10.3. Ez az exportban megfigyelt növekvő tendencia várhatóan a következő években is folytatódni fog, mivel az előrejelzések szerint a kínai hazai kereslet csökkenni fog. Ha az európai piacvédelmi eszközök jóval gyengébbek, mint a kereskedelmi partnereink piacvédelmi eszközei, akkor a jelenleg a NAFTA-ba vagy Japánba irányuló kínai export az EU-t veheti célba.

3.10.4. Ez az exportalapú növekedési modell jelentős, 137 milliárd eurós hiányhoz vezetett (2000-ben 48,8 milliárd euro volt) az EU árukereskedelmi mérlegében, mivel a Kínából származó EU-s import kétszerese a Kínába irányuló exporténak.

3.10.5. Kína ebben a kontextusban indította el az „egy övezet egy út” kezdeményezést a közlekedési infrastruktúra (vasút–autópálya és tengeri közlekedés) megteremtésére az eurázsiai területeken. Az elsődleges cél az, hogy a kínai vállalatok verseny nélkül hozzáférjenek az eurázsiai piacokhoz, amelyek így a túltermeléssel küzdő ágazatok számára új piacokat jelenthetnének. Kína piacgazdasági státusa jelentős kockázatot jelentene az „egy övezet egy út” kezdeményezésben részt vevő uniós tagállamok vállalatai számára.

3.11. Tények a dömpinggyakorlatokról

3.11.1. A kínai export ugrásszerű növekedését részben tisztességtelen gyakorlatokkal érték el, ezt a WTO szabályai szerint megindított számos dömpingügy bizonyítja.

3.11.2. Kína a dömpingellenes intézkedések által leginkább érintett ország. A kereskedelmi vizsgálatok 34 %-ának volt alanya és 667 intézkedést vezettek be ellene. Csupán 2015-ben 76 dömpingellenes intézkedés volt érvényben vagy állt kezdeményezés alatt Kína ellen.

3.11.3. A Kína ellen elfogadott dömpingellenes intézkedések 67 %-a a következő iparágakhoz kapcsolódott: textil- és ruhatermékek, kerámia és üveg, nem nemesfémek, műanyagok, gépek és elektromos berendezések és kőolajszármazékok. Tavaly a Kínával kapcsolatban bevezetett intézkedések 79 %-a érintette ezeket az ágazatokat.

3.11.4. Az EU a világkereskedelem egyik legaktívabb résztvevője, a teljes forgalom 15,8 %-áért felel, de a régióval szemben mindössze 133 dömpingellenes intézkedést vezettek be. Ez az összes intézkedés 7 %-ának felel meg. Ezzel szemben Kína az összes intézkedés 47 %-ának alanya és csak 2015-ben három esetben szabtak ki rá bírságot.

4. Konkrét megjegyzések az európai munkahelymegszűnésekkel kapcsolatban

4.1. Közvetlenül érintett ágazatok

4.1.1. Elméletileg Kína piacgazdaságként történő kezelése negatív hatással lenne az EU jólétére. A kereskedelmi liberalizáció kulcsfontosságú az EU számára. Hálózati hatásai kedvezőek, még akkor is, ha mindig van olyan ágazat, amely rosszul jár.

4.1.2. Ebben az esetben az EGSZB kiemeli, hogy ez nem egyeztetési folyamat, amely során mindkét fél igyekszik lebontani az akadályokat. Kína semmit nem kínál cserébe, pedig az EU egyoldalúan csökkentené képességét arra, hogy ellensúlyozza a kínai központi és helyi államigazgatás által nyújtott tisztességtelen támogatás okozta versenytorzulást.

4.1.3. Az EGSZB megállapította, hogy már korábban elkezdődött az ipari munkahelyek áthelyezése külföldre. 2000 és 2014 között az európai iparágakban 6,7 millió munkahely szűnt meg, ez az eredeti 56,3 millió 12 %-ának felel meg. Ugyanebben az időszakban a behozatali mennyiség 144 %-kal nőtt. Az Unióénál kisebb ipari ágazattal rendelkező USA-ban végzett kutatás szerint 1999 és 2011 között körülbelül 985 000 ipari munkahely szűnt meg a megnövekedett kínai import térnyerése miatt⁽⁴⁾.

4.1.4. A munkahelymegszűnések nemcsak az alapvető iparágakban, hanem az innovatív ágazatokban is előfordultak. Élvonalbeli mobiltelefon-gyártók tűntek el. A jövőnk szempontjából nélkülözhetetlen fotovoltaiikus panelek ágazatában 2010 és 2012 között 34 gyártó vált fizetéképtelenné, kettő felhagyott az üzleti tevékenységgel ebben az ágazatban, öt részben vagy teljesen beszüntette a termelést, hármat pedig kínai befektetők vásároltak fel⁽⁵⁾.

4.1.5. Különösen azok az ágazatok vannak veszélyben, amelyek stratégiai fontosságúak Kína öt éves terveiben: alumínium, kerékpárok, kerámia, üveg, gépjárműalkatrészek, papír és acél.

4.1.6. Több intézmény is végzett hatásvizsgálatot. Az Európai Bizottság megbízást adott tanulmány készítésére, ezt azonban még nem tették közzé, ezért az EGSZB nem tudta elemezni az Európai Bizottság álláspontját erről a sürgető kérdéstről.

4.1.7. Az Economic Policy Institute szerint a kár 1,7 és 3,5 millió közötti uniós munkahely elvesztését jelentheti. Ez a becslés olyan input-output modellen alapul, amely figyelembe veszi a közvetlen (kimondottan a behozatal növekedése miatt keletkező) veszteségeket, a közvetett veszteségeket (amelyek a közvetlenül érintett szereplők beszállítói és feldolgozó ágazatainál jelentkeznek) és az újraköltési veszteségeket (amelyek a háztartások csökkenő bevételéből és kiadásából erednek). E tanulmány fő hátránya, hogy minden kínai behozatal hatásait figyelembe veszi, még azokban az ágazatokban is, amelyek egyáltalán nem érintettek.

4.1.8. Ha csak azokat az ágazatokat vesszük figyelembe, amelyekben dömpingellenes intézkedéseket alkalmaznak, a közvetlen és közvetett munkahelymegszűnések 0,5 és 0,9 millió közé esnének. A jelentés szerint a nagy mennyiségű dömpingelt behozatalnak kiszolgáltatott ágazatok által közvetlenül létrehozott munkahelyek teljes száma 2,7 millió.

4.1.9. A tanulmány nem számolja ki a csupán ezekben az ágazatokban jelentkező újraköltési hatást. Az viszont kiderül belőle, hogy a dömpingellenes intézkedésekkel kapcsolatos iparágakban a veszélyeztetett munkahelyek a feldolgozóipari munkahelyek 60 %-át teszik ki. Ha ezt az arányt a közvetett és újraköltési hatásokra alkalmazzuk, a munkahelymegszűnések száma 1,1 és 2,1 millió közé eshet.

4.1.10. Egy második jelentés a NAFTA acéltermelői szervezeteinek megbízásából készült három tanulmányról számol be, amelyek Kína piacgazdasági státusa által az országokra várhatóan gyakorolt hatást írják le. A jelentés megállapítja, hogy ha mindhárom NAFTA-ország piacgazdasági státust adna Kínának, a munkaerő iránti kereslet 15–32 milliárd dollárral csökkenne, ennek nagy része az USA-ban történne. Ez azt jelenti, hogy a munkahelyek száma körülbelül 0,4–0,6 millióval csökkenne.

⁽⁴⁾ For balanced trade EU–China, Socialists and Democrats, 2016. március.

⁽⁵⁾ Fair competition, EuProSun.

4.1.11. Mindkét tanulmány általános makroökonómiai egyensúlyi modelleken alapul. Az EGSZB szerint azonban ha az ilyen típusú tanulmányokat az egyes gazdasági térségek, például az EU és a NAFTA tekintetében készítik el, Kína számára a piactudományi státusz egyoldalú megadása szinte biztosan közvetlenül a jólét csökkenéséhez vezetne, mivel minimum több százezer, de valószínűleg inkább közel egymillió embernek kellene új megélhetést találnia.

4.1.12. E munkahelymegszűnések valószínűségének értékelése érdekében az EGSZB több releváns következményre hívja fel a figyelmet:

- A dömpingelt behozatal nem csak azokra a termékekre jellemző, amelyek jelenleg dömpingellenes intézkedések tárgyát képezik. Az Európai Bizottság vagy a gyártók egyéb intézkedéseket is tanulmányoznak. Más termékekre is áttevődhet továbbá a dömpingelés: amint bevezetnek egy dömpingellenes intézkedést, az érintett exportőrök valószínűleg az intézkedésben nem érintett termékek exportálására állnak át.
- A dömpingelt behozatal miatti alacsony árak által ugyanazon ágazat más termékeire gyakorolt hatás.
- Ha egyszer valahol megszűnik a gyártási kapacitás, akkor nem is indul újra, mivel az adott iparágat körülvevő ökoszisztéma is eltűnik.

4.1.13. Az EGSZB megismétli, hogy a várhatóan megszűnő munkahelyek eloszlása földrajzi szempontból nem egyenletes. A munkahelymegszűnések bizonyos területekre összpontosulnak, ami helyben válsághelyzetet okozhat, míg az EU más régióit esetleg nem érinti olyan súlyosan. A legsúlyosabban érintett országok a munkaerő 2,7 %-át is elveszíthetik.

4.1.14. Sok esetben ezek a munkahelyek olyan jelentős ipari létesítményekhez kötődnek, amelyek szoros kapcsolatban vannak a gazdasági és ipari hálózattal. Az utóbbi időben jelentős csökkenést tapasztalhattunk az acéiparhoz hasonló ágazatokban, ahol több ezer munkahely egyetlen vállalatától függ, ennek pedig drámai társadalmi következményei voltak a helyi közösségre nézve.

4.1.15. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá az ipari munkahelyek minőségét: a feldolgozóipari munkahelyek stabilabbak és átlagosan jobban fizetnek, mint a gazdaság más szektoraiban. Az Európai Bizottság 2014-ben⁽⁶⁾ kiemelte, hogy a feldolgozóipari dolgozók havi keresete 5 %-kal magasabb az uniós átlagnál. Az USA-ban a feldolgozóipari dolgozók heti bére 8 %-kal magasabb, mint a nem gyári dolgozóké. E keresetkülönbség a magasabb termelékenység eredménye.

4.1.16. Az ipar jó minőségű állást nyújt a szakképzett és a betanított munkaerő számára, akiknek nehézséget jelenthet ugyanilyen munkakörülmények között végezhető más munkát találni. Így a gyáripar csökkenő jelentősége hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségekhez.

4.1.17. Az európai élet- és munkakörülmények javítását szolgáló európai alapítvány (Eurofound) munkakörülményeket vizsgáló kutatása szerint a részmunkaidős foglalkoztatás sokkal kevésbé elterjedt a feldolgozóiparban (12 %), mint az EU-28-as átlag (24 %). A munkaidő is stabilabb, és sokkal kevésbé jellemző a nem hagyományos munkaidő, mint összességében az uniós gazdaságban⁽⁷⁾.

4.1.18. Az EGSZB továbbá el kívánja kerülni a tudás-ökoszisztéma károsításának kockázatát: a feldolgozóiparban messze a legnagyobb a K+F-tevékenységek iránti igény, és egyre jellemzőbb, hogy a K+F-fel innovációközpontú szolgáltató cégeket bíznak meg⁽⁸⁾. Az ECSIP Konzorcium tanulmánya szerint az EU-ban előállított termékek átlagos szolgáltatástartalma megközelíti az előállított végtermékek teljes értékének 40 %-át. E szolgáltatások többsége forgalmazási szolgáltatás (15 %), közlekedési és kommunikációs szolgáltatás (8 %), valamint üzleti szolgáltatások, amelyek kevesebb mint 10 %-tól egészen 20 %-ig terjedhetnek, vagy még azt is meghaladhatják az uniós tagállamokban. Utóbbi kategóriába tartozó szolgáltatás például a K+F, a reklámozás és piacutazás, a mérnöki tevékenységek és ikt-szolgáltatások.

⁽⁶⁾ <http://www.eurofound.europa.eu/surveys/european-working-conditions-surveys>

⁽⁷⁾ ECSIP Consortium, 2014.

⁽⁸⁾ Unió Külső Politikák Főigazgatósága, EP, 2016.

4.1.19. Az EGSZB már több véleményt is közzétett a szellemi tulajdonjogok szigorúbb szabályozásának ösztönzésével kapcsolatban, mivel bizonyos országok nem tartották be ezeket. Erről nem szabad megfeledkezni az EU kereskedelempolitikájának kidolgozása során.

4.2. *A piacvédelmi eszközök által nem közvetlenül érintett ágazatok*

4.2.1. Annak értékelése során, hogy milyen hatással jár, ha Kínának egyoldalúan piacgazdasági státust adunk, figyelembe kell venni a más ágazatokban, különösen az olyan termékek fogyasztói számára jelentkező potenciális előnyöket, amelyek tekintetében Kína jelentős gyártói tevékenységet folytat vagy azt tervezi.

4.2.2. Az eddig érintett ágazatok nagy része köztes termékek, vagyis olyan termékek gyártója, amelyek átalakításával és kombinálásával jön létre a végtermék.

4.2.3. A globális ipari termelés még nem érte el a pénzügyi válság előtti szintjét. Ezért bőven van kihasználatlan ipari kapacitás, és a dömpingellenes intézkedések hatálya alá tartozó kínai termékek fogyasztói a versenyképesség jelentős csökkenése nélkül tudnák harmadik országokból beszerezni a termékeket.

4.2.4. Ha megengedjük Kínának, hogy tisztességtelen módon növelje piaci részesedését és oligopolista előnyre tegyen szert, ezt később kétségkívül az árak újbóli emelésére használja majd, az uniós fogyasztói iparágak kárára. Kína már most is így jár el a helyi ipar fellendítése érdekében. Az Európai Parlament⁽⁹⁾ olyan, a természeti erőforrások kereskedelmét korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos bizonyítékokat ismertet, amelyek ellentétesek lehetnek a WTO-szabályokkal. Kína 2009-ben bevezette ritkaföldfémekre vonatkozó fejlesztési tervét (2009–2015), amelynek keretében évi 35 000 tonnás kiviteli kontingenst vezetett be. A következő évben a kínai ritkaföldfémek ára megháromszorozódott. Másik példa az elektronikai termékek piaca, ahol Kína nagyobb adót vet ki az alkatrészek exportjára, mint a végtermékére, ezzel megvédi a készülékek helyi összeszerelését.

4.2.5. Ezek a példák jól szemléltetik, hogy a kínai politika azokat az iparágakat ösztönzi, amelyek magasabb hozzáadott értékkel rendelkeznek. A dömpingellenes eljárás megindításának lehetősége nélkül például a gép- vagy a gépjárműipar is tisztességtelen versenyné lenne kitéve. Kína emellett rendszeresen megsérti a szellemi tulajdonjogokat, ezért még a szabadalmak sem érnének sokat az innovatív ágazatok uniós határokon belül tartásában.

4.2.6. Kína piacgazdaságként történő kezelése hosszú távon az egész ipari értékláncot is károsítja az innovációra gyakorolt negatív hatás miatt. Az EU-ban széles körben osztják azt a véleményt, hogy az innováció az egyetlen eszközünk arra, hogy versenyre keljünk a csupán költségekre alapozó versenytársakkal. Az innováció azonban már nem elszigetelt laboratóriumokban folyik. Egy KPMG-felmérés megállapította, hogy a globális fémipar megkérdőjelezett szereplőinek 85 %-a szerint az innovációt a jövőben partnerségek keretében végzik. Több mint háromnegyedük arról számolt be, hogy a beszállítókkal és fogyasztókkal való együttműködést jobban előtérbe helyező üzleti modellek szerint működnek. Ezért elképzelhetetlen, hogy a jövőben az innovatív iparágak ne tartozzanak tudáshálózatokhoz.

4.3. *Uniós jövedelem*

4.3.1. Hosszú távon és az egyes ágazatok fejlődésétől függetlenül az uniós jólét csak akkor tud tartósan nőni, ha a rendelkezésre álló jövedelem stabilan növekszik. Az Európai Bizottság jelenlegi politikái, amelyek a munkahelyteremtést és a beruházásokat ösztönzik, elismerik ezt a tényt, és azt a kérdéssel kapcsolatos döntéshozatal során is figyelembe kell venni.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Uniós Külső Politikák Főigazgatósága, EP, Brüsszel, 2015.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A civil társadalom és a nemzeti szint alatti hatóságok koalíciójának kiépítése a Párizsi Egyezmény kötelezettségvállalásainak teljesítése érdekében

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2016/C 389/03)

Előadó: Lutz RIBBE

Társelőadó: Isabel CAÑO AGUILAR

2016. január 21-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A civil társadalom és a nemzeti szint alatti hatóságok koalíciójának kiépítése a Párizsi Egyezmény kötelezettségvállalásainak teljesítése érdekében

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2016. június 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2016. július 13–14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a július 14-i ülésnapon) 183 szavazattal, egy tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli a párizsi COP21 határozatait, amelyekben az éghajlatváltozás elleni eredményes küzdelem fontos fordulóponjtát látja.

1.2. Mindazonáltal felmerül két nagy probléma: egyrészt az egyes tagállamok benyújtott kibocsátáscsökkentési céljai (tervezett nemzeti hozzájárulásai) nincsenek összhangban a párizsi eredményekkel, másrészt – néhány kisebb előrelépéstől eltekintve – nem ismerik el kellőképpen a civil társadalom jelentőségét.

1.3. A civil társadalmi szereplők ma komoly akadályokkal szembesülnek, ha éghajlatvédelmi intézkedéseket akarnak kezdeményezni és végrehajtani. Ez mindenekelőtt azzal függ össze, hogy a politika nem ismeri fel, hogy a civil társadalmi fellépésben milyen óriási lehetőségek rejlenek az éghajlatvédelem szempontjából. Egyelőre nem érdeklődik kellőképpen az iránt, hogy a civil társadalmi szereplők milyen éghajlatvédelmi stratégiákat terveznek, milyen szükségleteik vannak, és milyen támogatást igényelnek. Sőt mi több, a szabályozási előírások részben módszeresen akadályozzák a civil társadalom éghajlatvédelmi tevékenységét.

1.4. Ennek következtében a civil társadalmi szereplők túlságosan is gyakran szembesülnek azzal, hogy nem létezik olyan fellépési keret, amely lehetővé tenné számukra az „alulról induló éghajlatvédelmi” terveik megvalósítását. Ennek az is az oka, hogy terveiket nem tudják finanszírozni, noha tulajdonképpen elegendő befektethető eszköznek kellene rendelkezésre állnia.

1.5. Az EGSZB ezért a párizsi határozatokra adandó közvetlen válaszként egy koalíció létrehozását javasolja a politika, a közigazgatás és a civil társadalom részvételével. A koalíció feladata az lenne, hogy minimálisra csökkentse a civil társadalmi éghajlatvédelem előtt álló akadályokat, a következők révén:

- az alulról induló éghajlatvédelem népszerűsítése és a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” elvének újbóli életre keltése,
- a lehetséges civil társadalmi éghajlatvédelmi stratégiák széles spektrumának számbavétele, a civil társadalmi szereplők sokféleségének és sokszínűségének figyelembevételével,
- olyan többszintű kormányzás kidolgozása, amely megkönnyíti, nem pedig akadályozza a civil társadalmi éghajlatvédelmet.

1.6. A koalíció fellépéseit különböző politikai szinteken kell elindítani. Lényegében a következő öt feladat elvégzéséről van szó:

- (1) annak megismerése, hogy a civil társadalmi szereplők milyen éghajlatvédelmi stratégiákat akarnak, tudnak, lehetnek képesek végrehajtani, illetve milyen stratégiákat kell és szabad végrehajtaniuk, mégpedig elsősorban helyi és regionális szinten;
- (2) a strukturális akadályok azonosítása és megszüntetése;
- (3) a sikeres példák Európa-szerte történő bemutatása;
- (4) a siker feltételeinek és tényezőinek megnevezése, elsősorban nemzeti szinten;
- (5) politikai keret kialakítása a civil társadalmi éghajlatvédelem sikeres végrehajtásához, valamennyi szinten.

1.7. Ezen öt feladat végrehajtásához strukturált, de nyitott párbeszédre van szükség a koalíción belül, amelynek ebben az értelemben vitafórumként kell működnie. Ezért fontos, hogy a résztvevők tükrözzék a civil társadalom sokszínűségét, és a nyitottságon, a kreativitáson és az együttműködésen alapuló kultúrát alakítsanak ki. A vitafórum célja annak biztosítása, hogy a kidolgozandó politikai keret ténylegesen támogassa a civil társadalmi éghajlatvédelmet.

1.8. Ahhoz, hogy a koalíció teljesíteni tudja feladatait, adminisztratív támogatásra van szükség, amelynek segítségével

- a lehető legtöbb civil társadalmi szereplőt lehet bevonni,
- sor kerülhet a tervezett és már megvalósított civil társadalmi éghajlatvédelmi fellépések módszeres kutatására és az e téren elért sikerek és kudarcok elemzésére, amelynek alapján a szereplőkre jellemző jellegzetes fellépési minták írhatók le,
- megtervezhető és megvalósítható e prototípusok páneurópai kommunikálása.

1.9. A politikából és a civil társadalomból álló koalíció egy további, az EGSZB által támogatott cél elérésére is hivatott: ez a munka világának a fenntarthatóság irányába történő megfelelő átalakítása, a szakszervezetek és a munkavállalói szervezetek strukturált részvételével.

2. A vélemény háttere

2.1. A párizsi COP21 eredményei fontos fordulópontot jelentenek az éghajlatvédelmi tárgyalások során, mert ez az első kötelező erejű nemzetközi jogi egyezmény, amelyben kivétel nélkül valamennyi szerződő állam kötelezettséget vállal arra, hogy aktívan fellépjen a veszélyesként elismert éghajlati változások ellen.

2.2. A globális közösség közösen kötelezettséget vállalt arra, hogy a globális felmelegedést 2 °C alatti mértékre – sőt, lehetőleg 1,5 °C-ra – korlátozza.

2.3. Az egyezmény egy további fontos konkrét útmutatást is tartalmaz, nevezetesen azt, hogy az évszázad második felében el kell érni az üvegházhatású gázok kibocsátásának globális semlegességét.

2.4. Az EGSZB üdvözölte ezeket az eredményeket ⁽¹⁾, mindazonáltal két nagy problémát is lát:

2.4.1. Először is, a tagállamok által benyújtott csökkentési célok (tervezett nemzeti hozzájárulások) nem korrelálnak a COP eredményeivel: végrehajtásuk nem korlátozná a globális felmelegedést 2 °C-ra, hanem megengedné, hogy az 2,5 °C-ra, sőt akár 3 °C fölé emelkedjen.

2.4.2. Másodsorban, nem kap kellő elismerést a civil társadalom jelentősége. Jóllehet a múltban történtek bizonyos előrelépések az átláthatóságot és a közreműködést illetően, a civil társadalom éghajlat-politikában betöltött tulajdonképpeni szerepét még nem sikerült kellőképpen megérteni: a párizsi eredményeket nem a COP tárgyalóinak, hanem a civil társadalomnak kell végrehajtania és étellel megtöltenie.

⁽¹⁾ Lásd az EGSZB 2016. január 20-i plenáris ülésén folytatott vitát.

2.5. Nem áll rendelkezésre és nem ismerhető fel olyan stratégia, amely a civil társadalmat stratégiai partnerként használná a COP határozatainak végrehajtásához. Ez vonatkozik az Európai Unió szintjére is, amelynek éghajlatvédelmi politikáját az „éghajlati diplomácia” mellett ezért egy másik pillérrel kell kiegészíteni. Ennek a civil társadalom fontosságának és szerepének megértésére, erősítésére és arra kell irányulnia, hogy megkönnyítse a sokféle civil társadalmi szereplő számára, hogy saját működési területén éghajlatvédelmi fellépési stratégiákat tervezzen meg és hajtsa végre.

„Alulról induló fellépések” a sikeres éghajlatvédelem érdekében

2.6. Az éghajlat-politikát nem lehet és nem szabad „felülről” elrendelni, hanem csak akkor lehet sikeres, ha a vállalkozások, az önkormányzatok és a polgárok többségének széles körű egyetértésén és aktív közreműködésén nyugszik. E politikát következképpen elsősorban „alulról” hajtják végre, máskülönben megbukik.

2.7. A múltban valóban azért sikerült jelentős sikereket elérni a fenntarthatósági és az éghajlat-politikában, mert a civil társadalom képviselői – és ide tartoznak az „egyszerű” polgárok is állampolgári szerepükben – nem szorítottak arra, hogy csak a politikai tervekre reagáljanak, illetve magukat a „végrehajtás eszközeként” értelmezzék. Ehelyett a változás úttörőként működtek és aktívan léptek fel, és ezzel – a számukra elérhető lehetőségeken belül – jelentős sikereket értek el, valamint politikai nyomást gyakoroltak. Ez igaz mind technológiai, mind gazdasági szempontból, leginkább azonban társadalmi szempontból (e technológiák társadalmi elfogadottságát illetően, különösen a változás általános érvényesítése, tehát a szociális tanulás, valamint a „közösségtől való tanulás” során).

2.8. Miközben például az éghajlatváltozásért részben felelős eddigi energiatermelés és -politika főként a végső energiahordozókra és a kevés szereplővel rendelkező, nagy, központi struktúrára épült, és a civil társadalom többnyire csupán mint „fogyasztó” szerepelt, az éghajlatbarát fellépésre a jövőben sokkal decentralizáltabban kerül majd sor, és ahhoz mindenkinek a szerepvállalására szükség lesz. Az erre való készség kétségtelenül fennáll, és ezt következetesen ki kell használni és elő kell mozdítani.

2.9. A már ma megfigyelhető civil társadalmi fellépésben óriási innovációs lehetőség rejlik, amely a városok és községek, önkormányzatok, nagyvállalatok és szakszervezetek, valamint a magánemberek (egyének, gazdálkodók, szervezetek, kkv-k stb.) gondolkodásából, működéséből és fellépéséből adódik.

2.10. Ez a fellépés ma nagyon gyakran szervezethez kötődik és nagyon konkrét projektekre vonatkozik. Éppen ebből meríti különleges társadalmi dinamikáját. Mindazonáltal a következő is igaz: ha az ilyen kezdeményezések megbuknak, a szereplők saját zsebből fizetnek a kudarcért. Ez nem csak a pénzügyi kockázatokra vonatkozik. A civil társadalmi fellépéshez ugyanis a pénz mellett motivációra és szerepvállalásra is szükség van, és időt igényel. Ezért „meg kell hogy érje” (és nem csak gazdasági értelemben), és a kudarc kockázatának beláthatónak kell lennie. Az európai és a nemzeti politikát ennek kapcsán arra kérjük, hogy teremtsen minél szélesebb és nagyon nyitott keretet a civil társadalmi fellépés számára.

A civil társadalom fellépési szándékának útjában akadályok állnak, amelyeket meg kell szüntetni:

2.11. Az Európai Unióban már számos sikeres példa van, amely bizonyítja, hogy mennyire fontos és hatékony, ha a civil társadalmi szereplők szerepet vállalnak az éghajlatvédelemben, de e példákat sehol nem gyűjtik össze és értékelik módszeresen. Nem kerül sor annak megbeszélésére, hogy politikailag milyen tanulságok vonhatók le e sok különböző kezdeményezésből, milyen akadályokat kell megszüntetni, hogy azok még sikeresebbé válhassanak és sokasodjanak, illetve hogy milyen okból buknak meg.

2.12. Ezenkívül nem léteznek hiteles ösztönzési rendszerek, amelyek lehetővé tennék a befektetett tőke refinanszírozását. Nem állnak rendelkezésre olyan mechanizmusok sem, amelyek megadnák a kívánt jelzéseket az ipari nagyvállalatokon túl a többi nem állami szereplő számára. Európában ma sokkal inkább egy ezzel ellentétes trend rajzolódik ki: a megfelelő kezdeményezések megvalósítását a hibás politikai tervek gyakran még inkább megnehezítik, sőt, akár el is lehetetlenítik. Sok esetben ebből következően nincs semmilyen (!) cselekvési keret az éghajlatvédelmi koncepciók civil társadalmi szereplők általi létrehozásához és – még inkább – végrehajtásához; elképzeléseiket nem tudják megvalósítani. Olykor egyszerűen a jogi-igazgatási keret nem megfelelő, máskor nem találnak finanszírozást terveikhez, más esetekben pedig az a tény bizonyul leküzdhetetlen akadálnak, hogy a fosszilis energiahordozók externális költségeit változatlanul

nem internalizálják teljes mértékben⁽²⁾, és így a szénnek – az ellenkező híresztelés ellenére – nincs „rendes” ára.

2.13. Túlságosan is gyakran beszélnek az ambiciózus éghajlat-politika „vesztéseiről”, és éppilyen gyakran keltik azt a benyomást, hogy az éghajlatvédelem elsősorban lemondást jelent. Természetesen figyelembe kell venni és megfelelően kezelni kell azokat a problémákat, amelyekkel a messzemenően szén-dioxid-mentes gazdaságra való áttérés együtt jár. Ahhoz azonban, hogy a társadalom mozgósíthatóvá váljon, legalább ilyen erőteljesen kell hangsúlyozni a pozitív elemeket is. Legkétségtelenebb az utóbbi évek technológiai és gazdasági előrelépései (a megújuló forrásokból történő energiatermelés, az energia tárolása, mindenekelőtt pedig a digitális alkalmazások terén, amelyek jelentős előrelépést tesznek lehetővé az erőforrások hatékony és intelligens felhasználása terén) megalapozzák e mozgósíthatóságot.

2.14. Európa technikai és gazdasági felállása ma olyan, hogy az éghajlatvédelem és a fenntarthatóság mindenkinek előnyös lehet. Az európai energiaunió éppen ebből a gondolatból indul ki. Ennek előfeltétele, hogy a politika támogassa vagy legalább tegye lehetővé a megfelelő kezdeményezéseket, és ne próbálja meg megakadályozni azokat – esetleg azért, mert kérdésessé tesznek meglévő struktúrákat. Máskülönb a változások és előrelépések elvben könnyen kihasználható lehetőségét az éghajlatvédelem terén messze nem használják ki.

3. A politika, a közigazgatás és a civil társadalom részvételével létrehozandó koalíció sürgős szükségessége

3.1. A többszintű kormányzás új megközelítésére van szükségünk. Az EGSZB egy ambiciózus koalíció létrehozását javasolja a civil társadalmi szereplők, a helyi és regionális önkormányzatok és a nemzeti és európai szinten felelős politikai és igazgatási struktúrák részvételével.

3.2. A koalíció feladata a következő lenne:

- az Európai Unió különböző politikai területein alkalmazott megközelítések összehangolása a nem állami éghajlatvédelmi intézkedések aktiválása érdekében;
- az ezen intézkedésekben rejlő lehetőség és az általuk gyakorolt hatás megvilágítása; valamint
- a civil társadalom és az uniós és nemzeti szint döntéshozói közötti strukturált párbeszéd fórumának megteremtése, amelyben a civil társadalmi szereplők ismertetik elképzeléseiket és azokat a problémákat, amelybe a végrehajtás során beleütköztek, a fellépésre vonatkozó ajánlásokat fogalmazzák meg a politika számára, és amelyben kompetens választ kapnak az általuk felvetett kérdésekre és problémákra.

3.3. Ilyen módon a koalíció – a többszintű kormányzás kifejeződéséeként – hozzájárulhat az éghajlatvédelem jelentette össztársadalmi feladat sikeres megoldásához.

Az éghajlatváltozás változásokat hoz az emberek mindennapi életében

3.4. A COP céljait világosan azonosították, és az Európai Tanács hosszú távú jövőképet határozott meg az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, erőforrás-hatékony Európa tekintetében. Eszerint 2050-ben a mainál 80–95 %-kal kevesebb üvegházhatású gázt kell kibocsátani. Ez jelentős hatással lesz minden egyes európai polgár, minden egyes vállalkozás és személyzetének életére.

3.5. Az EGSZB a fenntartható fejlődésről szóló feltáró véleményében⁽³⁾ már leírta, mennyire fontos, hogy nagyon komolyan vegyük éppen ezeket a küszöbön álló alapvető politikai változások által előidézett, a mindennapi életben jelentkező következményekkel kapcsolatos kérdéseket.

3.6. Azzal a kockázattal szemben, hogy a fenntartható fejlődést inkább fenyegetésnek, nem pedig a jövő egyik esélyének tekintik, egy egyszerű üzenet közvetítésével léphetünk fel, amely így szól: az éghajlatvédelem változásokkal jár, de a társadalom minden tagjának lehetősége van arra, hogy e változásokat egyedül vagy másokkal szövetségben aktívan alakítsa – mégpedig oly módon, hogy az ne csak az éghajlatnak váljon hasznára, hanem emellett helyben javuljanak az életkörülmények is.

⁽²⁾ Lásd a „How Large Are Global Energy Subsidies?” (Milyen volumenűek a globális energiátámogatások?) című IMF-munkadokumentumot. (WP/15/105).

⁽³⁾ HL C 128., 2010.5.18., 18. o.

3.7. Ennek az üzenetnek el kell jutnia azokhoz, akik közvetlenül érzékelnek majd egyértelműen előre látható „negatív” változásokat (például a fosszilis energiahordozók teljes ágazata), és meg kell szólítania a társadalomnak azokat a tagjait is, és aktiválnia kell az általuk hordozott pozitív lehetőségeket, akik készek fellépni és mások számára mintaként szolgálhatnak.

A szereplők sokszínűségének felismerése, elfogadása és kihasználása

3.8. Civil társadalmunk rendkívül sokszínű. Az éghajlatvédelemben ez különösen érzékelhető: ami az egyik szereplőnek könnyű, azt egy másik szereplő csak nehezen tudja megvalósítani. Ezt a különbözőséget komolyan kell venni, és ezt a sokszínűséget lehetőségként kell felfogni és ki kell használni.

3.9. A feladat alapvetően az, hogy megfoghatóvá tegyük az „éghajlatvédelmet”. Ennek kapcsán meg kell küzdeni a tudás hiányával is. Sok esettanulmány készült ugyanis, de hiányzik a rendszerezés, amely például a szereplők kategóriái szerint tenne különbséget. Ez azért tűnik szükségesnek, mert az egyes szereplők erőforrásokkal való eltérő ellátottsága teljességgel eltérő cselekvési stratégiákat is sugall. Íme néhány példa:

- a megújuló energia területén a háztulajdonosok, bérlői közösségek vagy vállalkozók kezdeményezői, akik maguk állítják elő saját villamos energiájukat,
- vállalkozók, startupok és kkv-k, amelyek sokat tehetnek a dekarbonizációért társadalmainkban azért, hogy új technológiát, digitalizált munkafolyamatokat stb. fejlesztenek ki és alkalmaznak, illetve új (például a „megosztásalapú gazdaságra” épülő) üzleti modelleket, jó minőségű termékeket és szolgáltatásokat dolgoznak ki és munkahelyeket teremtenek,
- szakszervezetek, amelyek tagjaikkal együtt éghajlatvédelmi projekteket dolgoznak ki és hajtanak végre munkavállalóik számára,
- az „átállásra felkészülő városok” (transition towns) kezdeményezések, amelyek keretében a szén-dioxidot elnyelő zöldterületeket hoznak létre saját városnegyedeikben (zöldítés).

3.10. A példaként szolgáló felsorolás rávilágít arra, hogy a civil társadalmi szereplők erőforrásai nagyon különbözők, a fellépésüket mozgató logika azonban mindig azonos. Csak akkor használják fel belső, anyagi, pénzügyi és időbeli erőforrásaikat, ha reális esélyt látnak arra, hogy közvetlen hatást érhetnek el. Ez fordítva azt is jelenti, hogy ahol nem sikerül pozitív érintettséget létrehozni, fennáll a tétlenség vagy akár az ellenállás veszélye (például az új beruházási projektekkel szemben).

3.11. A példák arra is rávilágítanak, hogy a cselekvési stratégiák spektruma, amelyeket egész Európában elsősorban a nem állami szereplők terveznek meg és valósítanak meg, éppen olyan széles és sokszínű, mint maga a civil társadalom.

Az alulról jövő éghajlatvédelem nyitott folyamatként való felfogásának megtanulása és a szociális biztonság garantálása

3.12. Teljességgel helytelen lenne, ha a politika felülről lefelé irányuló megközelítések keretében csak egy politikailag kigondolt szerepet tulajdonítana a civil társadalmi szereplőknek.

3.13. A küszöbön álló változás során külön figyelmet kell fordítani a szociális biztonság megőrzésére. Az „alulról induló éghajlatvédelem” ugyan azt jelenti, hogy növekszik az egyes szereplők magánkezdeményezéseinek a fontossága, és ebből fontos gazdasági impulzusok születnek, ez azonban nem történhet a szociális biztonság rovására.

3.14. Ezért fontos, hogy az „alulról induló éghajlatvédők” a szolidaritási közösség részei maradjanak. Bizonyos esetekben ez azt fogja jelenteni, hogy újra meg kell határozni, hogyan épül fel a szolidaritási közösség, és hogy ki milyen hozzájárulásokat teljesít a szolidaritási közösség felé. Erre már csak azért is szükség lesz, mert a fosszilis tüzelőanyagok elégetése és hasznosítása eddig a szociális jóléti állam lényeges támaszai voltak. Az ettől való elfordulás és a messzemenően szén-dioxid-mentes gazdaságra való átállás nem mehet a szociálpolitikai normák és a jólét rovására, amelyet az Európai Unióban sikerült elérni. Erre különösen ügyelnie kell a politikát, a közigazgatást és a civil társadalmat tömörítő koalíciónak; sőt mi több: ennek alapján egészen új stratégiákat kell kidolgozni.

Íme egy példa erre:

3.15. A megújuló forrásokból származó energia decentralizált előállításában időközben olyan olcsóvá vált, hogy – energiahatékonysági intézkedésekkel összekapcsolva – akár a (szociális) energiaszegénység problémáját is megoldhatná. A politikának ugyanakkor jó jogi keretet és befektetési tőkéhez való hozzáférést kellene teremtenie a megfelelő kezdeményezések számára.

A politikát, a közigazgatást és a civil társadalmat tömörítő koalíciónak új élettel kell megtöltenie a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” elvet.

3.16. Az éghajlatvédelem területén megvalósuló civil társadalmi szerepvállalás többnyire helyi vagy regionális irányultságú. A COP-tárgyalások és sok politikai vita ugyanakkor globális szinten valósul meg. Sehol nem igaz azonban jobban a „gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan” elv, mint az éghajlatvédelem esetében. A civil társadalmi fellépés hatásai nem veszhetnek el a globális térben, azoknak közvetlenül, azaz a fellépés helyén megtapasztalhatónak, átélhetőnek és érzékelhetőnek kell lenniük.

3.17. Az európai politikát illetően ez a gondolkodás átalakítását, illetve folytatását jelenti: a helyi kezdeményezések nem sokat tudnak kezdeni a Kiotói Jegyzőkönyv közös végrehajtásra és tiszta fejlődési mechanizmusra (JI/CDM) vonatkozó logikájával. Ez alapvető probléma: a civil társadalmi szereplők fellépésére rendszerint helyi és regionális szinten kerül sor, az ehhez szükséges keretfeltételeket azonban elsősorban nemzeti és európai szinten szabják meg. Az EGSZB aggodalommal tapasztalja, hogy e szintek között szakadék tátong.

3.18. A civil társadalmi fellépés keretében a gyakorlatban megvalósuló, aktív éghajlatvédelemnek mint az európai éghajlat-politika második tartópillérének helyben kell hatnia és kézzelfoghatóvá válnia, máskülönben a civil társadalmi szereplők egyáltalán nem lépnek fel.

3.19. Fontos szerepet játszanak a régiók, a városok és a községek. Az EGSZB nagy elismeréssel tapasztalja, hogy e téren máris milyen sokféle kezdeményezés indult el e tevékenységek koordinálása érdekében. Gondoljunk csak az éghajlattal és a régiókkal foglalkozó nemzetközi csúcstalálkozóra (World Summit on Climate and Territories), a Polgármesterek Szövetségére, az ICLEI hálózatra és így tovább. Ezek gyakran olyan kezdeményezések, amelyek időközben különböző állami támogatásokra is építhetnek.

3.20. A regionális fejlesztés és az éghajlatkímélő energiapolitika jól kiegészíthetné egymást, ha a decentralizált energiatermelésre helyi vagy regionális struktúrák révén kerülne sor, és így a szél, a nap és a biomassza felhasználásából származó értéktermelés helyben valósulna meg. A szereplők sokszínűségének fokozása tehát ésszerű, ezt az elképzelhető stratégiai kapcsolatot eddig mégsem vizsgálták meg kellőképpen semmilyen hivatalos uniós dokumentumban.

3.21. Ez jó példa arra, hogy az EU nem használja ki kellően átfogóan a civil társadalomban rejlő lehetőséget. A Polgármesterek Szövetségére is elsősorban az EU által meghatározott célok végrehajtásának támaszaként tekintenek. Ezzel szemben nem ismerik el kellőképpen, illetve nem használják ki módszeresen azt a szerepét, hogy új politikai kezdeményezésekhez adhat impulzusokat.

4. A politikát, a közigazgatást és a civil társadalmat tömörítő koalíció öt feladata

4.1. A koalíció öt feladatot fog kapni:

4.1.1. Először is jobban meg kell ismernünk, hogy a különböző szerepeket betöltő civil társadalmi szereplők milyen éghajlatvédelmi fellépéseket terveznek és kívánnak végrehajtani.

4.1.2. Másodsorban, azonosítani kell és meg kell szüntetni a sikeres végrehajtás útjában álló strukturális problémákat és akadályokat. Ebből adódóan a politika feladata a bürokratikus akadályok és a bonyolult eljárások megszüntetése, amelyek miatt a civil társadalmi szereplők nem lépnek fel, vagy amelyek jelentősen megnehezítik a fellépést. Az Európai Bizottság az f. „Új irányvonal az energiafogyasztók számára” című közleménnyel⁽⁴⁾ megtette az első lépést ebbe az irányba. Ez azonban messze nem elegendő, többek között azért sem, mert a „prosumer” (termelő-fogyasztó) fogalmát túlságosan szűken értelmezik⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ COM(2015) 339 final.

⁽⁵⁾ HL C 82., 2016.3.3., 22. o.

4.1.3. Harmadszor, a sikeres példákat még ismertebbé kell tenni.

4.1.4. Negyedszer, meg kell nevezni a siker döntő feltételeit és tényezőit.

4.1.5. Ötödször, olyan politikai keretet kell kidolgozni, amely megteremti a szükséges cselekvési feltételeket, hogy a civil társadalmi szereplők az éghajlatvédelemre vonatkozó cselekvési stratégiákat tervezhessenek meg és hajthassanak végre. A fellépési keret közvetítését a többszintű kormányzás feladatának kell leírni. A fellépési keret megvalósításához ugyanis éppúgy szükséges az európai, nemzeti és szubnacionális szintű politikai döntéshozók közös egyetértése, mint összehangolt fellépésük.

4.2. A feladatok végrehajtása pótlólagos igazgatási támogatást igényel, amelynek segítségével a következő munkákat kell elvégezni a politikát, a közigazgatást és a civil társadalmat tömörítő koalícióban folytatandó viták alapiaként:

- az alulról induló éghajlatvédelem kapcsán szóba jöhető civil társadalmi szereplők átfogó bevonása,
- az elsősorban regionális vagy helyi szinten már megvalósított civil társadalmi éghajlatvédelmi fellépések példáinak módszeres kutatása, amelyek alapján a vitafórumon a szereplői csoportokra jellemző prototípusok definiálhatók,
- egy egész Európára kiterjedő, később pedig globális kommunikációs stratégia kidolgozása és végrehajtása a prototípusként azonosított fellépési modellek tekintetében, mégpedig a szereplők kategóriái szerint elkülönítve,
- a vitafórumon prototípusként azonosított fellépési modellek elemzése az alapvető sikerfeltételeket- és -tényezőket illetően, megfelelő tudományos módszerekkel, majd az elemzés eredményeinek a közzétételre való előkészítése,
- a kevés erőforrással rendelkező civil társadalmi szereplők támogatása, hogy aktívan részt vehessenek a koalícióban.

4.3. A politika és a közigazgatás szerepe az lesz, hogy ezt a koalíciót – adott esetben az EGSZB-vel együttműködve – koordinálja, foglalkozzon az ismertetett akadályokkal, és azokat lehetőleg bontsa le; vagy legalábbis adjon világos válaszokat arra, hogy miért gondolja úgy, hogy bizonyos kezdeményezéseket nem célszerű megvalósítani.

A szükséges fellépési keret – a civil társadalmi éghajlatvédelem finanszírozására és az új gazdasági modellek kidolgozására gyakorolt hatások

4.4. A civil társadalmi szereplők csak akkor férhetnek hozzá tőkéhez és további beruházási forrásokhoz, ha létezik egy fellépési keret, amely elismeri a civil társadalmi szereplők sokféle szerepét, forrásokkal való különböző ellátottságát, figyelembe veszi a sikertényezőket és kedvező keretfeltételeket teremt. Ez a mai napig létező gyakorlati probléma, amelyet a politika túlságosan is kevésbé vesz figyelembe. A Párizsi Egyezmény ugyanis óriási pénzügyi hatásokkal jár, amelyek messze meghaladják az évi 100 milliárd USD összegű globális éghajlatvédelmi alapot.

4.5. A kis, helyi bankok és más hitelezők csak akkor adnak hitelt az éghajlatvédelmi célú civil társadalmi kezdeményezésekhez, ha a refinanszírozás viszonylag biztos. A politikai keretnek ezt a feltételt – a civil társadalmi szereplők éghajlatvédelmi beruházásainak kiskockázatú refinanszírozását – is teljesítenie kell.

4.6. A cselekvési keretnek meg kell teremtenie a tervezés és a beruházás hosszú távú biztonságát. Semmi sem árt jobban a szükséges szerepvállalásnak, mint a politika állandó irányváltásaiból eredő bizonytalanság.

4.7. A helyben hatást gyakorló projektekhez alternatív beruházási lehetőségekre van szükség; a civil társadalmi szereplőknek képesnek kell lenniük arra, hogy e projektek esélyeit és kockázatait saját maguk, a saját szempontjukból felmérjék és kezeljék, például szövetkezet tagjaként. Amikor a közösség felismeri, hogy a beruházások „náluk” öltenek testet, és nem válnak láthatatlanná a pénzügyi intézmények és nagybefektetők szövevényében, ez a pénzügyi intézmények iránti megrendült bizalmat is segíthet helyreállítani.

4.8. Amennyiben stabil és megbízható fellépési keret áll rendelkezésre, más növekedés lehetséges megváltozott gazdasági struktúrák mellett. Az új „növekedés” szempontjából a szociális tőke vélhetőleg éppen olyan fontos lesz, mint a pénzügyi tőke. A munka elidegenítésére részben megoldást jelent a termelő-fogyasztó koncepciójának fejlődése, és a munkamegosztást erőteljesebben közösségi struktúrákban fogják megszervezni. Ebből óriási szociális innovációs lehetőségek adódnak, ami elengedhetetlen az ambiciózus éghajlatvédelmi politikához. Új szerepkörök jelennek meg, amelyeket a „prosumer”, a „platform” és az „aggregátor” kifejezések írnak le, egyelőre pontatlanul. A „termelő-fogyasztó” éppenséggel a fenntartható életmód és a fenntartható gazdaság eléréséhez vezető lényeges sikertényezőnek tekinthető.

4.9. A gazdaság ezen új formája nem utópia, hanem már ma is számos, elsősorban helyi szervezésű éghajlatvédelmi kezdeményezésben megmutatkozik, és ezért skálázható is. A skálázásra, az utánzásra és a bővítésre nem csak az ambiciózus éghajlatvédelmi célok miatt van sürgető szükség. Ezek sokkal inkább előfeltételei annak, hogy csökkenteni lehessen a változás költségeit, és elkerülhető legyen az éghajlat- és a szociálpolitikai célok ütközése.

4.10. Az EGSZB kiemeli, hogy a Párizsi Egyezmény kifejezetten rögzíti annak szükségességét, hogy igazságosan alakítsák át a munka világát, amit már a limai éghajlatvédelmi konferencián is megállapítottak. Az új gazdasági modell keretében jó minőségű munkahelyeket kell teremteni. Ez erős társadalmi párbeszéd és kollektív tárgyalás útján valósulhat meg, amelybe bekapcsolódnak a munkaadók, és amelyeket olyan tartalmakkal és intézkedésekkel kísérnek, mint például a munkavállalók továbbképzésére irányuló, az energetikai és ökológiai fordulat keretében szükséges új képesítések megszerzését célzó intézkedések és a szociális védelmi rendszerek erősítését célzó intézkedések. Ehhez is szükséges a kedvező fellépési keret. Csak így lehetséges, hogy a civil társadalmi szereplők kompenzálják az átalakulás során egyes ágazatokban óhatatlanul megszűnő munkahelyeket és versenyképességet, és lehetővé tegyék a szociális, fenntartható és inkluzív gazdasági növekedést.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A növekedés digitális pillére: az e-gazdaságban részt vevő idősök — az európai lakosság 25 %-ában rejlő lehetőségek

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2016/C 389/04)

Előadó: Laure BATUT

2016. január 21-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A növekedés digitális pillére: az e-gazdaságban részt vevő idősök – az európai lakosság 25 %-ában rejlő lehetőségek.

(saját kezdeményezésű vélemény)

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2016. június 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2016. július 13-án és 14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a július 13-i ülésnapon) 189 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

Az EGSZB úgy véli, hogy az Unió lakosságának 25 %-át alkotó idősök gazdasági erejének kiaknázása érdekében a növekedés szempontjából nem hasznos az, ha őket az élet főbb fejleményein kívül állóknak tekintjük; ehelyett inkább el kell ismerni képességeiket és elvárásaikat, és figyelembe kell őket venni mint a digitális kor gazdasági és társadalmi szereplőit. Az EGSZB azt javasolja, hogy rövid időn belül:

1. változtassák meg az „idősök gazdaságával” (az ún. eziust gazdasággal) kapcsolatos szemléletet, azaz vegyék figyelembe azt, hogy a digitalizáció felszámolja az életkor jelentette törésvonalakat, továbbá azt, hogy az idősebbek az értéklánc és saját életük szereplői is;
2. a foglalkoztatási, szociálpolitikai, egészségügyi és fogyasztóvédelmi miniszterek 2016. júniusi találkozásánál, valamint az idősök témájának szentelt 2016. decemberi európai csúcson a két nagy változás, a digitalizáció és a demográfiai átalakulás kezelése érdekében helyezzenek hangsúlyt az idősök digitális integrációjára;
3. alakítsanak ki globális kormányzást az idősebbeknek a digitális életbe történő integrálásával, ami olyan hatékony közszolgáltatások kifejlesztésével valósulhat meg, amelyek minden szinten, többek között területi szinten is rendelkeznek a szükséges eszközökkel, és amelyeket ki kell vonni az európai szemeszter követelményei alól;
4. határozzanak meg egy, az idősebbeknek biztosított egyenlőségre vonatkozó európai horizontális záradékot, amelynek az egyenlőségért felelős tagállami miniszterek általi alkalmazását ösztönözni kell;
5. vonják be az idősebbek képviselői szervezeteit és az EGSZB-t az érdekelt feleknek az Európai Parlament által létrehozni kívánt, megosztásalapú gazdasággal foglalkozó csoportja munkájába;
6. ismeretek és kompetenciák megszerzésével mozdítsák elő az idősök körében a digitális hozzáférést, illetve a digitális technológiák hozzáférhetőségét, és sikeres integrációjuk érdekében haladéktalanul alakítsák ki az idősök egész életen át tartó oktatását és képzését, a hardverek és szoftverek adaptációját és a pártfogói rendszert;
7. határozzanak meg mutatókat az idősebbek által gyakorolt gazdasági hatás, az idősebbek életminősége és az innovációkból származó előnyök mérésére;
8. segítsék az idősök részvételét egy még létrehozandó, a bevált gyakorlatok cseréjét célzó európai programban, amely ölthetné például egy „SENEQUE – Erasmus idősöknek” elnevezésű platform formáját;
9. építsék ki a bizalmat, továbbá ismertessék meg a polgárokkal a digitalizációval kapcsolatos uniós szabályokat azok kódexként való közzétételével, valamint egy a többnyelvűséget tiszteletben tartó, digitális egyablakos ügyintézés létrehozásával;
10. az internethez való hozzáférést minden tagállamban egyetemes szolgáltatáshoz való jogként ismerjék el, amely a megfizethető árak kritériumán alapul, továbbá árkorlátok esetében ösztönözzék szabályozott tarifák bevezetését, vagy akár meghatározott helyeken a szabad és ingyenes hozzáférés biztosítását a rászoruló idős személyek számára;

11. az idősebbeknek szóló, az ikt-óriások által a vállalati társadalmi felelősségvállalási politikájuk keretében az EU valamennyi általános iskolájában, iskolaidőn kívül biztosított ingyenes kurzusoknak köszönhetően mozdítsák elő a köz-magán társulásokat (PPP), amelyek a humántőke révén hoznak hasznot;
12. szüntessék meg az idősek banki kölcsönhöz jutása előtt álló akadályokat;
13. segítsék elő egy „társadalmi szolgálat” létrehozását a digitális analfabetizmus leküzdése érdekében.

2. Általános megjegyzések

- 2.1. Az Európai Unió az emberiség által eddig soha nem tapasztalt kihívással néz szembe, nevezetesen azzal, hogy egyidejűleg kell számolni egyrészt a népesség hosszú élettartamával, másfelől a digitalizáció általánossá válásával, amelyek együttesen valódi gazdasági és társadalmi stratégiákat tesznek szükségessé.
- 2.2. 2060-ra az előrejelzések (Európai Bizottság: *The 2015 Ageing Report*) szerint két idős személy jut majd egy fiatalra, emellett a nagyon idős emberek száma meghaladja majd az öt év alatti gyermekekét: az életkormedián kritériuma szerint (Eurostat) az első érintett államok Svédország, Németország, Lengyelország, Románia és Szlovákia lesznek, majd néhány év késéssel Belgium, Dánia és Írország, végül valamennyi tagállam.
- 2.3. Az idősebbeket és az idős munkavállalókat egyszerre tekintik fenyegetésnek a társadalombiztosítási rendszerek szempontjából, illetve lehetőségnek az áruk és szolgáltatások ágazatában. 2011-ben az Unió elkötelezte magát a „felnőttek” iránt⁽¹⁾, és öt stratégiai irányvonalat határozott meg a munkahelyekben bővelkedő gazdaság megteremtése, továbbá a felnőtteknek szóló oktatási és képzési kínálat minőségének és hatékonyságának javítása céljával.
- 2.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy ezek nem foglalkoztak kifejezetten az idősebbekkel.

Ki tekinthető „időskorúnak”?

- 2.5. Az első generáció, aki már nem tapasztalta meg a háborút Európában, azaz a baby-boom generáció (ez az elnevezés a közvetlenül a második világháború után született igen népes generációra utal) és szülei a történelem leginkább Európá-párti generációi. Ma ők számítanak „időskorúnak”. 2015. februári, „Growing the European Silver Economy” [Az ezüst gazdaság kiteljesítése] című háttérdokumentumában az Európai Bizottság említést tesz arról a szándékáról, hogy „foglalkozzon az 50 éven felüliek szükségleteivel”. A népességnek ezt a rétegét gyakran három alcsoportra osztják: aktívakra, veszélyeztetettekre és eltartottakra. Az EGSZB a maga részéről elfogadja ezt a meghatározást, amely magában hordozza azt az ajánlást, hogy módosítani kell az „időskorúakkal” kapcsolatos hozzáállást: őket a növekedés szereplőiként kell kezelni.
- 2.6. A demográfiai elöregedés azt jelenti, hogy egy népességben belül a születések és az elhalálozások számának csökkenése miatt megnő az idősek aránya. A japánok (*Étude comparative du marché des seniors français et japonais – Opportunités croisées* [A francia és japán időskorúak piacainak összehasonlító tanulmánya – találkozó lehetőségek], David Barboni, Eurasiam, Management sorozat, 2007. évi 001. szám) előttünk járnak az elöregedés jelenségének kezelésében. Sajátos, az idősekre jellemző fogyasztói kultúrát alakítottak ki a jóléti, az egészségügyi, a pénzügyi, a biztosítási, a kereskedelmi és az idegenforgalmi ágazatban. Az információs és kommunikációs technológiákat (ikt) azon piaci javak részévé tették, amelyek az élet jobbítását szolgálják; az idősebbekre a céltermékek „fogyasztóiként” és nem a digitális társadalom idősebb „szereplőiként” tekintenek, amely megközelítés a termelők által várható rövid távú haszon perspektívájába illeszkedik. Ez fontos fejlődést jelent, de túlságosan leegyszerűsíti a helyzetet.
- 2.7. Az EU-ban a baby-boom generáció tagjai nem csupán a javak idősebb fogyasztói. Ezek a nők és férfiak – a kontinens történetében először – nagy létszámban diákok voltak, majd „aktívva” és „produktívva” váltak. Sokan közülük jelenleg választhatnak, hogy aktívak maradnak-e az üzleti életben vagy a szociális és szolidáris gazdaságban.
- 2.8. Az ikt-ban való részvételüket néha lassúnak és nehézkesnek érezzük. Márpedig gyakran ők voltak az elsők, akik e technológiákat használták, és akik újdonságokat hoztak létre (*The Seven Myths of Population Aging* [A népességelöregedés hét mítosza], Julika Erfurt et al., Accenture, 2012. február). 2010-ben Franciaországban az új vállalkozások több mint 16 %-át 50 év feletti személyek alapították, és ezek közel felét önfinanszírozással: mivel elmúltak 50 évesek, ezek a személyek idősebb munkavállalók, álláskeresők, aktív vállalkozók, vagy akár nyugdíjasok voltak (lásd Yann Le Galès cikkét a *Le Figaro* 2012. április 27-i számában).

⁽¹⁾ HL C 372., 2011.12.20, A Tanács állásfoglalása a felnőttkori tanulásra vonatkozó megújított európai cselekvési programról.

Szemléletváltás

2.9. Az Unióban csak az ENSZ az elöregedésről szóló 2002-es nyilatkozata és nemzetközi cselekvési terve, valamint az aktív idősorknak és a nemzedékek közötti szolidaritásnak szentelt európai év (2012) kapcsán közzétett tanácsi nyilatkozat óta beszélünk az „idősek gazdaságáról” (az ún. *ezüst gazdaságról*). Az Európai Bizottság úgy véli, hogy mindent meg kell tenni a „jólétben töltött időskorért”, különösen az ikt-nak köszönhetően, és így lehetőséget adni az Uniónak arra, hogy kiemelkedő szerepet vállaljon: „*az idősek gazdasága a népesség elöregedésével és az 50 év felettiiek szükségleteivel összefüggő fogyasztási és közkiadások által megteremtett gazdasági perspektívákként határozható meg*” (lásd az Európai Bizottság „ezüst gazdaság”-nak szentelt weboldalát).

2.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a jólét, az önállóság, az eltartottság és a piac kérdéseit figyelembe kell venni. Mindazonáltal az idősebb európaiak közel 125 millió polgárt jelentenek, akik **aktív szereplői** saját életüknek, a gazdaságnak, a növekedésnek, ezért az információs technológiáknak – az „aktívakéhoz” hasonlóan – az ő életük részévé is kell válnia.

2.11. Az EGSZB ezért hangsúlyt kíván fektetni azon életkor alapú megközelítés szükségességére, amely – merev elhatárolás nélkül – **folytonosságot** biztosít az élet más szakaszaival, amelynek értelmében minden jó egészségnek örvendő idősebb személy megőrzi tapasztalatait és digitális képességeit és nem különíthető el az értéklánc szereplőinek összességétől. Az idősebbekhez tehát dinamikus értelemben és inkluzív módon kell fordulni, és nem csak életük utolsó szakaszában, továbbá a digitális eszközöket nem szabad a „technikai–orvosi segítségnyújtásra” korlátozni.

2.12. Ez semmilyen módon nem érinti a nyugdíjhoz való jogot (az Alapjogi Charta 25. és 34. cikke, az EUMSZ 153. és 156. cikke), sem a nyugdíjrendszereket, amelyek valamennyi tagállamban különböznek.

2.13. A globális és inkluzív megközelítés nyomán valamennyi „idős” európai polgár számára bizonyossá válhat, hogy érinti őt a digitális innováció. Az EGSZB szerint az Unió az összes szinten történő felelősségvállaláson keresztül töltheti be azt a vezető szerepet, amelyre az „ezüst gazdaság” területén pályázik.

3. Konkrét megjegyzések

3.1. 50 év feletti európai polgárok: sürgősen szükség van az összes időskorúra az e-gazdaságban

Az ikt-k és azok ismerete elengedhetetlen. Ehhez politikai akarat, továbbá eszközök szükségesek. **Az összes intézmény** kihasználja a digitális átállásból adódó előnyöket; **az EGSZB** azt szeretné, ha ebből a 125 millió 50 éven felüli polgár is részesedne.

3.1.1. A baby-boom generációból nagypapa-boom nemzedék lett, amely már megélt egy fontos tapasztalatot: az új technológiák forradalmát. A „píacon”-on túl mutató, szélesebb körű szemléletre van szükség, és mindenkinek meg kell ismernie és meg kell tapasztalnia az információs technológiákat, mert a kapcsolódás az élet minden területén jelen van. Az EU-t megosztottság jellemzi az európai interoperabilitás szükségessége és a védelem – meglehetősen fragmentált háttér melletti – tagállami biztosítása között; márpedig a 2016. áprilisi közlemények (COM(2016) 176, 178 és 179 final) csak a technikai szempontokat érintik, és nem foglalkoznak a társadalmi vonatkozásokkal. Az Európai Bizottság „Új európai készségfejlesztési program” című, 2016. júniusi közleménye (COM(2016) 381/2) és a Készségarancia létrehozásáról szóló tanácsi ajánlásra vonatkozó javaslata (COM(2016) 382/2) a foglalkoztathatóságot és a termelékenységét célozza. Nem említi az időseket, a digitalizációt is csak kevésbé. Az EGSZB reméli, hogy az uniós miniszterek júniusi értekezlete és a 2016. decemberi csúcstalálkozó, amelyeknek az idős személyek kérdését kell tárgyalniuk, elő tudják mozdítani az idősek digitális társadalmi befogadását, továbbá az idősek élet- és munkafeltételeinek javítását, ami szükséges a két – digitális és demográfiai – átalakulás kezeléséhez.

3.1.2. A kohézió elősegítése, a népszerűsítés és az idősebbek és a lakosság valamennyi csoportjának tájékoztatása érdekében az EGSZB szeretné, ha az EU digitalizációval kapcsolatos összes eddig elfogadott szövege megjelenne „kódex” formában, illetve egy a többnyelvűséget tiszteletben tartó, digitális egyablakos ügyintézés létrehozását sürgeti.

3.2. Az időskorúak a digitális társadalomban ⁽²⁾

3.2.1. A digitalizáció lehetőséget ad a tanulásra és a proaktív szerepvállalásra, különösen idősebb korban és amikor a mozgásképesség lecsökken. Segít elkerülni a „gettósodást”, emellett megkönnyíti az ismeretek átadását. Megfordíthatja a generációs gyámkodást és felszámolhatja az életkoron alapuló törésvonalakat.

⁽²⁾ HL C 11., 2013.1.15., 16. o.

3.3. **A nagypapa-boom jelenség okozta sokk mérséklésének egyik eszköze a digitális területre történő tudatos belépés**

3.3.1. Az EGSZB számos véleményt tett közzé a digitális fejlődés műszaki, gazdasági és társadalmi szempontjairól: az infrastruktúra, a jogok, a költségek, a telemedicina, az e-egészségügy, az aktív öregedés, a kiberbűnözés, a városok/mobilitás/intelligens szigetek, az internet semlegessége stb. területén.

3.3.2. **Az Európai Bizottságnak** földrajzi megosztottság nélkül integrálnia kell valamennyi generációt, és hosszú távra (2060) kell számolnia, mivel az öregedési görbe ⁽³⁾ valamennyi tagállamban felgyorsul majd.

3.3.3. 2016. április 19-i közleményében ⁽⁴⁾ az Európai Bizottság rámutatott arra, hogy figyelmet fordít majd az ikt-szabványok kialakítására, mint „a digitális egységes piac kulcselemére”, a vállalkozások digitalizálására és a felhőalapú számítástechnikára.

3.3.4. **A holland és a szlovák elnökség** felkérte az EGSZB-t, hogy készítsen feltáró véleményt a társadalmi következményekről „A foglalkoztatási viszonyok változó jellege és a tisztességes bérek fenntartására gyakorolt hatása, valamint a technológiai fejlődés társadalombiztosítási rendszerekre és a munkajogra gyakorolt hatása” címmel. Ezt a véleményt az EGSZB 2016. május 26-án el is fogadta.

3.3.5. „A digitális egységes piaci intézkedéscsomag megvalósításáról” szóló, 2016. január 19-i állásfoglalásában (80. pont) **az Európai Parlament** arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy „hozzon létre egy, a bevált gyakorlatok közösségi gazdasági ágazaton belüli előmozdításáért felelős érdekképviselői csoportot”. Ez a gazdaság, amelyet az EGSZB megosztásalapú gazdaságként is ismer, digitalizáció nélkül nem igazán képes működni; a civil társadalom képviselői tipikusan olyan feladat, amelyet az idősebbek elláthatnak. Az EGSZB részt kíván venni e kezdeményezésben.

3.4. **A jelentkező kockázatok nagyobbak az e-gazdaságban részt vevő idősök esetében?**

3.4.1. A nagy adathalmazok, a felhőalapú számítástechnika, a tárgyak internete, a 3D-s nyomtatás, továbbá az internet mai életben való hirtelen elterjedésével megjelent más technológiák mellett továbbra is tapasztalhatók széles körben elterjedt, bénító félelmek; az idősebbek erre érzékenyebbek, mint a fiatalok, a digitális generáció tagjai, és a következő félelmek akadályozzák őket:

- a technológiák használata bonyolult,
- a technológia betolakszik a magánéletbe,
- az online fizetés során kifoszthatják őket,
- e technológiák veszélyesek.

3.4.2. Az EGSZB az Európai Parlamenthez hasonlóan „úgy véli, hogy a digitális gazdaságban rejlő innovációs és növekedési potenciál teljes kiaknázásához nélkülözhetetlen, hogy a polgárok és az üzleti vállalkozások megbízzanak a digitális környezetben”.

3.4.3. A válsággal jellemzett környezet és a szükséghelyzeti intézkedések felerősítik a szabadságjogok veszélyeztettségének és a túlzott felügyeletnek az érzését, továbbá a kiberbűnözés kockázatától való félelmet.

3.4.4. A tagállami és uniós szinten meglévő, védelmet biztosító rendelkezések kevésbé ismertek. E népesség körében, akik esetében az iskola már nem játszik szerepet, oly módon kell az ismereteket növelni, tájékoztatni és képezni őket, hogy az ne legyen riasztó számukra; ily módon lehetőség van az előrelépésre a – majdnem mindig külföldi – nagy szolgáltatók és a felhasználók közötti információáramlás aszimmetriájának csökkentésével.

3.5. **Cselekvés az Unió, a tagállami hatóságok, a vállalkozások és a szolgáltatók szintjén**

3.5.1. *Európai uniós szinten*

A digitalizációnak csökkentenie kellene az öregedés társadalmi költségét. A 16–74 év közötti európai polgárok közül megközelítőleg 58 millióan soha nem használták még az internetet (*Bridging the digital divide in the EU* [A digitális megosztottság áthidalása az EU-ban], az Európai Parlament tájékoztatója). Egy jótékonyági szervezet 2014-es becslése (Secours catholique, idézi a *Le Monde*, 2014. november 6.) szerint Franciaországban az 50–59 éves támogatott személyek aránya 13 %-ról 17 %-ra emelkedett 2000 és 2013 között. Ez arra utal, hogy fokozódott az idősebbek munkanélküliségének hatása és az aktív idősök helyzete bizonytalanabbá vált, ami rámutat a sürgős cselekvés szükségességére, mivel ez a jelenség fékezi a növekedés hajtóerejét, amely a digitalizáció kellene, hogy legyen a gazdaság számára.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Population_structure_and_ageing/fr.

⁽⁴⁾ COM(2016) 176 final.

3.5.1.1. Az egyenlőség elve (Alapjogi Charta, 20. cikk) nem szorítkozhat az ellátásra („care”)

Az EGSZB azt ajánlja, hogy az EU határozzon meg egy, az „idősebbeknek biztosított egyenlőségre” vonatkozó horizontális záradékot, és arra ösztönzi az egyenlőségért felelős tagállami minisztereket, hogy ezt az elvet alkalmazzák. A hálózati kapcsolat költséggel jár. Az EGSZB szerint, a nyugdíjakat veszélyeztető tényezőkre tekintettel, minden tagállamban erre kijelölt területeken szabad és ingyenes internet-hozzáférést kellene biztosítani az időskorúak számára. Árkorlátok esetében pedig mérlegelni kellene szabályozott tarifák meghatározását.

3.5.1.2. Globális kormányzás

3.5.1.2.1. Összességében, az új kormányzás megteremthetné a generációkon átívelő aktív szolidaritást és a szociális szektor fenntarthatóságát.

- Az EGSZB szerint a civil társadalmat képviselő szereplőknek, ideértve az egészséget és önállóságot érintő innovációk lehetséges kedvezményezettjeit, már részt kellene venniük a párbeszéd struktúráiban.
- Az EGSZB azt ajánlja, hogy az idősek alapítsanak szervezeteket valamennyi szinten, saját képviseletük érdekében.
- Az EGSZB hangsúlyozza „a polgárok aktív részvételét”, akik számára lehetővé kell tenni „a digitális átalakulás nyújtotta előnyök kihasználását”; és kéri „a Bizottságot annak további elemzésére, hogy hogyan alakítja át a digitális forradalom az európai társadalmat”. Az EGSZB úgy véli, e vizsgálatnak ki kell terjednie az idősebbekkel kapcsolatos változásokra is.

3.5.1.3. Finanszírozás

Az egész ágazatban és a szolgáltatások területén nagyfokú változtatásokra került már sor ⁽⁵⁾.

3.5.1.3.1. A digitális ágazat fejlesztéséhez célzott alapokat (kutatás, széles sáv, intelligencia), továbbá strukturális alapokat és konkrét programokat rendeltek. Az EU vezető szerepének megőrzéséhez szükséges beruházásigényt azonban nem számították ki, jóllehet számszerűsíteni kellene az európai lakosság oktatási igényeit az általános iskolától az egész életen át tartó tanuláson át az időskorig. Biztosítani kell, hogy az erre elkülönített forrásokra ne vonatkozzanak a költségvetési megszorítási szabályok. Végül pedig sürgősen fel kell számolni azokat az akadályokat, amelyek korlátozzák az időskorúak magánfinanszírozáshoz (bankkölcsönök) való hozzájutását ⁽⁶⁾.

3.5.1.3.2. Az Európai Bizottság a köz- és a magánszféra közötti partnerségeket (PPP) javasol. Az EGSZB óvatos, mert a kockázat továbbra is ugyanaz: a magánszektor csak akkor vállal kötelezettséget, ha hasznot remélhet, a kamatköltségek súlyosbítják az állami eladósodottságot, és végeredményében az állami tulajdon egy részét privatizálták.

3.6. A nemzeti és regionális hatóságok szintjén

3.6.1. Valódi digitális szakpolitika az idősek számára

Az EGSZB már felvetette, hogy az internethez való hozzáférést egyetemes szolgáltatáshoz való jogként kell kezelni, kiemelve annak megfizethetőségét, a társadalmi és földrajzi egyenlőtlenségek elleni küzdelem érdekében. Az időskorúak számára szabad internet-hozzáférést nyújtó közösségi terek előrelépést jelentenének ebben az irányban.

A közszolgáltatásoknak, így a közlekedésnek, az egészségügynek, a postaszolgáltatásnak, a közérdekű szolgáltatásoknak, az általános gazdasági érdekű szolgáltatásoknak, az általános érdekű szociális szolgáltatásoknak, a gazdasági jellegű általános érdekű szociális szolgáltatásoknak stb. természetesen integrálniuk kell az idősebbeket érintő problémákat.

3.6.2. A nemzeti és regionális hatóságoknak ügyelniük kell arra, hogy az idősebbek a digitális adataik védelmét és biztonságát célzó, új szokásokat vegyenek fel. A társadalmi befogadás és a digitális integráció elválaszthatatlanná tételére egyre inkább szükség van, aszerint, ahogy az önállóság elvesztése fokozódik. A területi szint a közelsége miatt elősegíti az ilyen irányú fejleményeket. Az EGSZB egyfajta „társadalmi szolgálat” létrehozását javasolja a digitális analfabetizmus leküzdése érdekében.

3.6.3. Nemzeti tájékoztató kampányok indítása

3.6.4. **Az időskorúak integrációja:** a tagállamok felelősségebe kellene tartoznia annak, hogy tájékoztassák a polgáraikat az időskorúaknak nyújtott valamennyi digitális képzési lehetőségről. Ez a médiában közzétett figyelemfelkeltő kampányok révén lenne megvalósítható.

⁽⁵⁾ Lásd: HL C 13., 2016.1.15., 161. o.

⁽⁶⁾ 2013/36/EU irányelv (HL L 176., 2013.6.27., 338. o.).

3.6.4.1. Kompetenciákkal és képzéssel

3.6.4.2. Az időseknek digitális ismereteket kell szerezniük, illetve a megszerzett ismereteket karban kell tartaniuk. A nem kormányzati szervezetek – jóllehet fontos – fellépése nem elegendő. Az idősebbeknek arra van szükségük, hogy képzettségeiket elismerjék és egész életen át tanulhassanak. Szlovákiában például 18 egyetem működik idősebbek számára, és számos iskola oktatja a legkevésbé képzett idős személyeket.

3.6.4.3. **A tanulási lehetőségek és a „digitális jártasság” révén:** az EGSZB megismétli az Unió valamennyi polgára számára biztosítandó média- és internetműveltséggel kapcsolatos kérését⁽⁷⁾, különösen a kiszolgáltatott személyeket érintően, és üdvözli a „digitális munkahelyekkel foglalkozó nagykoalíció” európai szintű létrehozását. Hangsúlyozza, hogy számos szereplő vesz részt a képzéseken.

3.6.4.4. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság nyerne azzal, ha együtt dolgozna a tagállamokkal és az egyetemekkel az idősek kompetenciaigényein és az azok kielégítését szolgáló eszközökön, például úgy, hogy intézményi kapcsolatokat alakít ki az egyetemekkel az idősebbek online kurzusokhoz (pl.: MOOC – virtuális szabadegyetem) való hozzáféréseinek megkönnyítésére.

3.6.5. A hozzáférhetőség és az idősek teljes körű részvétele révén

3.6.5.1. Az EGSZB a Parlamenttel⁽⁸⁾ egybehangozón fontosnak tartja a „sztereotípiák felszámolását”, és megjegyzi, hogy „hatalmas lehetőség rejlik az újításokat kifejlesztő és vállalkozó nőkben, és hogy szerepet játszhatnak a digitális átalakulásban”, és támogatja a „nők integrációját és részvételét az információs társadalomban”; az EGSZB tudatában van annak, hogy az idősebb nők gyakran szembesültek karrierjük megszakadásával és a férfiaknál nagyobb eséllyel szegényednek el nyugdíjba vonulásuk után. Ezt az adatot helyénvaló figyelembe venni a nőknek az idősebbek digitális világába való integrációját célzó intézkedésekben.

3.6.5.2. Ugyanígy, az EGSZB „elismeri az egységes digitális piacon rejlő lehetőséget valamennyi polgár – köztük a különleges bánásmódot igénylők, az idősek, a kisebbségekhez vagy kiszolgáltatott csoportokhoz tartozók – hozzáféréseinek és részvételének biztosítására a digitális gazdaság minden aspektusát érintően⁽⁹⁾”, de jobban szeretné, ha az „idősek” gazdasági szereplők maradnának, anélkül, hogy megbélyegeznék és a „különleges bánásmódot igénylő” személyekkel azonosítanák őket.

3.6.5.3. Az EGSZB támogatja a hozzáférhetőségről szóló irányelvjavaslatot⁽¹⁰⁾, de sajnálja a késedelmes kidolgozást, valamint a marrakesi szerződés megerősítésének elmaradását. A digitális területen a hozzáférés alatt a hardverhez és a szoftverhez való hozzáférést is érti. Emellett, szeretné, ha biztosítanák az időskorúak számára a könnyebb kezelhetőséget, a jobban rájuk szabott és többnyelvű szoftvereket, valamint a személyes kapcsolatokat lehetővé tevő digitális közösségi tereket. A társadalmi kapcsolatok életbe vágóak a kiszolgáltatott személyek számára.

3.6.6. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Erasmus+ uniós programot egészítsék ki egy az időskorúakat célzó elemmel, amely platformul szolgálhatna a bevált gyakorlatok megosztására, és elnevezése lehetne például: „SENEQUE – Seniors Equivalent Erasmus”.

3.6.7. **A kreativitás és innováció ösztönzése minden életkorban** a digitalizáció révén, mivel az idősek ismerik legjobban saját igényeiket és tudják a leginkább támogatni a segítők és a kollektív szereplőket.

3.7. A vállalkozások és a szolgáltatások terén: tevékenység és foglalkoztatás

- Az EGSZB olyan PPP-t javasol, amelynek haszna a humántőkében jelentkezik, az ikt-óriások által a vállalati társadalmi felelősségvállalási politikájuk keretében biztosított ingyenesen felvehető kurzusoknak köszönhetően, amelyekkel pártfogolják a nyugdíjba vonuló munkavállalókat, és amelyeket valamennyi idősebb személy igénybe vehet a tagállamok minden állami iskolájában, iskolaidőn kívül.
- Az EU-ban hiány tapasztalható a digitális kompetenciák terén (900 000 álláshely betöltetlen)⁽¹¹⁾. Az időskorú munkavállalók átképzése hozzájárulhatna a helyzet javulásához, amely a világszintű verseny fényében értékelendő. A digitális vállalkozások, a képzések és az induló vállalkozások ösztönzéséhez, továbbá a kompetenciák kialakításához és a jólét mindenki számára történő biztosításához folyamatos állami beruházásokra van szükség.
- A tömeges munkanélküliséggel jellemzett körülmények között a 4.0 gazdaság lehetővé teszi az idősebbek számára, hogy hálózatokat építsenek és új vállalkozásokat létesítsenek, továbbá magas hozzáadott értéket képviselő, át nem telepíthető, hosszú távú munkahelyeket teremtsenek, például személyes szolgáltatásokat nyújtó vagy az egészséggel, az önállóság támogatásával vagy a prevenciók politikákkal kapcsolatos munkahelyeket⁽¹²⁾.

⁽⁷⁾ HL C 451., 2014.12.16., 25. o.

⁽⁸⁾ Európai Parlament, i.m., 113. pont.

⁽⁹⁾ Európai Parlament, i.m., 114. pont.

⁽¹⁰⁾ HL C 303., 2016.8.19., 103. o.

⁽¹¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-518_en.htm

⁽¹²⁾ HL C 21., 2011.1.21., 39. o.

— Az EU a megosztásalapú gazdaság formáit tekintve nem fejt ki egyértelműen elvi álláspontját az erőfölénnyel való visszaélés és annak a „szociális piacgazdaság” célkitűzésével való összeegyeztethetősége kapcsán, míg az érintett munkaerő egyre növekvő része kerül törvényen kívül a munkajogot illetően. Fennáll a veszélye, hogy az idősebbek csoportjait a többiekénél nagyobb mértékben érinti a digitalizáció társadalmi kohézióra gyakorolt hatása.

3.8. A forradalmi változások

3.8.1. A digitalizáció egyszerre teszi lehetővé a társadalmi kapcsolatok és különösen az „időskor” alulról és felülről építkező megközelítését.

3.8.2. A megosztásalapú gazdaság közelebb hozhatja az embereket olyan tanulási módszerek révén, amelyek elősegítik az intelligencia valamennyi formáját és az olyan innovatív egészségügyi megoldásokat, amelyek lehetővé teszik a fogyatékkal élő vagy idős személyek számára, hogy teljes mértékben a társadalom részévé váljanak és mobilitásuk hiányában is megőrizték agilitásukat („ubiquitous”, mindenhol jelen lévő).

3.8.3. E gazdaság mindazonáltal lebontja a munkakapcsolatokat. Az öregedéssel a digitalizáció felforgatja mindazt, ami a második világháború óta az európai társadalmak kohézióját megteremtette: a szolidaritási rendszereket, amelyek tompították a válságokat (mint 2008-ban is).

3.8.4. A munkavállalók alárendeltségi viszonyát megingatta a 4.0 forradalom, a hálózati tevékenységek, az idősebbek megjelenése, valamint a „határok” lebontása; ezzel egyidejűleg az e-időskorúak megközelítőleg 10 %-a rendelkezik internetkapcsolattal, de szegénységben él, és visszaváltozhat „öreggé”, aki nem képes szükségleteit ellátni (nukleáris családok), csakúgy, mint az elmúlt századokban. Vajon lehetséges-e ennél fogva az átalakulás az ismeretek átadásával?

3.8.5. A digitális piacra épülő és mindenkire kiterjedő szociális gazdaság⁽¹³⁾ számára a nyugdíjrendszerek fenntartása döntő fontosságú. Elkerülhetetlen lesz 2060-ig, hogy e rendszereket a fizetett munkától eltérő tényezőkre építsék, és egyúttal elkerüljék a nyugdíjalapokat érintő kockázatokat: a járulékalapokat és a javak újraelosztását alaposan át kell gondolni a felfogásbeli és hozzáállásbeli változások előkészítése érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹³⁾ HL C 318., 2011.10.29., 9. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Az európai polgári kezdeményezés (felülvizsgálat)

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2016/C 389/05)

Előadó: Antonio LONGO

2016. január 21-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése értelmében saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az európai polgári kezdeményezés (felülvizsgálat).

(saját kezdeményezésű vélemény)

A bizottsági munka előkészítésével megbízott albizottság 2016. május 17-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2016. július 13–14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a július 13-i ülésnapon) 107 szavazattal 1 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetés és ajánlások

1.1. Az európai polgári kezdeményezésről szóló rendelet hatálybalépése után négy évvel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) újfent kiemeli a polgárok központi szerepét az európai eszmény megvalósításában, és azt, hogy az említett eszköz alkalmas arra, hogy az aktív polgári szerepvállalás és a részvételi demokrácia támogatásával elősegítse a demokratikus deficit csökkentését.

1.2. Az EGSZB az Európai Parlamenthez, a Régiók Bizottságához és az európai ombudsmanhoz hasonlóan úgy véli, hogy az európai polgári kezdeményezés nem tudta teljes körűen megvalósítani a benne rejlő lehetőségeket egy olyan rendelet miatt, amelynek a felülvizsgálatát kéri.

1.3. Az EGSZB jelentős technikai, jogi és bürokratikus jellegű problémákat állapított meg, továbbá nyilvánvaló az Európai Bizottság hatásköri túlerheltsége, és ez együtt akadályozza a polgári kezdeményezés teljes elterjedését, megvalósítását és sikeres kezdeményezések esetén a nyomon követést.

1.4. Az EGSZB a rendelet felülvizsgálatát illetően az alábbi intézkedésekre tesz javaslatot:

1.4.1. Lehetővé kell tenni a polgári bizottságoknak, hogy a támogató nyilatkozatok gyűjtését egy általuk megválasztott időpontban kezdhessék meg.

1.4.2. Jogilag el kell ismerni a polgári bizottságokat, oly módon, hogy a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2008/99/EK irányelvben előírt modell szerint korlátozott legyen a szervezők szándékos vagy súlyos kötelességszegés miatti büntetőjogi felelőssége.

1.4.3. Létre kell hozni egy fizikai és online egyablakos rendszert, amelyen keresztül a polgárok tájékoztatást és iránymutatást kaphatnak a kezdeményezések benyújtásával kapcsolatban.

1.4.4. Meg kell vizsgálni azokat a javaslatokat, amelyek a Parlament és a Régiók Bizottsága kérésének megfelelően az európai polgári kezdeményezések támogatásához és az azokban való részvételhez előírt alsó korhatár csökkentésére irányulnak.

1.4.5. A „vezető intézmény” és a „bírói” szerep különválasztásával meg kell oldani az Európai Bizottságon belüli nyilvánvaló összeférhetetlenséget. E tekintetben az EGSZB – amely megismétli, hogy készen áll arra, hogy továbbra is eleget tegyen a már elindított kezdeményezésekkel kapcsolatban vállalt kötelezettségeinek – természetes jelölt lehet a közvetítői és vezető intézményi szerepre.

1.4.6. Biztosítani kell a sikeres kezdeményezések megfelelő nyomon követését, arra kérve az Európai Bizottságot, hogy a kampány végétől számított 12 hónapon belül dolgozzon ki egy jogalkotási javaslatot, vagy adott esetben megfelelően indokolja meg, hogy miért határozott úgy, hogy nem nyújt be ilyen javaslatot. Amennyiben az Európai Bizottság nem nyújt be javaslatot, az EGSZB bízik benne, hogy a Parlament az EUMSZ 225. cikkének megfelelően nyomást gyakorol a Bizottságra.

1.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy bizonyos problémák nem teszik szükségessé a rendelet felülvizsgálatát, ezért azokat a kellő időben kell megoldani, és így az esetleges szervezők sem rettennek el. Ahhoz, hogy ez az eszköz hatékonyabb és felhasználóbarátabb lehessen, az EGSZB az alábbi kezdeményezések megvalósítását tartja szükségesnek:

1.5.1. A regisztrációs folyamat átláthatóbbá tétele érdekében az Európai Bizottságnak világos és egyszerű eljárásokat kell bevezetnie, továbbá részletes válaszokat kell adnia és lehetséges megoldásokat javasolnia a nem elfogadhatónak ítélt kezdeményezések esetén, lehetővé téve a bizottságok számára, hogy az ilyen kezdeményezéseket átdolgozhassák és újra benyújthassák.

1.5.2. Az Európai Bizottságnak folytatnia kell a tagállamokkal az adatgyűjtésre vonatkozó nemzeti szabályrendszerek egyszerűsítéséről, csökkentéséről és egységesítéséről folytatott egyeztetéseket. Különösen javasolt, hogy korlátozzák azon eseteket, amikor személyazonosító okmányok adatait kérik, és tegyék lehetővé minden polgárnak, hogy a lakhelyük szerinti országokban írassák alá a kezdeményezéseket.

1.5.3. A támogató nyilatkozatok online gyűjtésére használt ingyenes szoftvert (OCS) ⁽¹⁾ állandósítani kell, hogy ezáltal egyszerűbbé váljon a támogató nyilatkozatok gyűjtése és rendszerezése, valamint a nemzeti hatóságok általi ellenőrzése. Kívánatosnak tartja továbbá, hogy ez az eszköz hozzáférhető legyen a fogyatékkal élők számára is.

1.6. Az EGSZB az európai polgári kezdeményezés terjesztésének és megszilárdításának érdekében a következőket javasolja:

1.6.1. Ad hoc kampányok segítségével fokozni kell a polgárok tájékozottságát és tudatosságát az európai polgári kezdeményezéssel kapcsolatban, lehetővé téve a polgári bizottságok számára, hogy tájékoztassák az aláírókat az elért eredményekről, de mindenekelőtt azáltal, hogy az Európai Bizottság nagyobb hangsúlyt fektet a sikeres kezdeményezések nyomom követésének nyilvánosságra hozatalára.

1.6.2. Biztosítani kell a többnyelvűséget, és új megoldásokat kell találni az internetes aláírásgyűjtés, illetve a közösségi és digitális média összekapcsolására, hogy ezáltal egyre szélesebb közönséget lehessen elérni.

1.6.3. Elvben lehetővé kell tenni az EU minden polgárának, hogy bármilyen európai polgári kezdeményezés szervezője lehessen, lehetőséget biztosítva a kampányok alapkiadásainak finanszírozására a nyilvántartásba vett európai polgári kezdeményezések esetében.

1.7. Az EGSZB egy olyan, az európai polgárok szerepvállalásával foglalkozó intézményi fórum felállítását javasolja, amely az EGSZB keretein belül az európai migrációs fórum mintájára állandó helyet biztosítana a témáról folyó eszmecsere és vitára, megerősítve az európai polgári kezdeményezés napjával már elindított utat. A témával kapcsolatban az EGSZB egyedi és részletesebb javaslatot fogalmazhatna meg egy ad hoc saját kezdeményezésű véleményben.

2. Bevezetés

2.1. Az európai polgári kezdeményezéshez fűződő jogot a Lisszaboni Szerződés ⁽²⁾ vezette be a transznacionális részvételi demokrácia innovatív eszközeként. Ezzel legalább hét tagállam közel egymillió polgára jogszabályjavaslat kidolgozására kérheti fel az Európai Bizottságot az EU jogalkotási hatáskörébe tartozó ügyekben. Ily módon, azzal, hogy közvetett módon jogalkotási kezdeményezési jogot biztosítanak a polgároknak, aktívan be kívánják vonni őket az európai döntéshozatali folyamatokba.

2.2. Az európai polgári kezdeményezés szabályait és az arra vonatkozó eljárásokat uniós rendelet határozza meg, amelyet 2011. február 16-án fogadtak el, és amely 2012. április 1-je óta van hatályban ⁽³⁾.

2.3. Európai polgári kezdeményezést minden olyan európai polgár szervezhet és/vagy aláírhat, aki elérte az európai parlamenti választásokon való részvételre jogosító életkort ⁽⁴⁾. Szervezetek nem indíthatnak polgári kezdeményezést, de népszerűsíthetik és támogathatják azokat, amennyiben teljes mértékben betartják az átláthatóságra vonatkozó szabályokat.

⁽¹⁾ Az OCS az Online Collection Software elnevezés rövidítése, amely az Európai Bizottság által ingyenesen a felhasználók rendelkezésére bocsátott eszköz az adatok online gyűjtésére. Ez az eszköz leegyszerűsíti mind az adatgyűjtést, mind pedig a nemzeti hatóságok ellenőrző tevékenységét. Ezenfelül az OCS a 211/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek és az 1179/2011/EU bizottsági végrehajtási rendeletnek is megfelel. <https://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/description>.

⁽²⁾ Az EUSZ 11. cikkének (4) bekezdése és az EUMSZ 24. cikkének (1) bekezdése.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 211/2011/EU rendelete (2011. február 16.) a polgári kezdeményezésről, <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>.

⁽⁴⁾ Ez általában minden tagállamban 18 éves kort jelent, kivéve Ausztriát, ahol elég a 16. életév betöltése.

2.4. Az európai polgári kezdeményezésre vonatkozó eljárás három szakaszban foglalható össze:

2.4.1. Első lépésként létre kell hozni egy „polgári bizottságot”⁽⁵⁾, hivatalosan regisztráltatni kell a kezdeményezést⁽⁶⁾, amelynek elfogadhatóságát az Európai Bizottság értékeli⁽⁷⁾, és be kell szerezni az online aláírás-gyűjtési rendszer megfelelőségét tanúsító igazolást⁽⁸⁾.

2.4.2. A gyűjtési szakaszban 1 millió „támogató nyilatkozatot” (aláírást) kell összegyűjteni legalább 7 uniós országban legfeljebb 12 hónap alatt⁽⁹⁾. A gyűjtés eredményét az illetékes nemzeti hatóságok igazolják⁽¹⁰⁾.

2.4.3. A benyújtási fázisban – a szervezőkkel történt megbeszélést és az Európai Parlamentben tartott közmeghallgatást követően – az Európai Bizottság megvizsgálja a kezdeményezést. Az Európai Bizottságnak három hónap áll rendelkezésére, hogy ad hoc közleményben válaszoljon, és döntsön arról, hogy elfogadja-e a kezdeményezést és ezzel elindítja-e a jogalkotási eljárást.

3. Az európai polgári kezdeményezés első négy éve

3.1. A mai napig több mint 6 millió európai polgár írt alá valamilyen európai polgári kezdeményezést. Bár 56 kezdeményezést nyújtottak be, az Európai Bizottság csupán 36-ot vett nyilvántartásba, melyek közül csak 3-nak sikerült legalább 1 millió aláírást összegyűjtenie⁽¹¹⁾. Az Európai Bizottság sikeres kezdeményezés alapján még nem nyújtott be új jogalkotási javaslatot, bár néhány esetben figyelembe vette a közvéleményt néhány szemponttal kapcsolatban.

3.2. A szervezők által tapasztalt jelentős technikai, jogi és bürokratikus nehézségek, valamint a sikeres kezdeményezéseknek a jogalkotásra gyakorolt csekély hatása alapjaiban kérdőjelezi meg az európai polgári kezdeményezés eszközének hitelességét. Ez egyértelmű a nyilvántartásba vett kezdeményezések számának nagymértékű csökkenése (míg 2012-ben 16 kezdeményezést regisztráltak, 2015-ben már csak 5-öt⁽¹²⁾), valamint az összegyűjtött támogató nyilatkozatok száma alapján (míg 2012-ben több mint 5 millió nyilatkozat gyűlt össze, 2015-ben már csak néhány ezer⁽¹³⁾).

3.3. Az elmúlt négy év során sok szervező és a szervezett civil társadalom számos képviselője⁽¹⁴⁾ rámutatott ennek az eszköznek a hibáira és merevségére, amelynek a kidolgozók szándéka szerint világosnak, egyszerűnek és felhasználóbarátnak kellene lennie. Ezeket az irányvonalakat az EGSZB 2016. február 22-i közmeghallgatása is megerősítette.

⁽⁵⁾ A polgári bizottság legalább hét uniós polgárból áll, akik legalább hét különböző uniós tagállamban élnek.

⁽⁶⁾ A kezdeményezést ismertetni kell legfeljebb 800 karakterben (100 karakter a cím, 200 karakter a leírás és 500 karakter a célok részletes leírása).

⁽⁷⁾ A 211/2011/EU rendelet 4. cikkének (2) bekezdése. A kezdeményezés hivatalos nyilvántartásba vétele és az Európai Bizottság polgári kezdeményezésekre vonatkozó honlapján történő megjelenés előtt az Európai Bizottság két hónapon belül megvizsgálja az alábbi feltételek teljesülését: 1) megalakult a polgári bizottság, és kijelölték a kapcsolattartó személyeket; 2) a kezdeményezés nem esik nyilvánvalóan az Európai Bizottság azon hatáskörén kívül, amelynek keretében az uniós szerződések végrehajtása céljából jogalkotási javaslatot nyújthat be; 3) a kezdeményezés nem nyilvánvalóan visszaélészerű, komolytalan vagy zaklató jellegű; 4) a kezdeményezés nem sérti nyilvánvalóan az EU uniós szerződésekben meghatározott értékeit. A benyújtott kezdeményezések nyilvántartásba vételének jóváhagyására vagy elutasítására vonatkozó döntés jogi érveken alapul, ezért megtámadható. Amennyiben az Európai Bizottság megtagadja a nyilvántartásba vételt, a szervezőket tájékoztatja az elutasítás okairól és a rendelkezésükre álló bírósági és peren kívüli jogorvoslati lehetőségekről. Ezek közé tartozik az Európai Unió Bíróságához benyújtott fellebbezés vagy az európai ombudsmanhoz benyújtott panasz (hivatali visszásságra vonatkozó panasz).

⁽⁸⁾ A 211/2011/EU rendelet 6. cikke. A rendelet előírja, hogy ezt az eljárást azon tagállam illetékes hatóságai folytatják le, amelyben a támogató nyilatkozatokat gyűjtik.

⁽⁹⁾ A rendelet az aláírások számának kötelező alsó határát az adott ország lakosainak számával arányosan állapítja meg <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/signatories>.

⁽¹⁰⁾ A 211/2011/EU rendelet 15. cikke.

⁽¹¹⁾ A következő javaslatok bizonyultak sikeresnek: „Minden embernek joga van a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez! A víz közjő, nem árucikk!”, „Stop Vivisection”, „One of us”: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful>.

⁽¹²⁾ Az évek során a nyilvántartásba vett kezdeményezések száma fokozatosan csökkent: 2012-ben 16, 2013-ban 9, 2014-ben 5, 2015-ben 5.

⁽¹³⁾ Az egyes európai polgári kezdeményezésekhez az elmúlt három év során gyűjtött támogatói aláírások adatai egyértelműen azt mutatják, hogy visszaesett a polgárok részvételi aránya és érdeklődése. 2013-ban 5 402 174 aláírást gyűjtöttek össze, 2014-ben 628 865-öt, és 2015-ben csupán 8 500-at.

⁽¹⁴⁾ C. Berg, J. Tomson: *An ECI that works! Learning from the first two years of the European Citizens' Initiative*, 2014. <http://ecithatworks.org/>

3.4. 2015 februárjában, a hatálybalépése után három évvel az Európai Parlament egy tanulmányt⁽¹⁵⁾ nyújtott be a rendelet végrehajtásának állapotáról, és jelezte a felülvizsgálat szükségességét. Az Európai Parlament 2015 októberében megismételte a tanulmány következtetéseit egy állásfoglalásában⁽¹⁶⁾, amellyel hivatalosan is benyújtotta az Európai Bizottsághoz a felülvizsgálat iránti kérelmet egyértelmű és pontos javaslatokkal együtt.

3.5. Az európai polgári kezdeményezésre vonatkozó eljárás hatékony működésének, valamint az Európai Bizottság szerepének és kötelezettségeinek vizsgálatát követően az európai ombudsman 2015 márciusában 11 pontba szedve fogalmazta meg a kezdeményezés további fejlesztésére vonatkozó iránymutatásait⁽¹⁷⁾.

3.6. A Régiók Bizottsága 2015 októberében elfogadott véleményében szintén támogatja a rendelet haladéktalan és átfogó felülvizsgálatát⁽¹⁸⁾.

3.7. A rendelet módosítására vonatkozó számos kérelemre válaszul az Európai Bizottság 2015 áprilisában – a rendeletben foglalt rendelkezéseknek megfelelően – jelentést⁽¹⁹⁾ adott ki az addig elért eredményekről, majd ezt követően 2016 februárjában ismertette az Európai Parlament által benyújtott javaslatokat követő intézkedéseket⁽²⁰⁾. Az Európai Bizottság mindkét esetben – bár elismert több nehézséget, amellyel az európai polgári kezdeményezések szervezői szembesülnek, valamint elfogadta, hogy javítani lehetne a meglévő szabályozási keret végrehajtásán – többször elutasította annak lehetőségét, hogy a jelenlegi rendelet felülvizsgálatára rövid időn belül sor kerüljön.

3.8. Az európai intézmények, a szervezők és a szervezett civil szervezetek képviselői körében széles körben elterjedt vélemény, hogy a kisszámú pozitív eredmény ellenére az európai polgári kezdeményezés még közel sem merítette ki a benne rejlő, a szakpolitikai javaslatok megfogalmazására és a polgárok aktív szerepvállalásának előmozdítására vonatkozó lehetőségeket.

3.9. Az intézmények és az érdekelt felek mind az alábbi fő problémákat nevesítették:

3.9.1. A polgárok és a nemzeti intézmények kevéssé ismerik az európai polgári kezdeményezés eszközeit és kevéssé tájékozottak e téren⁽²¹⁾.

3.9.2. A polgári bizottságok a nyilvántartásba vétel és a támogató nyilatkozatok gyűjtése során számos technikai, jogi és bürokratikus természetű akadállyal találták magukat szemben, amelyek negatívan befolyásolták a kezdeményezések kimenetelét.

3.9.3. A polgároknak, akik a kezdeményezéseket alá akarták írni, számos, az adatkezelésre vonatkozó eltérő nemzeti jogszabályokkal kapcsolatos nehézséggel kellett megküzdeniük.

3.9.4. Az Európai Bizottság még a kevés sikeres kezdeményezést sem vette figyelembe új jogalkotási javaslatok kidolgozására, csak néhány közvetve kapcsolódó jogalkotási kezdeményezés esetében.

3.10. A polgári bizottságok részletesen az alábbi főbb nehézségekkel szembesültek:

3.10.1. A polgári bizottságokat jogilag ne ismerik el. Ez hátrányosan befolyásolja az európai polgári kezdeményezések fontos gyakorlati elemeit, például a pénzgyűjtést vagy egyszerűen egy folyószámla nyitását. Ezenfelül az, hogy a szervezők személyesen felelnek az európai polgári kezdeményezések „szervezése során bármilyen okozott kárért”⁽²²⁾, nagy visszatartó erő.

⁽¹⁵⁾ Az Európai Parlament Kutatószolgálat (EPRS): *Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years*, 2015. www.europarl.europa.eu/thinktank.

⁽¹⁶⁾ Az Európai Parlament 2015. október 28-i állásfoglalása az európai polgári kezdeményezésről (2014/2257(INI)) Előadó: Schöpflin György.

⁽¹⁷⁾ Ügy: OI/9/2013/TN. Vizsgálat megindítása: 2013.12.18. Határozat: 2015.3.4. <http://www.ombudsman.europa.eu/hu/cases/decision.faces?sessionId=AFE49A325E78FB09CA742EB79F63DB94>.

⁽¹⁸⁾ A Régiók Bizottsága véleménye: *Európai polgári kezdeményezés* (HL C 423., 2015.12.17., 1. o.).

⁽¹⁹⁾ A COM(2015) 145 final jelentés. Jelentés a polgári kezdeményezésről szóló 211/2011/EU rendelet alkalmazásáról, 2015.

⁽²⁰⁾ *Follow up to the European Parliament resolution on the European Citizens' Initiative*, amelyet az Európai Bizottság 2016. február 2-án fogadott el.

⁽²¹⁾ Eurobarométer felmérés: *The promise of EU*, 2014. szeptember, 51. o.

⁽²²⁾ A 211/2011/EU rendelet 13. cikke. Elég, ha csak a személyes adatok kezelésével kapcsolatos hibák kockázatára gondolunk.

3.10.2. A kezdeményezések elfogadhatóságára vonatkozó kritériumokat túl szigorúan alkalmazzák. A benyújtott kezdeményezések körülbelül 40 %-át az Európai Bizottság még az eljárás első szakaszában, vagyis a kezdeményezés „nyilvántartásba vételekor” nem elfogadhatónak nyilvánítja⁽²³⁾. Az Európai Parlament szerint mélyrehatóbban kell foglalkozni az Európai Bizottságon belül felmerülő azon összeférhetlenséggel, miszerint a Bizottság feladata a szervezők tájékoztatása és a kezdeményezések elfogadhatóságának értékelése, ugyanakkor ő maga a kezdeményezések címzettje is⁽²⁴⁾.

3.10.3. Az európai polgári kezdeményezések ütemtervében szereplő tevékenységek között átfedés van. Az egyes tagállamokban az elektronikus gyűjtési rendszerek megfelelőségét tanúsító igazolás beszerzéséhez szükséges idő csökkenti a támogató nyilatkozatok összegyűjtésére rendelkezésre álló 12 hónapot, ami amúgy is rövid.

3.10.4. Az Európai Bizottság nem nyújt megfelelő támogatást főleg a kezdeményezés elindítása és irányítása során. Különösen figyelmet kell fordítani az Európai Bizottság által ingyenesen kínált tárhelyszolgáltatásra és az OCS szoftverre, valamint a szervezők által a többnyelvű dokumentáció elkészítése és terjesztése során tapasztalt nehézségekre.

3.10.5. Egy európai polgári kezdeményezés irányítása igen költséges folyamat. Ezt bizonyítja az is, hogy a három sikeres kezdeményezés olyan nagy civil társadalmi szervezeteket tudhatott maga mögött, amelyek technikai, szervezési és pénzügyi támogatást biztosítottak hozzá. Annak érdekében, hogy az európai polgári kezdeményezés alapelve ne torzuljon, sok szervező hangsúlyozta, hogy uniós szinten nagyobb támogatásra lenne szükség a kampányok elindításához.

3.10.6. A személyes adatok gyűjtése és kezelése igen megev. Néhány tagállamban az erre vonatkozó jogszabályok még jobban eltántorították az embereket új kezdeményezések szervezésétől és az azokhoz való csatlakozástól. Ezenfelül néhány országban az adatgyűjtésről szóló törvények értelmében csak az adott országban lakhellyel rendelkező polgárok aláírásai vehetők figyelembe, és ezáltal 11 millió személy nem gyakorolhatja az e kezdeményezésekben való részvételhez fűződő jogát⁽²⁵⁾.

3.10.7. A szervezők ritkán vesznek részt a nyomkövetési tevékenységben. A sikeres kezdeményezéseket követő intézkedések alacsony száma alapján elmondható, hogy a megbeszélések és meghallgatások nem tűnnek elégségesnek ahhoz, hogy azok alapján az Európai Bizottság tényleges jogalkotási tevékenységet indítson el.

3.11. 2016 az európai polgári kezdeményezés szempontjából döntő év, mivel sor kerülhet annak felülvizsgálatára. Az EGSZB ezzel a saját kezdeményezésű véleménnyel kíván hozzájárulni e folyamathoz, hiszen tisztában van azzal, hogy az európai döntéshozatali folyamatok és a valódi európai polgárság szempontjából milyen hatalmas lehetőségeket rejt magában egy ilyen fontos és innovatív eszköz.

4. Az EGSZB és az európai polgári kezdeményezés

4.1. Az EGSZB a híd szerepét tölti be az európai intézmények és a szervezett civil társadalom között, és e minőségében a kezdetektől fogva részt vesz az európai polgári kezdeményezésről folyó vitában. Ezt bizonyítják a mostanáig elfogadott vélemények⁽²⁶⁾ és azon ad hoc csoport felállítása, amely folyamatosan nyomon követi e jog változását és megvalósulását⁽²⁷⁾.

4.2. Ezenfelül az EGSZB kettős szerepben – a kezdeményezések támogatójaként és vezető intézményként – tevékenyen részt vesz az európai polgári kezdeményezés folyamatában⁽²⁸⁾. Az EGSZB kezdeményezései és feladatai közé tartozik:

4.2.1. „Az európai polgári kezdeményezés napja”, amely minden évben megrendezésre kerül annak érdekében, hogy valamennyi érintett szereplővel együtt értékelhessék az európai polgári kezdeményezés megvalósításának állapotát és hatékonyságát. Ez az esemény továbbá lehetővé teszi a bevált gyakorlatok cseréjét és a kapcsolatépítést a javaslattevők és egyéb érdekelt felek között.

⁽²³⁾ Különösen korlátozó jellegűnek tűnik azon rendelkezés értelmezése, mely szerint „a javasolt polgári kezdeményezés nem esik nyilvánvalóan a Bizottság azon hatáskörén kívül, hogy a Szerződés végrehajtásához uniós jogi aktusra irányuló javaslatot nyújtson be”. E megközelítés alapján módszeresen elutasításra került minden olyan kezdeményezés, amely a Szerződés módosítására irányult. Az egyetlen kivétel a „Let me vote”, melynek célja az volt, hogy az európai polgároknak az EUMSZ 20. cikke (2) bekezdésében felsorolt jogait kiegészítse a lakóhely szerinti tagállamban való valamennyi politikai választáson ugyanolyan feltételekkel történő részvétel jogával, mint ami az adott tagállam állampolgáira vonatkozik.

⁽²⁴⁾ EPRS: *Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years*, 2015, 3.1.4. fejezet.

⁽²⁵⁾ EPRS: *Implementation of the European Citizens' Initiative. The experience of the first three years*, 2015, 3.1.4. fejezet.
EPRS: *Disenfranchisement of EU citizens resident abroad*. Vezetői összefoglaló.

⁽²⁶⁾ Az EGSZB véleménye: *Polgári kezdeményezés* (HL C 44., 2011.2.11., 182. o.).

Az EGSZB véleménye: *A Lisszaboni Szerződés végrehajtása: Részvételi demokrácia és az európai polgári kezdeményezés* (11. cikk) (HL C 354., 2010.12.28., 59. o.).

⁽²⁷⁾ Az európai polgári kezdeményezéssel foglalkozó ad hoc csoport 2013 októberében jött létre, és megbízatását 2015-ben megújították.

⁽²⁸⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.members-former-eesc-presidents-henri-malosse-speeches-statements&itemCode=35383>.

4.2.2. Egy saját hivatal, „az európai polgári kezdeményezések ügyfélszolgálatának” létrehozása, amely többek között vállalja az Európai Bizottság által befogadott kezdeményezések leírásának fordítását az Európai Unió hivatalos nyelveire.

4.2.3. Saját helyiségeinek rendelkezésre bocsátása a kampányok céljára.

4.2.4. Egy gyakorlati útmutató kidolgozása – amelynek már három kiadása jelent meg – az európai polgári kezdeményezés szélesebb körben való megismertetése és népszerűsítése céljából⁽²⁹⁾. Az EGSZB továbbá kulcsszerepben tünteti fel az európai polgári kezdeményezést egy másik, az *Európai útlevél az aktív polgári szerepvállaláshoz* című kiadványában⁽³⁰⁾, amelynek célja, hogy az európai polgárokat tájékoztassa az őket megillető jogokról és ösztönözze a transznacionális részvételi demokráciát.

4.2.5. Az európai polgári kezdeményezésről szóló egyetemi és tudományos dokumentumok nyilvános gyűjteményének létrehozása 2016-ban, amely minden polgár számára ingyenesen hozzáférhető.

4.2.6. Mindazon nyilvántartásba vett, sikeresebb kezdeményezések ismertetése a plenáris ülésen, illetve szekcióülésen, amelyek nem ellentétesek az EGSZB véleményeiben kifejtett hivatalos politikájával. Ez lehetővé teszi, hogy az EGSZB – megőrizve semlegességét – megfelelő ismertséget biztosítson számukra.

4.2.7. Az EGSZB saját küldötteivel vesz részt az Európai Parlamentben a sikeres kezdeményezésekről tartott meghallgatásokon, így módon hozzájárulva a kezdeményezések Európai Bizottság általi elemzésének és továbbfejlesztésének folyamatához.

5. Általános megjegyzések

5.1. Az EGSZB ismét határozottan kijelenti, hogy támogatja az európai polgári kezdeményezést. Az európai polgári kezdeményezésről szóló rendelet hatálybalépése óta eltelt négy évben biztató adatok láttak napvilágot a részvételről, ugyanakkor hatalmas lehetőségek maradtak még kihasználatlanul. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai polgári kezdeményezés helyes és teljes körű megvalósítása hozzájárulhat a polgárok és az Európai Unió közötti egyre növekvő szakadék áthidalásához.

5.2. Az EGSZB az Európai Parlamenthez, a Régiók Bizottságához és az európai ombudsmanhoz hasonlóan úgy véli, hogy a polgári kezdeményezés részleges és korlátozott megvalósítása több különböző tényezőnek köszönhető. Elsősorban technikai, jogi és bürokratikus korlátokról van szó, de ide tartozik az is, hogy túl sok hatáskör és feladat terheli az Európai Bizottságot, ami egyértelmű intézményi rövidzárlatot okoz.

5.3. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy az Európai Bizottság sikeresen megoldotta e problémák némelyikét, például egy ingyenes OCS rendszer nyújtásával, miközben sajnos maradtak olyanok, amelyek nem oldhatók meg magának a rendeletnek a felülvizsgálata nélkül.

5.4. Az EGSZB ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy két úton induljon el: időben intézkedjen az egyszerűbb és nyilvánvaló technikai és bürokratikus problémák megoldása és/vagy egyszerűsítése érdekében, valamint nyújtson be mihamarabb egy javaslatot a szóban forgó rendelet reformjára az összetettebb intézményi, jogi és szervezési problémák megoldása érdekében.

6. Konkrét megjegyzések

6.1. Az EGSZB az európai polgári kezdeményezés egyszerűsítése és hatékonyságának növelése érdekében az alábbi javaslatokat teszi a rendelet reformjára vonatkozóan:

6.1.1. Engedélyezni kell a polgári bizottságoknak, hogy egy általuk megválasztott időpontban kezdhessék meg a támogató nyilatkozatok gyűjtését. Ez elengedhetetlen a 12 hónapos aláírásgyűjtés megvalósításához.

6.1.2. Jogilag el kell ismerni – és szükség esetén sajátos jogállással – kell felruházni a polgári bizottságokat, oly módon, hogy a környezet büntetőjog általi védelméről szóló 2008/99/EK irányelvben előírt modell szerint korlátozott legyen a szervezők szándékos vagy súlyos kötelességszegés miatti büntetőjogi felelőssége.

⁽²⁹⁾ http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/hu_15_438-citizens-initiative.pdf.

⁽³⁰⁾ http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/15_85-citizenship-passport-hu.pdf.

6.1.3. Létre kell hozni egy fizikai és online egyablakos rendszert, amelyen keresztül az érdeklődő polgárok tájékoztatást és iránymutatást kaphatnak a kezdeményezések benyújtásával kapcsolatban. A javaslatok benyújtásának megkönnyítése és az elfogadhatónak ítélt javaslatok százalékos arányának növelése érdekében elengedhetetlen, hogy a polgári bizottságok megfelelő technikai és jogi segítséget kapjanak.

6.1.4. Meg kell vizsgálni azokat a javaslatokat, amelyek a Parlament és a Régiók Bizottsága kérésének megfelelően az európai polgári kezdeményezések támogatásához és az azokban való részvételhez előírt alsó korhatár csökkentésére irányulnak, így biztosítva lehetőséget a fiatalok számára, hogy aktívan részt vehessenek az Európai Unió építésének folyamatában.

6.1.5. El kell különíteni az „vezető intézmény” és a „bíró” szerepét, mivel jelenleg mindkettőt az Európai Bizottság gyakorolja. Ez elengedhetetlen ahhoz, hogy megoldódjon az Európai Bizottságon belüli nyilvánvaló összeférhetlenség problémája, illetve hogy támogassuk az európai polgári kezdeményezés eszközeinek teljes körű és hatékony megvalósítását.

6.1.5.1. Az EGSZB – amely megismétli, hogy készen áll arra, hogy továbbra is eleget tegyen a már elindított kezdeményezésekkel kapcsolatban felvállalt kötelezettségeinek – természetes jelölt lehet a közvetítői és vezető intézményi szerepre.

6.1.6. Biztosítani kell a sikeres kezdeményezések megfelelő nyomon követését. Az Európai Bizottság kezdeményezési jogának tiszteletben tartása mellett az EGSZB azt kéri, hogy a kampány végétől számított 12 hónapon belül dolgozzon ki egy jogalkotási javaslatot, vagy adott esetben megfelelően indokolja meg, hogy miért határozott úgy, hogy nem nyújt be ilyen javaslatot. Amennyiben az Európai Bizottság az előírt időn belül nem nyújt be javaslatot, az EGSZB bízik benne, hogy az Európai Parlament az EUMSZ 225. cikkének megfelelően nyomást gyakorol a Bizottságra. Az Európai Parlamentben tartott egyszerű meghallgatásokon túl az Európai Bizottságnak szorosabban együtt kell dolgoznia a kezdeményezések benyújtóival annak biztosítása érdekében, hogy a kidolgozott javaslat megfeleljen a támogatók elvárásainak.

6.2. Az EGSZB továbbá hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottságnak:

6.2.1. Átláthatóbbá és hatékonyabbá kell tennie a nyilvántartásba vétel folyamatát. Az Európai Bizottságnak proaktívabb szerepet kellene vállalnia oly módon, hogy a nem elfogadható kezdeményezések esetén részletes választ ad és lehetséges megoldásokat javasol, továbbá lehetővé teszi a polgári bizottságok számára, hogy a javaslatot átdolgozzák, hogy az megfeleljen a hatályban lévő szabályozásban meghatározott feltételeknek.

6.2.2. Folytatnia kell a tagállamokkal a támogató nyilatkozatok aláírásához szükséges adatok gyűjtésre vonatkozó nemzeti szabályrendszerek egyszerűsítéséről, csökkentéséről és egységesítéséről folytatott egyeztetéseket. Különösen javasolt, hogy korlátozzák azon esetek maximális számát, amikor személyazonosító okmányok adatait kérik, és tegyék lehetővé minden polgárnak, hogy a lakhelyük szerinti országokban írassák alá a kezdeményezéseket ⁽³¹⁾.

6.2.3. Állandósítani kell az ingyenes OCS rendszert, amely leegyszerűsíti a támogató nyilatkozatok gyűjtését és rendszerezését, valamint a nemzeti hatóságok általi ellenőrzését. Kívánatosnak tartja továbbá, hogy ez az eszköz hozzáférhető legyen a fogyatékkal élők számára is.

6.3. Különösen javasolja az alábbiakat:

6.3.1. Meg kell erősíteni az európai polgári kezdeményezéssel kapcsolatos tájékoztatási és figyelemfelkeltő folyamatokat. Ennek elsősorban az Európai Bizottság és a tagállamok által támogatott ad hoc kampányok által kell megvalósulnia. E szempontból javasolt továbbá, hogy a polgári bizottságok számára lehetővé tegyék, hogy az érdeklődő támogatókat – előzetes beleegyezésük alapján – tájékoztassák a kampánnyal kapcsolatos fejleményekről és eredményekről. Ugyanez vonatkozik az Európai Bizottságra is, amelynek nagyobb nyilvánosságot kell biztosítania a sikeres kezdeményezéseket követő intézkedéseknek, és azokról tájékoztatnia kell elsősorban a polgári bizottságokat.

6.3.2. Biztosítani kell a többnyelvűséget, amely a magas részvételi arány elengedhetetlen feltétele, és új megoldásokat kell találni az internetes aláírásgyűjtés, illetve a közösségi és digitális média összekapcsolására, hogy ezáltal egyre szélesebb közönséget lehessen elérni.

6.3.3. Elvben lehetővé kell tenni az EU minden polgárának, hogy bármilyen európai polgári kezdeményezés szervezője lehessen, lehetőséget biztosítva a kampányok alapkiadásainak finanszírozására a nyilvántartásba vett európai polgári kezdeményezések esetében.

⁽³¹⁾ A Bulgáriában, Franciaországban, Ausztriában, a Cseh Köztársaságban és Portugáliában állandó lakcímmel rendelkező brit és ír állampolgárok mind a mai napig nem rendelkeznek ezzel a joggal.

6.4. Az EGSZB végül egy olyan, az európai polgárok szerepvállalásával foglalkozó intézményi fórum felállítását javasolja, amely az EGSZB keretein belül az európai migrációs fórum mintájára állandó helyet biztosítana a témáról folyó eszmecsere és vitára, megerősítve az európai polgári kezdeményezés napjával már elindított utat. E tekintetben a megfelelő részvételi szint biztosítása érdekében az EGSZB meghívna többek között az érintett intézmények képviselőit, minden hivatalosan nyilvántartásba vett kezdeményezés polgári bizottságának egy-egy képviselőjét, valamint minden érdekelt felet. A témával kapcsolatban az EGSZB egyedi és részletesebb javaslatot fogalmazhatna meg egy ad hoc saját kezdeményezésű véleményben.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 518. PLENÁRIS ÜLÉSE (2016. JÚLIUS 13–14.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának egy, a héára vonatkozó cselekvési tervről — Úton egy egységes uniós héaövezet felé — új döntések szükségeltetnek

(COM(2016) 148 final)

(2016/C 389/06)

Előadó: Daniel MAREELS

Társelőadó: Giuseppe GUERINI

2016. május 2-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának egy, a héára vonatkozó cselekvési tervről – Úton egy egységes uniós héaövezet felé – új döntések szükségeltetnek

(COM(2016) 148 final).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2016. június 29-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2016. július 13–14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a 2016. július 13-i ülésnapon) 113 szavazattal 1 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. **Az EGSZB üdvözli a héára vonatkozó cselekvési tervet**, amely a végleges héarendszer megvalósítását célozza az EU-ban, és támogatja a terv célkitűzéseit, valamint a 4 pilléren alapuló megközelítést egy rövid és középtávú perspektíva keretében. Most tényleg minőségi előrelépésre van szükség az egységes piac támogatása, valamint a munkahelyteremtéshez, a növekedéshez, a beruházásokhoz és a versenyképességhez való hozzájárulás érdekében.

1.2. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a cselekvési terv valamennyi alkotóelemének megvalósítására megbonthatatlan egységként törekedjenek. Ez különösen érvényes a végleges héarendszerre történő átállásra. A tényleges megvalósításra, amelyet a cselekvési tervben csak a második szakaszban irányoznak elő, és egy külön tagállami értékelés függvényévé teszik, megfelelő határidőn belül kell törekedni, mivel ellenkező esetben veszélybe kerülnek az előre meghatározott célkitűzések.

1.3. A cselekvési tervben előirányzott első szakaszra való tekintettel, amely jelenleg csak bizonyos termékértékesítésekre korlátozódik, az EGSZB minden érintett felet annak vizsgálatára bátorít, hogy miként lehetne a **szolgáltatásokat** gyorsabban az új rendszerbe integrálni, ami által a szóban forgó (átmeneti) szakaszhoz kapcsolódó problémák is enyhíthetők lennének. Azt is mérlegelni lehetne, hogy a **pénzügyi szolgáltatásokat** milyen módszerekkel lehetne általánosabban a héa hatálya alá vonni.

1.4. Az EGSZB szerint a jelenlegi rendszer átalakításának egy olyan **végleges héarendszer létrejöttéhez** kell vezetnie, amely **egyértelmű, következetes, szilárd és átfogó**, ugyanakkor **arányos és időtálló** is. Ebben a tekintetben az EGSZB egyetért a javasolt választással, amelynek keretében a végleges héarendszer a rendeltetési hely szerinti adóztatás elvén alapul, mivel ez ugyanazon a nemzeti piacon egyenlő versenyfeltételeket biztosít valamennyi értékesítő számára, és csökkenti a piac torzulásait.

1.5. Az EGSZB szerint arra is kiemelt figyelmet kell fordítani, hogy a rendszer mennyire **vállalkozásbarát** a vállalkozások, különösen a kkv-k tekintetében. A cselekvési tervben javasolt újításoktól és egyszerűsítésektől függetlenül továbbra is komoly aggályok merülnek fel a jövőbeli szabályozás összetett és bonyolult jellege, valamint az alkalmazásával potenciálisan együtt járó jelentős adminisztratív terhek miatt.

1.6. A végleges héarendszer kidolgozása során kiemelt fontossággal kezelendő **egyértelműség és jogbiztonság** elveinek sérelme nélkül az EGSZB amellett száll síkra, hogy vizsgálják meg további és kiegészítő jellegű **egyszerűsítések**, valamint az **adminisztratív terhek csökkentésének** lehetőségét. Ennek keretében mérlegelni lehetne egy a **kkv-k javát szolgáló, arányos megközelítést**, ez azonban nem áthatja alá a végleges héarendszer átfogó jellegét és más lényeges jellegzetességeit. A kkv-kat a kezdetektől fogva be kellene vonni a kidolgozás folyamatába.

1.7. Mérlegelni lehetne egy olyan átfogó és korszerű rendszer létrehozását is, amely a vállalkozások javát szolgálva hasznos információkat szolgáltat, például egy internetes portálon keresztül. Ez különösen a **kisvállalkozásokat** kell, hogy segítse abban, hogy **egyenlő esélyekkel versenyezzenek** más vállalkozásokkal és a közszféra értékesítőivel. Általánosabban arról van szó, hogy a határokon átnyúló tevékenységeket az EU-n belül könnyebbé és vonzóbbá tegyük az összes vállalkozás, különösen a kkv-k számára.

1.8. Az EGSZB üdvözli, hogy **komoly figyelmet** kapott a **héabevétel-kiesés megállítása és a héarendszer csalással szembeni sérülékenysége**, főként most, amikor a veszteség összege igen magas, elérve az évi 170 milliárd eurót is. Fontos, hogy ezzel a céllal **kiemelt helyen** foglalkozzanak, és **mielőbb eredményeket** érjenek el, többek között az adóhatóságok közötti – köztük az uniós vámügyi szervekkel és a harmadik országokkal folytatott – szorosabb együttműködés, az adóügyi hatóságok hatékonyságának fokozása, az Eurofisc szerepének erősítése, a szabályok önkéntes betartásának javítása és a hatékonyabb adóbeszedés révén.

1.8.1. Az EGSZB szerint a tagállamoknak az összes szinten, azaz humán, pénzügyi és műszaki területen is meg kell erősíteniük adóhatóságaik kapacitását. Ez lehetővé kell, hogy tegye számukra, hogy ők is garanciát vállaljanak az új rendszer megfelelő és hatékony működéséért, ami az adócsalást is visszaszorítja.

1.8.2. A cselekvési tervben ezen a téren előirányzott fellépések sérelme nélkül az EGSZB felteszi a **kérdést**, hogy nem kellene-e **még több és más eszköz** is bevetni, követve egy sor, nemrégiben kötött nemzetközi megállapodás példáját a közvetlen adókra vonatkozó automatikus információcsere tekintetében.

1.8.3. Ennek kapcsán az EGSZB szerint kiemelt figyelmet kell fordítani arra is, hogy a **csalással szembeni sérülékenység** szempontjából milyen belső sajátosságok és adottságok jellemzik a végleges héarendszert. Az új szabályok, a megfelelő felügyelet és egy a jogérvényesítéshez szükséges – többek között bírósági – eszközökre támaszkodó, jól kiépített ellenőrzési mechanizmus következetesen el kellene, hogy vezessen **egy koherensebb és pontosabban alkalmazott héarendszerhez**. Ebben a kontextusban a nem uniós szállítók kis importszállítmányaira érvényes jelenlegi héamentességet is meg kell vizsgálni, az EGSZB itt azonban egy árnyaltabb megközelítést javasol.

1.9. A csalás elleni küzdelem konkrét formájának tekintetében az EGSZB **célirányos és arányos** fellépést sürget. A jöhízemű vállalkozásokat kímélni kell, és nem szabad újabb eltúlzott intézkedésekkel sújtani őket.

1.10. Az EGSZB üdvözli az **e-kereskedelem és a vállalkozási formák terén megfigyelhető legújabb fejleményekre** fordított figyelmet. Fontos, hogy ebben a tekintetben **egyértelműséget** teremtsünk az összes érintett számára, ugyanakkor biztosítsuk az összes értékesítővel való **egyenlő bánásmódot**, függetlenül attól, hogy követik-e ezeket a fejleményeket, vagy pedig hagyományosabb csatornákhöz és módszerekhez ragaszkodnak, és függetlenül attól, hogy határokon átnyúló jelleggel folytatják-e tevékenységüket.

1.11. A tagállamoknak a **kedvezményes adómérték** tekintetében nyújtott nagyobb fokú rugalmasságot és a cselekvési tervben e tekintetben előirányzott **két opciót** illetően az EGSZB még nem foglal állást, mivel több információra van szükség a javasolt lehetőségekkel, működési módjukkal és a rájuk vonatkozó szabályokkal kapcsolatban. Ezért az **EGSZB** jelenleg egy sor kritérium meghatározását részesíti előnyben a jövőbeli rendszer tekintetében. Ennek során a **rugalmasságot jogbiztonságnak kell kísérnie, a szabályozásnak** átláthatónak kell lennie, és az **egyszerűség** kedvéért a **kedvezményes adómértékek és a kivételek** számát **korlátozni** kell. A mostani körülmények között és a jelenleg rendelkezésre álló információ alapján az EGSZB az 1. opció mellett teszi le a voksát, mivel ez áll leginkább összhangban a fent említett kritériumokkal.

2. Háttér ⁽¹⁾

2.1. A héára vonatkozó cselekvési terv kijelöli az egységes uniós héaövezet megteremtéséhez vezető utat. Olyan övezetről van szó, amelynek képesnek kell lennie arra, hogy támogassa az egységes piacot, hozzájáruljon a munkahelyteremtés, a növekedés, a beruházások és a versenyképesség ösztönzéséhez, és megfeleljen a 21. századi céloknak. Az új rendszernek egyszerűbbnek, az adócsalással szemben ellenállóbbnak és vállalkozásbarátabbnak kell lennie.

2.2. A jelenlegi héarendszer rendkívül szétaprózódott és bonyolult, különösen határokon átnyúló kontextusban. A rendszer nem tartott lépést az új globális, digitális és mobil gazdaság kihívásaival. Nagy az eltérés a várt héabevétel és a ténylegesen befolyt héabevétel között („héabevétel-kiesés”), és a rendszer sérülékeny az adócsalással szemben.

2.3. A javasolt megközelítés lényege a héarendszer korszerűsítése és „újraindítása” (új alapokra helyezése). Semmilyen más megközelítést nem tartanak járható útnak. A rendszer módosításához az összes tagállam döntésére van szükség.

2.4. A cselekvési terv négy részből áll, és legalább 27 intézkedést foglal magában ⁽²⁾. Ezek némelyikét a célravezető és hatásos szabályozási programmal (REFIT) összhangban dolgozták ki.

2.4.1. A cselekvési terv központi elemét és egyben legfontosabb részét kétségkívül a **jövőbeli egységes héaövezetre** vonatkozó legfontosabb elvek képezik. A tervek szerint a végleges szabályokra vonatkozó javaslat 2017-ben készül el.

2.4.1.1. A **végleges héarendszer** alapját a termékek rendeltetési hely szerinti adóztatásának elve képezi ⁽³⁾, mivel a származási hely szerinti adóztatási elv nem bizonyult életképesnek. Ez minden ügyletre vonatkozik, ideértve a határokon átnyúló tranzakciókat is. Az adóbeszedés módja lépcsőzetesen alakul majd át egy olyan rendszer irányába, amely ellenállóbb az adócsalással szemben. A szóban forgó javaslatokat két lépcsőben valósítják majd meg.

2.4.2. Emellett számos **új keletű és folyamatban lévő kezdeményezésről** is beszámolhatunk. Ezek a következő területekre vonatkoznak:

- Egyrészt az olyan akadályok felszámolása, amelyek gátolják az e-kereskedelmet az egységes piacon. Az Európai Bizottság 2016 végére tervezi a héarendszer elsősorban a kkv-k számára történő korszerűsítésére és egyszerűsítésére vonatkozó javaslatát.
- Másrészt egy kkv-knak szóló intézkedéscsomag útnak indítása 2017-ben. Olyan egyszerűsítési intézkedésekről van szó, amelyek a kisvállalkozások számára előnyös módon hatnak a héamegfelelési költségekre.

2.4.3. A legnagyobb csomag a **héabevétel-kiesés és a héacsalás elleni sürgős intézkedésekből** áll. Itt a következőkre helyezik a hangsúlyt:

- Az adóhatóságok közötti – köztük az uniós vámügyi szervekkel és a harmadik országokkal folytatott – együttműködés erősítése.
- Az adóügyi hatóságok hatékonyságának fokozására való törekvés és az Eurofisc szerepének erősítése.
- A szabályok önkéntes betartásának erősítése.

⁽¹⁾ A következő szöveg nagy vonalakban a cselekvési terven alapul.

⁽²⁾ Az intézkedések közül hetet a cselekvési terv részletez, húsz további intézkedés pedig a „20 intézkedés a héabevétel-kiesés kezelésére” című dokumentumban található. Lásd http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_cooperation/vat_gap/2016-03_20_measures_en.pdf

⁽³⁾ A rendeltetési hely szerinti adóztatás elve.

— Az adóbeszedés.

— Emellett értékelő jelentést is készítenek az adótervezések behajtására vonatkozó kölcsönös segítségnyújtásról szóló irányelvről.

2.4.4. Végezetül arról van szó, hogy – hosszú távon – az **adómértékek korszerűbb szabályozására** kell törekedni. A cél az, hogy a tagállamoknak nagyobb szabadságot és rugalmasságot adjunk az adómértékek meghatározásában, elsősorban a **kedvezményes adómértékek** területén. További kezdeményezésekre 2017-ben kerül majd sor.

3. Megjegyzések és észrevételek

3.1. A cselekvési terv

3.1.1. Az EGSZB üdvözlöi az egységes uniós héaövezet megteremtésére irányuló cselekvési tervet. Egy olyan ambiciózus, sürgető és szükséges cselekvési tervről van szó, amely jól illeszkedik egy korszerűbb és versenyképesebb egységes piac kiépítésébe.

3.1.2. Az EGSZB támogatja a 4 pilléren⁽⁴⁾ alapuló megközelítést, amelyhez egy rövid és hosszú távon differenciált megközelítés társul. Feltétlenül meg kell szüntetni a jelenlegi átmeneti rendszer gyengeségeit és hiányosságait, és ugrásszerű előrehaladást kell elérni az egységes piac igényeivel összhangban.

3.1.3. Az EGSZB egyetért a javasolt megközelítéssel, amelynek keretében a végleges héarendszer a rendeltetési hely szerinti adóztatás elvén alapul. Azt is megjegyzi, hogy az új rendszernek egyértelműnek, következetesnek, szilárdnak és átfogónak, ugyanakkor arányosnak és időtállóknak is kell lennie. Ebben az összefüggésben az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy elővigyázatosságból vizsgálja meg a fordított adókievítés⁽⁵⁾ általános mechanizmusának bevezetési lehetőségét valamennyi határon átnyúló B2B tranzakció tekintetében. Bár a „fordított adókievítés” mechanizmusát már jelenleg is alkalmazzák egyes tagállamokban a héacsalás bizonyos gazdasági szektorokban való csökkentése érdekében, a szóban forgó elv általános alkalmazása a héacsalás kockázatát a kiskereskedelmi értékesítés irányába tolhatja el.

3.1.4. Fontos, hogy a végleges rendszerre való áttérés megfelelő keretek között valósuljon meg. Ehhez elengedhetetlen, hogy javuljon a nemzeti adóhivatalok teljesítménye és határon átnyúló együttműködése, és megoldandó probléma az is, hogy a rendszer sérülékeny a csalással szemben. A héa hatékonyabb beszedése és a csalás elleni küzdelem érdekében fontos, hogy szerte az EU-ban ösztönözzük a „legjobb gyakorlatok” kidolgozását és megosztását. Így például fontolóra lehetne venni határidők bevezetését a tagállamok közötti héaelszámoláshoz. Mindent meg kell tenni a héa-bevétel-kiesés minél hatékonyabb orvoslása érdekében. Lehetővé kell tenni, hogy egyfelől eleget tegyünk a hatósági érdekeknek (korrekt héa-bevételek!), másfelől előmozdítsuk az egyenlő versenyfeltételeket minden értékesítő számára.

3.1.5. Rendkívül fontos ugyanakkor, hogy a rendszer kedvezőbb környezetet teremtsen a vállalkozások számára. Ehhez elsősorban egyértelmű szabályokra és jogbiztonságra van szükség. Az adminisztratív terhek csökkentésére is hangsúlyt kell helyezni, különös tekintettel a kkv-kra, ez azonban nem áthatja alá a végleges héarendszer koherenciáját és más lényeges jellegzetességeit⁽⁶⁾. Ezzel összefüggésben erőfeszítéseket kell tenni az egységes héa-visszatérítési formanyomtatványok kidolgozása, a késedelem nélküli visszafizetések és a héamértékek hozzáférhető rendszere érdekében.

3.1.6. A rendeltetési hely elvének alkalmazása révén a tagállamok szabadon állapíthatják meg adókulcsaikat, fontos azonban, hogy ez ne vezessen szétaprózódáshoz és túlságosan bonyolult eljárásokhoz. Ajánljuk az arányos megközelítést a kkv-k javára. Figyelembe kell venni továbbá a határon átnyúló, a digitális és a mobil kereskedelem változásait, valamint az összes – létező és innovatív – vállalkozási formát.

3.1.7. Azt a törekvést, hogy az adómértékek korszerűbb szabályozásával a tagállamok több rugalmasságot kapjanak az alacsonyabb adómértékeket illetően⁽⁷⁾, az EGSZB szerint alapvetően be kell emelni a „rendeltetési hely” elvének alkalmazására irányuló célkitűzésbe, mivel ilyen feltételek mellett kevesebb kereskedelmi torzulás várható. Korlátozni kell az eltérések számát, és a gazdasági hatékonyság javítása érdekében a héa szempontjából egyformán kell kezelni a magán- és a közszektor által kínált árukat és szolgáltatásokat⁽⁸⁾. Minél szélesebb alapon alkalmazzuk a héát, annál alacsonyabbnak kell lennie az adómértéknek ahhoz, hogy egyenlő adóbevételekhez tegyünk szert. Így egyúttal a gazdasági torzulások is elkerülhetők.

⁽⁴⁾ Lásd a fenti 2.4. pontot.

⁽⁵⁾ Az angolban „reverse charge” (fordított adózás) rendszerként is ismert.

⁽⁶⁾ Lásd a 3.1.3. pontot.

⁽⁷⁾ Lásd a fenti 2.4.4. pontot.

⁽⁸⁾ Például a gondozási ágazatban a magánvállalkozásoknak általában alkalmazniuk kell a héát, míg az állami szolgáltatók gyakran mentességet élveznek.

3.1.8. Az EGSZB számára az a fontos, hogy a cselekvési tervet maradéktalanul, minden részletében, megbonthatatlan egészként megvalósítsák. A tervvel kapcsolatban jelenleg érzékelhető bizonytalanság nincs összhangban az egységes piacot szolgáló héarendszerre irányuló törekvéssel, és jellegénél fogva veszélybe sodorhatja a kitűzött célokat. Az EGSZB szerint a cselekvési tervbe a cél eléréséhez szükséges összes garanciát be kell építeni. Ez különösen igaz a végleges héarendszerre való kétlépcsős áttérésre: az áttérés második szakaszát most⁽⁹⁾ – a tagállamok határozata alapján – egy külön értékeléstől teszik függővé. Mindenképpen arra kell törekedni, hogy a végleges héarendszer – a második szakasz révén – észszerű határidőn belül ténylegesen megvalósuljon.

3.1.9. A cselekvési terv maradéktalan megvalósítása érdekében az EGSZB kéri, hogy a tagállamok bővítsék és mélyítsék el az adatmegosztásra irányuló együttműködést, és szavazzanak bizalmat a szövegek értelmezése és a héাবেvételek növelése érdekében tett erőfeszítéseknek. Ehhez az EGSZB szerint a tagállamoknak meg kell erősíteniük adóhivatalaik kapacitását: a hivataloknak személyzeti szempontból, de pénzügyi és technikai (pl. ikt) lehetőségeiket tekintve is elegendő forrással kell rendelkezniük. Ezért az EGSZB fontosnak tartja, hogy az Európai Bizottság támogassa ezt az ügyet.

3.1.10. Az EGSZB elvárja, hogy az Európai Bizottság kellő időben előterjessze a javasolt intézkedések és az egész cselekvési terv mélyreható és átfogó hatásvizsgálatát. Ebből nem hiányozhatnak a kkv-kra gyakorolt hatások, a terv összetettsége és a velejáró adminisztratív terhek ugyanis komoly kihívást jelentenek az ilyen vállalkozások számára.

3.2. *A legfontosabb cél: úton egy stabilabb egységes európai héaövezet felé – úton a végleges héarendszer felé*

3.2.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a rendeltetési hely elvére esett a választás, mivel így egy adott nemzeti piacon immár minden értékesítő számára – székhelytől függetlenül – egyenlő versenyfeltételek jönnek létre.

3.2.2. A cselekvési terv értelmében a rendeltetési hely elvét a végleges héarendszerre való átállás első szakaszában kizárólag az árukra alkalmazzák. Az egyszerűség kedvéért és további bonyodalmak elkerülése végett az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy vizsgálják meg, miként lehet a szolgáltatásokat gyorsabban beemelni az új rendszerbe, és térképezzék fel, hogy a pénzügyi szolgáltatásokat milyen módszerekkel lehet általánosabban a héa hatálya alá vonni.

3.2.3. Az új rendszer alkalmazása azt a kockázatot rejti magában, hogy növekednek a vállalkozások adminisztratív terhei. Ezért az EGSZB kiemeli, hogy – különösen a kkv-k tekintetében – szükség van egyszerűsített héaszabályokra, amelyek azonban nem áshatják alá a rendszer koherens jellegét. Komoly figyelmet kell fordítani a szabályok egyértelműségére és a jobbiztonságra is.

3.2.4. Fontos, hogy a vállalkozások számára könnyű és vonzó legyen az a lehetőség, hogy tevékenységeiket az Unión belül határokon átnyúlóan bővítsék. Határon átnyúló ügyleteknél a rendeltetési hely elve azt jelenti, hogy a szolgáltatók annak a tagállamnak a héamértékét alkalmazzák, amelyikben ügyfeleik élnek. Ez bonyodalmakhoz és többletterhekhez vezethet. Még az is előfordulhat, hogy a szolgáltatóknak mind a 27 másik tagállam rendszerét meg kell ismerniük. Az ebből eredő terhek kezelhetősége érdekében gondoskodni kell nyilvános tájékoztatási rendszerekről, például egy internetes portálról, amelyen többek között megtalálhatóak a tagállamokban érvényes adókulcsok. Hasonlóan fontos, hogy a vállalkozásoknak csak a székhelyük szerinti országokban kelljen bejegyeztetniük magukat. Ezért az EGSZB üdvözli azt az európai bizottsági javaslatot, amelynek célja, hogy a héaazonosítási kötelezettséget csak a székhely szerinti országban írják elő. Ennek köszönhetően az érintett vállalkozások becslések szerint mintegy 1 milliárd eurót takaríthatnak meg.

3.3. *Intézkedések a héাবেvétel-kiesés megállítása és a csalás elleni küzdelem érdekében*

3.3.1. Az EGSZB üdvözli, hogy figyelmet kapott a héাবেvétel-kiesés megállítása és a héarendszer csalással szembeni sérülékenysége, főként most, amikor a hatóságok éves vesztesége eléri a 170 milliárd eurót, ami az összes héাবেvétel 15,2 %-át teszi ki. A határon átnyúló csalás már önmagában is évi 50 milliárd eurót képvisel.

⁽⁹⁾ A cselekvési terv jelenlegi változata szerint. Lásd a 4. pont utolsó bekezdését.

3.3.2. Fontos, hogy ezzel a céllal kiemelt helyen foglalkozzanak, és az eredmények mielőbb láthatóvá váljanak. A cselekvési tervben ezen a téren előirányzott fellépések sérelme nélkül az EGSZB felteszi a kérdést, hogy nem kellene-e még több és más eszközt is bevetni, követve a közvetlen adókra vonatkozó aktuális nemzetközi megállapodások példáját többek között az adatmegosztás terén, illetve az Európai Bizottság arra irányuló terveit⁽¹⁰⁾, hogy fellépjen az adókikerülés ellen.

3.3.3. Ennek kapcsán az EGSZB szerint kiemelt figyelmet kell fordítani arra is, hogy a csalással szembeni sérülékenységek szempontjából milyen sajátosságok és adottságok jellemzik a végleges héarendszert. Az, hogy a határon átnyúló ügyletek esetén a részletfizetéses rendszer alkalmazása érezhetően⁽¹¹⁾ visszaszoríthatja a csalást, még nem elég ahhoz, hogy pihenjünk a babérajainkon.

3.3.4. Az új szabályok, a megfelelő felügyelet és egy a jogérvényesítéshez szükséges – többek között bírósági – eszközökre támaszkodó, jól kiépített ellenőrzési mechanizmus következetesen el kellene, hogy vezessen egy koherensebb és pontosabban alkalmazott héarendszerhez.

3.3.5. Az EGSZB számára fontos, hogy a héabevétel-kiesés megállítása és a csalás elleni küzdelem célirányosan történjen. A bevételkiesés megállítására irányuló intézkedéseknek összhangban kell lenniük az arányosság elvével, és hatékonyabbá kell tenniük a belső piac működését. A jóhiszemű vállalkozásokat kímélni kell, és nem szabad újabb eltúlzott intézkedésekkel sújtani őket.

3.3.6. A jelenlegi rendszer gyenge pontjai és hiányosságai – például a nem uniós értékesítők kisebb küldeményeinek behozatalára vonatkozó adómentesség – egyenlőtlennek teszik a versenyfeltételeket, torzítják a piacot és komoly (becslések szerint évi 3 milliárd eurós) bevételkiesést jelentenek a hatóságoknak. Ha egy ilyen jellegű szabályozás alapvetően nem illik bele egy modern európai héarendszerbe, akkor az EGSZB – költség szempontból – egy árnyaltabb megközelítés mellett szól, amely esetleg kivételt tesz a piacot valóban nem torzító ügyletek – például kisebb, alacsony értékű, tisztán magáncélt szolgáló, szórványosan feladott küldemények – esetében.

3.3.7. A múltból is le lehetne vonni a tanulságokat. Ilyen értelemben mérlegelni lehetne, hogy a jövőben nem lenne-e hasznos a héarendszer széles körű értékelése, amely nemcsak a szabályokat és működésüket vizsgálja, hanem – messzebb tekintve – azt is, hogy a rendszer összhangban áll-e a hatóságok gazdasági elvárásaival, és vajon előmozdítja-e az európai projektet. Ezt az értékelést rendszeres időközönként meg lehetne ismételni.

3.4. Az e-kereskedelem és a vállalkozástípusok terén megfigyelhető új irányok figyelembevétele

3.4.1. Az EGSZB üdvözli, hogy a cselekvési terv figyelmet fordít az innovatív üzleti modellekre és a technológiai haladásra egy mindinkább digitalizált környezetben. Általánosabban szólva minden fontos és előretekintő fejleményt figyelembe kell venni. Ez a végleges héarendszer jövőképességét („future proof” jellegét) is erősítené.

3.4.2. Ilyen körülmények között az EGSZB számára az a legfontosabb, hogy úgy határozzák meg a héaszabályokat, hogy azok minden érintett számára egyértelműséget és biztonságot garantáljanak.

3.4.3. Hasonlóképpen ügyelni kell arra is, hogy az azonos árukat vagy szolgáltatásokat – határon átnyúlóan vagy országon belül – kínáló értékesítőkkal szemben egyenlő bánásmódot alkalmazzunk, függetlenül attól, hogy követik-e az új fejlesztéseket (digitális út) vagy inkább kitaranak a hagyományos csatornák és módszerek mellett (fizikális út). Az EGSZB egyszerűsítő intézkedések végrehajtására biztat – ilyen például a közös uniós héaküszöb az e-kereskedelemben aktív startupok helyzetének megkönnyítésére –, és úgy véli, hogy ezeket az intézkedéseket a kkv-kra is ki kellene terjeszteni.

3.5. A kkv-k szükségleteinek figyelembevétele

3.5.1. Az EGSZB üdvözli és hangsúlyozza, hogy a cselekvési terv figyelmet fordít a kkv-kra. Fontos és elengedhetetlen, hogy a cselekvési terv rendelkezzen egy arányos és megfelelő szabályokat tartalmazó, konkrét intézkedéscsomagról a kkv-k számára. Ezzel a kérdéssel már a vélemény más részében is foglalkoztunk.

3.5.2. Üdvözlendő az a szándék, hogy egyszerűsítési intézkedések széles palettája szolgálja a kkv-k javát. A cselekvési tervben megfogalmazott szándékokat azonban még pontosabban és mélyebben körül kell járni. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy ebbe már a kezdetektől fogva vonják be a kkv-kat.

⁽¹⁰⁾ Lásd: Javaslat tanácsi irányelvre a belső piac működését közvetlenül érintő adókikerülési gyakorlatok elleni szabályok megállapításáról, európai bizottsági közvélemény: 2016. január 28. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1465293669136&uri=CELEX:52016PC0026> és http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-159_hu.htm. Lásd még az EGSZB ECO/405. számú véleményét: Az adókikerülés elleni kezdeményezéscsomag, 2016. április 28., (HL C 264., 2016.7.20., 93. o.).

⁽¹¹⁾ Mintegy 40 milliárd euróval (80 %).

3.5.3. A mezőgazdasági vállalkozások szívesen látnák, ha a bizonyos beszerzések után fizetett héával kapcsolatos kompenzáció, ami jelenleg csak egy fakultatív lehetőség, minden tagállam számára kötelezővé válna. Fontos egyúttal, hogy a mezőgazdasági termékek átalakításával kapcsolatos tevékenységeket, melyeket mezőgazdasági termelői szervezetek és más hasonló szervezetek végeznek, egyenlőnek tekintsék a mezőgazdasági termeléssel.

3.6. A kedvezményes adómértékekkel kapcsolatos intézkedések

3.6.1. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a kedvezményes adómértékekre vonatkozó fokozott rugalmasság a héamértékek még erősebb szétaprózódásához vezethet a tagállamok között, ami hátrányos lenne a rendszer egyértelműsége és alkalmazhatósága szempontjából, különös tekintettel a kkv-kra.

3.6.2. A cselekvési tervben javasolt opciókkal kapcsolatban az EGSZB tartózkodik az állásfoglalástól, mivel több információra van szüksége a javasolt lehetőségekről, ezek működéséről és a rájuk vonatkozó szabályokról. Ezért az EGSZB egyelőre csak azt ismerteti, hogy a jövőbeli rendszerben milyen jellegzetességeket részesítene előnyben. Fontos, hogy a rugalmasság együtt járjon a jogbiztonsággal, átláthatóak legyenek a szabályok, és korlátozott legyen az alacsony adómértékek és eltérések száma. A mostani körülmények között és a jelenleg rendelkezésre álló információ alapján az EGSZB az 1. opció⁽¹²⁾ mellett teszi le a voksát, mivel ez áll leginkább összhangban a fent említett kritériumokkal.

3.6.3. Az EGSZB kéri, hogy a jövőbeli végleges héarendszerben vegyék figyelembe a szociális vállalkozások⁽¹³⁾ szerepét és stratégiai jelentőségét. Ezzel összefüggésben fontolóra lehetne venni a 2006/112/EK irányelv III. melléklete 15. pontjának átdolgozását vagy egy új rendelkezés megfogalmazását, amely szerint kedvezményes adómértéket kell alkalmazni az olyan szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatások esetében, melyeket elismert szociális jellegű intézmények nyújtanak nehéz körülmények között élő személyeknek. Különösen azt a lehetőséget kellene mérlegelni, hogy az új héarendszerben mentességet vagy kedvezményes adómértéket alkalmazzanak a fogyatékkal élőket és hátrányos helyzetűeket célzó termékekre és szolgáltatásokra.

3.6.4. Az is fontos, hogy fenntartsák azokat a meglévő héaelteréseket, melyeket néhány tagállamban már engedélyeztek egyes önkéntes szervezetek számára, tekintettel az érintett szervezetek különleges jellegére és a határon átnyúló jelentőség hiányára.

3.6.5. A héa-irányelv felülvizsgálatának keretében azt is meg lehetne vizsgálni, hogy luxuscikkek esetében az egyes tagállamok alkalmazhatnak-e az általános héamértéknél magasabb mértékeket, és ha igen, akkor milyen szabályok szerint.

3.6.6. A 2006/112/EK tanácsi irányelv bizonyos európai szigetekre és elszigetelt térségekre speciális, kedvezményes héamértékeket és derogációkat engedélyezett, ezzel ellensúlyozva az állandó természeti és demográfiai hátrányokat a szóban forgó területeken. Ezek a rendelkezések igen fontosak a szigeten működő vállalkozások és a helyi gazdaságok szempontjából, ezért az EGSZB kéri, hogy továbbra is maradjanak érvényben.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ 1. opció: A kedvezményes adómértékek hatálya alá tartozó áruk és szolgáltatások jegyzékének kibővítése és rendszeres felülvizsgálata.

⁽¹³⁾ A szociális gazdaság jelentőségét illetően lásd a „Kezdeményezés a szociális vállalkozásért – A szociális vállalkozásokat mint a szociális gazdaság és innováció kulcsszereplőit előmozdító szabályozási légkör kialakítása” című európai bizottsági közleményt (COM(2011) 682 final).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Ipar 4.0 és a digitális átalakulás: merre tovább?

(COM(2016) 180 final)

(2016/C 389/07)

Előadó: Joost VAN IERSEL

Társelőadó: Nicola KONSTANTINOU

2016. április 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Ipar 4.0 és a digitális átalakulás: merre tovább?

(COM(2016) 180 final).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2016. június 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2016. július 13–14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a 2016. július 14-i ülésnapon) 98 szavazattal, tartózkodás nélkül elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB határozottan üdvözli „Az európai ipar digitalizálása” című közleményt⁽¹⁾. Az egész csomagot⁽²⁾ azon nagy európai munkaprogram első lépésének tekinti, amelyet az összes állami és magán érdekelt féllel szorosan együttműködve kell végrehajtani.

1.2. Az EGSZB üdvözli, hogy a közlemény koherens és ambiciózus stratégiai jövőképet kínál az iparpolitikával kapcsolatban, illetve hogy figyelmét elsősorban négy nagyon fontos kérdésre összpontosítja, melyek a következők: (1) technológiák és platformok; (2) szabványok és referenciaarchitektúrák; (3) területi kohézió, mely regionális innovációs központok hálózatában ölt testet; (4) készségek valamennyi szinten.

1.3. Az Európai Bizottság elemzése fellépésre sűrget. Kiemeli az európai digitális iparág erősségeit, egyúttal azonban kifejezi attól való félelmét, hogy a hozzáadott érték terén az ipari szereplőkről főként a digitális platformok tulajdonosaira tevődik át a hangsúly, és felhívja a figyelmet a közös szabványok és interoperábilis megoldások hiányára. Égető szükség van továbbá a digitális készségekre is.

1.4. Az Ipar 4.0 alapvetően egy alulról építkező folyamat. Az állami szektornak azonban meg kellene határoznia a stratégiai irányvonalakat, és meghatározó szerepet kell játszania mint szabályozónak, közvetítőnek és pénzügyi támogatónak.

1.5. A digitalizálás és az Ipar 4.0 jelentősen befolyásolja az üzleti modelleket és a vállalatok teljes jelenlegi működési keretét. Kiemelkedő fontosságú a tudatosság növelése és a közös cél tudatának kialakítása valamennyi érdekelt félben: a vállalkozások mellett e körbe tartoznak a szociális partnerek valamennyi szinten, a felsőoktatás, a kutatóintézetek, a regionális és helyi közszféra szereplői, az oktatási szektor és a fogyasztók.

1.6. Egymagában egyetlen európai ország sem tudja sikeresen kiaknázni a digitális korszak valamennyi lehetőségét. Európa egésze az a kritikus nagyságrend, amely összevethető az olyan nagy piacokkal, mint az USA és Kína. Az ipar digitalizálása közös ipari stratégiát követel meg az EU-ra és a tagállamokra vonatkozóan. E stratégiának meg kell erősítenie Európa ipari bázisát, új beruházásokat kell vonzania, valamint vissza kell hoznia a beruházásokat és a munkahelyeket. Így Európa továbbra is annak a célkitűzésnek az elérésére törekszik majd, hogy 2020-ra GNP-jének 20 %-át az ipari termelés adja.

⁽¹⁾ (COM(2016) 180 final).

⁽²⁾ A csomag egyéb részeire, a felhőalapú számítástechnikával kapcsolatos kezdeményezésre és másokra történő utalás.

1.7. Alapvető fontossággal bír a megbízható és kiszámítható környezet. Célzott figyelmet érdemelnek az induló innovatív vállalkozások és növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások. A Tanácsnak, pontosabban a Versenyképességi Tanácsnak az Európai Bizottság kezdeményezésére sürgősen döntenie kell az EU 4.0 ipari stratégiájáról és a digitális egységes piacról, amelyeknek fel kell váltaniuk a 28 különböző digitális politikából fakadó jelenlegi széttagoltságot. Az európai digitális környezet fragmentációját elkerülendő a digitális egységes piacnak a modernizált egységes piac szerves részét kell képeznie.

1.8. Kulcsfontosságú az együttműködés. A nemzeti és regionális 4.0 platformoknak egyesíteniük kell valamennyi érintett szereplőt. A közös uniós keretrendszerben mindegyiknek ki kell dolgoznia saját jellemzőit. Elő kell mozdítani mindenfajta partnerséget, szinergiát és klasztert, a határokon átnyúló megállapodásokat és az európai összehasonlító teljesítményértékelést.

1.9. Ugyanígy meg kell erősíteni a köz- és magánszféra közötti partnerségeket, a közös európai érdeket szolgáló fontos projekteket ⁽³⁾, valamint az e-kormányzati kezdeményezéseket.

1.10. Aggasztóak a tagállamok közötti növekvő egyenlőtlenségek az ipari termelés és a technológiai teljesítmény terén. Az EGSZB azt sürgeti, hogy inkább a megfelelően megtervezett együttműködésnek kell beindítania a konvergenciát.

1.11. Az EGSZB üdvözli, hogy a tervek szerint a Horizont 2020 keretében 5 milliárd euro K+F támogatást, valamint más európai forrásokból, többek között a Juncker-féle beruházási tervből további finanszírozást nyújtanak az információs és kommunikációs technológiák számára. Az Európai Bizottságnak pontosítania kell, hogy miként valósulnak meg ezek a szakpolitikai szándékok.

1.12. Láthatóan jelentős mennyiségű további pénzügyi forrásra van szükség. Az Európai Bizottság 50 milliárd eurós összegről beszél csak az ikt-beruházások terén. Ez azt jelenti, hogy Európa-szerte nagymértékben be kell vonni pénzügyileg a köz- és a magánszektor szereplőit. Az azonban még nem világos, hogy észszerű időn belül hogyan hajtják majd végre ezeket a pénzügyi rendelkezéseket.

1.13. A magántőkének központi szerepe van a finanszírozásban. A bankokat ösztönözni kell, hogy vállaljanak részt az Ipar 4.0 folyamatban. Egy kiteljesedett európai tőkepiac megfelelő támogatást nyújtana.

1.14. A tömegtermelési áron elérhető, egyedi igényekre szabott termékek nagy hasznot jelentenek a felhasználók és fogyasztók számára. A személyes fogyasztás legtöbb területén nagyobb teljesítmény és jobb minőség lesz majd tapasztalható.

1.15. A közlemény csalódást keltő módon csak nagyon röviden foglalkozik az ipar digitalizálásával járó jelentős társadalmi következményekkel. A nettó hatások kiszámíthatatlanok. A társadalom megosztásának elkerülése érdekében kiemelt figyelmet kell fordítani azokra a nemzedékekre és jövedelmi csoportokra, amelyeket mindez súlyosan érinthet. Mások számára új lehetőségek nyílnak meg.

1.16. A digitalizáció jelentős következményekkel jár a munkaerőpiacra és a munkaszervezésre nézve (jövedelmi egyenlőtlenségek növekedése, a szociális biztonsági rendszerekhez való hozzáférés szűkülése stb.), melyek – a megfelelő ellenlépések hiányában – kedvezőtlenül bizonyulhatnak ⁽⁴⁾.

1.17. A stabil társadalmi kapcsolatok, az összetartó társadalom, a tisztességes jövedelemmel és minőségi állásokkal rendelkező jól képzett és motivált munkaerő biztosítása megköveteli valamennyi érintett fél aktív szerepvállalását. Szociális és átfogó párbeszédre van szükség valamennyi – uniós, nemzeti, regionális és vállalati – szinten annak érdekében, hogy a digitalizációban érintett munkavállalók számára tisztességes átmenetet lehessen biztosítani, kellő időben történő és elegendő támogatással a szakmai alkalmazkodáshoz.

1.18. Közvetlen kapcsolat van az oktatási programok és létesítmények és a társadalmi kohézió között. A kulcsfontosságú kérdések közé tartoznak a digitális technológiák felhasználóinak naprakész készségei és képzései, valamint az átképzés. A vállalkozásokat és a szociális partnereket minden oktatási szinten és formában szorosan be kell vonni az iskolai programok kidolgozásába.

⁽³⁾ Az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének b) pontjában meghatározottak, valamint a vonatkozó európai bizottsági közleményben (2014/C 188/02) tovább pontosítottak értelmében.

⁽⁴⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „A digitalizáció hatásai a szolgáltatási iparágakra és a foglalkoztatásra”, HL C 13., 2016.1.15., 161. o., 1.2. pont.

1.19. Az EGSZB azt várja az Európai Bizottságtól, hogy a stratégiai terv hatékony megvalósítása révén katalizátorként működjön. Ez magában foglalja a különböző megközelítések hatékony összehangolását, megelőzve ezzel a bizonytalanságot és a piac széttagolódását. A digitális egységes piac szerepe meghatározó. Az európai szintű szabványosítás felgyorsítása döntő jelentőségű lesz.

1.20. Az EGSZB emellett azt várja az Európai Bizottságtól, hogy aktív szerepet töltsön be az alábbiakban:

- a tudatosság fokozása minden társadalmi réteg körében, különösen a digitális készségek elsajátításának előmozdítása érdekében,
- a globális helyzetkép elemzése és jobb statisztikai adatok szolgáltatása a szolgáltatásokról,
- hatékony uniós koordináció, példát mutatva a nemzeti kormányoknak,
- az infrastrukturális beruházások megsürgetése (távközlés, széles sávú rendszerek),
- annak biztosítása, hogy az általános adatvédelmi rendelet⁽⁵⁾ végrehajtása nem eredményezi az összhang elvesztését az uniós piacon,
- állami és magánfelek közötti átlátható pénzügyi megállapodások előmozdítása,
- nyomon követés, teljesítményértékelés és értékelés az évenkénti szemeszter keretében, a vállalati társadalmi felelősségvállalást is ideértve,
- a 4.0 platformok és a köz- és magánszféra közötti partnerségek, valamint az érdekelt felek közötti együttműködés előmozdítása, beleértve azt is, hogy uniós szinten egyesítik őket,
- a digitális innovációs központok mint munkaerőpiaci továbbképző központok előmozdítása,
- az uniós szociális párbeszéd elmélyítése valamennyi szinten a munkaerőpiaci következményekről, valamint a szociális és munkajog kiigazításairól, különösen azon gazdasági és politikai intézkedéseket illetően, amelyekkel minden munkavállaló számára biztosítható a védelem⁽⁶⁾.

2. Bevezetés

2.1. Az iparban végbemenő digitalizáció kulcsfontosságú része a gazdaság átfogóbb átalakulásának, mely magában foglalja a robotizációt, az anyagtudományokat és új termelési folyamatokat (a továbbiakban Ipar 4.0). Ez a paradigmaváltás radikális változást hoz majd a vállalkozások és a társadalom életében. 2014-ben az EU még nem alakított ki egyértelmű véleményt az Ipar 4.0 gazdasági, technológiai, szociális és társadalmi vonatkozásairól. Az EGSZB listát készített a kívánatos intézkedésekről⁽⁷⁾.

2.2. 2015 szeptemberében az EGSZB véleményt fogadott el, amelyben megvitatta az ipar digitalizálásának és a felbomló munkaerőpiacoknak a társadalmi-gazdasági következményeit⁽⁸⁾.

A. Globális fejlemények

2.3. Több ágazatot átfogó folyamatok zajlanak az Egyesült Államokban, Kínában, az EU-ban, Japánban és Koreában. További fejlemények várhatók majd. Egyfajta új nyersanyagként az óriási méretű adathalmazok katalizátorként működnek a megváltozó szerkezetű termékek és szolgáltatások számára. A korábban egymástól elkülönülő területek⁽⁹⁾ kölcsönhatásba lépnek egymással, miközben az értékláncokban megvalósuló szolgáltatásnyújtás (különösen digitális téren) jelentős többletértéket generál a termelési folyamatokhoz.

⁽⁵⁾ GDPR: általános adatvédelmi rendelet.

⁽⁶⁾ Lásd az EGSZB véleményét, HL C 13., 2016.1.15., 161. o., 6.3. pont.

⁽⁷⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Az üzleti szolgáltatások hatása az iparban*, HL C 12., 2015.1.15., 23. o., 1.15. pont.

⁽⁸⁾ Lásd az EGSZB véleményét (HL C 13., 2016.1.15., 161. o.).

⁽⁹⁾ Mesterséges intelligencia és gépi tanulás, robotika, nanotechnológia, 3D-s nyomtatás, genetika és biotechnológia.

2.4. Ma már egy vállalkozás sem tud digitális stratégia nélkül működni. Ez a stratégia egyszerre érinti a termékeket, a szolgáltatásokat és a folyamatokat az ipar egészében. Az új piacok kialakulásának szempontjából az ipar digitalizálása éles versenyt teremt a vállalatok, valamint a gazdasági tömbök között. A vállalkozásoknál az is megszokott, hogy globális szinten a versenyt megelőző együttműködést folytatnak.

2.5. Elsősorban az USA-ban és Kínában, ahol a vállalkozások kihasználják a nagy belső piacokat, az intézkedések mozgatórugója egy célzott ipari stratégia. Ezek nagypolitikai kérdések. 2011-ben az Obama-kormányzat egy azóta is folyó nagy léptékű programot indított el az új technológiákkal, elsősorban az ikt-val kapcsolatban, amely országsszerte bevonta a vállalkozásokat, a kutatóintézeteket és az egyetemeket.

2.6. A magánprojektek szokás szerint jelentős hasznát látják majd a szövetségi ügynökségek által nemrégiben bejelentett új technológiai programoknak.

2.7. Az USA arra kívánja felhasználni a digitális átalakulást, hogy visszaszerezze elvesztett pozícióját az ipari piacokon, miközben előnyt kovácsol az országot jellemző vállalkozási szabadságból, valamint az ikt és az óriási méretű adathalmazok világszintű szereplői, például a Google, az Amazon, a Microsoft, a Cisco és mások túlsúlyából⁽¹⁰⁾.

2.8. A vezető ipari vállalatok konzorciuma ugyanezen fáradozik. Az 50 leginnovatívabb vállalat 2014. évi listájából kitűnik, hogy tíz vezető vállalat közül hétnek az USA-ban van a székhelye⁽¹¹⁾.

2.9. A kínai hatóságok arra használják fel a digitális átalakulást, hogy világszerte megerősítsék Kína pozícióját. A hivatalos dokumentumok kiemelik azt a célt, hogy az ország felvegye a versenyt az Egyesült Államokkal.

2.10. Kína e tudatos törekvése a „Made in China 2025” elnevezésű, több ágazatot átfogó állami programban kerül az előtérbe, amely a német *Industrie 4.0* célkitűzésein alapul. Ez egy teljesen új koncepció a kínai gazdasági és gyártási folyamatokban, amelynek keretében nagyfokú koordinációra kerül sor a döntéshozók, a gazdasági szereplők és az innovatív erők között.

2.11. Hatalmas pénzügyi erőforrásokat különítettek el erre a célra. A gazdasági visszaesés ezeket az egyedi programokat nem érinti.

B. A jelenlegi helyzet Európában

2.12. Jelentős mértékben megnőtt az érdeklődés az Ipar 4.0 iránt. Ezzel párhuzamosan a digitalizáció a Juncker-féle Bizottság egyik fő prioritása. Ez megköveteli az Európai Bizottság különböző szolgálatai közötti optimális koordinációt.

2.13. Ahhoz, hogy az Európai Bizottság, valamint a nemzeti és regionális szint döntéshozóiban kialakuljon a közös cél tudata, döntő jelentőséggel bír, hogy a Versenyképességi Tanács egyértelműen a célra összpontosítson. Az ipar digitalizálásának és az európai gyártásban alkalmazott óriási méretű adathalmazoknak biztosítaniuk kell a jövőbeli erős pozíciókat. Ez alapvetően alulról építkező folyamat, amely bevonja valamennyi érdekelt felet. A közszektor feladata a szabályozás, a közvetítés és a pénzügyi támogatás.

2.14. 2011 óta Németország vállalta a kezdeményező szerepet a szövetségi kormány, a felsőoktatás és a vállalkozások összehangolt erőfeszítésein keresztül. Az *Industrie 4.0* 2013-as elindítását követően a folyamatot a *Plattform 4.0* keretében és a kormány, a vállalkozások és a szakszervezetek között létrejött együttműködési megállapodás révén egyszerűsítették. A vállalkozásokat egyre inkább bevonják a több ágazatot átfogó kezdeményezésekbe, gyakran a regionális hatóságokkal együttműködve.

2.15. Emellett más hasonló kezdeményezések is léteznek, például az *Industrie 4.0* Ausztriában, a *L'Industrie du Futur* Franciaországban, a *Catapult* az Egyesült Királyságban, a *Smart Industry* Hollandiában. Egy sokszínű kép rajzolódik ki, ahol minden ország kidolgozza saját elképzelését a 4.0-ról és az ipar jövőjéről. Az együttműködés intenzitása és a helyzet sürgősségének észlelése azonban országonként nagyon eltérő.

2.16. A nemzeti, regionális és helyi (városi!) kezdeményezések kiegészítik egymást. Az Európai Bizottság helyesen teszi, hogy határokon átnyúló megállapodásokat és partnerségeket, valamint a bevált gyakorlatok cseréjét irányozza elő.

⁽¹⁰⁾ Az USA-ban az „5 legnagyobb digitális vállalkozás” piaci tőkeértéke nagyobb, mint a Németországban a tőzsdén jegyzett 30 legjelentősebb vállalat (DAX 30) összesített piaci tőkeértéke.

⁽¹¹⁾ A Boston Consulting Group elemzése.

2.17. A folyamat irányítását a nagyvállalatok és a szakosodott közép vállalkozások veszik kezükbe. A fő aggályok közé tartoznak az országok közötti nagy egyenlőtlenségek, az elmaradás, illetve a nem elegendő tudatosság a kkv-k körében, valamint a nyilvánosság nem megfelelő bevonása. Nagyon nagy kihívást jelentő probléma az európai piac széttagoltsága, valamint a 28 különböző ipar- és digitális politikából adódó lehangoló európai kép.

2.18. Az ipar digitális átalakítása és az Ipar 4.0 nem csak a technológiára terjed ki. A vállalkozásoknak fel kell készülniük számos különböző tényezőnek betudható radikális változásokra, ilyen például a gyártás sebessége, nagyságrendje és kiszámíthatatlansága, az értékláncok további szétaprózódása és irányváltása, új kapcsolatok a kutatóintézetek, a felsőoktatás és a magánszektor között, új üzleti modellek, új kapcsolatok a nagy és a kisebb vállalatok között, az együttműködés új módjai az üzleti tevékenység valamennyi szintje között (tervezés, gyártás, értékesítés, logisztika, karbantartás), a naprakész és új készségek iránti igény az új munkamódszerek mellett, valamint szorosabb kapcsolatok a vállalkozások és a felhasználó között. A vadonatúj koncepciók különösen a hagyományos iparágakat állítják kihívások elé⁽¹²⁾.

2.19. A fogyasztó minden eddigénél jobban kezébe veheti az irányítást. A gyártás és a szolgáltatások összekapcsolásával a digitalizálás testreszabást és egyedi igényekre szabott termelést eredményez ugyanolyan vagy alacsonyabb költséggel, mint sorozatgyártás esetén, gyakran új kontextusban. Ugyanakkor a fogyasztók számára lehetővé kell tenni, hogy megfelelő információkat szerezzenek a termékek társadalmi és környezeti hatásairól, ami megkönnyíti a tervezett beszerzéssel kapcsolatos tájékozottságot.

3. Az iparpolitika, valamint a jelenlegi és a kívánatos fellépések

3.1. Az Ipar 4.0 és az érdekelt felek – vállalkozók, személyzet, szociális partnerek, szállítók és ügyfelek, oktatási szolgáltatók – támogatása során az Uniónak olyan ipari stratégiára van szüksége, amely megfelelő munkamegosztást ír elő az összes érintett fél között. A Versenyképességi Tanácsnak döntő szerep jut. Mint minden iparpolitika, ez a kezdeményezés is megosztott hatáskörbe tartozik.

3.2. Az Európai Tanács⁽¹³⁾ azt a célt tűzte ki, hogy 2020-ra a jelenlegi 12 % helyett az európai GNP 20 %-ának az európai iparból kell származnia. Azonban a befektetők tétoavázása és az (európai) iránymutatás hiánya a gyártás csökkenését eredményezi.

3.3. A következetes szakpolitikai intézkedések szükségességét hangsúlyozva az Európai Bizottság szolgálatai jelenleg a tagállamokkal és a vállalkozásokkal szorosan együttműködve egy nagy hatású munkaprogramon – szabályozás, szabványosítás, K+F és pénzügyi erőforrások – dolgoznak.

3.4. Az EGSZB elégedetten jegyzi meg, hogy a 2014-es véleményében⁽¹⁴⁾ megfogalmazott tizenhét ajánlás többségéről jelenleg vita folyik.

3.5. Az Európai Bizottság, a kormányok, a vállalkozások és az érdekelt felek helyesen egyidejűleg vesznek majd részt az Ipar 4.0 politikai ülésein. Ösztönözni kell a köz- és magánszféra közötti európai partnerségeket⁽¹⁵⁾, valamint a közös európai érdeket szolgáló fontos projektet a tárgyak internetére vonatkozóan tervezett alacsony energiafelvételi elektronika terén. A vállalkozásoknak és kormányoknak részletes ütemtervre van szükségük.

3.6. Az egyik fő probléma az, hogy egyszerre 28 digitális politika van érvényben. Ez a méretgazdaságosság szükségességét figyelembe véve alapvetően ellentétes hatással jár, és az egyik fő érv a digitális egységes piac felgyorsítása mellett.

3.7. A digitális egységes piacnak a modernizált egységes piac szerves részévé kell válnia. Fel kell gyorsítani az intelligens jogalkotást és szabályozást. A program a következőket foglalja magában:

- a belső kereskedelmi korlátok felszámolása és az elavult jogszabályok megújítása,
- az óriási méretű adathalmazok egységes kezelése Európában,

⁽¹²⁾ Lásd: a gépjárműiparban a vezető nélküli járművek, illetve a bankszektorban a FinTech.

⁽¹³⁾ Európai Tanács, 2013. december 11.

⁽¹⁴⁾ Lásd a 7. lábjegyzetet, különösen az 1. fejezetet (Következtetések és ajánlások).

⁽¹⁵⁾ Ilyen például az FoF (Factory of the Future – A jövő üzemei) és a SPIRE.

- digitális infrastruktúra (távközlés, széles sávú rendszerek),
- nyílt szabványok a szabványmegfelelőségi szempontból elengedhetetlen szabadalmak használatával, amelyeket tisztességes, észszerű és megkülönböztetésmentes gazdasági és jogi feltételek mellett bocsátanak rendelkezésre,
- az engedélyezésre és az adatok, köztük a munkavállalókkal kapcsolatos adatok védelmére vonatkozó jogi szabályozás,
- az adatvédelem fontossága a jelenlegi és jövőbeli felhasználás tekintetében, illetve a valós adatokhoz való hozzáférés,
- felelősség és az önálló csatlakoztatott eszközök, gépek és járművek biztonságossága,
- felhőalapú számítástechnika és a felhőalapú feldolgozási platformok szabványai,
- kiberbiztonság és az információk bizalmas kezelése,
- szerzői jogok,
- a szociális és adózási szabályok végrehajtása a „gig” gazdaságban és az online munkaügyi kapcsolatokban (pl. „közösségi munka”),
- aktuális, részletes statisztikák a szolgáltatásokról.

3.8. Az EGSZB egyeztetést sürget, hogy kialakuljon a megfelelő egyensúly a jogszabályi rendelkezések és a gazdasági szereplők mozgásterében között.

3.9. Európának erőfeszítéseket kell tennie annak érdekében, hogy a nem európai szereplőkkel együttműködve globális szabványokat hozzon létre.

3.10. Az általános adatvédelmi rendelet nagyobb rugalmasságot kínál a tagállamok számára. Fontos, hogy a rendelet ne eredményezzen olyan helyzeteket, amikor az adatokhoz való hozzáférés és azok felhasználása korlátozottá válna, ezzel is növelve a különbségeket az uniós piacon.

3.11. A vállalkozások és az államok még mindig nagyon alábecsülik a kiberbiztonságot. A számítástechnikai bűnözés világszerte terjed. Az EU-nak nyilvánvalóan szerepet kell vállalnia ezen a téren.

3.12. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy fordítson kiemelt figyelmet azokra a statisztikákra, amelyek felett még mindig rendszerszinten elsiklanak. A vállalkozások és politikai döntéshozók számára döntő fontosságú, hogy részletesebb statisztikai adatokkal rendelkezzenek a szolgáltatásokról.

4. Nemzeti és regionális intézkedések

4.1. Egyre több ország és régió foglalkozik komolyan a digitális átállással.

4.2. Azonban aggodalomra adnak okot az országok közötti egyre nagyobb egyenlőtlenségek, valamint a tudatosság egyenlőtlen szintje a különböző országok vállalkozásai között. Az egyik fő kérdés a vállalatok és a szállítók közötti interoperabilitás.

4.3. Figyelemfelhívó programokat hoznak létre a vállalkozások és az érdekelt felek számára. Minden ország megtalálja a saját módszereit. A – gyakran regionális szintű – platformok igen fontosak a nagyvállalatok és a kisvállalkozások, valamint e vállalkozások és a kutatóintézetek és egyetemek közötti együttműködés javítása szempontjából.

4.4. Ösztönözni kell a köz- és magánszféra közötti regionális és nemzeti szintű partnerségek kiszélesítését. Ezek elősegítik a különböző háttérű partnerek közötti kapcsolatok létesítését és a kölcsönös inspirációt. Előmozdítják az együttműködést, és a nagyon szükséges pénzügyi támogatás üdvözlendő forrásai lehetnek.

4.5. A platformok, kiválósági központok és helyszíni laboratóriumok gyakran a digitalizáció meghatározott részeire összpontosítanak, például a megváltozó értékláncokra, új üzleti modellekre, valamint szociális és munkahelyi innovációra⁽¹⁶⁾, a munkavállalók és a szakszervezetek aktív részvételével. Ösztönözni kell az egyablakos ügyintézését. Az ágazati szervezeteknek az adott ágazatra vonatkozó kérdések kezelésében van szerepük.

4.6. A (műszaki) egyetemek, amelyek köré szerveződnek az inkubátorházak – az üzleti campusok –, szintén proaktív szerepet töltenek be. Rendkívül hasznos a vállalkozói egyetem koncepciója, amely egyre inkább elterjed a kontinensen⁽¹⁷⁾.

4.7. A vállalatok, platformok, ágazati szervezetek és egyetemek hálózatai megerősítik a kívánatos trendeket. A digitális egységes piacnak javítania kell a határokon átnyúló együttműködés feltételeit. Az értékteremtésnek az ipar digitalizálásán keresztül történő megosztására vonatkozó gazdasági és jogi feltételek szükségesek lehetnek ahhoz, hogy erősítsék a (nagyon) különböző méretű szereplők közötti együttműködést. Külön hangsúlyt kell helyezni a kkv-kra és az induló innovatív vállalkozásokra. Sokan közülük nem rendelkeznek célzott információkkal, és nincsenek eszközeik a fejlődésre.

4.8. Az Egyesült Államokkal összevetve az induló innovatív vállalkozások és a növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások inkább gyenge pontok Európában. A nagy és kisméretű vállalkozások és a (határokon átnyúló) inkubátorházak hálózatai közötti kölcsönös inspiráció kifizetődő módszer. Erőteljes támogató szerepet játszhatnak a trénerok, például a részmunkaidőben dolgozó, nyugdíjas és tapasztalt vállalkozók és mentorok.

5. Finanszírozás

5.1. A digitalizálás egyre inkább az európai alapok (Horizont 2020, regionális és egyéb finanszírozás) prioritásává válik. A sevillai Közös Kutatóközpont és a globális tapasztalatokkal rendelkező jövőbeli innovációs központok nagyon előnyösek lehetnek.

5.2. Az EGSZB szempontjából a minden szükséges beruházás finanszírozásának kérdése jóval bonyolultabb, mint ahogy az a közleményből kitűnik. Láthatóan jelentős mennyiségű további pénzügyi forrásra van szükség. Az Európai Bizottság 35 milliárd eurós összegről beszél csak az ikt-beruházások terén. Ez szoros együttműködést von maga után az uniós, a nemzeti és a regionális finanszírozás között, továbbá az ipar aktív szerepvállalásával jár, amely a platformokon és a köz- és magánszféra közötti partnerségeken keresztül valósul meg. Pontosítani kell, hogy ésszerű időn belül hogyan hajtják majd végre ezeket a pénzügyi rendelkezéseket. Fel lehet tenni a szokásos kérdést: várhatóan ki fizet ki majd mit és milyen céllal?

5.3. Az európai finanszírozást gyakran joggal bírálják amiatt, hogy túl lassú és túl bürokratikus, ami rendszerint nagyon költséges és elriasztja a kisvállalkozásokat. Vessünk egy pillantást az Egyesült Államokra. Ott a tisztességes feltételek fenntartása mellett elengedhetetlenek a kiigazított eljárások és a kevesebb bürokrácia. Hasznos lehet, ha csökkentik a kötelező partnerek számát a K+F konzorciumokban⁽¹⁸⁾.

5.4. A kisvállalkozások tekintetében az egyetemi üzleti inkubációs rangsor hasznos eszköz lehet az ígéretes induló innovatív vállalkozások méréséhez és az EU bürokratikus eljárásainak felgyorsításához.

5.5. Az innovatív digitális üzleti folyamatok mozgatói az induló innovatív vállalkozások és növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások, például az unikornisok⁽¹⁹⁾. A vezető szerepet az amerikaiak töltik be. Emellett az amerikai innovációfigyelők nagyon aktívak Európában, és keresik a nyereséges vállalatfelvásárlásokra kínálkozó lehetőségeket.

5.6. A bankszektor mellett a magántőke is aktív résztvevő. A magánbanki üzletág maga is digitalizálódik. A FinTech ennek megfelelően működik. A digitális világ gyümölcseként növeli a gyorsaságot, a nagyobb hatékonyságot és az átláthatóságot, és megváltoztatja az ügyfelekhez való hozzáállást. Hasznos lenne, ha London mellett még több FinTech-központ működne.

⁽¹⁶⁾ Lásd European Workforce Innovation Network EUWIN.

⁽¹⁷⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Európa alakításában részt vevő egyetemek” (HL C 71., 2016.2.24., 11. o.).

⁽¹⁸⁾ A Horizont 2020 néhány részében már bevezették ezt.

⁽¹⁹⁾ Egy unikornis egy legalább 1 milliárd dollár (USD) értékű érett induló innovatív vállalkozás.

5.7. A bankok és a FinTech-ek a digitális egységes piac kiemelt partnerei kell hogy legyenek, amelyek nagyobb teljesítményt és értékteremtést nyújtanak. Ösztönözni kell őket, hogy az ipar stratégiai partnereként lépjenek fel, amelyek magas szakmai színvonalon értékelik a projektek gazdasági, társadalmi és környezeti hasznát. Segítséget nyújthatnak a platformok összekapcsolásának és a hozzáadott értékkel rendelkező szolgáltatások radikálisan új formái.

5.8. A pénzügyi szabályozás (vagy annak felülvizsgálata) nem akadályozhatja meg a bankszektorban, hogy vállalja az Ipar 4.0 beruházásaival járó, számításba vett kockázatokat.

5.9. Egy kiteljesedett európai tőkepiacra van szükség ahhoz, hogy az Egyesült Államokéihoz hasonló egyenlő pénzügyi versenyfeltételek érvényesüljenek Európában.

6. Társadalom és munkaerőpiac

A. Társadalom

6.1. Az Ipar 4.0 és a digitális társadalom mindenkit érint. Növelni kell az ezzel kapcsolatos tájékozottságot. Vita folyik a kockázatokról és a jövővel kapcsolatos bizonytalanságokról, valamint az esélyekről és lehetőségekről, a társadalmi feltételekről és az elfogadottságról.

6.2. Északnyugat-Európában a digitális forradalom napi szinten jelen van a médiában (televízió, sajtó, közösségi média). Néhány országban a közvélemény meglehetősen jól tájékozott, azonban Európa-szerte jelentősen javítani kell a tájékoztatást.

6.3. A tömegtermelési áron elérhető, egyedi igényekre szabott termékek nagy hasznot jelentenek a felhasználók és fogyasztók számára. Lényegesen nagyobb teljesítményre lehet számítani a következő területeken:

- mezőgazdaság és élelmiszeripar,
- körforgásos gazdaság, COP 21,
- automatikus tesztelés & diagnosztika, javítás és karbantartás, szétszerelés,
- e-egészségügy, m-egészségügy és e-gondozás,
- egészségügyi robotika (közelség és kölcsönhatás),
- építőipar ⁽²⁰⁾,
- alacsonyabb energiafogyasztás,
- közlekedés és mobilitás,
- e-kormányzás,
- intelligens városok,
- a távoli területek fejlődése,
- fejlődésben elmaradt országok.

B. Munkaerőpiac

6.4. Az Ipar 4.0 jelentősen befolyásolja a munkaerőpiac valamennyi szakmáját. Emiatt a munkaerőpiaci politikák állnak a jövőbeli fejlődés középpontjában. E tekintetben a közlemény érvelése csalódást keltően rövid és felületes.

⁽²⁰⁾ Lásd a holland BIM-kezdeményezést, mely egy 3D-s épületinformáció-modellezés, ahol a különböző tudományágak – építész, tervező, üzembe helyező és vállalkozó – közös adatbázist használva működnek együtt.

6.5. 2015-ben az EGSZB megvitatta a digitalizálás által a szolgáltatási szektorra és foglalkoztatásra gyakorolt széles körű hatásokat⁽²¹⁾. Változnak a munkaköri leírások, a készségek és a képzések, az oktatás és a képzés, a munkakörnyezet és a folyamatszervezés, a vállalatok és a munkavállalók közötti szerződéses kapcsolatok, a munkamódszerek, a karriertervezés stb.

6.6. Korunk egyik legnagyobb kihívása, hogy miként kezeljük a technológiai fejlődést, amely folyamatosan halad előre, de néhány – vagy akár sok – ember lemaradását okozhatja⁽²²⁾. A politikának és a társadalom egészének, az üzleti szektornak, a szakszervezeteknek, a nonprofit szervezeteknek és a közsztornak, az ágazati szervezeteknek és a nem kormányzati szervezeteknek mind kötelezettséget kell vállalniuk.

6.7. A digitális korban a társadalmi kohézió nagyrészt az oktatástól függ majd. Európa-szerte az oktatás minden szintjének és a képzési rendszereknek sürgősen naprakész készségekre és képesítésekre van szükségük, ha az emberek lépést kívánnak tartani a fejlődéssel és a (nemzetközi) mobilitás szükségességével. Elő kell mozdítani a kreativitást és a vállalkozói kultúrát⁽²³⁾.

6.8. Annak érdekében, hogy az uniós munkavállalók elsajátíthassák a digitális korban szükséges készségeket, elő kell mozdítani a szakképzésbe történő állami és magánbefektetéseket, és meg kell vizsgálni, hogy szükség van-e európai intézkedésekre ahhoz, hogy a tanulmányi szabadsággal kapcsolatos pozitív tagállami tapasztalatokat általánossá tegyünk az EU-ban⁽²⁴⁾.

6.9. Az EU-nak a kulcskompetenciák listája alapján egy menetrendet kell kialakítania a készségek fejlesztésére. Az oktatási és üzleti szereplők uniós fóruma, mely magában foglalja a szociális partnereket is, kiváló támogatást nyújt ehhez. A felhasználói ágazatok szociális partnereit is be kellene vonni az ipárhoz szükséges digitális készségek meghatározásába. Biztosítani kell az EU digitális munkahelyekkel foglalkozó nagykoalíciója és a megfelelő nemzeti koalíciók közötti megfelelő koordinációt.

6.10. A digitalizálás lehetőségeket nyit meg, és több választási lehetőséget teremt az emberek számára a személyes felelősségvállalás és a szabadság terén (például a munkaidő és a munkavégzés helye tekintetében). Sokan kihasználják ezt, vagy a jelenlegi vállalataik keretei között, vagy úgy, hogy új vállalatokhoz mennek át, vagy pedig maguknak dolgoznak. Meg kellene vizsgálni, hogy a nemzeti gyakorlatnak és a nemzeti jognak megfelelően a tagállami szociális partnereknek hogyan kellene megvalósítaniuk a rugalmasság különböző formáit annak érdekében, hogy megtalálják a megfelelő egyensúlyt a munkavállalók és a munkáltatók érdekei között⁽²⁵⁾.

6.11. Főként a robotizálás miatt nagy munkavállalói csoportokat építenek le, köztük vezető beosztásúakat is. Ezek a változások súlyosan érintik az alsó középosztályt és az idősebb nemzedéket. A társadalomnak egyértelmű felelőssége van azokkal szemben, akik életkoruk vagy elégtelen képzéseik miatt már nem tudnak részt venni a munkaerőpiacon.

6.12. Annak érdekében, hogy a munkaerő iránti kereslet csökkenése ellenére is elősegítsük a foglalkoztatást, az érdekelt felekkel párbeszédben fel kell tárni a potenciális problémákat, és az adott tagállami szükségleteknek megfelelő megoldási stratégiákat kell kidolgozni (például a közberuházások, a munkahelyeket teremtő innováció, valamint a munka elosztása és a munkaidő-csökkenés terén is)⁽²⁶⁾.

6.13. Ezzel párhuzamosan orvosolni kell a munkaerőpiaci hiányosságokat. Elő kell mozdítani az arra alkalmas munkavállalók továbbképzését. Európa-szerte több százezer betöltésre váró munkahely van a műszaki és ikt-ágazatokban. Ez megfelelő kommunikációt követel meg.

⁽²¹⁾ Lásd a 4. lábjegyzetben hivatkozott EGSZB-véleményt.

⁽²²⁾ Lásd a számos tanulmány és elemzés mellett a „Gazdaság digitalizálása és annak munkaerőpiaci hatása” című tanulmányt.

⁽²³⁾ Lásd az EGSZB véleményét a következő tárgyban: „Európa alakításában részt vevő egyetemek” (HL C 71., 2016.2.24., 11. o.).

⁽²⁴⁾ Lásd az EGSZB véleményét HL C 13., 2016.1.15., 161. o., 1.5.1. pont.

⁽²⁵⁾ Lásd a 4. lábjegyzetben hivatkozott EGSZB-véleményt (HL C 13., 2016.1.15., 161. o.), különösen annak 1.5.6., 1.5.8., 1.5.9. pontjait.

⁽²⁶⁾ Lásd az EGSZB véleményét, HL C 13., 2016.1.15., 161. o., 1.5.9. pont.

6.14. A vállalkozások és a szakszervezetek ugyanazokkal a kihívásokkal néznek szembe. A tisztességes jövedelemmel és minőségi munkahellyel rendelkező, jól képzett és motivált munkaerő mindenkinek érdeke. Ha nem kezelik jól a változást, a közvélemény és a munkavállalók ellenállása káros feszültségeket eredményezhet.

6.15. Szociális párbeszédre van szükség valamennyi – uniós, nemzeti, regionális és vállalati – szinten. A gazdaság helyzete, valamint a társadalmi környezet, a hagyományok és a kultúra országonként eltérőek. Elengedhetetlen, hogy minden érdekelt fél közös felelősséget vállaljon.

6.16. Uniós szinten az Ipar 4.0-ról folyó szociális párbeszédnek a következőket kell érintenie:

- a gazdasági és társadalmi összefüggések elemzése, a változások előrejelzése ágazati szinten a közös értelmezés előmozdítása érdekében,
- a munkaerőpiac különböző – alsó, középső és felső – szegmenseit, valamint a kiszolgáltatott csoportokat érintő következmények feltérképezése,
- a munkáltatók és a munkavállalók közötti kapcsolatok átalakulása,
- a munkahelyi egészségvédelem és biztonság terén vállalt felelősség, figyelembe véve az automatizált és összekapcsolt gépeket és járműveket,
- munkaköri leírások,
- rugalmas biztonság és mobilitás az értékláncok széttagoltsága miatt,
- ezért kulcsfontosságú kérdést jelentenek a digitális technológiák felhasználóinak szükségleteire összpontosító készségek és képesítések, valamint az átképzés,
- oktatás és iskoláztatás, az általános iskolától kezdve az egyetemig, valamint
- folyamatos átképzés és továbbképzés,
- a nemek közötti egyensúly figyelembevételével,
- bevált gyakorlatok, a tagállamok közötti konvergencia előmozdításának előtérbe helyezése,
- mobilitás (Schengen),
- kommunikáció és tájékoztatás.

6.17. Ezzel párhuzamosan szociális párbeszéd folyik ágazati szinten. Ennek egyik példája a Ceemet és az industriAll között folyó párbeszéd a fémfeldolgozó iparban, a gépiparban és a technológiaalapú iparágakban. Az Európai Bankszövetség (EBSZ), a biztosítási szektor és a központi bankok hasonló párbeszédet folytatnak az Uni-Europa finanszírozási kezdeményezéssel. Emellett az EBSZ és az Uni-Europa egy egész Európára kiterjedő átképzési projekten dolgozik, amely 40 000 munkavállalót érint.

6.18. Ugyanezt a megközelítést alkalmazzák, illetve kell alkalmazni nemzeti szinten is, figyelembe véve az országok közötti óriási kulturális, programbeli és gyakorlati különbségeket, valamint egyenlőtlenségeket magában a szociális párbeszédben és a kormány szabályozói és közvetítői szerepvállalásában is.

6.19. Regionális és vállalati szinten a szociális párbeszéd az üzleti modellek eltolódására és az egyének sajátos helyzetére, a regionális szakosodásra, valamint a vállalatok, iskolák, a felsőoktatási és az üzleti campusok kölcsönös inspirációt biztosító viszonyára összpontosít. A nemzeti és regionális platformok is nagy segítséget nyújthatnak mindezekben a területeken ⁽²⁷⁾.

6.20. Összegezve a jól irányított szociális párbeszéd döntő szerepet kap a közös gondolkodásmód kialakításában és a társadalom, a vállalatok és a közvetlenül érintett érdekelt felek közös célkitűzéseinek meghatározásában egy olyan területen, amely még mindig számos gazdasági és társadalmi csapdát rejt.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽²⁷⁾ Érdekes példája ennek egy szociális innovációval foglalkozó holland helyszíni műhely a hollandiai Ypenburgban.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak — Acélipar: a fenntartható foglalkoztatás és növekedés megőrzése Európában

(COM(2016) 155 final)

(2016/C 389/08)

Előadó: Andrés BARCELÓ DELGADO

Társelőadó: Enrico GIBELLIERI

2016. április 4-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Acélipar: a fenntartható foglalkoztatás és növekedés megőrzése Európában

(COM(2016) 155 final).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2016. június 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2016. július 13-14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a 2016. július 14-i ülésnapon) 194 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság:

1.1.1. Kéri az uniós intézményeket, hogy kiemelt prioritásként biztosítsák az egyenlő versenyfeltételeket az acélipar számára.

1.1.2. Üdvözli az európai bizottsági közleményt, melynek célja a jelenlegi krízis következtében az EU acélipara előtt álló kihívások kezelése és a fenntartható foglalkoztatás és növekedés biztosítása Európában.

1.1.3. Felszólít az acéliparral foglalkozó magas szintű csoport azonnali újbóli felállítására, mivel felmerültek olyan egyedi kérdések, amelyeket nem lehet az energiaigényes iparágakkal foglalkozó magas szintű csoport tág keretei között tárgyalni.

1.1.4. Kéri az Európai Bizottságot, hogy az acéliparral foglalkozó magas szintű csoportban – újjáalakulását követően – vegyen részt az Európai Bizottság, a tagállamok, az EBB, a szociális partnerek, az iparág és a szakszervezetek, a K+F technológiai platform és a kompetenciaközpontok.

1.1.5. Sürgeti a Tanácsot és az Európai Bizottságot, hogy készítsenek olyan ütemtervet, amely kitér a konkrét végrehajtási kötelezettségvállalásokra, az erőforrásokra és a célkitűzésekre, és lehetővé teszi az elemzésben leírt veszélyek és kihívások kezelését.

1.1.6. Arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy egy éven belül készítsen nyomonkövetési jelentést a közleményben foglalt intézkedések végrehajtásáról.

1.1.7. Arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy jelentős mértékben fokozza és gyorsítsa a meglévő piacvédelmi eszközök hatékonyságát és eredményességét annak érdekében, hogy haladéktalanul fel lehessen lépni az exportáló országok által alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben és vissza lehessen állítani az egyenlő versenyfeltételeket.

1.1.8. Kéri, hogy mindaddig, amíg Kína nem teljesíti az ország piacgazdasággá minősítéséhez szükséges öt uniós kritériumot⁽¹⁾, az uniós intézmények alkalmazzanak nem szabványos módszertant a kínai behozatallal kapcsolatos dömping- és szubvencióellenes vizsgálatok során, a Kína WTO-csatlakozásáról szóló jegyzőkönyv 15. szakaszában foglaltak értelmében.

⁽¹⁾ A Tanács 1225/2009/EK rendelete (2009. november 30.) az Európai Közösségben tagsággal nem rendelkező országokból érkező dömpingelt behozatallal szembeni védelemről (dömpingellenes alaprendelet) (HL L 343., 2009.12.22., 51. o.).

1.1.9. Elvárja, hogy a kínai behozatal kezelésében bekövetkező bármilyen változást megfelelő intézkedések kísérjék, melyekkel meg lehet óvni az EU iparát a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok okozta károktól.

1.1.10. Fontosnak tartja, kiváltképp a tagállamok szempontjából, hogy mielőbb állapotodjanak meg a piacvédelmi eszközök korszerűsítésére vonatkozó csomagról, mivel ennek révén felgyorsul a folyamat, és megszűnnek az uniós rendszer úgynevezett WTO+ elemei, különösen „az alacsonyabb vám szabálya”.

1.1.11. Hangsúlyozza, hogy mivel a Közösségi Vámkodekx értelmében az acélipari termékekre nincs behozatali vám, az alacsonyabb vám szabályát haladéktalanul el kell törölni.

1.1.12. Üdvözli, hogy az Európai Bizottság elkötelezte magát az átmeneti intézkedések még gyorsabb elfogadása mellett. A kárkülönbözet kiszámítását illetően pontosabban, átlátható módon kell meghatározni a célnyereség megszabásának jelenlegi gyakorlatát, hogy ezáltal a célnyereségek realiztikusak legyenek, elősegítsék a K+F-t Európában, valamint szavatolni lehessen a kár eredményes felszámolását.

1.1.13. Elismeri, hogy a bizonyos acélermékerekre irányuló előzetes felügyeleti rendszer újbóli bevezetése segíteni fogja az Európai Bizottságot a tisztességtelen behozatal megfelelő kezelésében, lehetőséget nyújtva neki arra, hogy eljárást indítson az általános gyakorlattá váló károkozás veszélye miatt.

1.1.14. Sürgeti az Európai Bizottságot, hogy a behozatalokat az átmeneti intézkedések elfogadását megelőzően vegye nyilvántartásba, és visszamenőleges hatállyal alkalmazzon végleges dömpingellenes és/vagy kiegyenlítő vámokat három hónappal az alaprendelet szerinti átmeneti intézkedések elfogadása előtt.

1.1.15. Arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy a többi kereskedelmi partnertől kérjen teljes átláthatóságot az acélipar számára nyújtott állami támogatások és közvetett állami támogatások tekintetében, elvárva tőlük, hogy kerüljék az állami intervenciót az olyan acélipari létesítmények támogatására, amelyek nem képesek fennmaradni a piaci körülmények között.

1.1.16. Kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy határozzanak meg egy egyértelmű és hatékony módszertant a szerkezetátalakítási folyamat társadalmilag fenntartható kezelésére, az aktuális világ gazdasági helyzet figyelembevételére érdekében megfelelően korszerűsítve valamennyi rendelkezésre álló eszközt, és megelőzve azt, hogy az EU acéliparának közelgő konszolidációja egyoldalúan, az alkalmazottak kárára történjen meg.

1.1.17. Megismétli, hogy a munkavállalói készségeknek az új kihívásokhoz való igazítása érdekében igen fontos a szociális párbeszéd előmozdítása. Ehhez elengedhetetlen, hogy az Európai Bizottság és a szociális partnerek megállapodjanak egy konkrét ütemtervről és részletes menetrendről.

1.1.18. Felkéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja felül az állami támogatásokra vonatkozó jelenlegi egyedi szabályokat annak értékelése céljából, hogy az acélipart bele lehet-e foglalni az általános keretbe.

1.1.19. Figyelembe véve a Szén- és Acélipari Kutatási Alap (RFCS) sajátosságait, az alábbiakat kéri az Európai Bizottságtól:

- tartsa változatlan szinten az iparágban való részvételt, mivel ez segíti az Európai Bizottságot a Szén- és Acélipari Kutatási Alap programjának kezelésében azon eredeti jellemzők megőrzése révén, amelyekről a nyomkövetési és értékelési jelentésben megállapították, hogy hatékonyak és eredményesek,
- tartsa fenn a szakértői hálózatot, amely több mint 60 évnyi, együttműködésen alapuló kutatásban vállalt aktív szerepet, és biztosítsa a szakértők teljes körű bevonását a Szén-és Acélipari Kutatási Alap projektjavaslatainak kiválasztásába és a folyamatban lévő projektek nyomon követésébe,
- akadályozza meg, hogy a Szén- és Acélipari Kutatási Alapot egyéb programok ellehetlenítsék.

1.1.20. Ösztönzi az Európai Parlamentet és a Tanácsot annak garantálására, hogy a kibocsátáskereskedelmi rendszer felülvizsgálati folyamata során a leghatékonyabb létesítmények korlátozás nélkül kapjanak térítésmentes kibocsátási egységeket, hogy így jelentősen ösztönözzék az egyéb létesítményeket teljesítményük javítására.

1.1.21. Hangsúlyozza, hogy a kibocsátáskereskedelmi rendszerből és a megújuló energiák támogatásából következő villamosenergiaár-növekedésre visszavezethető közvetett költségek teljes körű kompenzációját harmonizált módon kell biztosítani, hogy szembe lehessen szegülni az Unió egységes piacának jelenlegi torzulásaival.

1.1.22. Kéri az Európai Bizottságot, hogy hozza meg a szükséges intézkedéseket annak szavatolására, hogy az Európából kifelé szállított hulladékot a környezet és az emberi egészség védelmét szolgáló előírások teljes körű betartásával kezelik és dolgozzák fel.

1.1.23. Sürgeti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy vegyék figyelembe és a közbeszerzési szabályok keretében megfelelően jutalmazzák az acélipar által kidolgozott önkéntes fenntarthatósági rendszereket, amelyek célja, hogy növeljék a jelenlegi és jövőbeli nemzedékekkel szembeni vállalati felelősségvállalást, mivel ez a legjobb módja a fenntarthatóságot szem előtt tartó megközelítés előmozdításának a teljes uniós piacon.

2. Bevezetés

2.1. Az Európai Bizottság elismeri, hogy az acélipar, amely az EU GDP-jének 1,3 %-ért felelős, 328 000 közvetlen munkahelyet biztosítva számos ipari ágazat értékláncának alapja, illetve még ennél is nagyobb hatást fejt ki az ezektől az ágazatoktól függő munkahelyek számára. Az iparág 24 tagállam területén található 500 gyártóüzemével egész Európát behálózza.

2.2. Az acélágazatnak súlyos károkat okozott a tisztességtelen kereskedelem keretében behozott termékáradat, amely leszorította az acélárakat és rövid távon megkérdőjelezte a teljes ágazat életképességét. Mindez egy olyan hétéves gazdasági válságot követően következett be, amely komolyan megrázta az acélipart, és mintegy 90 000 közvetlen munkahely megszűnését okozta.

2.3. A válságot túlélő üzemek csökkentett számú személyzettel és korlátozott mozgástérrel üzemelnek. Ehhez adódtak hozzá a magas energiaárak és egy olyan környezeti és éghajlati politika hatásai, amely további hátrányt jelent az európai acélipar számára a nemzetközi szintű versenyképesség visszanyeréséért folyó küzdelemben. Végezetül, az ágazat nehézségei összefüggésben állnak az acélipart büntető megszorítási politikákkal is, különösen az építőipari, az épületekkel kapcsolatos szolgáltatási, a közlekedési és az infrastrukturális piacok tekintetében.

2.4. Az uniós acélipar magas szintű technológiai teljesítménye ellenére a feltörekvő országok keresletének visszaesése és a globális, főleg Kínában keletkező kapacitásfelesleg olyan példátlan helyzetet teremtett, amelynek orvoslásához rendkívüli és sürgős intézkedések szükségesek.

2.5. Kínában a kapacitásfelesleg és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok a kivitel drasztikus emelkedéséhez vezettek, ami destabilizálta a globális acélpiacokat és világszerte leszorította az acélárakat. Mivel az EU piaca a világ legnyitottabb piaca, ahol nulla százalékos vámtételt alkalmaznak és a kereskedelem előtt nem állnak technikai akadályok, a piac kismértékű gazdasági fellendülését jórészt elnyelte a szélsőségesen alacsony árú, tisztességtelen kereskedelem keretében megvalósuló behozatal.

2.6. Az Európai Bizottság tíz új vizsgálatot indított acéllal kapcsolatos tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat miatt. A helyzet legkevésbé sem nevezhető normálisnak, és sürgős, hosszú távú intézkedésekre van szükség ezen fejlemények kezeléséhez.

2.7. Az ágazatban visszaesett a foglalkoztatottak és a beruházások száma, és amennyiben nem történnek lépések, hamarosan további munkahelyek megszűnésére lehet számítani.

2.8. Az EGSZB sajnálatosnak tartja, hogy a 2013. évi acélipari cselekvési terv ütemtervét nem frissítették, és az bizonyos feladatok terén láthatólag holtpontra jutott.

2.9. Az EGSZB a 2013. december 11-i véleményében⁽²⁾ rámutatott, hogy a 2013. évi acélipari cselekvési terv⁽³⁾ egy „átfogó cselekvési terv [...] az acéllal kapcsolatban”. Sajnálatos módon az EGSZB nem fejthet ki hasonló véleményt a mostani közleményről, amelyből hiányoznak a konkrét célkitűzések és a pontos rövid, közép- és hosszú távú célok.

2.10. Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai acélipari cselekvési tervet tovább finomították, és a dokumentum javaslatot tesz az európai acélipar megőrzését szolgáló egyedi intézkedések ütemtervére.

2.11. A Versenyképességi Tanács több ülését, az Európai Tanács 2016. március 17-i ülését, valamint a G7-csoport 2016. májusi ülését követve az EGSZB úgy látja, hogy az alapvető politikai akarat egyértelmű, és itt az ideje, hogy ezt az akaratot az uniós acélipar egyenlő versenyfeltételeinek helyreállítása érdekében hatékony és megfelelő intézkedésekké alakítsuk.

3. Kereskedelempolitika

3.1. Piacvédelem

3.1.1. Az EU továbbra is a nyitott és szabad kereskedelem globális zászlóshajója marad, amennyiben a kereskedelem tisztességes piaci feltételek között zajlik. Nemzetközi versenyszabályok hiányában elengedhetetlenek a piacvédelmi eszközök az uniós ipart károsító tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megszüntetése érdekében.

3.1.2. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság kötelezettségvállalását arra, hogy belső eljárásai tekintetében és a szükséges erőforrások elkülönítésével tovább gyorsítja az átmeneti intézkedések elfogadását. A jelenlegi gyakorlat megváltoztatása és – az átmeneti intézkedések bevezetését követően – az ellenőrző látogatások végrehajtása felgyorsíthatja a folyamatot anélkül, hogy az alaprendeletet módosítani kellene.

3.1.3. A szubvencióellenes eljárások tekintetében az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy terjessze ki vizsgálatainak körét valamennyi olyan szubvenációs rendszerre, amelyet vizsgálatok során tártak fel, még akkor is, ha az nem szerepelt az eredeti panaszban.

3.1.4. Az Európai Bizottságnak és az EU-nak együttesen kell kezelnie Kína piacgazdasági státusának kérdését olyan módon, hogy az ne ássa alá a dömpingellenes intézkedések hatékonyságát. A Kínai Népköztársaság Kereskedelmi Világszervezethez való csatlakozásáról szóló jegyzőkönyv 15. szakasza a) pontjának (ii) bekezdése 2016 decemberében érvényét veszítheti ugyan, de ettől még Kína nem kaphatja meg automatikusan és érdemtelenül a piacgazdasági státust, amíg nem teljesíti az EU dömpingellenes alaprendeletében foglalt kritériumokat.

3.1.5. Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság által jelenleg végzett hatásvizsgálat átfogó és ágazati alapú lesz, és figyelembe veszi azt is, hogy a piacgazdasági státus Kínának való odaítélése milyen konkrét hatásokkal járhat – különösen egyes európai régiókra nézve –, ha nem kísérik megfelelő és valóban hatékony intézkedések.

3.2. Kapacitásfelesleg

3.2.1. Az EGSZB elismeri az Európai Bizottság által a két- vagy többoldalú tárgyalások során a kapacitáscsökkentésre és az állami támogatások átláthatóságára irányuló megállapodás érdekében tett erőfeszítéseket. A szóban forgó két- és többoldalú tárgyalásokon eddig elért eredmények azonban nem kielégítőek.

3.2.2. A kapacitásfelesleg okainak megszüntetéséhez határozottan vállalni kell a rendszeres jelentéstételi kötelezettséget az OECD és a WTO keretében elfogadott állami támogatási rendszerekről és egyedi intézkedésekről.

3.2.3. Az EGSZB reméli, hogy a Tanács minden új szabadkereskedelmi megállapodásra irányuló megbízatásba felvesz energiaüggyel és nyersanyagokkal kapcsolatos fejezeteket, mivel így lehetővé válik az Európai Bizottság számára, hogy ezen fejezeteket bevezesse minden egyes szabadkereskedelmi megállapodás átfogó tárgyalási menetébe.

⁽²⁾ HL C 170., 2014.6.5., 91. o.

⁽³⁾ COM(2013) 0407.

3.2.4. Ezenkívül a következő tárgyalásokba és az új megállapodásokba lényeges pontként be kell építeni a civil társadalmi szervezetek, szakszervezetek és egyéni munkavállalók jogainak teljes körű tiszteletben tartását is a környezeti ügyek kapcsán.

3.2.5. Az Európai Bizottságnak nyilvánosságra kellene hoznia azokat az eseteket, amikor egy ország nem teljesíti az állami támogatások átláthatóságával és a jelentéstétellel kapcsolatos kötelezettségvállalásait, és ezt nem együttműködő magatartásnak kellene tekintenie a piacvédelmi eljárásokban.

3.2.6. Diplomáciai tárgyalások nem akadályozhatják meg a piacvédelmi jogorvoslat végrehajtását, amennyiben arra szükség van.

4. Beruházások

4.1. Az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) valóban nagyobb kockázatviselési képességről gondoskodik a piacon, hogy támogassa az uniós acélipari vállalkozások által kidolgozott életképes beruházási projekteket. Sajnálatos azonban, hogy csak kevés vállalkozás tud hozzáférti ehhez az alaphoz, mivel ilyen alacsony acélárak mellett a piaci feltételek nem garantálják a beruházások megfelelő megtérülését.

4.2. A hangsúlyt az acélipari beruházások megfelelő megtérülését garantáló keretrendszer létrehozására kell helyezni. A jelenlegi keretrendszerben az Európai Központi Bank (EKB) monetáris politikájának köszönhetően bőven áll rendelkezésre pénzeszköz.

4.3. Az európai acéliparban élnékíteni kell a beruházásokat az üzemek és a berendezések korszerűsítése érdekében, valamint ösztönözni kell az új termékekre és eljárásokra irányuló kutatást és a fejlesztést.

5. Befektetés az emberekbe

5.1. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az Európai Bizottság közleményét, amelyből azonban hiányzik egy részletes cselekvési terv annak biztosítására, hogy az acélipar vonzó maradjon a tehetséges fiatalok számára. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy határozzanak meg egyértelmű és hatékony módszertant a szerkezetátalakítási folyamat társadalmilag fenntartható kezelésére, és ehhez használják fel az összes rendelkezésre álló eszközt (EGAA, strukturális alapok stb.), továbbra is biztosítva ezek rugalmasságát, illetve képességüket arra, hogy válaszoljanak a gyors ütemben változó világgazdaság kihívásaira. A munkavállalói készségeknél az új kihívásokhoz való igazítása érdekében elő kell mozdítani a szociális párbeszédet, ehhez pedig arra van szükség, hogy az Európai Bizottság és a szociális partnerek megállapodjanak egy konkrét ütemtervről és részletes menetrendről.

5.2. Az állami támogatásokra vonatkozó aktuális szabályok értelmében néhány tagállam beavatkozott az acélipar támogatása érdekében, ami továbbra is alapvető fontosságú a teljes továbbfeldolgozó-ipar számára. Ezek az állami intervenciók többféle formában jelentkeztek. Említhetjük többek között a K+F beruházásokat, az energiahatékony technológiák támogatását, a munkavállalók egészségének és biztonságának védelmét szolgáló beruházások támogatását, valamint a közvetett energiaköltségek kompenzációját.

5.3. Annak érdekében, hogy a konjunkturális piaci visszaesés ellenére meg lehessen őrizni a készségeket, olyan intézkedések kerültek bevezetésre, mint a részleges munkanélküliség, a Kurzarbeit (csökkentett idejű munkavégzés Németországban), személyzethelyettesítési rendszerek (contrato relevo Spanyolországban) és a szolidaritási szerződések (Olaszországban).

6. Versenypolitika és rugalmas állami támogatás a K+F számára

Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy szervezzen műhelytalálkozókat a tagállamokkal és a szociális partnerekkel 2016 második felében a célból, hogy felvázolják az állami támogatásokra vonatkozó új szabályok keretében megengedett rugalmasság megvalósítására vonatkozó iránymutatásokat.

7. K+F

7.1. Az európai acéltechnológiai platform (ESTEP) az egész európai acélipart, annak beszállítóit és ügyfeleit (közlekedési ágazat, építőipari és energiaágazat), a kkv-kat, a magán- és állami kutatóintézeteket, a közhatóságokat és a szakszervezetek képviselőit magában foglaló, jelentős partnerségeket alakított ki.

7.2. Az Európai Bizottság által javasolt új kutatási és innovációs ütemtervet gondosan elemezték az európai acéltechnológiai platform munkacsoportjai, és felülvizsgált menetrendjük már tartalmaz az acélágazatot érintő témákat.

7.3. A Szén- és Acélipari Kutatási Alap (RFCS) sikeresen átvette az Európai Szén- és Acélközösség (ESZAK) helyét 2002-ben. Az európai acélágazaton – a Szén- és Acélipari Kutatási Alapon és a keretprogramon – belüli, együttműködésen alapuló kutatást az utóbbi tíz év során folyamatosan ösztönözték és erősítették. Az európai acéltechnológiai platform referenciacsoportja az EU 28 tagállama közül 20-nak a képviselőit foglalja magában.

7.4. Az európai acélipar versenyképességének alapvető feltétele, hogy az uniós acélágazat kutatási-fejlesztési kapacitásának megőrzése és fejlesztése révén ott maradjon a technológia élvonalában. E tekintetben a Szén- és Acélipari Kutatási Alap kulcsfontosságú és egyedülálló eszköz. 2013 szeptemberében az Európai Bizottság közzétette nyomkövetési és értékelési jelentését, amely egyértelműen bizonyítja a Szén- és Acélipari Kutatási Alap eredményességét.

7.5. Nemrégiben a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság úgy határozott, hogy kizárólag adminisztratív okokból csökkenti az iparág szilárd és alapvető szerepét a Szén- és Acélipari Kutatási Alap programirányításában, ezzel veszélybe sodorva közvetlen kapcsolatát az iparággal. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy vonja vissza ezt a határozatot.

8. Energiaügy

8.1. Az Európai Bizottság nem követelheti magának a sikert az USA és az EU közötti árrés csökkentésében, mivel ez az Európai Bizottság beavatkozása nélkül valósult meg. A rés továbbra is elfogadhatatlan mértékű, és súlyosan károsítja az EU acéliparának versenyképességét.

8.2. Aktív intézkedéseket kell hozni annak biztosítására, hogy az energiaárak ne áshassák alá az EU acéliparának versenyképességét.

9. A kibocsátáskereskedelmi rendszer felülvizsgálata

9.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Tanács 2014. október 23-i és 24-i következtetéseit, amelyek megállapítják, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentési céljai és az európai ipar versenyképességének biztosítása közötti egyensúly megteremtésére kell törekedni.

9.2. Az európai acélipar világviszonylatban a legkörnyezetbarátabb, és az EU-nak intézkedéseket kell tennie annak elkerülésére, hogy a gyártóüzemeket áthelyezzék olyan harmadik országokba, amelyekben alacsonyabbak a környezetvédelmi normák és magasabb a kibocsátás, mint az EU-ban.

9.3. Nem szabad önkényesen lineáris csökkentési tényezőt használni a referenciaértékekhez, mivel ez a térítésmentes kiosztás mennyiségét a technikailag és gazdaságilag megvalósítható szint alá csökkenti.

9.4. A referenciaérték-felülvizsgálatnak realiztikus, technikailag és gazdaságilag megvalósítható értékeken kell alapulnia, és teljes körű kompenzációt kell biztosítania a leghatékonyabb létesítményeknek.

9.5. Az olyan tőkeigényes iparágaknak, mint például az acélipar, egyértelmű és kiszámítható szabályozási keretre van szükségük, amelyet jó előre meg kell határozni, hogy lehetőség nyíljon a szükséges beruházások helyes megtervezésére. Valamennyi érdekelt felet be kell vonni az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerének reformjáról szóló nyílt és konstruktív vitába.

9.6. Az innovációs alap értékes eszköz, de nem kellene csökkentenie a kibocsátásáthelyezés céljára rendelkezésre álló térítésmentes kiosztás mennyiségét. Fenntartható munkahelyeket kell létrehozni az új gazdaságban, amelyben az acél kulcsfontosságú tényező. A tisztességes átmenethez mindenképpen biztosítani kell, hogy az érintett munkavállalók útmutatást kapjanak ahhoz, hogy miként találhatnak munkát a fejlődő ágazatokban, miközben továbbra is garantálják munkakörülményeiket és szakszervezeti jogaikat.

9.7. Az EGSZB kitart amellett, hogy az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerének reformját nem szabad az acélipari alkalmazottak kárára végrehajtani. A megvalósuló reformnak az EU nagyratörő éghajlati célkitűzéseit össze kell egyeztetnie a megújult és korszerűsített acéliparral, továbbá biztosítani kell, hogy az európai acélipar újjáéledjen és korszerűsödjön, miközben mindent megtesz az európai éghajlati célkitűzések teljesítése érdekében.

10. Körforgásos gazdaság: az újrafeldolgozás

10.1. Az újrafeldolgozás határozottan környezetbarát megközelítés, és az acél – tartós anyagként – kitűnően alkalmas az újrafeldolgozásra. Nincs azonban gazdasági bizonyítékunk arra, hogy az újrafeldolgozás „bizonyosan csökkenti a gyártási költségeket”: a valóság – néhány kivételtől eltekintve – éppen ennek ellenkezőjét igazolja. Ha az újrafeldolgozás tisztán gazdasági tevékenység lenne, nem lenne szükség az előmozdítására, mivel az összes gazdasági szereplő szabályozási keret nélkül is automatikusan az újrafeldolgozást választaná.

10.2. Az EGSZB nem tudja támogatni azt a kijelentést, hogy a hulladékstátusz megszűnésére vonatkozó kritériumok hozzájárultak az újrafeldolgozott acél iránti kereslet növekedéséhez. A hulladékstátusz megszűnésére vonatkozó kritériumok alkalmazása néhány EU-tagállamra korlátozódik, és az Európai Bizottság állításával ellentétben nem segítette a fémhulladék minőségének javulását; alacsony végrehajtási szintje arra vezethető vissza, hogy alkalmazása nagyobb adminisztratív és szabályozási terhet ró a belföldi fémhulladék-kereskedelemre úgy, hogy ezt nem ellensúlyozza előnyökkel vagy előrelépésekkel az újrafeldolgozási folyamat tekintetében.

10.3. A körforgásos gazdaságra vonatkozó csomagban rengeteg a jó szándék, de hiányzik belőle a kellő ambíció ahhoz, hogy valóban ösztönözze olyan melléktermékek használatát, mint például az acélsalak, és közben ne szaporítsa a felesleges adminisztratív terheket, ahogy arra egyes tagállamok kísérletet tettek. A melléktermékek használata nagymértékben hozzájárul a természeti erőforrások és a hulladéklerakók használatának csökkentéséhez.

10.4. Az acél nem fogy el, hanem újra és újra átalakul; ezért amikor a természetes erőforrásokat arra használják, hogy első alkalommal állítsanak elő acélt, akkor egy átalakítási folyamatról van szó, amelynek során a vasat egy „praktikusabb formában” teszik elérhetővé a későbbi felhasználások (életciklusok) számára, és így csökkentik a természeti erőforrásokra közép- és hosszú távon kifejtett nyomást.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati erőforrások és a tengeri ökoszisztémák technikai intézkedések révén történő védelméről, az 1967/2006/EK, az 1098/2007/EK és az 1224/2009/EK tanácsi rendelet, továbbá az 1343/2011/EU és az 1380/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 894/97/EK, a 850/98/EK, a 2549/2000/EK, a 254/2002/EK, a 812/2004/EK és a 2187/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2016) 134 final — 2016/0074 (COD))

(2016/C 389/09)

Előadó: Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE

2016. április 7-én a Tanács, április 11-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászati erőforrások és a tengeri ökoszisztémák technikai intézkedések révén történő védelméről, az 1967/2006/EK, az 1098/2007/EK és az 1224/2009/EK tanácsi rendelet, továbbá az 1343/2011/EU és az 1380/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 894/97/EK, a 850/98/EK, a 2549/2000/EK, a 254/2002/EK, a 812/2004/EK és a 2187/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2016) 134 final – 2016/0074 (COD)).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2016. június 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2016. július 13–14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a július 13-i ülésnapon) 74 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1. Az EGSZB teljes mértékben egyetért az Európai Bizottság megközelítésével, amely szerint a technikai intézkedések jelenlegi irányítási rendszerét frissíteni és egyszerűsíteni kell, és erre az erőforrásokkal való gazdálkodással és az erőforrások védelmével kapcsolatos hosszú távú stratégia alapján kell sort keríteni.

1.2. A javasolt újítások és módosítások közül több is közvetlen módon segítene abban, hogy a flották alkalmazkodni tudjanak a kirakodási kötelezettséghez és a maximális fenntartható hozamhoz. Az EGSZB ezeket kedvezően fogadja, mivel olyan reformokról van szó, amelyek nagyobb működési rugalmasságot biztosítanak, és elősegítik a halászeszközök nagyobb szelektivitását.

1.3. Néhány javaslatot azonban az Európai Bizottság úgy terjesztett be, hogy nem vette teljes mértékben figyelembe a halászati tevékenységek gyakorlati körülményeit, és nem értékelte a gazdasági és társadalmi hatásokat. Az EGSZB nincs meggyőződve arról, hogy ezek a javaslatok észszerű kompromisszumot jelentenek a halászati ágazat érdekeinek rövid és középtávon történő védelme és a halászati erőforrások jobb megőrzése között. E tekintetben az EGSZB külön figyelmet kíván fordítani a következő szempontokra:

1.3.1. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy fontolja meg a szembőség méretére vonatkozóan javasolt változtatásokat, és hogy indokolatlan vagy szükségtelen növelés vagy csökkentés nélkül referenciaként azt a szembőséget alkalmazza, amelyet a flotta az egyes halászati tevékenységek esetében használ.

1.3.2. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a javaslatba ne kerüljenek bele olyan, az egyes fajokra alkalmazandó minimális szembőségre vonatkozó módosítások, amelyek nem kellően indokoltak.

1.3.3. Az EGSZB úgy véli, hogy olyan szabályokat kell bevezetni, amelyek lehetővé teszik az innovációt és a nem kívánt fogások esetében az értéknövelést.

1.3.4. Az EGSZB azt javasolja, hogy kezeljék rugalmasan a halászati kapacitás bruttó tonnatartalmában (BT) megállapított, a tagállamokra a közös halászati politika (KHP) által kivetett felső határait, hogy a hajók alkalmazkodni tudjanak a kirakodási kötelezettséghez, és hogy elősegítsék a fedélzeti munkakörülmények javítását.

1.4. Az EGSZB arra kéri a Tanácsot, az Európai Parlamentet és az Európai Bizottságot, hogy mielőtt a felmerült javaslatokkal kapcsolatban bármilyen döntés születik, alakítsanak ki valódi párbeszédet a halászokkal és képviselőikkel. A szabályok betartásához a halászok hallgatóságos hozzájárulása és együttműködése szükséges. A szabályokat könnyebb alkalmazni, ha a halászokat teljeskörűen bevonják a vitába.

1.5. Az EGSZB arra biztat, hogy a teljes regionalizációs folyamat során tartsák fenn ezt az érdekelt felekkel folytatandó párbeszédre vonatkozó kötelezettségvállalást.

2. Háttér

2.1. A technikai intézkedések hatalmas szabályrendszert alkotnak, és arra vonatkoznak, hogy hogyan, hol és mikor lehet halászati tevékenységet folytatni. Jelenleg számos olyan rendelet, módosítás, végrehajtási szabály és átmeneti technikai intézkedés létezik, amely az uniós vizekre, valamint az uniós vizeken kívül halászó közösségi hajókra egyaránt vonatkozik. A gyakorlatban több mint 30 rendelet tartalmaz technikai intézkedést, amelyek közül különösen fontosak azok a rendeletek, amelyek az Atlanti-óceánra ⁽¹⁾, a Földközi-tengerre ⁽²⁾ és a Balti-tengerre ⁽³⁾ vonatkoznak.

2.2. Az Európai Bizottság kétszer tett sikertelen kísérletet arra, hogy felülvizsgálja és frissítse a technikai intézkedések e bonyolult jogi keretét.

2.3. Fontos, hogy az uniós halászati jogszabályokat és politikát mielőbb hozzáigazítsák a KHP által bevezetett új változásokhoz, mint amilyen például a kötelező visszadobás és a maximális fenntartható hozam fokozatos elérése valamennyi állomány esetében, legkésőbb 2020-ig. E célkitűzések bevezetése nagy kihívást jelent az uniós halászati ágazat számára.

2.4. Ki kell továbbá emelni, hogy a közelmúltig a közös halászati politikával kapcsolatos döntéseket a Tanács egyedül hozta meg. Ennek következtében a technikai intézkedéseket részletekbe menően, uniós rendeletek formájában fogadták el, nem pedig regionális szinten kidolgozott szabályokként, amelyek az egyes tengermedencék és halászati tevékenységek sajátosságait figyelembe vennék. E tekintetben a kizárólag a mikroszintű irányításra vonatkozó megközelítés az uniós intézmények azon szándékával együtt, hogy módosítások formájában kezeljék az összes technikai részletet, olyan bonyolult jogi rendszert eredményezett, amely kevés mozgásteret nyújt, és amelyet az ágazat nehezen ért és teljesít.

2.5. Az Európai Bizottság most egy új keretrendeletre ⁽⁴⁾ tesz javaslatot, amely általános rendelkezéseket és közös szabályokat tartalmaz, valamint (régión szerinti) alapkövetelményeket, amelyek alapintézkedésként szolgálnak a regionalizált intézkedések kidolgozásáig és az uniós jogba történő beépítésükig.

3. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

3.1. A benyújtott javaslat révén az Európai Bizottság arra törekszik, hogy hozzájáruljon az új KHP fő célkitűzéseinek rugalmas és regionalizált módon történő eléréséhez. Különösen a következők szükségességét hangsúlyozza: a tengeri fajok fiatal egyedei és ívó rajai halászatának csökkentése, a halászeszközök nagyobb szelektivitása, védett fajok halászatának elkerülése, visszadobott halmennyiség csökkentése és a környezetre gyakorolt hatás minimalizálása.

3.2. E célok eléréséhez az Európai Bizottság olyan szöveget nyújtott be, amelynek célja, hogy az erőforrásokkal való gazdálkodással és az erőforrások védelmével kapcsolatos hosszú távú stratégia alapján frissítse és egyszerűsítse a technikai intézkedések jelenlegi irányítási rendszerét. A rendeletre irányuló javaslatban az Európai Bizottság különös figyelmet fordít a visszadobás problémájára, a regionalizációra, az érdekelt felek fokozott bevonására és a halászok felelősségvállalásának növelésére.

⁽¹⁾ A Tanács 1998. március 30-i 850/98/EK rendelete a halászati erőforrásoknak a fiatal tengeri élőlények védelmét biztosító technikai intézkedések révén történő megóvásáról, amely az Atlanti-óceán északkeleti részére vonatkozik (2012 óta pedig a Fekete-tengerre is) (HL L 125., 1998.4.27., 1. o.).

⁽²⁾ A Tanács 2006. december 21-i 1967/2006/EK rendelete a földközi-tengeri halászati erőforrások fenntartható kiaknázásával kapcsolatos irányítási intézkedésekről (HL L 409., 2006.12.30., 9. o.).

⁽³⁾ A Tanács 2005. december 21-i 2187/2005/EK rendelete a Balti-tenger, a Bælték és az Øresund halászati erőforrásainak technikai intézkedések révén történő védelméről (HL L 349., 2005.12.31., 1. o.).

⁽⁴⁾ COM(2016) 134 final.

3.3. A legfontosabb újítások és módosítások a következők:

- a következők egységes szerkezetbe foglalása és naprakésszé tétele: célkitűzések, célértékek, az érzékeny fajok járulékos fogásainak küszöbértékei, a jó kormányzás elvei és fogalommeghatározások, amelyeket korábban különböző szabályok keretében szabályoztak;
- közös technikai szabályok vagy intézkedések megállapítása, amelyeket valamennyi tengermedence tekintetében alkalmazni kell, és állandónak kell tekinteni. Ezek az intézkedések a következők: tiltott halászeszközök és halászati gyakorlatok, a vonatott halászeszközök és a statikus hálók használatára vonatkozó általános korlátozások és feltételek, az érzékeny fajok és élőhelyek védelme, minimális állományvédelmi referenciaméreték és a visszadobás csökkentésére szolgáló közös intézkedések;
- a regionalizáció fejlesztése a regionális intézkedések hiányában alkalmazandó alapvető intézkedések megállapítása révén, amelyek elsősorban a javaslat függelékében található. Ezenkívül meghatározzák a technikai intézkedéseknek a többéves tervek, ideiglenes visszadobási tervek és állományvédelmi intézkedések keretében, regionális szinten történő meghatározásához szükséges felhatalmazásokat. A szöveg védzáradékot is tartalmaz arra az esetre, ha a tengeri fajok védelme érdekében azonnali intézkedésre van szükség.

4. Általános megjegyzések

4.1. Bevezető megjegyzések

4.1.1. A technikai intézkedések aktuális szabályozásai jelenleg az EU legelavultabb jogi keretrendszerét alkotják, ezért az EGSZB alapvető fontosságúnak tartja, hogy ezt az új egyszerűsített rendeletet kellő gyorsasággal fogadják el, ami lehetővé teszi az ágazat számára, hogy a felmerülő kihívásokhoz gyakorlatias és megvalósítható módon alkalmazkodjon.

4.1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a technikai intézkedéseket az érdekelt felekkel folytatott közvetlen és kielégítő konzultációt követően szabad elfogadni. A technikai intézkedéseknek rugalmasabbnak és a sajátos szükségletekre érzékenyebbnak kell lenniük, elfogadásukra pedig gyors és hatékony döntéshozatali folyamat keretében kell sort keríteni, ami lehetővé teszi az új változásokhoz való alkalmazkodást.

4.1.3. A KHP reformja a halászati gazdálkodás számára innovatív stratégiát hozott létre, amelynek alapjául az eredményalapú megközelítés és a regionalizáció bevezetése felé történő elmozdulás szolgál. Az EGSZB teljes mértékben egyetért ezzel az új megközelítéssel.

4.2. Védelem

4.2.1. Az EGSZB teljes mértékben egyetért az Európai Bizottság stratégiájával, amely szerint megszüntetik vagy egyszerűsítik azokat a fiatal egyedek védelme céljából tilalom vagy korlátozás hatálya alá vont területeket (50 % körül), amelyek az ágazat erőfeszítéseinek, az állomány helyreállításának vagy a környezeti változásoknak köszönhetően már nem érvényesek vagy okafogyottá váltak.

4.2.2. Az EGSZB azt is támogatja, hogy az összes erőfeszítést a technikai intézkedések továbbfejlesztésére fordítsák, hogy ezáltal javítsák a halászterületek állapotát és elősegítsék megőrzésüket, a Halászati Tudományos, Műszaki és Gazdasági Bizottság (HTMGB) szakvéleménye alapján és a tagállamok, a halászati ágazat és az egyéb érdekelt felek észrevételeinek figyelembevételével.

4.3. A gazdaságra és a társadalomra gyakorolt hatások

4.3.1. Nyilvánvaló, hogy számos javasolt szabály esetében jelentős változásokra lesz szükség a halászati módszerek és eszközök terén, ami gazdasági és társadalmi szempontból is tényleges hatást jelent. Az Európai Bizottság elismeri, hogy a KHP új kihívásai rövid távon jelentős hatást gyakorolnak a halászati ágazatra; bár a hosszú távú hatás kedvező lesz. Az Európai Bizottság azonban a mai napig nem próbálta meg felbecsülni azokat a társadalmi és gazdasági költségeket, amelyekkel a javaslat alkalmazása rövid távon jární fog. Az EGSZB úgy gondolja, hogy ez a hiányzó információ megakadályozza annak megállapítását, hogy a javaslat észszerű egyensúlyt teremt-e a halászati ágazat érdekeinek rövid és középtávon történő védelme és a halászati erőforrások jobb megőrzése között.

4.3.2. A hajótulajdonosokra és a tengeri halászokra gyakorolt rövid távú negatív hatások (például a célfajok kifogott mennyiségének csökkenése és a felszerelés beszerzésével kapcsolatos új kiadások) ellensúlyozása érdekében az EGSZB helyénvalónak ítéli a fogási ágazatnak az Európai Tengerügyi és Halászati Alapból (ETHA) történő támogatását.

4.3.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a javaslat semmilyen módon nem értékeli a tengerbiztonságra gyakorolt hatást. Az új halászati politikák potenciális veszélyeket hordoznak a személyzet biztonságára (pl. a járulékos halfogás feldolgozásából adódó megnövekedett munkaidő) és a hajó biztonságára vonatkozóan (pl. a járulékos halfogás mennyiségének növekedése következtében a hajó stabilitásának változása); ezeket a kockázatokat is figyelembe kell venni, és elemezni kell őket.

4.4. *Végrehajtás és teljesítés*

4.4.1. A KHP-ről szóló új alaprendelet⁽⁵⁾ az előbbieken említett célkitűzések eléréséhez különböző technikai és állományvédelmi intézkedéseket irányoz elő. E cél eléréséhez a legfontosabb intézkedést a többéves tervek jelentik, amelyek megállapítják az állományok és az érintett tengeri ökoszisztéma fenntartható kiaknázásának keretét, és amelyeknél különösen fontos, hogy megfelelő technikai intézkedéseket tartalmazzanak (10. cikk (1) bekezdés f) pont).

4.4.2. Az Európai Bizottság véleménye szerint a javaslat a jogbiztonság biztosítása szempontjából mindaddig szükséges, míg jóvá nem hagyják a többéves gazdálkodási terveket, mivel a javaslat átmeneti megoldást jelent arra, hogy a jelenlegi jogi rendszert a technikai intézkedések tekintetében hozzáigazítsák a KHP új követelményeihez. Az EGSZB szükségesnek tartja ezt az átmenetet.

4.4.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a regionalizáció megfelelő kialakításához és végrehajtásához az Európai Bizottságnak a tagállamok által javasolt közös ajánlások alapján kellene többéves terveket és visszadobási terveket javasolnia, hogy elkerülhesse a mikroszintű irányítás újbóli hibáját. Az Európai Bizottságnak saját szerepét a tagállami javaslatok összeegyeztethetőségének ellenőrzésére és koordinációjára kellene korlátoznia, hogy ezáltal biztosítsa a KHP célkitűzéseinek teljesülését. Ily módon biztosíthatja, hogy a halászat új körülményeihez való alkalmazkodást szolgáló, alulról felfelé irányuló intézkedéseket gyorsan elfogadják, amelyeket így az ágazat is jobban elfogad.

4.5. *Regionalizáció és döntéshozatali eljárás*

4.5.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy szükséges bizonyos, minden halászati tevékenységre és régióra alkalmazandó közös alapintézkedések fenntartása, amelyek az új KHP-nek megfelelő közös fogalom meghatározások, elvek és célkitűzések megállapítására korlátozódnak, hogy ne alakuljon ki joghézag.

4.5.2. Az EGSZB azonban rá kíván mutatni, hogy amint a kirakodási kötelezettség összes egymást követő jogalkotási hulláma hatályba lép, a jelenlegi halászati gazdálkodás drasztikusan meg fog változni. A középpontban már nem a kirakodott halmennyiség, hanem a kifogott halmennyiség fog állni. Ily módon kiemelten fontos, hogy a társjogalkotók ne ismételjék meg a múltbeli hibákat, valamint hogy elfogadják, hogy az EU szükséges technikai intézkedéseiről regionális szinten, a szabályokat nap mint nap alkalmazni és betartani köteles felekkel szorosan együttműködve kell dönteni.

4.5.3. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak elő kell segítenie a bizalmi légkört, amely lehetővé teszi a halászok számára, hogy a fokozottabb szelektivitás biztosítása és a véletlen fogások csökkentése érdekében szabadon válasszák ki a leginkább megfelelő eszközöket. Nem szabad elfelejteni, hogy a halászokat a teljes kifogott halmennyiségért fogja terhelni felelősség, és nem csupán a szárazföldön kirakodott mennyiségért; következésképpen meg kell engedni nekik, hogy maguk döntsenek a legjobb szelektív intézkedésekről.

4.5.4. Sajnálatos módon az Európai Bizottság az optimális szembőség szabadon történő megválasztása terén nem alkalmazta egységesen ezt a megközelítést, és a szövegben vannak eltérések a kisméretű nyílt vízi és a tengerfenéken élő fajoknál használt szembőség méretét illetően. A nyílt vízi fajoknál jelentős mértékben csökkentették a szembőség nagyságát, míg a tengerfenéken élő fajoknál megnövelték azt. Ezt a szabályozást nem szabad arra felhasználni, hogy megfelelő indoklás nélkül növeljék a halászok által jelenleg használt szembőség minimális méretét. Nem szabad elfelejtenünk, hogy a kifogott fajok értékesítésével a halászok a legnagyobb gazdasági haszonra törekszenek, és igyekeznek elkerülni a nem célfajok és a fiatal egyedek kifogását, mivel ezeket levonják a kvótájukból, és kizárólag liszt, olaj vagy olyan hasonló termék előállítására céljából értékesíthetik azokat, amelyek első eladási értéke elenyésző.

4.5.5. A regionalizáció az érdekelt felek nagyobb mértékű bevonását jelenti. A tagállamokkal, tanácsadó testületekkel, a halászati ágazat vállalkozóival, tudósokkal és egyéb érdekelt felekkel való szoros együttműködésben történő jogalkotásnak számos előnye van, amelyek közül kiemelendők: az egyértelműbb, egyszerűbb és az egyes tengermedencék és halászati tevékenységek sajátosságaihoz igazított szabályok; nagyfokú megfelelés a halászok részéről; könnyebb alkalmazhatóság az

⁽⁵⁾ 1380/2013/EU rendelet, 7. cikk.

ellenőrök számára; a szakpolitikák fokozottabb hitelessége és legitimitása; a környezetvédelmi célkitűzésekhez való jobb alkalmazkodás és a halászat szelektivitásának javítása. Következésképpen az EGSZB azt javasolja, hogy a halászeszközökre vonatkozó technikai intézkedéseket helyi és regionális szinten dolgozzák ki és hagyják jóvá.

4.5.6. Jó példa arra, hogy milyen negatív hatásokkal jár az előző megközelítés elmulasztása a földközi-tengeri flotta esete, amelynek súlyos nehézségekkel kellett szembenéznie olyan kötelező külön szabályok⁽⁶⁾ bevezetése miatt, mint például a fonalvastagság csökkentése. Ez a technikai intézkedés a következő területeken okozott problémákat: a hajók biztonsága és kormányzása; jelentős mértékben nőtt a hálók szakadása a háló meggyengülésének és ellenállóképessége csökkenésének következtében; a fogás árának leértékelődése és a visszadobások szükségtelen megnövekedése a vékony, könnyen szakadó fonal használatából adódó minőségromlás következtében.

4.6. **Ösztönzők a halászok számára: a nem kívánt fogás megszüntetése, csökkenése és megelőzése.**

4.6.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a halászati ágazatnak a döntéshozatali eljárásban a munkáltatói és szakszervezeteken keresztül történő teljes jogú részvétele komoly ösztönzőként hat, amellyel elérhető a szabályok maximális betartása és jobb megértése.

4.6.2. A javaslat (21) preambulumbekzdésében megállapítják, hogy a kirakodási kötelezettség halászati ágazat általi végrehajtásának segítése érdekében a tagállamoknak olyan intézkedéseket kell hozniuk, mint például a nem kívánt fajok tárolása vagy piaci elhelyezése. Egyértelműen azonban csak kirakodóhelyek építését, illetve átalakítását célzó beruházások támogatását említik. Az EGSZB véleménye szerint a fedélzeti beruházásokra is hivatkozni kellene, amelyek célja a nem kívánt fogások tárolása, feldolgozása és értéknövelése.

4.6.3. Továbbá a hajóknak a visszadobás tilalmának megfelelő átalakítását akadályozzák a KHP által bevezetett mennyiségi határértékek (GT), mivel a használt halászeszközök szelektivitásának fokozódásától függetlenül a visszadobás tilalma következtében nőni fog a nem kívánt fogások mennyisége, amelyeket a fedélzeten kell tárolni és/vagy feldolgozni. Ennek ismeretében az EGSZB a rendszer rugalmasabbá tételét javasolja⁽⁷⁾. Ezért az EGSZB azt ajánlja, hogy amennyiben a hajót oly módon újítják fel vagy alakítják át, amely a mennyiség növekedését eredményezi (extra tárolóterületek vagy a nem kívánt fogások feldolgozásával foglalkozó csapatok létrehozásával), a halászhajók űrtartalmának jegyzékében külön sorban vagy külön jegyzékben tüntessék azt fel.

4.6.4. Másrészt az EGSZB úgy véli, hogy a mennyiség növekedését nem szabad a halászati kapacitás növekedésének tekinteni. Ezért az előző bekezdésben leírt eljárás is alkalmazni kell a hajó felújítása esetén a személyzet biztonságának, a munkafeltételeknek és a fedélzeti elszállásolásának a javítása céljából végrehajtott intézkedések által okozott mennyiségnövekedésre, amennyiben e mennyiségnövekedés nem növeli a hajó fogási kapacitását.

4.6.5. A halászati ágazat jelentős erőfeszítéseket tett az elmúlt években, hogy csúcstechnológiájú halászati módszereket dolgozzon ki a visszadobások és ezek környezetre gyakorolt hatásának minimalizálása céljából. A HTMGB már többször is hangsúlyozta, hogy „az elmúlt négy évben többet sikerült elérni a szelektivitás javítása terén, mint az azt megelőző húsz évben”. Az EGSZB kiemeli azonban, hogy több erőfeszítésre és finanszírozásra van szükség tengerfenék-halászat terén, hogy elősegítsék a szelektivitás technológiai fejlődését.

4.6.6. Az EGSZB elismétli annak fontosságát, hogy ezt a rendeletet ne használják fel arra, hogy az egyes fajokra alkalmazandó minimális szembőséget kellő indoklás nélkül módosítsák. Egyrészt vannak olyan esetek, amelyeknél növelik a szembőséget, például a földközi-tengeri nagyszemű vörösdurbincs esetében, ugyanakkor ezt a minimális szembőséget kiterjesztik olyan területekre is, amelyekre korábban nem volt érvényes (nyugati vizekre). A farkassügér esetében a szembőség 2015 végén egyes területekre (északnyugati vizek) jóváhagyott növelését kiterjesztik olyan területekre is, amelyek a szóban forgó szabályozásban nem szerepeltek (délnyugati vizek).

⁽⁶⁾ 1967/2006/EK rendelet.

⁽⁷⁾ A Nyílt Vízi Fajokkal Foglalkozó Tanácsadó Testület V1 2015 04 18. számú ajánlásával összhangban.

5. A javaslat felépítésére vonatkozó konkrét megjegyzések

5.1. 6. cikk

Az érintett ágazat körében a korábbi, fogalommeghatározásokra irányuló próbálkozások által keltett zavar miatt az EGSZB úgy véli, hogy ha ezek valamely halászezköze vagy annak egy részére vonatkoznak, mellékletben kell azt feltüntetni, az értelmezést megkönnyítő megfelelő grafikai ábrázolással, ahogyan maga az Európai Bizottság is tette az ezen új rendelettel hatályon kívül helyezett 2187/2005/EK tanácsi rendelet 1. mellékletének 2. ábráján.

5.2. 13. cikk

A cikk (2) bekezdése azzal zárul, hogy „a Bizottság külön hangsúlyt helyez az olyan negatív hatások mérséklésére, amelyek a halászati tevékenység más érzékeny területekre való áthelyeződéséből erednek”, amit az érzékeny élőhelyek védelmének összefüggésében is lehet értelmezni; ehhez fontos lenne feltérképezni a védeni kívánt területeket, hogy javítsuk a tengerfenékkal kapcsolatos ismereteket, de nem szabad eleve betiltatni a flotta tevékenységét, amely nagymértékben függ attól, hogy talál-e az általa fogott fajok esetében új halászterületeket, amit az új visszadobási kötelezettség veszélybe sodor. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak átfogó módon fel kellene térképeznie a veszélyeztetett tengeri területeket, hogy pontosan tudja, mit véd és milyen célból. A teljes fenntarthatóság biztosítása érdekében fontos az is, hogy ne csak a környezetre gyakorolt hatásokat enyhítsük, hanem a halászati övezetek esetleges lezárásából következő társadalmi-gazdasági hatásokat is.

5.3. 17. cikk

Az EGSZB aggodalmát fejezi ki a javaslat 17. cikke (2) bekezdésének tartalmával kapcsolatban, mivel az európai flotta párhuzamosan halászik több, a teljes kifogható mennyiség és a kereskedelmi értékkel bíró kvóták rendszerének hatálya alá nem tartozó fajokat, ami hozzájárul ahhoz, hogy a vállalkozások jövedelmezővé tegyék a halászaik által megvalósított hajóutakat. Rendkívül ajánlatos annak figyelembevétele, hogy ezek a fajok⁽⁸⁾, bár nem tartoznak a teljes kifogható mennyiség hatálya alá, a flotta szokásos fogásai közé tartoznak, ezért közös érdekű fajnak minősülnek.

5.4. 37. cikk

Az Európai Bizottság semmilyen utalást nem tesz a tároláshoz, feldolgozáshoz és a nem kívánt halak értéknöveléséhez kapcsolódó fedélzeti beruházásokra; sőt valójában megtiltja, hogy halliszt vagy halolaj előállítás céljából fizikai vagy vegyi halfeldolgozást végezzenek a fedélzeten. Kevés az ösztönző ahhoz, hogy a halászok a nem kívánt halakat a fedélzeten tartásuk, ha a nem emberi fogyasztásra szánt termékek eladási ára kilogrammonként egy eurócent körül van. Ezért az EGSZB azt támogatja, hogy a szóban forgó cikkben javasolt 54a. cikket teljes egészében töröljék.

6. A mellékletekre vonatkozó részletes megjegyzések

6.1. Északnyugati vizek (VI. melléklet B. rész)

6.1.1. Az EU-nak elő kell segítenie a bizalmi légkört, amely lehetővé teszi a halászok számára, hogy a fokozottabb szelektivitás biztosítása és a járulékos halfogások csökkentése érdekében szabadon válasszák ki a leginkább megfelelő eszközöket. Nem szabad elfelejteni, hogy a halászokat a teljes kifogott halmennyiségért fogja terhelni felelősség, és nem csupán a szárazföldön kirakodott mennyiségért; következésképpen meg kell engedni nekik, hogy maguk döntsenek a legjobb szelektív intézkedésekről.

6.1.2. A mellékletben az Európai Bizottság arra törekszik, hogy a vonóhajók 120 mm-es zsákvéggel ellátott vontatott halászeszközöket kezdjenek használni, ami kétségtelenül a flotta megszűnéséhez vezet, mivel a (biológiai szempontból érzékeny területeken használt) 100 mm-es szembőség esetén csökken a fogás, a 80 mm-es szembőségű hálóval kifogottakhoz képest 35 %-kal.

6.1.3. Az EGSZB nem ért egyet azzal, hogy a cefélékre vonatkozóan az enyhítő intézkedések hatálya alá tartozó új területeket vezessenek be mindenfajta indoklás nélkül, és azzal sem ért egyet, hogy a tengeri madarak véletlenszerű kifogásának elkerülését célzó intézkedéseket vezessenek be, mivel ehhez több elemzésre és tudományos indoklásra van szükség.

⁽⁸⁾ Ezzel például a következő fajokra utalunk: morgóhal (*Triglidae*), tintahal (*Loligo spp*), tengeri angolna (*Conger conger*), közönséges tintahal (*Sepia officinalis*), kakashal (*Zeus faber*), vörös lepényhal (*Glyptocephalus cynoglossus*), aranyosfejű hal (*Brama brama*), kalmár (*Illex spp*), fekete abronchsal (*Aphanopus carbo*), valamint a fésűkagyló (*Pecten maximus*).

6.2. Délnyugati vizek (VII. melléklet B. rész)

6.2.1. Az EGSZB nem ért egyet azzal, hogy a tengerfenéken élő összes fajnál megnöveljék a zsákvég minimális szembőségének méretét. A 70 mm-es szembőségről a 100 mm-es szembőségre történő átállás következtében a hajók gyakorlatilag vizet fognak ki, idővel pedig tevékenységük megszűnik. A munkavégzés módja, az ilyen halászati tevékenységek esetében a visszadobás ritkasága és a célfajok sokfélesége miatt meg kell tartani a 70 mm-es szembőséget.

6.2.2. A cettfélék és a tengeri madarak véletlenszerű kifogásának csökkentését célzó, az ICES VIII és IXa alterületekre vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatban az EGSZB úgy véli, hogy azok jóváhagyása előtt az Európai Bizottságnak be kellene mutatnia a szükséges tudományos indoklásokat, mivel ezeket az intézkedéseket a szóban forgó vizeken nem vagy csak ritkán megtalálható cettfélék és tengeri madarak miatt korábban már elutasították.

6.3. Földközi-tenger (IX. melléklet B. rész)

6.3.1. A 3 mm-es fonalvastagságot meghaladó hálók használatának tilalmát illetően az EGSZB úgy véli, hogy a Spanyol Oceanográfiai Intézet (IEO) által végzett tudományos tanulmány eredményeinek megfelelően a fonalvastagságot 5 mm-re kell módosítani, mivel e fonalvastagság fenntartása az erőforrás védelme szempontjából nem indokolt, és csak gazdasági károkat eredményez, mivel a hálók gyakrabban fognak elszakadni.

6.3.2. Annak kapcsán, hogy tilos a fedélzeten tartani, illetve kihelyezni hajónként 250-nél több csapdát vagy kosarat mélyvízi rákok (köztük a Plesionika fajok) kifogására, az EGSZB úgy véli, hogy e garnéla-faj esetében lehetséges volna fenntartani a jelenleg engedélyezett, 1 500 db-os csapdamennyiséget. Az eddigi tudományos kutatások azt mutatják, hogy a jelenlegi fogási szint a maximális fenntartható hozamnak megfelelő biomasszát meghaladó teljes biomasszát tesz lehetővé, és megállapítják, hogy a tevékenység a jelenlegi formában fenntartható és felelősségteljes módon folyik.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának:
A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós cselekvési terv**

(COM(2016) 87 final)

(2016/C 389/10)

Előadó: Cillian LOHAN

2016. március 4-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós cselekvési terv

(COM(2016) 87 final).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2016. június 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2016. július 13–14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a július 14-i ülésnapon) 143 szavazattal, tartózkodás nélkül elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlöi a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós cselekvési tervről szóló bizottsági javaslatot, és örömmel veszi tudomásul, hogy abba több, az EGSZB e témában kiadott korábbi véleményében megfogalmazott kulcsfontosságú javaslatot felvettek.

1.2. Az EGSZB a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme által gyakorolt közvetlen és közvetlen hatások elleni küzdelemben sarokkőnek tartja a holisztikus megközelítést, amelynek része a származási, tranzit- és célországok részvételével kötött globális szövetség is.

1.3. Az EGSZB különböző kiemelt intézkedéseket azonosít a jogellenes kereskedelem szállítói láncának különböző szintjei tekintetében.

— A származási országokban a közösség szintjén a tudatosságnövelésre, valamint a munkahelyek és a jövedelem fenntartható forrásainak megteremtésére kell helyezni a hangsúlyt.

— A szervezett bűnözés szintjén első helyen a közös, hatékony, arányos és visszatartó erejű ellenőrzések és szankciók rendszerének bevezetése, valamint a rendőri erőfeszítésekhez szükséges erőforrások biztosítása áll.

— A kereslet szintjén mind a vállalkozások, mind a fogyasztók nézőpontjából a tudatosságnövelésnek, a nyomonkövethetőségnek és a címkézésnek kell elsőbbséget adni. Ez különösen európai szinten fontos.

— Az igazságszolgáltatás szintjén a végrehajtást kell a legfontosabbnak tekinteni, amihez a bírák célirányos képzésére van szükség, hogy az ítélelhozatalban garantálni lehessen a következetességet és az arányosságot.

1.4. Az EGSZB úgy véli, hogy a harmadik országokkal folytatott strukturált párbeszédet és együttműködést azáltal kell megerősíteni, hogy minden kétoldalú és többoldalú uniós kereskedelmi megállapodás esetében előfeltételként határozzák meg a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelmet. A harmadik országok fenntartható fejlődésére irányuló uniós külpolitikák hatását először is az életminőség és az alapján kell majd mérni, hogy a vidéki lakosság számára milyen más, fenntartható jövedelemforrásokat és foglalkoztatási formákat lehet biztosítani, összhangban az ENSZ 2030-ig terjedő időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendjével.

1.5. Az EGSZB – összhangban a londoni nyilatkozattal – hangsúlyozza egy címkézési és nyomonkövetési rendszer szükségességét, azt garantálandó, hogy a vadon élő állatok és növények kereskedelme jogszerű és fenntartható legyen.

1.6. Az EGSZB sajnálja, hogy az európai bizottsági javaslat nem tartalmaz semmiféle utalást arra, hogy milyen fenyegetést jelent a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme a közegészségre és az őshonos állat- és növényfajokra nézve. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a korábban említett címkézési és nyomonkövetési rendszerek, együtt a megfelelő állat- és növény-egészségügyi ellenőrzési eljárásokkal hozzájárulhatnak az ilyen betegségek globális szintű megjelenésének és elterjedésének megakadályozásához.

1.7. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság helyezzen sokkal nagyobb hangsúlyt az elektronikus kereskedelemnek a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmére gyakorolt hatására, és hajtson végre konkrét intézkedéseket, hogy megvédje a vadon élő állatok és növények jogszerű és fenntartható kereskedelmét a jogellenes kereskedelemmel szemben, amelyet az elektronikus kereskedelmi weboldalak és a közösségi média torz használata révén vagy a mély weben létrehozott, specifikus illegális hálózatokkal működtetnek.

1.8. Az EGSZB kiemeli a CITES-ben részes felek konferenciája soron következő, 17. ülésének (CoP17) fontosságát, és sürgeti az EU-t, hogy a cselekvési terv célkitűzéseinek támogatása érdekében képviseljen határozott álláspontot. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy támogassa a nemzeti elefántcsontpiacok bezárására vonatkozó javaslatot, és ezzel döntő mértékben járuljon hozzá annak megelőzéséhez, hogy az afrikai elefántokat a kipusztulás fenyegetse.

2. Bevezetés

2.1. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme nem új jelenség ⁽¹⁾, de nagyságrendje, jellege és hatása az utóbbi években jelentősen megváltozott ⁽²⁾. Gyors és széles körű növekedése miatt a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme – az ember-, kábítószer- és fegyverkereskedelemmel együtt – a szervezett bűnözés legsúlyosabb formái közé tartozik. Éves árbevétele a becslések szerint 8 és 20 milliárd euro között mozog.

2.2. Az erős keresletnek ⁽³⁾ és az alacsony kockázatnak (felderítés és szankciók) köszönhetően a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme a világ egyik legnyereségesebb illegális tevékenységévé vált. Más bűncselekménytípusokkal összehasonlítva sokkal alacsonyabb prioritásként kezelik, és jóval kevesebb erőforrást fordítanak az ellene folytatott küzdelemre. Az alkalmazott szankciók nem következetesek és nem egységesek, még az EU-ban sem, ami arra bátorítja a nemzetközi bűnszervezeteket, hogy olyan országokba menjenek, ahol kevésbé szigorúak a büntetések, vagy ahol az illetékes hatóságok kevésbé hatékonyak.

2.3. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének hatása mérhető és látható, és nem csak környezetvédelmi szempontból ⁽⁴⁾. Emiatt a biológiai sokféleség csökkenése, az erdőirtás ⁽⁵⁾, a legemblematikusabb fajok potenciális kihalása ⁽⁶⁾ és a halállományok csökkenése ⁽⁷⁾ csak egy még veszélyesebb jelenség részleges következményei.

⁽¹⁾ A fogalom meghatározás szerint a vadon élő állatok és növények illegális kereskedelme a vadon élő állatokkal és növényekkel, valamint az azokból származó termékekkel folytatott illegális nemzetközi és nem nemzetközi kereskedelmet foglalja magában, amely szorosan összekapcsolódik az olyan bűncselekményekkel, mint az orvvadászat és orvhalászat.

⁽²⁾ 2007 és 2013 között oly mértékűvé vált az orvvadászat és orvhalászat, hogy semmissé tette az elmúlt három évtized újratelepítést célzó erőfeszítéseit, valós veszélyt jelentve a biológiai sokféleség megőrzésére és a fenntartható fejlődésre. Például minden évben 20–25 ezer elefántot gyilkolnak meg Afrikában az elefántcsontért, és 2010 és 2012 között 100 ezer állatot öltek meg.

⁽³⁾ A jogellenes kereskedelem fellendülőben van, ami a vadon élő fajokhoz köthető termékek, többek között az elefántcsont, az orrszarvúszarv és a tigriscsont iránti egyre növekvő keresletnek tudható be, különösen néhány ázsiai országban (pl. Kína, Vietnam).

⁽⁴⁾ A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének természetére gyakorolt hatását további tényezők is erősíthetik, például a globalizálódott fogyasztás, a nem fenntartható földhasználat, az éghajlatváltozás, a gyógynövények túlzott mértékű gyűjtése és az intenzív idegenforgalom, amelynek része a vadászat is.

⁽⁵⁾ Az illegális fakitermelés a teljes fakeskedés megközelítőleg 30 %-át teszi ki világszinten, emellett pedig az erdőirtás több mint 50 %-ához járul hozzá Közép-Afrikában, az Amazonas vidékén és Délkelet-Ázsiában, és így fontos fenntartható fejlődési lehetőségtől fosztja meg a helyi lakosságot.

⁽⁶⁾ A nyugati fekete orrszarvút a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) 2011-ben az orvvadászat miatt kihaltak nyilvánította.

⁽⁷⁾ Becslések szerint a jogellenesen kifogott halak mennyisége a bejelentett fogások értékének 19 %-át teszi ki.

2.4. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme szorosan összefügg a nemzetközi bünszervezetek más jogellenes tevékenységeivel, így a pénzmosással és a korrupcióval, ahogy arra az ENSZ Kábítószer- és Bűnügyi Hivatalának (UNODC) aktuális jelentése is rámutat ⁽⁸⁾.

2.5. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme veszélyt jelent a világ biztonságára. Konfliktusokat szít, és fenyegeti a regionális biztonságot és a nemzetbiztonságot azzal, hogy finanszírozási forrást biztosít a milíciáknak és terrorista hálózatoknak ⁽⁹⁾.

2.6. A vadon élő állat- és növényfajok jogellenes kereskedelme veszélyezteti a közegészségügyet, illetve az őshonos állat- és növényfajokat is. A megfelelő növény-egészségügyi ellenőrzések megkerülése az őshonos növényfajokat teszi ki az új kórokozókval való fertőzés jelentős veszélyének ⁽¹⁰⁾. Becslések szerint az új fertőző betegségek 75 %-a állati eredetű, és többségük vadon élő fajokra vezethető vissza ⁽¹¹⁾.

2.7. A veszélyeztetett fajok lopása egy másik lényeges probléma, amely eddig nem kapott kellő figyelmet. Az EAZA ⁽¹²⁾ állatkertjeiből 2000 óta 44 faj 739 egyedét lopták el, és az állatok közül sok soha nem került elő. Népszerű célpontok a veszélyeztetett emberszabású és madárfajok, és ebből jóléti és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos problémák adódnak e ritka fajok tenyésztési programjait illetően.

2.8. A veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény (CITES) rendkívüli jelentőséggel bír a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelemben. Az ENSZ 2013-ban határozott politikai kampányt indított el ⁽¹³⁾ e témában, amelynek csúcspontjaként a Közgyűlés 2015 júliusában elfogadta első konkrét határozatát ⁽¹⁴⁾. Ennek eredményeképpen a nemzetközi közösség párhuzamos kezdeményezést indított el azzal a céllal, hogy egy globális, a vadon élő állatok és növények származási, tranzit- és célországait magában foglaló szövetséget hozzon létre, ami 2014 februárjában a londoni nyilatkozat ⁽¹⁵⁾ aláírásához vezetett.

2.9. Az EU-nak mint a vadon élő növényekből és állatokból készült illegális termékek egyik legfontosabb célpiacának, emellett pedig az Afrikából, Latin-Amerikából és Ázsiából kiinduló kereskedelem egyik kulcsfontosságú csomópontjának kulcsszerepet kell játszania. 2014-ben az Európai Parlament sürgette az Európai Bizottságot, hogy készítsen uniós cselekvési tervet a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének leküzdése érdekében ⁽¹⁶⁾. Az ennek eredményeképpen született, a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének uniós megközelítéséről szóló európai bizottsági közleményt ⁽¹⁷⁾ az EGSZB egy véleményben ⁽¹⁸⁾ határozottan támogatta.

2.10. Az üzleti szektorokat közvetlenül vagy közvetetten érinti a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme; érintettek mind a vadon élő állatok és növények jogszerű és fenntartható kereskedelmében részt vevő vállalkozások (vagyis a luxusipar, a kedvtelésből tartott állatok szektora és a hagyományos kínai orvoslás), mind a közvetetten részt vevő vállalkozások (vagyis a szállítványozó vállalatok, a futárszolgáltatók és az online kereskedelmi vállalatok). Ezt felismerve sok vállalkozás vezetett be kezdeményezéseket a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme ellen, így tanúsítási rendszereket és egyéni vagy több vállalatra vonatkozó CSR-eket ⁽¹⁹⁾.

⁽⁸⁾ UNODC, World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species [Jelentés a vadon élő állatokkal és növényekkel összefüggő globális bűnözésről: A védett fajokkal folytatott illegális kereskedelem], 2016.

⁽⁹⁾ Európai Bizottság, a „Cselekvési terv a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem fokozásáról” című közlemény, COM(2016) 50 final.

⁽¹⁰⁾ HL C 424., 2014.11.26., 52. o.

⁽¹¹⁾ Forrás: WWF-jelentés – http://awsassets.panda.org/downloads/wwffightingillicitwildlifetrafficking_lr.pdf

⁽¹²⁾ Az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetsége (European Association of Zoos and Aquaria – EAZA) e szektor vezető szervezete, amelynek Európában és a Közel-Keleten 43 országban 377 tagintézménye van.

⁽¹³⁾ Az ENSZ Bűnmegelőzési és Büntető Igazságszolgálati Bizottsága által 2013-ban elfogadott és az ENSZ Gazdasági és Szociális Bizottsága által megerősített határozat a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmét a „súlyos szervezett bűnözés” olyan formájaként azonosította, amelyet ugyanolyan típusú globális szervezett bűnözői csoportok követnek el, mint amelyek például az ember-, a kábítószer és a fegyverkereskedelmért is felelősek.

⁽¹⁴⁾ Az ENSZ 69/314. sz. határozata, *Tackling illicit trafficking in wildlife* (A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének kezelése), 2015. július 30.

⁽¹⁵⁾ A londoni nyilatkozatot a vadon élő fajok jogellenes kereskedelméről szóló konferencián részt vevő államfők, miniszterek és a 46 országot képviselő résztvevők írták alá 2014-ben. A nyilatkozattal a vadon élő fajok kereskedelme elleni küzdelem új szabványait határozták meg; ezek közé tartozik a hatályos jogszabályok módosítása annak érdekében, hogy a „súlyos bűncselekmények” kategóriáját kiegészítsék az orrvadászattal és a vadon élő fajok kereskedelmével, továbbá a kihalás által fenyegetett fajok felhasználásának tilalma, a határokon átnyúló együttműködés megerősítése, valamint a „vadon élő fajok kereskedelme elleni küzdelem hálózatainak” koordinálása.

⁽¹⁶⁾ Az Európai Parlament 2014. január 15-i állásfoglalása a vadon élő növényekkel és állatokkal kapcsolatos bűncselekményekről (2013/2747(RSP))

⁽¹⁷⁾ A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének uniós megközelítéséről, COM(2014) 64 final.

⁽¹⁸⁾ Lásd a 10. oldal alján található lábjegyzetet.

⁽¹⁹⁾ Ricardo Energy & Environment, „Strengthening cooperation with business sectors against illegal trade in wildlife” (A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni, üzleti ágazatokkal való együttműködés megerősítése). Az Európai Bizottság Környezetvédelmi Főigazgatósága számára készült jelentés, 2015.

3. Az európai bizottsági javaslat összefoglalása

3.1. A cselekvési terv célja, hogy javítsa az együttműködést valamennyi érintett szereplő között, hatékonyabbá tegye a meglévő eszközök és szakpolitikai intézkedések felhasználását, valamint erősítse az azok közötti sinergiákat. A cselekvési tervvel elért eredményeket 2020-ban fogják értékelni.

3.2. Az intézkedések három prioritáson alapulnak:

- a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének megakadályozása,
- a meglévő szabályok végrehajtása és betartatása,
- a származási, cél- és tranzitországok közötti globális partnerség megerősítése.

3.3. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmét kiváltó okok kezelése érdekében az EU négy területre fog összpontosítani:

- a kereslet csökkentése,
- a vidéki közösségek bevonása a vadon élő állatok és növények védelmébe,
- az érintett üzleti ágazatok szerepvállalásának fokozása;
- a korrupció kezelése.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözli az európai bizottsági javaslatot, és úgy véli, hogy a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós cselekvési terv alapvető eszköz e kiterjedt és veszélyes jelenség kezeléséhez. A kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum arra vonatkozó elemzése, hogy a meglévő struktúrák miért nem képesek felvenni a harcot a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének növekedésével szemben, információkkal szolgálhat a jövőbeni további értékelésekhez és intézkedésekhez ⁽²⁰⁾.

4.2. Az EGSZB örömmel veszi tudomásul, hogy a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelméről szóló korábbi véleményében megfogalmazott több kulcsfontosságú javaslatát felvették a cselekvési tervbe ⁽²¹⁾.

4.3. Az EGSZB a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének összetett, többértű dimenziói, illetve közvetlen és közvetett hatásai miatt az uniós cselekvési terv egyik sarokkövének tartja a holisztikus megközelítést.

4.4. Az EGSZB egyetért azzal, hogy e stratégiának a már meglévő nemzetközi megállapodások (és különösképpen a CITES-egyezmény), törvények, rendeletek, politikák és végrehajtási eszközök tiszteletben tartásából, illetve megerősítéséből és koordinálásából kell kiindulnia, és valamennyi érdekelt ágazat – környezetvédelem, vámellenőrzés, igazságügyi rendszer, üzleti érdekek, a szervezett bűnözés elleni küzdelem stb. – nagyobb integrációjában, illetve a vadon élő állatok és növények származási, tranzit- és célországainak a hatóságai közötti együttműködés hatékonyabb működésében kell konkrét formát öltenie.

4.5. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU mindaddig nem tud eredményesen küzdeni a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos szervezett bűnözés ellen, amíg nem sikerül bizonyos (a javaslat mellékletében említett) célokat elérni:

- valamennyi uniós tagállamnak mielőbb meg kell felelnie a vadon élő állatokkal és növényekkel kapcsolatos uniós jogszabályoknak,

⁽²⁰⁾ Európai Bizottság, Analysis and Evidence in support of the EU Action Plan against Wildlife Trafficking [A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni uniós cselekvési tervet támogató elemzés és bizonyítékok], bizottsági szolgálati munkadokumentum, SWD (2016) 38 final.

⁽²¹⁾ Lásd a 10. oldal alján található lábjegyzetet.

- jobb közös mechanizmusra van szükség a tagállamok illetékes büntetőhatóságai közötti együttműködéshez, koordinációhoz, kommunikációhoz és adatmegosztáshoz, külön stratégiát dolgozva ki a határokon átnyúló műveletek és nyomozások tekintetében, amelynek része az illegális kereskedők közös nyilvántartásának kidolgozása is,
- létre kell hozni egy megfelelő, egységes, rendszeres képzési és figyelemfelkeltő rendszert, amely a végrehajtási/igazságszolgáltatási lánc vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelemben részt vevő minden szereplőjének szól, ideértve a szervezett bűnözéssel, a számítógépes bűnözéssel és a kapcsolódó jogellenes pénzáramlásokkal foglalkozó szakértőket is,
- a tagállamoknak összhangba kell hozniuk jogszabályaikat a nemzetközi megállapodásokkal, biztosítva, hogy a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme legalább négy éves börtönbüntetéssel büntethető súlyos bűncselekménynek minősüljön, és a pénzmosás és korrupció elleni intézkedések hatálya alá tartozó bűncselekmények közé tartozzon.

4.6. A vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni globális szövetség létrehozására irányuló javaslat – amelynek célja a származási, tranzit- és célországokkal, ezen belül a nemzeti kormányokkal, a helyi közösségekkel, a civil társadalommal és a magánszektorral való strukturált párbeszéd és együttműködés létrehozása – nagymértékben támogatni fogja a terv céljait.

4.7. Az EGSZB különböző kiemelt intézkedéseket azonosít a jogellenes kereskedelem szállítói láncának különböző szintjei tekintetében.

- A származási országokban a közösség szintjén a tudatosságnövelésre és a munkahelyek és jövedelem fenntartható forrásainak megteremtésére kell helyezni a hangsúlyt.
- A szervezett bűnözés szintjén első helyen a közös, eredményes, arányos és visszatartó erejű ellenőrzések és szankciók rendszerének végrehajtása, valamint a rendőri erőfeszítésekhez szükséges erőforrások biztosítása áll.
- A kereslet szintjén mind a vállalkozások, mind a fogyasztók nézőpontjából a tudatosságnövelésnek, a nyomonkövethetőségnek és a címkézésnek kell elsőbbséget adni. Ez különösen európai szinten fontos.
- Az igazságszolgáltatás szintjén a végrehajtást kell a legfontosabbnak tekinteni, amihez a bírák célirányos képzésére van szükség, hogy az ítélethozatalban garantálni lehessen a következetességet és az arányosságot.

4.8. Az EGSZB egyetért azzal, hogy több forrásra és célzottabb kezdeményezésekre van szükség a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének leküzdéséhez a származási országokban. Az EGSZB támogatja azt az európai bizottsági javaslatot, amely szerint a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelmet minden kétoldalú és többoldalú uniós kereskedelmi megállapodás tekintetében előfeltételként kell meghatározni.

4.9. Az EGSZB mind a származási, mind pedig a célországokban alapvetőnek tartja a civil társadalom szerepét a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelemben és annak megelőzésében. Különleges jelentőséget tulajdonít a fogyasztók és a magánszektor aktív és tudatos bevonásának, a vadon élő állatokból és növényekből készült termékek fenntartható beszerzésének ösztönzése érdekében, amit egy címkézési és nyomonkövetési rendszer bevezetése is támogatna.

4.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a vidéki lakosságot be kell vonni olyan hatékony fejlesztési lehetőségekbe, amelyek révén hasznuk származhat a vadon élő állatok és növények védelméből (pl. ökoturizmus). A harmadik országok fenntartható gazdaságra való áttérését először is az életminőség és a foglalkoztatási lehetőségek szempontjából kell majd mérni és értékelni, és annak összhangban kell lennie az ENSZ 2030-ig terjedő időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendjével és a kapcsolódó fenntartható fejlesztési célokkal.

4.11. Az EGSZB kiemelten fontosnak tartja, hogy más, fenntartható jövedelemforrásokat és foglalkoztatási formákat biztosítsunk a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének legkorábbi szakaszaiban részt vevő lakosság számára a harmadik országokban. Ez megvalósulhat ökoturizmus formájában, vagy akár a helyi élőhely és vadon élő állatok és növények ökoszisztéma-szolgáltatásaiból származó hozamlehetőségek maximalizálásának formájában.

4.12. Az EGSZB kiemeli, hogy az üzleti szektor szerepvállalásához meg kell könnyíteni a kétirányú vitát és információáramlást annak biztosítása érdekében, hogy az üzleti szektor pozitív szerepet játsszon a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme elleni küzdelemben. Az e problémák kezelésére irányuló stratégia nem valósulhat meg légüres térben, a magánvállalkozások kizárásával.

5. Részletes megjegyzések

5.1. Az EGSZB egy széleskörű európai tudatosságnövelő kampány lebonyolítását javasolja annak érdekében, hogy bevonják a fogyasztókat és a magánszektor a vadon élő állatokból és növényekből készült illegális termékek kínálatának és keresletének csökkentésébe. A „vadon élő állatok és növények kereskedelmének” tág fogalom meghatározása miatt az EGSZB azt ajánlja, hogy a nem emblematikus növények és állatok⁽²²⁾, valamint a vadon élő állatokból és növényekből származó termékek⁽²³⁾ is kiemelt figyelmet kapjanak.

5.2. Az EGSZB megismétli, hogy szívesen támogatja az EU által elindítani kívánt kezdeményezéseket, és örömmel részt is vesz azokban, pl. a gazdasági és szociális szereplőknek az EGSZB keretében létrehozott EU–Afrika hálózatra támaszkodva. Az EGSZB üdvözlölné bármely arra irányuló európai bizottsági kezdeményezést, hogy fórumot hozzanak létre a cselekvési terv végrehajtására vonatkozó vita számára, és nyitott lenne arra a lehetőségre is, hogy egy ezzel foglalkozó rendezvény házigazdája legyen.

5.3. A londoni nyilatkozattal összhangban az EGSZB is konkrét intézkedéseket szorgalmaz annak biztosítására, hogy a magánszektor felelősen járjon el. Emellett egy címkézési és nyomonkövetési rendszert is kér annak garantálása érdekében, hogy a vadon élő állat- és növényfajok kereskedelme jogszerű, valamint (gazdaságilag, környezetileg és a helyi közösségek szempontjából) fenntartható legyen. E tekintetben a kaviár és a trópusi fák kereskedelmének jelenleg érvényben lévő rendszerei példaértékűek⁽²⁴⁾. Az élő állatok közös nyomonkövethetőségi rendszere tekintetében jó minta lehet az Európai Állatkertek és Akváriumok Szövetsége (EAZA) által használt zoológiai információkezelési rendszer (ZIMS).

5.4. Az EGSZB sajnálja, hogy az európai bizottsági javaslat nem tartalmaz semmiféle utalást arra, hogy milyen fenyegetést jelent a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelme a közegészségre és az őshonos állat- és növényfajokra nézve. E kérdés rendkívül fontos, és az EGSZB ezért sürgeti, hogy szerepeljen az uniós cselekvési tervben. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a korábban említett címkézési és nyomonkövetési rendszerek, együtt a megfelelő állat- és növény-egészségügyi ellenőrzési eljárásokkal hozzájárulhatnak az ilyen betegségek globális szintű megjelenésének és elterjedésének megakadályozásához. Szorosabbra kell fűzni az együttműködést az Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központtal (ECDC).

5.5. Az elektronikus kereskedelem a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének új frontja. Az EGSZB megállapítja, hogy több illegális elektronikus kereskedelmi eszköz létezik, például a kereskedelmi weboldalak és közösségi médiaforumok torzított használata vagy a mély weben létrehozott zárt, szakosodott online platformok. Ami az első esetet illeti, az EGSZB több bevált gyakorlatra is rámutat, melyeket az Európai Bizottságnak figyelembe kellene vennie. Ilyen például az olasz erdészeti hatóságok és a két legfontosabb online hirdetési oldal („eBay annunci” és „Subito.it”) között 2013 júniusában aláírt egyetértési megállapodás⁽²⁵⁾, amelynek köszönhetően több információ segíti a fogyasztókat, illetve lehetőség nyílik a gyanúsított ajánlatok gyors eltávolítására. A megállapodás a hirdetések szűrését is lehetővé teszi, csak azokat engedélyezve, amelyek garantálják az eladásra kínált tárgy nyomon követhetőségét. Ami a mély webet illeti, az EGSZB egy külön munkacsoport létrehozását javasolja, számítógépes bűnözési szakértők részvételével.

5.6. Az EGSZB kiemeli a CITES-ben részes felek konferenciája 17. ülésének (CoP17) fontosságát. Az ülésre Dél-Afrikában, 2016 szeptemberében/októberében kerül sor. Az EU 28 szavazattal rendelkezik, és mindenképpen a cselekvési tervben elfoglalt határozott álláspontokat kell képviselnie. Az Európai Bizottság által már előterjesztett javaslatok közül több is segíteni fog a vadon élő állatok és növények jogellenes kereskedelmének kezelésében, köztük az a javaslat, hogy nagyobb számban vegyenek fel érintett fajokat a CITES-jegyzékbe. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy támogassa a nemzeti elefántcsontpiacok bezárására vonatkozó javaslatot, és ezzel döntő mértékben járuljon hozzá annak megelőzéséhez, hogy az afrikai elefántokat a kipuuszulás fenyegetse.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽²²⁾ A CITES-hez három függelék tartozik, amelyek a fajok kategóriáit az igényelt védelem mértékétől, vagyis attól függően sorolják fel, hogy azokat a nemzetközi kereskedelem mennyire fenyegeti. A függelékek hozzávetőlegesen 5 600 állatfajt és 30 000 növényfajt tartalmaznak, védve ezeket a nemzetközi kereskedelem általi túlzott mértékű kihasználástól. Ez azt jelenti, hogy a jogellenes kereskedelem kevésbé ismert és kevésbé emblematikus fajokat is veszélyeztet. Ilyenek például a tobzoskák, melyek a jogellenes kereskedelemben leggyakrabban forgalmazott fajok közé tartoznak.

⁽²³⁾ A vadon élő állatok és növények kereskedelme történhet élő állatokkal és növényekkel, de – sokoldalú lehetséges felhasználásukból adódóan – a belőlük készített számos termékkel is (hagyományos gyógyszerek összetevői, élelmiszer, üzemanyag, takarmány, építőanyag, ruha és dísz tárgy stb.) <http://www.traffic.org/trade/>.

⁽²⁴⁾ A CITES keretén belül létezik egy globális címkézési rendszer a kaviár azonosítására, amelynek importálására csak az illetékes hatóságok által kiadott megfelelő engedélyek beszerzése után kerülhet sor (www.cites.org/common/resource/reg_caviar.pdf). Ami a faipari ágazaton belüli kereskedelmet illeti, az uniós jogszabályok úgy próbálják visszaszorítani a trópusi fák jogellenes kereskedelmét, hogy támogatják a nemzeti nyomonkövetési rendszerek kiépítését.

⁽²⁵⁾ Az eBay Annunci és a Subito.it kezeli az olasz e-kereskedelmi hirdetések 90 %-át <http://www.corpoforestale.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/7388>.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a CE-jelöléssel ellátott terménynövelő termékek forgalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1069/2009/EK és az 1107/2009/EK rendelet módosításáról

(COM(2016) 157 final — 2016/0084 (COD))

(2016/C 389/11)

Előadó: Cillian LOHAN

2016. április 8-án a Tanács, illetve 2016. április 11-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a CE-jelöléssel ellátott terménynövelő termékek forgalmazására vonatkozó szabályok megállapításáról, valamint az 1069/2009/EK és az 1107/2009/EK rendelet módosításáról

(COM(2016) 157 final – 2016/0084 (COD)).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2016. június 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság az 518. plenáris ülésén (a 2016. július 14-i ülésnapon) 184 szavazattal, egyhangúlag elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság javaslatát, amelynek célja, hogy a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervvel összhangban javítsa a belső piac működését a terménynövelő termékek ágazatában. Az EGSZB úgy véli, hogy ez a megközelítés – amennyiben más ágazatokra is kiterjesztésre kerül – segítheti általában a környezeti fenntarthatóságot, valamint a gazdasági fejlődést, a munkahelyteremtést és a környezetvédelmet.

1.2. Az EGSZB támogatja az érvényben lévő rendelet hatályának kiterjesztésére vonatkozó javaslatot, ami kiegyensúlyozott feltételeket hozna létre a szerves eredetű és a hulladékból előállított terménynövelő termékek számára, és felszámolná az innováció előtt álló akadályokat. Az EGSZB azonban azt ajánlja, hogy tartsák fenn és továbbra is alkalmazzák a legfontosabb környezetvédelmi elvek mindegyikét, köztük az elővigyázatosság elvét.

1.3. Az EGSZB egyetért egy, az összes érintett fél részvételével működő hatékony ellenőrzési, címkézési és nyomkövetési rendszer létrehozásával, biztosítandó a termékek minőségét és biztonságosságát. Az EGSZB javasolja a növényvédő szerek vonatkozásában már használatban lévő címkézési rendszer alkalmazását annak érdekében, hogy egyértelmű tájékoztatást nyújtsanak a trágya felhasználási módjáról és eltarthatóságáról. Az EGSZB ezenkívül azt ajánlja, hogy alakítsanak ki egy hivatalos elemzési módszert a címkézési rendszerek bizonyítványainak ellenőrzésére, illetve annak garantálására, hogy az alkalmazott címkézési módszer megfelelően szilárd és következetes legyen.

1.4. Az EGSZB megállapítja, hogy a talaj termékenysége és védelme középponti helyet foglal el az Európai Bizottság javaslatában, ám megjegyzi, hogy az ezzel kapcsolatos célt talajvédelmi keretirányelv nélkül nehéz lesz elérni. Rámutat ezenkívül arra, hogy nem szabad elfeledkezni az egyes tagállamok talajainak különbözőségéről, és ennek megfelelően célzott szabványokat kell elfogadni.

1.5. Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy a terménynövelő termékekben jelen lévő kadmium és egyéb nehézfémek mennyiségének csökkentése érdekében határozzanak meg határértékeket. Az EGSZB, tudatában annak, hogy ez a döntés növelni fogja azon trágyák előállításának költségét, amelyek foszfáttartalma bányászott alapanyagból származik, hangsúlyozni kívánja, hogy ez fontos lehetőség a biológiai alapú szerves trágyák számára ahhoz, hogy jelentős piaci részesedést szerezzenek. Mindez pedig további lehetőségeket kovácsol majd, és segíti az innovációt, a növekedést és a munkahelyteremtést.

1.6. Az EGSZB elfogadja, hogy a termelők eldönthetik, hogy a címkézéssel kapcsolatos európai vagy nemzeti jogszabályoknak felelnek-e meg, ám az eltérő nemzeti szabályozások és szabványok piactorzulást és piaci széttöredezettséget okozó potenciális hatása miatt kiemeli egy olyan megközelítés jelentőségét, amely elkerüli a tisztességtelen versenyt és biztosítja a legmagasabb szintű nyomonkövethetőségi, minőségi és biztonsági szabványoknak való megfelelést.

1.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy a másodlagos nyersanyagokból gyártott trágyákra vonatkozó bizonyos fogalom meghatározások és szabványok nem egyértelműek. Konkrétan alapvető a „másodlagos nyersanyagok” kifejezés definiálása azzal párhuzamosan, hogy javaslatok szülessenek a körforgásos gazdaság elveivel kapcsolatos irányelvekre és rendeletekre. Az EGSZB azt javasolja, hogy a végrehajtás javítása érdekében az új rendeletet alaposabban egyeztessék és hangolják össze a hulladékokról szóló jelenleg hatályos irányelvvel.

1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy a körforgásos gazdaságra való átállás kulcsfontosságú kihívást jelent Európa és a jövő generációi számára. Az ezen az úton történő előrelépés érdekében azt javasolja, hogy ösztönző eszközökkel motiválják a termelésük módosítása iránt érdeklődő vállalkozásokat, továbbá indítsanak kezdeményezéseket a tájékoztatás, a figyelemfelkeltés, az oktatás és a szakképzés terén a változás elősegítésére.

1.9. A tagállamok szennyvíztisztítással, -kezeléssel és -infrastruktúrával kapcsolatos stratégiáiban el kell ismerni a szennyvíz és a szennyvíziszap mint nyersanyag értékét a szerves trágyaipar számára.

1.10. A szerves trágya-piac struktúrájában alapvető elemnek kell lennie a tagállamokon átnyúló elosztóhálózatokra támaszkodó regionális szintű begyűjtésnek és termelésnek.

2. Bevezető

2.1. Az európai bizottsági javaslat kidolgozását az motiválta, hogy konkrét megoldásokat kínáljon azokra a problémákra, amelyeket a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv⁽¹⁾ tágabb keretében, a műtrágyákról szóló meglévő rendeletről⁽²⁾ készített utólagos értékelés⁽³⁾ tárt fel.

2.2. A javaslat különösen a terménynövelő termékek ágazatának belső piacát érintő két nyilvánvaló problémát kíván orvosolni:

— a körforgásos gazdasággal összhangban hazai szerves- vagy másodlagos nyersanyagokból készülő trágyák és a lineáris gazdasági modell szerint előállított trágyák közötti verseny során az utóbbiaknak kedveznek a körülmények⁽⁴⁾. A versenytorzulás⁽⁵⁾ hátráltatja a fenntarthatóbb termékekbe történő beruházásokat és akadályozza a körforgásos gazdaságra történő átállást⁽⁶⁾;

— a hatályos rendelet nem foglalkozik azokkal a konkrét problémákkal és korlátokkal, amelyeket az EK-műtrágyák hatása okoz a talaj, a szárazföldi vizek, a tengervíz és az élelmiszerek kapcsán. Uniós szintű iránymutatás hiányában a tagállamok egyoldalú határértékeket szabtak meg, különösen a szerves foszfortrágyák kadmiumkoncentrációjára vonatkozóan, ez pedig fokozta a piac széttagozottságát.

⁽¹⁾ COM(2015) 614/2.

⁽²⁾ EC 2003/2003.

⁽³⁾ Centre for Strategy and Evaluation Services (CSES): A műtrágyákról szóló 2003/2003/EK rendelet értékelése – Zárójelentés, 2010.

⁽⁴⁾ Az Európai Bizottság becslése szerint a piaci érték 80 %-át szerves trágyák alkotják, a szerves és szerves-ásványi trágyák pedig együttesen 6,5 %-ot tesznek ki. A piaci érték mintegy 10,5 %-át a természetközégek, talajjavító szerek és meszezőanyagok adják. A növényi biostimulánsok és az agronómiai adalékanyagok kapcsán az az elterjedt nézet, hogy bár a piaci értékből mindössze 3 %-kal részesednek, piacfejlesztési potenciáljuk erős.

⁽⁵⁾ A hatályos rendelet csak az I. mellékletben szereplő terménynövelők szabad forgalmazását garantálja. Az „EK-műtrágya” jelölés megszerzéséhez alapvetően az I. melléklet módosítása szükséges, ám ez annyira bonyolult, hogy a jelenleg a piacon elérhető trágyák 50 %-a nem tartozik a rendelet hatálya alá. Ezek túlnyomó többsége szerves anyagból vagy az élelmiszerlánc biohulladékának feldolgozásával készül.

⁽⁶⁾ Az Európai Bizottság kiemeli a trágyahasználattal kapcsolatos hármas kihívást: 1) tápanyagok jutnak a környezetbe, az egészségre jelentett veszélyük és az általuk okozott károk csökkentése pedig magas költségekkel jár; 2) a foszfor kritikus fontosságú nyersanyag, amely Európán kívülről érkezik – a foszfortrágyák 90 %-át harmadik országokból importálják; 3) a kadmium, a foszfortrágyák alapvető alkotóeleme, különösen veszélyes a környezetre.

2.3. Az európai bizottsági javaslat főbb pontjai az alábbiak:

- az „EK-műtrágya”⁽⁷⁾ címke elérhetőbbé tétele és harmonizált, egyenlő versenyfeltételek megteremtése a leginkább innovatív és fenntartható, köztük a szerves anyagokból (például biohulladékból és állati melléktermékekből) vagy másodlagos nyersanyagokból származó terméknövelő termékek számára. A növények tápanyagfolyamatait stimuláló termékek, például az agronómiai adalékanyagok és növényi biostimulánsok⁽⁸⁾ szintén a CE-jelölésű terméknövelő termékek közé tartoznak majd;
- annak garantálása, hogy a forgalmazott termékek biztonságosak és magas minőségűek legyenek. Ennek eszköze egy megfelelő ellenőrzési, címkézési és nyomonkövetési rendszer, amelyben szerepet kapnak a gyártók, az importőrök, a forgalmazók és a gazdasági szereplők⁽⁹⁾, és amely a termékszabályozásra vonatkozó „új jogszabályi kerettel” összhangban modernizálja a megfelelőségértékelést és a piacfelügyeletet. Megmarad az a jelenlegi lehetőség, hogy a gyártók eldönthessék, hogy az új harmonizált követelményeknek vagy a nemzeti szintű szabályoknak⁽¹⁰⁾ felelnek-e meg.
- korlátok meghatározása a trágyákban található nehézfémek (különösen a kadmium⁽¹¹⁾) és szennyező anyagok mennyiségének vonatkozásában, a fenntarthatóbb terméknövelő termékekbe való beruházások ösztönzése érdekében.

2.4. Az Európai Bizottság szerint a javaslat számos előnnyel járhat, többek között az alábbiakkal:

- mintegy 120 000 munkahely létrehozása a biohulladék szerves trágyává való újrahasznosításának köszönhetően,
- a nem hazai nyersanyagoktól (pl. foszfát) való függőség csökkenése: az újrahasznosított biohulladék a szerves trágyák akár 30 %-át is felválthatja,
- a szerves trágyák gyártása által okozott üvegházhatásúgáz-kibocsátás és energiafogyasztás csökkenése,
- a túltrágyázás által okozott szennyezés, főként az ökoszisztémák eutrofizációjának csökkenése,
- az erőforrás-hatékonyság növekedése,
- a gazdasági szereplők megfelelési költségeinek általános csökkentése,
- a vállalatok új termékek piacra dobásával kapcsolatos költségeinek 65 %-os csökkentése.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság javaslatát, mivel az egyrészt megoldja a terméknövelő termékek piacának néhány kritikus kérdését, másrészt hozzájárul a körkörös gazdaságra való átálláshoz.

3.2. Az EGSZB ismételten kijelenti, hogy a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv⁽¹²⁾ kapcsán minden olyan kezdeményezést támogat, amelynek célja a körforgás tényleges megvalósítása. Az EGSZB úgy véli, hogy a szerves eredetű trágyákkal kapcsolatos összehangolt, egyenlő versenyfeltételek megteremtése fontos környezetvédelmi cél, valamint a gazdasági fejlődés és a munkahelyteremtés fontos motorja is.

⁽⁷⁾ A műtrágyáról szóló 2003-as rendelet két eltérő kategóriát hozott létre: az „EK-műtrágyák” és a „nem harmonizált trágyák” (avagy „nemzeti műtrágyák”) kategóriáját. Az utóbbi csoportba tartozó termékeket a nemzeti piacokon a nemzeti szintű előírásoknak való megfelelésük alapján lehet forgalmazni, az uniós piacon pedig a kölcsönös elismerésről szóló 2008. évi, 764/2008. sz. rendelet alapján lehetnek jelen.

⁽⁸⁾ COM(2016) 157 final. A bevezető 14. és 15. pontja.

⁽⁹⁾ COM(2016) 157 final. A bevezető 23–27. pontja.

⁽¹⁰⁾ Amennyiben a gyártók más uniós országokban is értékesíteni kívánják termékeiket, ám nem akarnak azokon CE-jelölést alkalmazni, akkor ezt megtehetik; ez azonban a tagállamok közötti kölcsönös elismerés függvénye lesz.

⁽¹¹⁾ A trágyák maximális kadmiumtartalmát 3 év után 60 mg/kg-ról 40 mg/kg-ra, 12 év elteltével pedig 20 mg/kg-ra szigorítják.

⁽¹²⁾ Az EGSZB „A körforgásos gazdaságra vonatkozó csomag” című véleménye (HL C 264., 2016.7.20., 98. o.).

3.3. Az EGSZB egyetért azzal, hogy fel kell számolni azokat az akadályokat, amelyek korlátozzák a másodlagos nyersanyagok (köztük a szerves másodlagos nyersanyagok) és az innováció szabad mozgását, ugyanakkor fenn kell tartani és alkalmazni kell a legfőbb környezetvédelmi elveket, beleértve az elővigyázatosság elvét is.

3.4. Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy hatékony ellenőrzési, címkézési és nyomonkövetési rendszert hozzanak létre e termékek biztonságosságának és minőségének garantálása érdekében, konkrétan a következőket:

- ugyanazon címkézési rendszer alkalmazása, amely már használatos a növényvédő szerek esetében ⁽¹³⁾, hogy a termelők egyértelmű információt kapjanak a trágya felhasználásáról és eltarthatóságáról,
- a megkövetelt információk ábrázolására és közlésére vonatkozó közös szabvány meghatározása, mint a III. melléklet esetében,
- hivatalos elemzési módszerek létrehozása a címkézési rendszerek bizonyítványainak ellenőrzésére, illetve annak garantálására, hogy az alkalmazott címkézési módszer megfelelően szilárd és következetes legyen.

3.5. Az EGSZB elfogadja, hogy a termelők eldönthetik, hogy a címkézéssel kapcsolatos európai vagy a nemzeti jogszabályoknak felelnek-e meg, ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy az eltérő nemzeti szabályozások és szabványok jelentik a piactorzulás és a piaci szétföredezettesség egyik fő okát. Ezért egy célirányos megközelítést javasol a tisztességtelen verseny, valamint a legmagasabb nyomon követhetőségi, minőségi és biztonsági szabványoknak való nem megfelelés jelentette új veszélyek elkerülése érdekében.

3.6. Az EGSZB megállapítja, hogy a talaj termékenysége és védelme kulcsfontosságú elem az Európai Bizottság javaslatában, megjegyzi azonban, hogy ezt a célt nehéz lesz elérni egy talajvédelmi keretirányelv nélkül, amely meghatározza és végrehajtja a talaj fenntartható használatára és védelmére irányuló közös szabványokat ⁽¹⁴⁾. Rámutat ezenkívül arra, hogy nem szabad elfeledkezni az egyes tagállamok talajainak különbözőségéről, és ennek megfelelően célzott szabványokat kell elfogadni.

3.7. Az EGSZB egyetért azzal, hogy határozzanak meg határértékeket a terméknövelő termékekben jelen lévő kadmium és egyéb nehézfémek fokozatos csökkentése érdekében. Ugyanakkor tudatában van annak, hogy a terméknövelő termékekben jelen lévő kadmium azonnali, radikális csökkentése növelni fogja a termelési költségeket, ezáltal a termelők és a fogyasztók költségeit. A körkörös gazdasági modellre való áttérés részét képező, változásokat hozó folyamatokkal összhangban a költségeknek és ebből következően az áraknak ez az eltolódása gazdasági eszközt jelenthet a fogyasztói vagy termelői szinten bekövetkező változások előmozdításához. A termelőket védeni kell a drasztikus áremelkedésektől, és ezért lehetővé kell tenni, hogy hozzáférjenek az igényeik kielégítéséhez szükséges terméknövelő termékekhez.

3.8. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a megfelelési többletköltségek hatással lehetnek a kkv-k versenyképességére ⁽¹⁵⁾. A rendelet stratégiai értékére tekintettel az EGSZB azt javasolja, hogy ösztönzőkkel motiválják a kkv-ket a fenntarthatóbb termelésre való átállásra ⁽¹⁶⁾. Az Európai Bizottság kutatásért és mezőgazdaságért felelős főigazgatóságainak döntő szerepe lesz ebben a folyamatban.

3.9. Az EGSZB úgy véli, hogy a fenntarthatóbb terméknövelő termékekre, valamint a körkörös gazdaságra való átállás mély elkötelezettséget igényel minden érintett fél (gyártók, termelők, munkavállalók és fogyasztók) részéről. A technikai tanácsok és a legjobb gyakorlatok továbbra is fejlődnek, de nem mindig tájékoztatnak azokról kellőképpen. Más területekhez hasonlóan e téren is létfontosságú a tájékoztatás, a figyelemfelkeltő kampányok, a szakképzés és az egész életen át tartó tanulás ⁽¹⁷⁾. Az EGSZB-nél rendezendő, a körkörös gazdaságról szóló fórum, melyet a körforgásos gazdaságra vonatkozó csomagról szóló NAT/676. sz. vélemény javasol, segíthet ennek megvalósításában.

⁽¹³⁾ 547/2011/EU rendelet.

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye: Talajvédelmi tematikus stratégia (HL C 168., 2007.7.20., 29. o.).

⁽¹⁵⁾ Európai Bizottság: „Competitiveness proofing – fertilising materials” [A versenyképességre gyakorolt hatás vizsgálata – terméknövelő termékek], 2013. A tanulmány jelzi, hogy bizonyos vállalatok, pl. a komposztot gyártó kkv-k számára az új megfelelési költségek akár a termelési költségek 10 %-át is elérhetik, ami közvetlen hatást gyakorol a kkv-k versenyképességére.

⁽¹⁶⁾ Az EGSZB véleménye: A fenntartható foszforhasználat, 3.4.4. pont (HL C 177., 2014.6.11., 78. o.).

Az EGSZB véleménye: Ökológiai termelés és az ökológiai termékek címkézése, 1.1. pont (HL C 12., 2015.1.15., 75. o.).

⁽¹⁷⁾ Lásd a 12. oldal alján található lábjegyzetet.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a növényi biostimulánsokat a CE-jelöléssel ellátott terménynövelő termékek közé kell sorolni a növényvédő szerek helyett, módosítva az 1107/2009/EK rendelet 46. cikkét. Arra kéri azonban az Európai Bizottságot, hogy gondosan kövesse nyomon a folyamatot annak biztosítása érdekében, hogy ezt ne a növényvédő szerekről szóló jogszabályok megkerülésére használják fel, potenciális egészségügyi és környezeti veszélyeket okozva ezáltal.

4.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a másodlagos nyersanyagokból gyártott trágyák a jövőben az integrált körkörös gazdaság fontos részét képezhetik⁽¹⁸⁾. A meglévő hulladék-keretirányelvvél⁽¹⁹⁾ való harmonizáció fokozása érdekében az EGSZB a következőket javasolja:

- egyértelműbb különbségtétel „a gazdálkodásban használt mezőgazdasági anyagok” (melyek nem tartoznak a hulladék-keretirányelv hatálya alá), valamint a hulladéknak, a mellékterméknek és a hulladéktárgy megszűnésének meghatározása között. Ezek a meghatározások nem mindig egyértelműek, és innovációs lehetőségek elszalasztásához vezethetnek,
- a melléktermékek jobb meghatározása abban az esetben, ha azokat trágyaként használják fel,
- további különbségtétel bevezetése a produktívan felhasználható hulladék/a mezőgazdaságban közvetlenül trágyaként felhasznált melléktermékek (vagyis fekália és fermentációs maradékok) és az ilyen termékek összetevőként való felhasználása között.

4.3. A hulladéktárgy megszűnése⁽²⁰⁾, amint az európai bizottsági javaslat meghatározásában szerepel, a terménynövelő termékekre vonatkozik, nem pedig azok összetevőire. Az EGSZB azt javasolja, hogy ezt a fogalmat alkalmazzák az összetevőkre, mivel bármely hasznosítási műveletet a kiinduló összetevőkre irányulóan kell végezni, nem pedig a terménynövelő termékekre mint végtermékekre vonatkozóan.

4.4. Az EGSZB meggyőződése, hogy a „noszogató” gondolkodás (nudge thinking) hasznos eszköz lehet a hatékonyabb belső piac általános céljának eléréséhez a körkörös gazdaságra való átállás kontextusában, bevonva a gyártókat, a termelőket és a fogyasztókat, valamint fenntarthatóbb választásokat és magatartásmódokat ösztönözve.

4.5. A települési szennyvíz másodlagos nyersanyagként jöhet számításba a fejlődő ágazat számára. Tagállami szinten ösztönözni kell a szennyvíz-infrastruktúra elemzését annak érdekében, hogy pontos költség-haszon elemzést készítsenek az olyan infrastruktúra-fejlesztési beruházások esetében, amelyek kiemelten kezelik a jó minőségű, jól elkülönített, tápanyagokban gazdag szennyvíz biztosítását. A vizelet megbízható foszfor- és nitrogénforrást biztosíthat anélkül, hogy olyan nehézfémeket is tartalmazna, amelyek a főleg foszfátokat tartalmazó üledékes kőzetekben találhatók.

4.6. A szervezetrágya-piac struktúrájában alapvető elemnek kell lennie a tagállamokon átnyúló elosztóhálózatokra támaszkodó regionális szintű begyűjtésnek és termelésnek. Ezt a modellt számos közösségi szintű gyűjtési és, ahol megvalósítható, termelési egység egészítheti ki.

4.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy a kadmium csökkentésére vonatkozó ambiciózus célok könnyebben megvalósíthatók, ha nyomatékosan azokra a terménynövelő termékekre helyezzük a hangsúlyt, amelyek nem a kadmiummal szennyezett bányászott kőzetekből származó foszfátot tartalmazzák.

4.8. A REACH (a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szóló) rendeletnek a kompoziton kívül más kivételeket is lehetővé kell tennie, hogy ösztönözze az új piaci lehetőségeket és az innovációt a struvit és a hasonló termékek terén.

4.9. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy vegyen fel további összetevő-kategóriákat a mellékletekbe annak érdekében, hogy lépést tartson a technológiai fejlődéssel, mely lehetővé teszi az olyan újrafeldolgozott másodlagos nyersanyagokból készülő biztonságos és hatékony trágyák gyártását, mint amilyen a bioszén és a hamu.

⁽¹⁸⁾ Az EGSZB véleménye: Körkörös gazdaság: munkahelyteremtés + zöld cselekvési terv a kvk-k számára, 2.8. pont (HL C 230., 2015.7.14., 99. o.).

⁽¹⁹⁾ 2008/98/EK, 2. cikk (1) bekezdés f) pont.

⁽²⁰⁾ COM(2016) 157 final, 18. cikk.

4.10. Az EGSZB arra bátorítja az Európai Bizottságot, hogy a körforgásos gazdaság elveinek megfelelően hozzon létre ösztönzőket az állati trágya újrafeldolgozásának támogatására. Ugyanakkor fontos, hogy ne hozzunk létre olyan rendszereket, amelyek támogatják a trágya túlzott mértékű előállítását. A KAP-reformról⁽²¹⁾ és a mezőgazdasági rendszereink megreformálásának szükségességéről szóló egyéb vélemények hangsúlyozzák, hogy az agrár-élelmiszer-ipari rendszereink fenntartható modellé való teljes átalakításának részeként csökkenteni kell a trágyatermelést az erre összpontosító régiókban.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽²¹⁾ HL C 354., 2010.12.28., 35. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának — Európai légi közlekedési stratégia

(COM(2015) 598 final)

(2016/C 389/12)

Előadó: Jacek KRAWCZYK

Az Európai Bizottság 2015. december 7-én úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Európai légi közlekedési stratégia

(COM(2015) 598 final).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2016. június 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2016. július 13–14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a július 14-i ülésnapon) 234 szavazattal 5 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EU (a COM(2015) 599 final dokumentumban megfogalmazott) légi közlekedési stratégiájának (a továbbiakban: a stratégia) átfogó célja a következő kell hogy legyen: a beruházási környezet javítása az uniós légi közlekedési ágazatba történő intenzívebb európai beruházások ösztönzése érdekében; az ágazat versenyképességének és gazdasági szerepének növelése, hozzájárulva ezáltal az általános gazdasági növekedéshez és a munkahelyteremtéshez.

1.2. Az Európai Bizottság helyesen emelte ki a légi közlekedésnek az EU-ban betöltött jelentőségét a mobilitás és összekapcsoltság egyre növekvő igényével összefüggésben, ahogy a légi közlekedés gazdasági növekedés tekintetében betöltött szerepét is a – közvetlen vagy közvetett – színvonalas munkahelyteremtéssel együtt. A globális légi közlekedés növekedésének kihasználása nem véletlenül prioritás ma az uniós gazdasági szereplők számára. Az uniós légi közlekedési ágazatnak emellett az éghajlatváltozás jelentette kihívásokra is kutatási és innovációs lehetőségként kellene tekintenie.

1.3. A stratégia célja a szigorú biztonsági előírások megőrzése, a szociális menetrend megerősítése és jó minőségű munkahelyek létrehozása a légi közlekedési ágazatban, az utasok jogainak további védelme, a légi és földi kapacitással kapcsolatos nehézségek kezelése, az ágazat Európában és nemzetközi szinten történő növekedésének az előmozdítása, az innováció, a multimodalitás és egy nemzetközi konszenzusba ágyazott előrettekintő éghajlat-politika támogatása. Az EGSZB ugyanakkor – amint azt már a „Szociális dömping az európai polgári légi közlekedési ágazatban” című (TEN/565) véleményében ⁽¹⁾ is megtette – arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy tegyen további konkrét intézkedéseket a foglalkoztatást érintő negatív következmények elkerülése érdekében, színvonalas munkahelyeket teremtve.

1.4. Ezeknek az ambiciózus és átfogó céloknak a sikeres teljesítése érdekében a stratégiának olyan „holisztikus” megközelítést kellene alkalmaznia a légi közlekedés tekintetében, amely új, mélyreható és multidiszciplináris értékelést nyújtja az ágazatnak. Az EGSZB teljes mértékben támogatja a holisztikus megközelítést, amely szükséges a légi közlekedési ökoszisztéma további fejlődéséhez.

1.5. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság e szakpolitikai kezdeményezését; a légi közlekedés sokoldalú szerepét – Európában és a nemzetközi szinten is – visszahelyezi a politikai figyelem homlokterébe, a szabályozó hatóságokat pedig érzékenyebbé fogja tenni a légi közlekedési ágazatra vonatkozó követelmények szélesebb körű – nem csupán szabályozói és infrastrukturális, hanem társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi szempontú – áttekintésének az igényére. A légi közlekedés szerepe több politikai elismerést és támogatást igényel uniós és tagállami szinten egyaránt.

⁽¹⁾ HL C 13., 2016.1.15., 110. o.

1.6. Az EGSZB határozottan kitart amellett, hogy a légi közlekedési stratégiát konstruktív szociális párbeszéd mellett kell végrehajtani. Az uniós intézményeknek az ágazatot érintő valamennyi kezdeményezésről ki kellene kérniük a polgári légi közlekedési ágazatban folytatandó szociális párbeszédért felelős bizottság véleményét. Az EGSZB azt javasolja, hogy ha ezek a kezdeményezések hatással vannak a foglalkoztatási feltételekre, akkor szociális párbeszédet kell indítani a szociális partnerek között. Az EGSZB megismétli a „Szociális dömping az európai polgári légiközlekedési ágazatban” című véleményében ⁽²⁾ megfogalmazott nézeteit és ajánlásait.

1.7. Az EGSZB megerősíti az integrált légi közlekedési politikáról szóló legutóbbi véleményében ⁽³⁾ a stratégiával kapcsolatban tett javaslatát. Az EGSZB üdvözli, hogy a belső piaccal, az uniós légi közlekedés nemzetközi vetületével és a szociális dimenzióval kapcsolatban a véleményben kifejtett számos javaslatát figyelembe vették az európai bizottsági dokumentumban. Az EGSZB ezenfelül fenntartja az uniós légi közlekedési ágazattal kapcsolatos többi véleményében (többek között a következőkben: TEN/522 – Az EU repülőterei kapacitása, CCMI/125 – A repülőtereknek és légitársaságoknak nyújtott állami támogatás, TEN/504 – Egységes európai égbolt II+) kifejtett álláspontját. Úgy véli továbbá, hogy ezek a 27 tagú EU-ra vonatkozóan éppúgy helytállóak, mint korábban a 28 tagállamból álló EU-ra.

1.8. Az Európai Bizottság az európai légi közlekedésre vonatkozó számos jelentős szabályozási kezdeményezést dolgozott ki, ideértve a légitársaságok és repülőterek számára nyújtott állami támogatással kapcsolatos iránymutatások felülvizsgálatát, egy repülőterekre vonatkozó csomag bevezetését, az egységes európai égbolt (SES) létrehozását előmozdító jogszabályokat, a támogatásnyújtással és tisztességtelen árképzési gyakorlattal szembeni védelemtől szóló rendelet felülvizsgálatát és számos egyéb kezdeményezést. E szakpolitikákat és jogszabályokat sürgősen és maradéktalanul végre kell hajtani annak érdekében, hogy a tagállamok hiánytalanul végre tudják hajtani a stratégiát. Ugyanez a helyzet az „Egységes európai égbolt” légiforgalmi szolgáltatási kutatásnak (SESAR), egy rendkívül sikeres, uniós innovációs projektnek, valamint a Tiszta Égbolt (a légi közlekedés környezeti teljesítményét nagymértékben javító technológiák fejlesztését célzó kutatási program) végrehajtásának folytatásával is. A szükséges és jól célzott uniós finanszírozásnak – magánfinanszírozással kiegészítve – horizontális, ágazatközi fejlődést kellene beindítania.

1.9. A légitársaságok, repülőterek és légiforgalmi irányítók terén a stratégiának világos iránymutatást kell adnia azzal kapcsolatban, hogy hogyan lehet biztosítani a jövőbeni liberalizációt egyenlő feltételek (tisztességes verseny) biztosítása mellett. A konzolidáció támogatható, de csak akkor, ha minden tagállamban magas szintű, megbízható összeköttetéseket biztosít.

1.10. A tisztességes verseny kérdése a munkavállalók jogainak a tiszteletben tartására is vonatkozik. Az EU–USA közötti légi közlekedési megállapodás 17a. cikkéhez hasonló rendelkezéseknek szerepelniük kell a harmadik országokkal folytatott tárgyalások keretében. A tisztességesség és a kölcsönösség, a legmagasabb fokú érvényesíthető biztonság és a társadalmi normák biztosítása létfontosságú. Az EU légi közlekedéssel kapcsolatos külpolitikája területét érintő minden megállapodásnak törekednie kell annak biztosítására, hogy az ILO elveit figyelembe vegyék, és ezek betartására kölcsönösen elfogadható eszközöket keressenek ⁽⁴⁾.

1.11. A stratégia végrehajtása során továbbra is foglalkozni kell a tagállamoknak, valamint a légi közlekedési értékhálózat egyéb résztvevőinek – mint a repülőgépek, azok motorjai és alkatrészei gyártóinak – a szerepével is. Az uniós légi közlekedésnek ki kell tudnia használni az összekapcsolt digitális légi közlekedés nyújtotta lehetőségeket. Teljes körűen és aktívan ki kell vennie a részét a 4.0-s ipari forradalomból. A polgári repüléstechnikai termékeket gyártó uniós iparág tekintetében az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA) szerepe és kapacitása stratégiai jelentőséggel bír a versenyképesség polgári légi közlekedési világpiacon belüli fenntartása szempontjából.

1.12. Egyértelművé kell tenni az uniós légi közlekedéssel kapcsolatban, hogy a tulajdonjoggal és ellenőrzési jogkörrel kapcsolatos rendelkezéseket hogyan lehet rugalmasabban kezelni a kölcsönösség elve alapján, ugyanakkor az egész Unióban biztosítani kell az egységes alkalmazást és végrehajtást, valamint azt, hogy e társaságok ellenőrzése továbbra is tiszteletben tartsa az uniós jogot. Az Unióban az uniós állampolgárok az uniós légitársaságokra a megvásárolt tulajdonrész arányával, illetve az adott légitársaság feletti ellenőrzési jogkör mértékével vagy szintjével kapcsolatos korlátozások nélkül fektethetnek be, ami példa nélküli a világ többi részén. A kérdés tehát az, hogy miért nem fektetnek be?

⁽²⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽³⁾ HL C 13., 2016.1.15., 169. o.

⁽⁴⁾ HL C 198., 2013.7.10., 51. o.

1.13. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottságnak körültekintően kell eljárnia, amikor javaslataihoz támogatást keres a tagállamok és más érdekelt felek részéről. Az Európai Bizottság politikai irányítására azonban feltétlenül szükség van. Az átfedések elkerülése érdekében az EASA és az Eurocontrol feladatköreit úgy kellene meghatározni, hogy azok kiegészítsék egymást.

1.14. Az EGSZB megismétli, hogy kész teljes mértékben támogatni az Európai Bizottságot azon törekvéseiben, hogy az Európa nemzetközi légi közlekedési versenyképességének a biztosítása, valamint a szükséges jogalkotási és szabályozási keret létrehozása és végrehajtása legjobb módjáról szóló politikai vitát irányítsa. A „Brexit”-vita arra ösztönzi az EGSZB-t, hogy még keményebben dolgozzon annak érdekében, hogy hozzájáruljon az EU légi közlekedésének további integrációjához, amelyre nagyobb szükség van, mint valaha.

1.15. Az EGSZB – egyedi összetételének és szakértelmének köszönhetően – ideális helyzetben van ahhoz, hogy beemelje a politikai párbeszédbe a szervezett civil társadalomnak a légi közlekedés terén megvalósuló szabályozási kezdeményezések politikai, társadalmi, gazdasági és környezeti következményeire vonatkozó, a stratégia végrehajtásának a legmegfelelőbb és legkiegyensúlyozottabb eszközeivel kapcsolatos nézeteit. Az EGSZB ennek megfelelően egy külön projekt indítása és a megfelelő erőforrások és szakértelem biztosítása révén kívánja folyamatosan nyomon követni a stratégia végrehajtását.

1.16. Az EGSZB javaslata alapján az érdekelt feleknek a stratégia végrehajtásába való bevonása mellett strukturált és konkrét magyarázatot kell nyújtani arról, hogyan fogják a stratégiát végrehajtani. Az elkövetkező évek kezdeményezéseit és azok időzítését felsoroló cselekvési terv mellett egy ütemtervre is szükség van, amely azt részletezi, hogy az Európai Bizottság hogyan fogja az érdekelt feleket megszólítani e létfontosságú kötelezettségvállalás biztosítása érdekében. A légi közlekedésben érintett összes felet mozgósítani kell, hogy működjenek együtt a stratégia végrehajtásában. Ez nem könnyű, de elengedhetetlen.

2. Háttér

2.1. Az uniós légi közlekedési ágazatban közvetlenül foglalkoztatottak száma 1,4 millió (Forrás: Steer Davies Gleave – *Study on employment and working conditions in air transport and airports. Final Report, 2015*) és 2 millió (Forrás: *Légi közlekedés: előnyök határok nélkül*, az Oxford Economics által az ATAG megbízásából készített jelentés, 2014. április) között van, és a szektor összesen 4,8–5,5 millió munkahely megőrzéséhez járul hozzá (Forrás: Steer Davies Gleave – *Study on employment and working conditions in air transport and airports. Final Report, 2015*). A légi közlekedés közvetlen hozzájárulása az EU GDP-jéhez 110 milliárd EUR, míg a multiplikátorhatás révén az összesített hatás – a turizmust is figyelembe véve – mintegy 510 milliárd EUR (Forrás: Steer Davies Gleave – *Study on employment and working conditions in air transport and airports. Final Report, 2015*). Ez egyértelműen azt mutatja, hogy a légi közlekedésben rejlő gazdasági potenciál messze meghaladja annak közvetlen hatását.

2.2. Fontos azonban elismerni, hogy a légi közlekedési ágazat a kibocsátások révén globális hatást gyakorol az éghajlatra. Minden légi közlekedési stratégiának számba kell vennie azokat a lehetőségeket, amelyek révén az ágazat fenntarthatóbbá válhat, ilyen például az innovatív bioüzemanyagok és újfajta üzemanyag-keverékek használata. Európának a kutatás és az innováció révén vezető szerepre kell törnie ezen a területen.

2.3. Annak ellenére, hogy az uniós légitársaságok által szállított utasok száma jelentősen nőtt, a foglalkoztatás 2008 óta évente 2,2%-kal csökkent, azaz erőteljesebben, mint a gazdaság általában (évi -0,7%). Mindeközben jelentősen nőtt az „atipikus foglalkoztatási módok” aránya (határozott idejű és részmunkaidős szerződések, munkaerő-kölcsönzés, önfoglalkoztatás, a minimális munkaidő meghatározása nélküli munkaszerződések, kiküldött munkavállalók, megbízási szerződések).

2.4. A légi közlekedés globális súlya, valamint részesedése az EU gazdasági teljesítményének egészéből rendkívül jelentős, ezért döntő fontosságú, hogy az uniós légi közlekedési ágazat ne csak versenyképes maradjon, de megtartsa globális vezető szerepét, sőt képes legyen növekedni is. Az elmúlt évtizedekben az uniós légi közlekedési ágazat modellként szolgált – az EU más ágazatai számára is – arra, hogy hogyan lehet egy ágazatot reformokkal hasznosabbá tenni az európai polgárok, a munkavállalók, a vállalkozások és a környezet számára.

2.5. Az EGSZB vélemények elfogadásával, valamint az érdekelteknek tartott események és nyilvános meghallgatások szervezésével teljes mértékben részt vesz az uniós légi közlekedési politikák és jogszabályok kidolgozásában. Az EGSZB számos konkrét javaslattal állt elő az uniós légi közlekedési értékhálózat különböző elemeivel, annak szervezésével és teljesítményével kapcsolatban, ideértve többek között az átfogó szociális párbeszéd határozott támogatását is ⁽⁵⁾ (az EGSZB többek között a következőket kérte: a légi közlekedéssel kapcsolatos európai jogszabályok megfelelőbb végrehajtása, valódban egyenlő feltételek teremtése a légi közlekedési értéklánc valamennyi résztvevője számára, gyors és bátor lépések az elkövetkező kapacitásválság kezelésére).

2.6. Számos európai érdekelt szereplő – köztük az EGSZB is – erőteljes, átfogó, piacorientált és fenntartható uniós légi közlekedési stratégia létrehozását sürgette. Az EGSZB az integrált uniós légi közlekedési politikáról szóló legutóbbi véleményében ⁽⁶⁾ az európai légi közlekedés versenyképességét meghatározó következő hat tényezőt azonosította be: biztonság; gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóság; innováción keresztül megvalósított versenyképesség; társadalmi dimenzió; műveleti kiválóság; összekapcsoltság ⁽⁷⁾. Az EGSZB teljes mértékben helyesli az ebben a véleményében a stratégiával kapcsolatban tett javaslatait.

2.7. A szuverenitás iránti igény és az uniós szintű kompromisszum szükségessége közötti helyes egyensúly megtalálásához határozott politikai akaratra, jövőképre és bátorságra van szükség. Ez most – az Egyesült Királyságban lezajlott referendum után – minden eddiginél fontosabb. Gazdaságilag a stratégiának a beruházások, a gazdasági jólét és a fenntartható növekedés Európa-szerte történő előmozdítását kell célként szem előtt tartania. A jogi keretnek makroszinten erőteljesnek kell lennie, mikroszinten pedig a tervezés stabilitásáról kell gondoskodnia. E stabilitás várhatóan arra ösztönzi az európai befektetőket, hogy többet fektessenek be az uniós légi közlekedési ágazatba, ezenkívül az uniós befektetők a kölcsönösség elve alapján jobban hozzáférnek a nemzetközi növekvő piacokhoz.

2.8. Az Európai Parlament Kutatószolgálat 2014-ben arra az eredményre jutott, hogy a légi közlekedési ágazatban az európai integráció hiányából eredő összköltségek az elkövetkező 20 évben mintegy évi 3,4 milliárd euróra rúgnak majd. Egyértelmű stratégia és annak végrehajtása nélkül az uniós légi közlekedési ágazat nem tud élni a nemzetközi növekedési lehetőségekkel, és így elveszíti versenyképességét is. A növekedést tisztességes versenyfeltételek biztosításával fenntarthatóvá kell tenni. Még ha azonban a stratégia konkrét céllal és megfelelő eszközökkel rendelkezik is, végrehajtásának sikere azon múlik, hogy mennyire támogatják az érdekeltek, különösen a tagállamok.

2.9. A stratégia a légi közlekedés „holisztikus” megközelítésére alapul, mivel elismeri a légi közlekedés fontos társadalmi szerepét: a légi közlekedés összeköti a régiókat, biztosítja a személyek és az áruk mozgását, valamint a gazdaságok és a társadalmi innováció számára is sok szempontból hasznos az éghajlatváltozásra gyakorolt hatásainak az enyhítése tekintetében; a légi közlekedés tehát hozzájárul a gazdasági, a környezeti és a társadalmi fenntarthatóság biztosításához. Az EGSZB teljes mértékben támogatja e megközelítést.

3. A légi közlekedés mint növekedésösztönző

3.1. A légi közlekedés valamennyi alszektora az idők során sokmilliárd eurós vállalkozássá nőtte ki magát. Ezek különböző piacokon működnek és versengenek, és együttesen egymástól függő értékteremtő vállalatok hálózatát alkotják. A stratégiának – végrehajtásával együtt – pontosabban meg kell határoznia az értékhálózat egyes részeinek erősségeit, gyengeségeit és munkahelyteremtési képességeit, és támogatnia kell az erősségeket, hogy olyan optimális keretet nyújtson, amelyen belül az alszektorok önállóan és együttesen is hozzá tudnak járulni a gazdasági növekedéshez és jóléthez.

3.2. A légi közlekedéssel kapcsolatos szélesebb, holisztikus megközelítés célja, hogy túlmutasson a légitársaságok és repülőterek előtt álló nehézségeken és az értékhálózat valamennyi részének problémáival foglalkozzon. A tagállamok fejlettebb, biztonságos, megbízható és nyereséges összeköttetést várnak a peremterületek kisebb kereskedelmi és turisztikai piacaiival; a repülőgép-, motor- és alkatrészgyártók kedvező beruházási feltételeket várnak a telephelyek és a K+F tekintetében; a légitársaságok és a légi közlekedési szolgáltatások üzemeltetői azt várják, hogy képesek lesznek befektetőket

⁽⁵⁾ HL C 230., 2015.7.14., 17. o., HL C 451., 2014.12.16., 123. o., HL C 170., 2014.6.5., 116. o.

⁽⁶⁾ Lásd a 3. lábjegyzetet.

⁽⁷⁾ Lásd a 3. lábjegyzetet.

vonzani, és egyre liberalizáltabb piacokon és az egészséges verseny fenntartható szintjeit biztosító feltételek között működhethetnek majd. A foglalkoztatási feltételek színvonalát, ideértve a képzés területét is, valamint az utasok jogait tiszteletben kell tartani.

3.3. Az Európai Bizottság helyesen azonosította be a szabályozási figyelmet követelő fő területeket, különös tekintettel az egységes európai égboltra, a nemzetközi tárgyalásokra vonatkozó átfogó meghatalmazások követelményére a növekedés biztosítása érdekében, valamint a tisztességes uniós és világgpiaci versenyre. Ezenkívül az Európai Bizottság helyesen emelte ki a nemzetközi standardok és normák biztosításának szükségességét, ami nagyfokú biztonságot fog lehetővé tenni és enyhíti a légi közlekedés éghajlatváltozással kapcsolatos hatásait. A légi közlekedéshez kapcsolódó uniós termékek globális kereskedelmének támogatása érdekében az Unió által kötött kétoldalú repülésbiztonsági megállapodásoknak a biztonsági tanúsítási normák kölcsönös elismerését is célozniuk kellene.

3.4. A légi közlekedési értéklánc valamennyi tagja függ a beruházásokat ösztönző politikai környezettől. Magas fix költségeik miatt a légitársaságoknak és repülőtereknek olyan jogszabályi keretre is szükségük van, melynek révén lehetővé válik a tervezés stabilitása. Az uniós intézményekben és nemzeti szinten is számos szabályozással kapcsolatos kérdés tárgyalása folyik jelenleg; mindegyik esetében világos útmutatásra van szükség az Európai Bizottságtól, és relevanciájuk miatt a stratégia végrehajtásának részét képezik ⁽⁸⁾.

3.4.1. A tulajdonjoggal és ellenőrzési jogkörrel kapcsolatos rendelkezések finomítása, alkalmazása és érvényesítése rendkívül fontos (szokásos megfogalmazás kétoldalú légi szolgáltatási szerződésekben és az 1008/2008/EK rendelet EU-specifikus rendelkezéseiben). Létfonosságú pillérjét képezik a nemzetközi légi szolgáltatási szerződéseknek – e rendelkezések nélkül a szerződő felek nem tudnák a szerződéseket a megegyezés szerinti kölcsönös jogok alapján teljesíteni. Az Európai Bizottság által javasolt „értelmező iránymutatások” nem biztos, hogy megfelelő eszköznek bizonyulnak a rendszerből, illetve a rendelkezések eltérő alkalmazásából adódó, valamint a jogbiztonsággal és az „eredményességgel” kapcsolatos problémák megoldásához. Világos iránymutatásra van szükség az EU légi közlekedési ágazatában, mely jelentős konszolidációnak néz elébe. A légitársaságok által folytatott tevékenység egyre növekvő makrogazdasági jelentősége, valamint az egyes légitársaságok különböző nyereségessége nyomán e társaságok a nemzetközi beruházási alapok és a stratégiai befektetők egyre nagyobb érdeklődésére kezdenek számot tartani. A konszolidációra nem kerülhet sor az összekapcsoltság kárára, különösen nem regionális szinten.

3.4.2. A tisztességes verseny kérdése a munkavállalók jogainak a tiszteletben tartására is vonatkozik. Az EU–USA közötti légi közlekedési megállapodás 17a. cikkéhez hasonló rendelkezéseknek szerepelniük kell a harmadik országokkal folytatott tárgyalások keretében. A tisztességesség és a kölcsönösség, a legmagasabb fokú biztonság és a társadalmi normák biztosítása létfontosságú. Az EU légi közlekedéssel kapcsolatos külpolitikája területét érintő minden megállapodásnak törekednie kell annak biztosítására, hogy az ILO elveit figyelembe vegyék, és ezek betartatására kölcsönösen elfogadható eszközöket keressenek ⁽⁹⁾.

3.4.3. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a szociális dömping megelőzése és a belső piac előtt álló akadályok felszámolása érdekében könnyítse meg a szociális párbeszédre alapuló megállapodásokat. A légi közlekedésben már a legkisebb szervezett fellépés is számos járatot, utast és a turizmustól és kereskedelemtől függő vállalatot érinthet. Ha az Európai Bizottság szeretne az elvárásoknak eleget tenni a légi közlekedéssel kapcsolatos „holisztikus” megközelítés kidolgozása során, foglalkoznia kell ezzel a kérdéssel.

3.4.4. A dróntechnológia nagy jelentőséggel bíró kérdés, amelyről mélyrehatóbb elemzést kell adni a stratégiában. Már nem pusztán a hardverről (azaz a drónok méretéről és működési tulajdonságairól) szól a probléma, hanem a szoftverről és a dróntechnológiában rejlő potenciálról is. Az EGSZB üdvözlí, hogy az EASA már most is foglalkozik ezzel a területtel. A világ más régiói szabályozási kezdeményezéseinek a tükrében azonban szükség lesz az Unió befolyására az innováció e területén belül annak biztosítása érdekében, hogy Európa ne veszítse el ezen innovatív technológia fejlesztésére és a nemzetközi normák és standardok befolyásolására irányuló képességét. A drónok működtetése biztonsági és védelmi szempontjainak megoldása rendkívül sürgős feladat.

⁽⁸⁾ Az EGSZB ezért megismétli a HL C 241., 2002.10.7., 29. o., HL C 264., 2016.20.7., 11. o. és lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽⁹⁾ Lásd a 4. lábjegyzetet.

3.4.5. Az Európai Bizottság helyesen minősítette a SES végrehajtását kulcsfontosságúnak, és ismét kiemeli a SES II elfogadásának és végrehajtásának a szükségességét. Az egységes uniós légtérirányítási rendszer az uniós polgárok és fogyasztók, a környezetvédelem és az egész uniós légi közlekedés versenyképességének érdekét szolgálja. További, mélyrehatóbb elemzésre van szükség annak felméréséhez, hogy miért volt eddig viszonylag lassú az előrehaladás. Különösen a funkcionális légtérblokkokkal kapcsolatban nem sikerült megfelelni az elvárásoknak. Átfogó tájékoztatósi tervre lenne szükség a tagállamokkal és a légi navigációs szolgáltatókkal való intenzív, őszinte megbeszélések biztosításához, továbbá testreszabott javaslatokra az egyes tagállamok számára, hogy segítséget kapjanak a folyamatosan fennálló problémák és akadályok leküzdéséhez légiforgalmi szolgáltatási szervezeteik korszerűsítése során. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy ha a munkavállalókat bevonják a további vitákba és a végrehajtásba, akkor megfelelően kezelni lehet a szociális partnerek által felvetett aggályokat. Ezen túlmenően a SESAR a SES technológiai pillérjeként új közös technológiai applikációk létrehozásával hatékonyan tudja támogatni a légiforgalmi szolgáltatások szorosabb uniós integrációját. A hálózatkezelő a biztonságos és hatékony légiforgalom-irányítási műveletek érdekében ezenkívül egy integrált európai útvonalhálózat-tervet is kidolgoz.

3.4.6. A repülőtereket mindenképpen maximálisan figyelembe kell venni és be kell vonni az átfogó uniós közlekedési hálózat kiteljesítésére irányuló munka során, gondoskodva arról, hogy jó összeköttetések legyenek más közlekedési módokkal. A multimodalitás kulcsfontosságú. A multimodalitás és a fenntarthatóság előmozdításával a digitális és ikt-megoldások is segíthetnek hatékonyabbá tenni az uniós légi közlekedési ágazatot.

3.5. A repüléstechnikai termékek gyártói egy globális piacon versengenek egymással a vásárlókért. A 4.0-s ipari forradalom kiváló lehetőségeket teremt az uniós repüléstechnikai ágazat számára. Az ezen a területen a különféle uniós politikák között lehetséges szinergiák teljes körét elemezni kell és meg kell valósítani. Ezek a gyártók Európa-szerte és a világ többi részén is beruháznak gyártóüzemek létesítésébe. Ha a légi közlekedésnek a növekedésre gyakorolt összesített hatását kívánjuk értékelni, nem becsülhetjük le a gyártók EASA-tanúsításának és a gazdasági elemzéseknek a jelentőségét, mivel itt jelentős méretű, globális szinten versengő vállalatokról van szó.

3.6. A stratégia európai normákra épül, és összehangolt, koordinált tárgyalások során törekedni kell arra, hogy harmadik országok is elfogadják őket. Az EU már létrehozta az USA-val kötött légi közlekedési megállapodás végrehajtásához és továbbfejlesztéséhez szükséges struktúrákat. A megállapodás rendelkezései lehetővé teszik mindkét fél számára, hogy további konszenzust érjen el e normák bővítése, közös végrehajtása, vagy akár harmadik országokra való kiterjesztése kapcsán. A stratégiának ezért az EU–USA vegyes bizottsághoz hasonló eszközök igénybevételével annak a közös nézetnek a kialakítására kell törekednie a világ számos más, hasonlóan gondolkodó nemzetével, hogy a fenntartható légi közlekedéshez bizonyos alapértékek tiszteletben tartása szükséges. Az EU és az USA vezető szerepet vállalhatna a globális szabványok (pl. SESAR/NextGen) kialakításában, és még mindig megvan az esélyük arra, hogy közösen a globális légi közlekedési ágazat élére álljanak.

3.7. Az európai légi közlekedési ágazat sikere az ágazatban dolgozó munkavállalók készségeinek és képzéseinek is függvénye. Ezért intézkedéseket kell hozni az ágazat vonzerejének növelésére és annak megakadályozására, hogy a szakképzett munkaerő elhagyja az ágazatot, vagy a világ más részein keressen munkát.

4. A légi közlekedési stratégia végrehajtása – a változás kezelése

4.1. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottságnak körültekintően kell eljárnia, amikor javaslataihoz támogatást keres a tagállamok és más érdekelt felek részéről. Az Európai Bizottság politikai irányítására azonban feltétlenül szükség van. Ilyen egyértelmű elköteleződésre van szükség ahhoz, hogy az európai légi közlekedési ágazatban rejlő potenciál kiaknázzható legyen, miközben a tagállamok megbízható és biztonságos összekapcsoltságra irányuló igényének a tiszteletben tartása is megvalósul, biztosítva emellett a szociális partnereket is arról, hogy továbbra is be fogják őket vonni a szükséges jogszabályi intézkedések kidolgozásába és végrehajtásába.

4.2. Az Európai Bizottság számos olyan kérdéssel foglalkozott közleményében, amely szabályozási kezdeményezések tárgyát fogja képezni, továbbá megismételte, hogy valamennyi érdekelt felet részvételre fog kérni. Az elkövetkező évek kezdeményezéseit és azok időzítését felsoroló cselekvési terv mellett azonban egy ütemtervre is szükség van, amely azt részletezi, hogy az Európai Bizottság hogyan fogja az érdekelt feleket és a lakosságot megszólítani az ilyen létfontosságú támogatás biztosítása érdekében.

4.3. Az Európai Bizottság helyesen tett említést arról, hogy meg kell erősíteni az ágazatbeli szociális párbeszédet. A légi közlekedési ágazatban rendkívül nagy a nyomás a munkaerőn. Ilyen körülmények között kiemelt fontosságú a szociális párbeszéd, amely bevonja a szociális partnereket a folyamatba és biztosítja részvételüket. A kérdés, amelyet tisztázni kell, az, hogy az Európai Bizottság hogyan tervezi a holisztikus megközelítésből származó kérdésekkel kapcsolatos szociális párbeszéd kialakítását.

4.4. Tovább kell egyértelműsíteni a polgári légi közlekedésben dolgozó, fokozottan mobil munkavállalók tekintetében alkalmazandó munkajogot és társadalombiztosítást; a jogszabályok egyértelműségének a hiánya miatt az európai légi személyzet szociális védelmét illetően jelentős joghézagok vannak. Módosítani kell a hatályos jogszabályokat és össze kell hangolni a műszaki előírásokkal kapcsolatos és a társadalombiztosítással kapcsolatos jogszabályokat is.

4.5. Bármely jogalkotási intézkedés végrehajtásának az éghajlatváltozás kontextusában kell történnie. Egy légi közlekedési stratégia kidolgozása során nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy globális szinten sürgősen foglalkozni kell az éghajlatváltozás számos hatásával kapcsolatos (gazdasági, környezeti és szociális) költségekkel. Az uniós légi közlekedési ágazatnak emellett az üvegházhatásúgáz-kibocsátások jelentette kihívásokra is kutatási és innovációs lehetőségként kellene tekintenie.

4.6. A stratégiával és végrehajtásával kapcsolatban folyamatosan tájékoztatást kell nyújtani. Rendszeresen szervezni kell megfelelően célzott tájékoztató eseményeket az érdekelt felekkel.

4.7. Az Európai Bizottság légi közlekedéssel kapcsolatos általános megközelítését emellett következetesen, kiemelt kérdésként kell közvetíteni a tagállamokkal folytatott párbeszéd során. Sok esetben az a fő probléma, hogy nemzeti szinten nem látják át a légi közlekedési ágazat valódi igényeit. Az Európai Bizottságnak fontolóra kellene vennie a légi közlekedési ágazat aktívabb nemzeti szintű támogatását a tagállamokkal folytatott megbeszéléseken.

4.8. Az EGSZB ismét arra kéri a légi közlekedés valamennyi szereplőjét, hogy aktívan vegye ki a részét a stratégia végrehajtásával kapcsolatos további feladatokból. Egy erős, fenntartható légi közlekedési ágazat mindannyiunk legfőbb érdeke, és nem szalaszthatjuk el a stratégia által kínált lehetőséget.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye - Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a szakmai képzések elismeréséről a belvízi hajózásban, illetve a 96/50/EK tanácsi irányelv és a 91/672/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről

(COM(2016) 82 final – 2016/0050 (COD))

(2016/C 389/13)

Előadó: Jan SIMONS

2016. március 23-án az Európai Unió Tanácsa és 2016. április 11-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 91. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a szakmai képzések elismeréséről a belvízi hajózásban, illetve a 96/50/EK tanácsi irányelv és a 91/672/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről

[COM(2016) 82 final – 2016/0050 (COD)].

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2016. június 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2016. július 13–14-én tartott, 518. plenáris ülésén (a 2016. július 13-i ülésnapon) 118 szavazattal 2 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a belvízi hajózásban szükséges szakmai képzések közös rendszerének előírt kompetenciákon kell alapulnia, és nem a hagyományosan megszokott tapasztalati követelményeken. Hasonló módon egyetért azzal az elvárással is, hogy a szakmai képzéseknek az Unió egészében való elismerése hasznos lesz a belvízi hajózás fejlődése számára.

1.2. A belső munkavállalói mobilitás az EU-ban fontos kérdés a képzett fedélzeti személyzet strukturális hiányának kezelését illetően. A teljes fedélzeti személyzet kompetenciáinak kötelező felmérése javítani fogja a szakma megbecsülését és vonzerejét.

1.3. A főbb nemzetközi vízi utakra vonatkozó hatályos biztonsági normák megőrzését minimumelvárásnak kell tekinteni a javasolt szakpolitika bevezetéséhez.

1.4. A jogszabályok illetékes hatóságok általi hatékonyabb érvényesíthetősége egyrésztől visszatartja majd a szereplőket a szociális dömping gyakorlatától, másrésztől erősíteni fogja a versenyképességet és a tisztességes versenyt.

1.5. Az Európai Bizottság és az európai folyami bizottságok, különösen a Rajnai Hajózási Központi Bizottság (CCNR) közötti folyamatos és szélesebb körű, szoros együttműködés az EGSZB számára továbbra is elengedhetetlen az uniós belvízi hajózási hálózat jó kormányzásához.

1.6. Az EGSZB támogatja, hogy – bizonyos folyami bizottságok bevonásával – a belvízi hajózási szabványok kidolgozásáért felelős európai bizottság (CESNI) által kidolgozandó közös kompetenciakövetelmények mellett tárgyilagos kritériumok kerüljenek meghatározásra a konkrét kockázatokat hordozó vízi utak vagy szakaszok feltérképezése érdekében, amelyek tekintetében a tagállamok további követelményeket írhatnak elő a közös szakmai képzéseken túl.

1.7. Égető szükség van arra, hogy a javaslat alapjául szolgáló, választott szakpolitika kiindulási pontjait és célkitűzéseit egyértelműbben kommunikálják.

2. Bevezetés

2.1. Az egymással versengő ágazatok számára alapvető fontosságú, hogy nagy mennyiségű árut költséghatékony módon tudjanak szállítani. A belvízi hajók rakodókapacitása megfelel több száz tehergépjárműének – egy négy tolt uszályból álló konvoj (= 7 000 nettó tonna) 280, egyenként 25 nettó tonnás tehergépkocsinak felel meg. Ez csökkentheti a szállítási költségeket és védi a környezetet.

2.2. A Majna-Duna csatorna által összekötött Rajna és Duna több mint 3 500 km hosszúságban 13 tagállamot kapcsol össze közvetlenül az Északi-tengertől a Fekete-tengerig. Ezek a vízi utakon évente mintegy 500 millió tonna áru szállítást bonyolítják, és a Rajnán folyó szállítás már önmagában a szállítási volumen 67 %-ért felelős. Az EU-ban a belvízi hajózási tevékenységek több mint 75 %-át a határokon átnyúló szállítások teszik ki. Németországban, Belgiumban és Hollandiában a belvízi hajózás aránya a közlekedési módok megoszlásának tekintetében 12,5 %, 25 % és 38,7 %, a Rajna-folyosón, Európa iparának szívében ez az arány pedig 50 %-nál is magasabb.

2.3. Mivel évente 150 milliárd tonnakilométer rakomány szállításáról gondoskodik, a belvízi hajózás fontos szerepet játszik az EU multimodális logisztikai láncainak működésében. Nemrégiben készült tanulmányok szerint a belvízi hajózási ágazat által termelt 2,2 milliárd eurós hozzáadott érték 13,2 milliárd eurós közvetlen és közvetett gazdasági hozzáadott értéket generál, ami 6-szoros áttételi hatásnak felel meg.

2.4. Az uniós belvízi hajózási munkaerőpiac néhány kulcsfontosságú adata:

— 41 500 munkavállaló: mintegy 14 650 hajóvezető és 26 850 operatív munkavállaló.

— Hollandia, Németország, Franciaország, Luxemburg, Olaszország, Belgium, Románia és Bulgária a belvízi hajózásban dolgozó teljes munkaerő 80 %-át adja.

— A munkavállalók döntő hányada a Rajna-folyosón aktív.

— A külföldi munkavállalók aránya: 27 % Hollandiában, 23 % Németországban, 14 % Belgiumban.

— 9 482 belvízi hajózási vállalat, amelyek 45 %-a holland.

2.5. Az EGSZB erről az ágazatról már korábban is bocsátott ki véleményeket az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság részére, például: „Szociális politika a belvízi hajózás európai szabályozásának keretében” (2005) ⁽¹⁾, „NALADES» – Integrált európai cselekvési program a belvízi szállítás érdekében” (2006) ⁽²⁾ és „A NALADES II csomag” (2014) ⁽³⁾.

2.6. Ennek keretében először a közösségi szociálpolitika kiépítésére szólítanak fel a belvízi hajózás terén, amelyet az elmúlt években a szociális párbeszéd keretében részletesen kidolgoztak, külön szabályozásról állapodva meg a belvízi hajózásban érvényes munkaidőkről. Ez ahhoz vezetett, hogy az EGSZB 2014-ben további kezdeményezések útnak indítását kérte. E tekintetben fontos szerepet játszik a szakterületeknek a szociális párbeszédén alapuló, tervezett harmonizálása és a szakmai képzések európai összehangolása. Ezekről az Európai Bizottság a folyami bizottságokkal, különösen a Rajnai Hajózási Központi Bizottsággal való szoros együttműködésben gondoskodik majd.

2.7. Időközben az Európai Bizottság ennek érdekében fokozta együttműködését a CCNR-rel, és már néhány fontos eredményt is elért, mint például az előírt kompetenciák közös feltérképezését (a kompetenciák PLATINA táblázatai), valamint a belvízi hajózási szabványok kidolgozásáért felelős európai bizottság (CESNI) 2015. júniusi létrehozását, amely a két szervezet arra irányuló közös törekvésének eredménye, hogy javítsák a belvízi hajózás szabályozását. A CESNI késlekedés nélkül munkához látott, és még 2015-ben szabványokat határozott meg a belvízi hajókra vonatkozó műszaki követelmények tekintetében. Egy szakmai képesítésekkel foglalkozó CESNI-munkacsoport létrehozásáról is döntöttek. A CESNI-re várhatóan a szakmai képesítések terén is fontos szerep hárul majd a javaslatban említett szabványok kidolgozása révén.

⁽¹⁾ HL C 24., 2006.1.31., 73. o.

⁽²⁾ HL C 318., 2006.12.23., 218. o.

⁽³⁾ HL C 177., 2014.6.11., 58. o.

2.8. Ez az európai bizottsági javaslat számos érintett szervezettel és a szociális partnerekkel folytatott széles körű és hosszan tartó konzultáció eredményeképpen jött létre. (Ilyenek például: nemzetközi folyami bizottságok: Rajnai Hajózási Központi Bizottság, Duna Bizottság, Száva Bizottság; az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága; a belvízi hajózási szakpolitikák kidolgozásáért, valamint a jogalkotási és adminisztratív tevékenységekért felelős nemzeti hatóságok; szakmai szervezetek (Európai Hajózási Szövetség & az Európai Hajósok Szervezete); szakszervezetek (Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége – belvízi hajózási osztály); PLATINA, a NAIADES végrehajtásáért felelős platform; belvízi hajózási képzési és oktatási intézmények Európában (EDINNA); AQUAPOL & a Belvízi Kikötők Európai Szövetsége. Az Európai Belvízi Hajózási Szociális Partnerek a következők: az Európai Hajózási Szövetség és az Európai Hajósok Szervezete, valamint az Európai Közlekedési és Szállítási Dolgozók Szövetsége.)

3. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

3.1. A belvízi hajózás költségtakarékos és energiahatékony szállítási mód, amelyet hatékonyabban ki lehetne használni az Európai Unió energiahatékonsági, növekedési és iparfejlesztési céljainak támogatása érdekében. Ezt azonban hátráltatják a munkavállalói mobilitás terén tapasztalható nehézségek, a betölthetetlen állások és a szakismeretek összehangolásának hiánya. A tagállamok által a belvízi hajózási szakmai képzésre vonatkozóan meghatározott eltérő minimumkövetelmények nem nyújtanak elegendő biztosítékot az egyes országok számára arra, hogy elismerjék a más tagállamokból származó személyzet szakmai képzését, különösen mivel ez a hajózás biztonságát is érinti.

3.2. Az irányelv célja, hogy a képzettséggel rendelkező munkavállalók képzésének az egész Unióban történő elismerését biztosítva elősegítse a belvízi hajózásban dolgozó munkavállalók mobilitását. A kezdeményezés több mint 19 év tapasztalatára épít a nemzeti hajóvezetői bizonyítvány megszerzéséről szóló 96/50/EK irányelv és a belvízi áru- és személyszállításra vonatkozó nemzeti hajóvezetői bizonyítványoknak a Rajnán kívüli belvízi hajóutakon működő hajóvezetők számára történő kölcsönös elismeréséről szóló 91/672/EGK irányelv kapcsán.

3.3. A javaslat a szakmai képesítések elismerését a fedélzeti személyzet valamennyi tagjára kiterjeszti, és az előírt kompetenciákon alapul. A javaslat az egész európai belvízi útvonalhálózaton való elismerést irányozza elő a következők alapján:

- közös normák meghatározása a hajóvezetőknek és a fedélzeti személyzet egyéb tagjainak bizonyítványait illetően,
- közös kritériumok és eljárások az előírt kompetenciák meghatározására,
- olyan kritériumok meghatározása, amelyek biztosítják, hogy bizonyos folyószakaszok előírt ismeretét az elérni kívánt biztonsági szint is indokolja.

Az Európai Bizottság szerint nemcsak a munkavállalók profitálnak majd a jobb munkavállalói mobilitásból és az új karrierlehetőségekből, hanem az ágazat egésze is, amely így vonzóbbá válik a vállalatok és a munkavállalók számára.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a belvízi hajózásban szükséges szakmai képesítések közös rendszerének előírt kompetenciákon kell alapulnia, és nem a hagyományosan megszokott tapasztalati követelményeken. Hasonló módon egyetért azzal az elvárással is, hogy a szakmai képesítéseknek az Unió egészében való elismerése hasznos lesz a belvízi hajózás fejlődése számára.

4.2. Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság és a folyami bizottságok, különösen a Rajnai Hajózási Központi Bizottság (CCNR) közötti folyamatos és szélesebb körű együttműködést. Elsősorban a CCNR-nek és az Európai Bizottságnak a jogszabályok harmonizációjára és korszerűsítésére irányuló közös erőfeszítései fontosak az uniós belvízi hajózási hálózattal kapcsolatos következetes szakpolitika kidolgozása szempontjából. Az EGSZB hangsúlyozza annak jelentőségét, hogy egyenlő versenyfeltételeket hozzanak létre és tartsanak fenn a belvízi hajózás ágazatában, és rámutat arra, hogy a korszerűsített jogszabályokat a jogérvényesítés korszerűsítésének kell kísérnie.

4.3. A NAIADES II csomag részeként a javaslat azt a célt tűzi ki, hogy kompetencia alapú minimumnormák közös rendszerét vezesse be, ami igen fontos az Európai Unióban található belvízi hajóutak biztonsági szintje szempontjából. Az EGSZB úgy gondolja, hogy ennek a rendszernek nem szabad megváltoztatnia a belvízi hajóutak valamennyi kategóriájára vonatkozó legjobb gyakorlatokat.

4.3.1. A javaslat ezért előírnyozza, hogy a tagállamok eltérésekről rendelkezhetnek vagy további követelményeket állíthatnak egyes vízi utak vagy azok szakaszai vonatkozásában. Természetesen ezeknek az intézkedéseknek célirányosnak és arányosnak kell lenniük, hogy számuk a szükségesre korlátozódjék. Általánosságban nem tervezik a jelenleg érvényes normák enyhítését. Ugyanakkor a biztonsági normák a különböző vízi utakon eltérőek lehetnek.

4.4. A nemzetközi folyókat illetően a belvízi hajózás transznacionálissá tétele folyami bizottságok létrehozásához vezetett annak biztosítása érdekében, hogy a kereskedelmi célú hasznosítás egyetlen szabályozás alá essen. Így például a Rajnára vonatkozó szabályozás már több mint 200 évre tekinthet vissza. Később bizottságokat hoztak létre a Duna, Mosel és Száva folyók számára is.

4.4.1. A rajnai szabályozás nemcsak hosszú múltja, hanem elsősorban átfogó jogi kerete miatt is kitűnik, különösen a nemzetközi jogi szabályozás tekintetében.

4.4.2. Az EGSZB szerint az európai belvízi útvonalhálózaton való hajózásra vonatkozó jogszabályok koherenciájának és következetességének biztosításához elengedhetetlen egy átfogó és szilárd alapokon nyugvó intézményi környezet megléte. Intézményi, illetve gazdasági és társadalmi szemszögből továbbra is nagyon kívánatos az Európai Bizottság és a CCNR közötti folyamatos és szélesebb körű, szoros együttműködés.

4.5. Az EGSZB támogatja, hogy – bizonyos folyami bizottságok bevonásával – a belvízi hajózási szabványok kidolgozásáért felelős európai bizottság (CESNI) által kidolgozandó közös kompetenciakövetelmények mellett tárgyilagos kritériumok kerüljenek meghatározásra a konkrét kockázatokat hordozó vízi utak vagy szakaszok feltérképezése érdekében, amelyek tekintetében a tagállamok további követelményeket írhatnak elő a közös szakmai képesítéseken túl.

4.6. Európai szemszögből a főbb nemzetközi vízi utakra vonatkozó hatályos biztonsági normák megőrzését a javasolt szakpolitika megfelelő bevezetése általános előfeltételének kell tekinteni. Régi, nemzetközi hagyományok eredményeképpen egy olyan összehangolt megközelítés jött létre a vízgyűjtő területek tekintetében, amelyet általánosságban valamennyi érdekelt fél elfogad.

4.6.1. Ebben a tekintetben a Rajna folyó különös figyelmet érdemel. Ez a nemzetközi vízi út, amely hajózási szempontból a Dunával egyetemben a legnagyobb kihívásokat támasztja, az európai belvízi hajózási forgalom több mint 2/3-át bonyolítja. A felülvizsgált rajnai hajózási egyezmény alapján és a CCNR felügyelete alatt a Rajna partja mentén fekvő országok már eddig is a biztonság magas szintjét valósították meg.

4.7. A CCNR már kidolgozott egy kötelező érvényű nemzetközi mechanizmust a konkrét kockázatokat hordozó vízi útszakaszok feltérképezésére. Az EGSZB szerint a nemzeti szinten hozott határozatoknak és a folyami bizottságok határozatainak közösségi szintű koordinációja előrelépést jelentene a szakképzett munkavállalók mobilitásának tekintetében.

4.7.1. Ezért közös kritériumokat kell meghatározni annak tekintetében, hogy mi számítson konkrét kockázatnak. Az EGSZB elismeri, hogy a konkrét kockázatokkal járó folyószakaszok meghatározására szolgáló egyetemes és tárgyilagos európai kritériumok kidolgozásának az az előnye, hogy átlátható, szélesebb alkalmazási körű döntéshozatali folyamaton alapul.

4.7.2. A Duna vízgyűjtő területére még nem dolgoztak ki kötelező érvényű nemzetközi mechanizmust a konkrét kockázatokat hordozó vízi útszakaszok feltérképezésének céljából. Ugyanakkor az EGSZB a folyosófejlesztés kulcsfontosságú tényezőjének tekinti azokat az uniós finanszírozás által támogatott tagállami fellépéseket, amelyek a Duna hajózhatóságának javítására és biztosítására irányulnak.

4.7.3. A konkrét kockázatokat hordozó vízi utak vagy szakaszok meghatározásának egyik javasolt módszere a következő lehet:

1. szükséges kompetenciakövetelményekre vonatkozó általános kritériumok:

2. nemzeti folyók: a part menti államok terjesztik elő a javaslatot, a CESNI mint tanácsadó lép fel, a határozat „felhatalmazáson alapuló jogi aktus” keretében történik (Európai Bizottság);

3. nemzetközi folyók: a folyami bizottságok, amelyeknek nemzetközi jogi szabályozási hatáskörük van, figyelembe veszik az általános kritériumokat. A part menti államok terjesztik elő a javaslatot – adott esetben a folyami bizottságokkal való összehangolás után –, a CESNI mint tanácsadó lép fel, a határozat „felhatalmazáson alapuló jogi aktus” keretében történik (Európai Bizottság).

4.8. A javaslat célja, hogy a képzett fedélzeti személyzet strukturális hiányának kezelése érdekében a munkavállalói mobilitást a belvízi hajózás lehető legszélesebb belső munkaerőpiacán ösztönözze, amely valamennyi tagállam munkavállalója számára hozzáférhető. Az EGSZB megerősíti, hogy ez egy fontos kérdés, amellyel foglalkozni kell.

4.8.1. A teljes fedélzeti személyzet kompetenciáinak kötelező, már operatív szinten történő felmérése javítani fogja a szakma megbecsülését és vonzerejét mind a tanulószereződéses matrózok, mind pedig a más területekről érkező új munkaerő számára.

4.8.2. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság arra vonatkozó célját, hogy az ágazatot több gyakorlati irányultságú munkavállaló számára is hozzáférhetővé tegye. Az EGSZB szintén üdvözli a képzések gyors megszerzésének új lehetőségeit azok számára, akik szakmát váltanak, és már rendelkeznek tengeri hajózási vagy más tapasztalatokkal.

4.9. Az EGSZB elismeri, hogy a javaslat jól megfontolt szakpolitikai választásokon alapul. Ugyanakkor ezeket nem könnyű magában a javaslatban felismerni. Az EGSZB ezért nyomatékosan javasolja, hogy a választott szakpolitika kiindulási pontjait és célkitűzéseit egyértelműbben kommunikálják.

5. Részletes megjegyzések

5.1. A vonatkozó dokumentumok mennyiségének jelentős csökkentése, valamint elektronikus formában történő tárolása és frissítése javíthatná a jogérvényesítés hatékonyságát és enyhíthetné az adminisztratív terheket, ugyanakkor lehetővé tenné az ellenőrzési szolgálatok hatékonyabb működését. Ez egyrésztől visszatarthatja majd a szereplőket a szociális dömping gyakorlatától, másrésztől erősíti a versenyképességet és a tisztességes versenyt.

5.1.1. Az EGSZB nyomatékosan ajánlja, hogy a szociális partnereket, nemzetközi folyami bizottságokat és ellenőrzési szolgálatokat továbbra is vonják be és készítsék szerepvállalásra e tekintetben.

5.2. A gyakorlati vizsgák általában a hajók fedélzetén zajlanak, azonban lehetővé kellene tenni szimulátoron való letételüket is, természetesen ebben az esetben is a megkövetelt gyakorlati tapasztalattal. Ezért a CESNI-nek egységes szabványt kellene kidolgoznia a belvízi hajók navigációs szimulátorainak műszaki jegyeit és funkcióit illetően, a szóban forgó eszközök jóváhagyására vonatkozó normákkal egyetemben.

5.2.1. Az irányelvjavaslat jóváhagyott képzési programokat is megenged adminisztratív vizsgák helyett. Ebben a tekintetben az EGSZB megjegyzi, hogy gondoskodni kell az összeférhetlenség kizárásáról a vizsgáztató és a vizsgázó tanára vagy oktatója között.

5.2.2. Az EGSZB üdvözli a jóváhagyott képzési programok elismerését, azonban komoly kétségei vannak afelől, hogy ennek mekkora a hozzáadott értéke a minőség meghatározásának és megőrzésének hatékony rendszere nélkül.

5.2.3. Az a javaslat által felkínált lehetőség is összhangban áll az EGSZB vonatkozó véleményével⁽⁴⁾, hogy a megkövetelt készségeket a nem formális és informális tanulás keretében, ebben az esetben hajózás közben lehessen megszerezni, és ezekről gyakorlati vizsgán lehessen számot adni.

5.3. Ott, ahol már érvényben vannak nemzetközi biztonsági normák, például a személyszállítás terén, mérlegelni kellene specifikus tevékenységekre vonatkozó kiegészítő előírásokat is. Az EGSZB utal arra, hogy ez a belvízi hajók üzemanyag-vételezéséhez előírt LNG-szakértőkre is vonatkozhatna. Ugyanakkor tudomásul kellene venni, hogy a tengeri szabványok nem alkalmazhatók a belvízi hajókra.

⁽⁴⁾ HL C 13., 2016.1.15., 49. o.

5.4. Az Európai Bizottság hatásvizsgálati tanulmánya szerint „az önálló vállalkozók és a munkavállalók aránya Európában 27 %, illetve 73 %”. Ugyanakkor ezek a számok kevésbé hasznosak, ha nem bontjuk le őket áru- és személyszállításra, mivel a foglalkoztatás 40 %-a a személyszállításhoz kötődik, és az egyetlen hajót birtokló/üzemeltető kkv-k a piac 80–90 %-át képviselik az EU nyugati részében, különösen Belgiumban, Hollandiában és Németországban.

5.5. Az EGSZB üdvözli, hogy mind az Európai Bizottság, mind pedig a tagállamok értékelik majd az irányelv végrehajtását, azonban nézete szerint ebbe a folyami bizottságokat is be kell vonni. Az EGSZB úgy véli, hogy egy ilyen nemzeti, európai és nemzetközi szinten végzett értékelés adott esetben jó alapot szolgáltat majd az irányelv esetleges jövőbeli felülvizsgálatához.

Kelt Brüsszelben, 2016. július 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU